

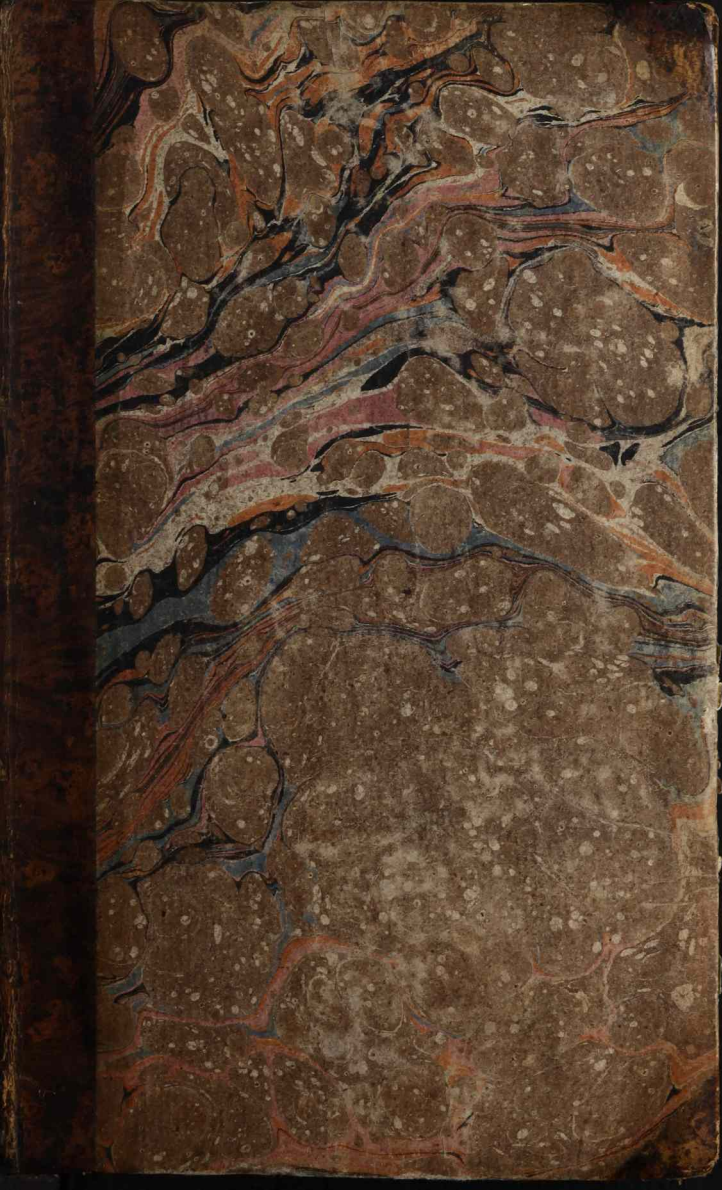
Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk

134/3-1503

UX. 1

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021865347

UNIVERSITY OF TORONTO

SPRING 1911

1911

THE UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

1911

U n i v e r s i t e t s

o g

S k o l e = A n n a l e r .

1 8 1 0 .

F ø r s t e B i n d .

U d g i v n e

a f

L. E n g e l s t o f t ,

Professor i Historie og Geographie ved Kjøbenhavn
Universitet, Secretær og Bureauchef i Directionen
for Universitetet og de lærde Skoler.

K j ø b e n h a v n .

Trykt hos og forlagt af Andreas Seidelin,
Store Kannikestræde No. 46.

Handwritten text, likely a title or author name, appearing as a mirror image.

Small handwritten mark or number.

Stolle-Brunner

1870

Verlag

Hofmann

in

Frankfurt

Professor i Naturhistorie og Medicin
Hofmann, Director og Bibliothek i Anatomisk
for Universitetet i Halle

Verlag

Stoll has a list of Robert Schiller
for 1870

Indhold.

Første Quartal.

A. Afhandlinger.

- I. Historiske Efterretninger om Dr. Gall og hans Organlære; af Hr. D. Bjerre, Overlærer i Mathematik, Fysik og Naturhistorie ved Odense Cathedralskole; et Indbuds-Skrift til Høitideligheden ved bemeldte Cathedralskole, i Anledning af Hans Majestæt Kongens Fedseledaa den 28 Jan. 1810 1.
- II. Blandede Bidrag til Skolernes Historie 35.

B. Universitetet.

- I. Offentlige Foranstaltninger 41.
- II. Examinationsberetninger 45.
- III. Academiske Examina —
- IV. Academiske Høitideligheder 49.
- V. Legater 59.
- VI. Academiske Stipendier 70.
- VII. Veiligheds Skrifter 73.
- VIII. Blandede Efterretninger 76.

C. De lærde Skoler.

- I. Bogisning 80.
- II. Examinationsberetninger 102.
- III. Efterretninger om de lærde Skolers nuværende Frekvens —
- IV. Høitideligheder 104.
- V. Skole Skrifter 107.
- VI. Blandede Efterretninger 124.

D. Universiteter og Høiskoler i Almindelighed.

- I. Blandede Efterretninger fra Rusland, Sverrig, Sachsen, Bayern, Westphalen, Preussen, Frankrig, Holsteen 125, 165.

I n d h o l d.

A n d e t Q u a r t a l.

A. Actstykker

til Skolernes og Universitetets Historie	169.
--	------

B. Universitetet.

I. Offentlige Foranstaltninger	201.
II. Forelæsninger	209.
III. Gaver og Legater	217.
IV. Academiske Examina	237.
V. Præsbekræftninger	249.
VI. Høitideligheder	—
VII. Smaa Skrifter	253.
VIII. Blandede Efterretninger	263.

C. De lærde Skoler.

I. Udgivning	269.
II. Udgang, Befordringer og Præsbekræftninger	290.
III. Bidrag til Sangopvartningens Historie	292.
IV. Høitideligheder	297.
V. Feiligheds Skrifter	308.
VI. Blandede Efterretninger	310.

D. Uuiversiteter og Høiskoler i Almindelighed.

Blandede Efterretninger fra Frankrig, Italien, Spa- nien, Würtemberg, Bayern, Sachsen, West- phalen, Disponible Lande i Tydskland	314.
Bilag	339.

A.

I. Historiske Efterretninger om Dr. Gall og hans Organlære; af Hr. D. Biørn, Overlærer i Mathematik, Physik og Naturhistorie ved Odense Cathedralsskole; et Indbydelsesbrev til Høitideligheden ved bemeldte Cathedralsskole, i Anledning af Hs. Majestæt Kongens Fødselsdag den 28 Jan. 1810.

En af de Gjenstande, som i de senere Aar tiltrak sig ikke blot den lærde Verdens, men ogsaa mange Steder den mindre cultiveerte Klasse's Opmærksomhed, var Dr. Galls Lære om Hjernen og Hovedskallen; alle Tidsskrifter vrimlede af Efterretninger om denne Lære; en stor Mængde Smaaskrifter oversømmede især Tydskland i denne Anledning; men mange af disse's Indhold var ligesaa meget afvigende fra Galls Principer, som deres Titel var forskjellig fra Navnet af den Videnskab, Universit. og Skole-Annaler 1810. I. B. U

han foretog. Ordet Physiognomik eller physiognomiske Undersøgelser, hvormed adskillige af disse vare betitlede, viste tilfulde, at disse Forfattere ei havde betragtet hans Lære fra det rigtige Synspunkt. Ikke at tale om den mindre cultiveerte Klases Forestillinger om samme, som indbildte sig, at Galls Opdagelser gik ud hverken paa meer eller mindre end at føle Folk paa Hovedet, og strax deraf at kunne bedømme deres intellectuelle og moralske Egener. At denne Misforstaaelse imidlertid var en Følge af den Maade, hvorpaa denne Videnskab udbredtes blandt Publicum, vil let indsees. Han gik ikke den for Videnskabernes Dyrkere sædvanlige Vej, ved Skrifter at meddele hinanden deres Erfaringer, men indskrænkede sig blot til at holde Forelæsninger over sin Lære, uden ved Trykken at meddele sine Principer; og disse Forelæsninger, der som oftest, især uden for Wien, hvor hans egentlige Opholdssted var, fuldendtes i 4 a 5 Dage, vare det eneste Middel, ved hvilket man kunde faae Kundskab om hans Undersøgelser. Adskillige af hans Tilhørere have siden, undertiden lidet for uilfærdigen, meddeelt Publicum deres i saa faa Dage indsamlede Kundskaber, og de, hvis Lod det ikke blev at høre hans Forelæsninger, have maattet lade sig nøie med disse ofte hinanden mod-

sigende, og i forskjellig Hensigt affattede. Efters
retninger.

Allerede i sine første Skoleaar siges Gall at
være bleven opmærksom paa det Egne i sine Med-
disciplens Karakter. Det hele Legems Dannelse,
hvoraf han søgte at udlede Grunden til sin Dom,
fremhød ham ikke noget Fyldestgjørende i denne
Henseende; kun i Hovedets særegne Figur syntes
han at finde nogen Overensstemmelse med enhver
Karakter; han vedblev derfor at anstille Sam-
menligninger af denne Hovedets Dannelse med
Sjæleevnerne af de Personer, som vare ham
bekjendte. At denne Hovedets Dannelse igjens
maatte have en fjernere Grund, var let at
formode, og hvor skulde denne rimeligere
søges end i Hjernens Dannelse? Fra Tanken
om egne Organer for de udvortes Sandser og det
vegetative Liv var derfor Overgangen let til Tan-
ken om lignende for de indvortes Sandser og det
animaliske Liv. Ligesom Synet, Hørelsen, Respi-
rationen, Blodets Bevægelse, Bødsfernes Segre-
gation o. s. v. have deres egne Organer og egne
Nerver, saaledes, tænkte han, maae vel ogsaa de
øvrige Eener have deres. Af denne Sætning,
hvis Rigtighed han søgte at lægge for Dagen, lod

vede han sig ikke ringere Fordeel end Besvarelsen af det Spørgsmaal: Kan Menneskets Indvortes kjendes af dets Udvortes? et Spørgsmaal, hvis Udtydning maaskee neppe havde givet Anledning til saa megen Misforstaaelse, om det havde været fremsat saaledes: hvilken Indflydelse har Menneskets Indvortes paa dets Udvortes? At bedømme Menneskets Indvortes efter dets Udvortes, og især efter Hovedets Dannelse, er ingen nye Idee. Selv Grækerne og Rømerne ansaae en hvælvet Pande for et Tegns paa Talenter; deres Guders og Heroers Statuer havde immer en stærk hvælvet Pande, og Hjernefalken betydelig stor i Forhold til Ansigtet, og det endog i en høiere Grad end hos Mennesket i Almindelighed, saa at de derved syntes at ville tilkiendegive, at de vare Væsener lige saa ophøjede over Mennesket, som dette er over Dyrene. Mon man ikke ogsaa heri kan søge Oprindelsen til, at de ansaae Uglen for et Sindbillede paa Wiisdom og Retfærdighed, at Minerva er udsprungen af Jupiters Hoved, og flere af deres Fabler?

Paa lignende Grunde beroer ogsaa Campers Theorie om Ansigtsvinklen, der dannes af 2 Linier, hvoraf den ene trækkes fra Randen af de øverste Skjæretænder og op over den fremstaaende Del

af Pandebenet, den anden trækkes i den Glade, man lægger igjennem Drehullerne og den underste Rand af Næseborene. Det er altsaa indlysende, at jo mere fremstaaende Pandebenet er, desto mere nærmer Ansigtsvinklen sig til en ret Vinkel, og desto talentfuldere troer Camper Dyret at være. Andre have foreslaet at bestemme Ebnierne efter det større eller mindre Forhold imellem hvad der hører til Ansigtet, og hvad der hører til Kraniet i den Glade, man tænker sig ved et vertikalt Snit paa langs igjennem Kraniet; jo større Part Hjerneskallen indtager, desto fuldkommere organiseret skulde Dyret være. Ogsaa Blumenbachs Vertikallinie og Herders Nakkelinie sigte til at vise Forskjelligheder hos Mennesket. Selv Lavaters Physionomik har Hensyn til et lignende Spørgsmaals Besvarelse; men hans i den Anledning fremsatte Hypotheser ere mere Phantasien end Erfaringens Værk, og langt fra ikke bygte paa saa sikker en Grundvold som Galls. En Lære som denne, tænkte han, maa indeholde rene Erfaringsætninger, og ikke aprioriske Hypotheser; det er Naturen selv, der her bør tale til os, og kun ved dens hyppige og ufortrødne Udspørgelse maae vi vente, at den giver os fyldestgjørende Svar. Men ingen Videnskab eller Green af Videnskab giver i denne Henseende saa megen Leilig-

hed, som den comparative Anatomie og Physiologie, hvorfore Gall ogsaa tidlig lagde sig efter disse Videnskaber.

Anatomikerne have allerede længe før Gall fundet Overensstemmelse imellem Dyrenes Eener og Hjernens Forhold til Rygmarven og Nerverne *). Mennesket, som af alle Dyr er udrustet

- *) Det er ikke Hjernens absolute Størrelse, der bestemmer Sjellevnernes Fortrinlighed, thi Elephantens Hjerne er større end Menneskets; heller ikke dens Størrelse i Forhold til Legemets, som Aristoteles allerede antog, thi da stod Mennesket tilbage for adskillige saavel Pattedyr som Fugle. Cuvier angiver, at Hjernemassen hos et Menneske er $\frac{1}{22}$, $\frac{1}{25}$, $\frac{1}{50}$, $\frac{1}{3}$ af Legemets Vægt, eftersom det er gammelt eller ungt, og Haller i sine Anfangsgrunde der Physiologie anfører den med et Middeltal for $\frac{1}{3}$; hos en Art af Uiber er den derimod $\frac{1}{22}$, hos Mulbarpen $\frac{1}{36}$, hos Musen $\frac{1}{23}$, hos Hamsteren $\frac{1}{4}$, hos Hanen $\frac{1}{25}$, hos Spurven $\frac{1}{26}$, hos Kanariefuglen $\frac{1}{72}$. Ligesaalidet er nok den Hypothese rigtig, som adskillige have fremsat, at Dyrets Sjellevner stod i ligefrem Forhold til Hjernens Specifke Længde. Det er altsaa ikke dette Forhold, der bestemmer Sjellevnernes Grad, thi da vilde adskillige Dyr gjøre Mennesket Rangen fridig; men dette Forhold maa, som Sommering først har vist, søges imellem Hjernens Størrelse og Nervernes Tæthed og Mængde.

med de største Sjæleevner, har i Forhold til Hjernens Størrelse de fleste og fineste Nerver; hos de andre varmblodige Dyr blive Rygmarven og Nerverne tykkere i Forhold til Hjernens Størrelse; hos mange af de koldblodige Dyr, saasom Fiskene, er Hjernemassen næsten aldeles ikke tykkere end Rygmarven; hos Molluskerne gaae Nerverne ud fra Hjernen som Straaler, og danne hist og her Nerveknuder, der næsten ere ligesaa store som Hjernen selv; de endnu mindre fuldkommen organiserede Insecter have ingen egentlig Hjerne, men blot en knudret Rygmarv, som strækker sig næsten over det hele Legeme, hvilket ogsaa finder Sted ved Ormene. Endelig have Plantedyrene, de meest enkelte af de dyriske Skabninger, ingen Hjerne, men enhver Deel af Legemet synes ligesom at udgjøre et Legeme for sig selv, forsynet med sine særegne Organer. Som man altsaa kommer længere og længere ned paa Trappen af de dyriske Væsener, finder man deres Dannelse mere afvigende fra Menneskets; de Dyr, som staae paa de øverste Trin, have Hjernerne massen concentreret i enkelte Dele, længere nede udbreder den sig mere, indtil den endelig paa de nederste synes ligesom udbredt over det hele Legeme. Men ligesom Forholdet imellem Hjernen og Nervesystemet aftager hos de forskjellige Arter af Dyr,

saaledes aftager det ogsaa hos de forskjellige Individer af samme Art. Fra Newtons altomfattende Genie til Idiotens Enfoldighed ere Millioner Gradationer, der svare til ligesaamange Forstjelligheder i Hjernemassens Størrelse. Gall fandt Kraniet af et gammelt ensfoldigt Fruentimmer kun halv saa stort, som det af Digteren Blumauer. Dog er Hjernemassens absolute Storhed ei altid et Tegnpaa Sielenes Fuldkommenhed, naar dens indre Consistens ikke tillige er hensigtspassende. De vereensstemmende hermed er den af vor Landsmand Prof. L. Smith fremsatte Hypothese. „Maa, skee, siger han, kunde man antage, at Forholdet i Intelligenzen mellem Art og Art, mellem Klasse og Klasse havde en vis Sammenhang med Hjernens Størrelse og Nervernes Fiinhed, saa de Dyr have Anlæg til størst Klogskab, der med den største Hjerne havde de fineste Nerver; at derimod Forholdet mellem Individernes Intelligenz af samme Art for en Deel beroede paa Hjernens specifikke Tyngde, saa det ene Individ af samme Art er og kan være klogere, end det andet, i Forhold til Hjernens fuldkommere eller ufuldkommere Tilstand, Tyngde, Bestaaffenhed og Indretning.“

Dog ikke Jagttagelsen af denne Gradegang allene maatte lede Gall paa Tanken om hans Dr

ganlære, men, hvad som synes meest paafaldende er, at til de Eyrer, som hos enkelte Dyr ere fortrinlige, svare udmærket store Nerver; saaledes har f. Ex. Muldvarpen meget store Lugtnerver, men ubetydelige Synsnerver. Rovfuglene derimod, som udmærke sig ved et overordentlig skarpt Syn, have ogsaa store Synsnerver. Nogle Dyr, der have særegne Færdigheder, hvortil der ikke findes Spor hos andre, ere ogsaa forsynede med særegne Organer i Hjernen. Saaledes har Fuglen, som synger, Bøveren, som bygger, særegne Organer, hvoraf intet lignende findes hos de øvrige Dyr.

En ikke mindre vigtig Iagttagelse, som vel er meget ældre end Gall, men hvoraf dog ikke har været uddraget fyldestgjørende Resultater i den Henseende, var denne: at Sjeleevnerne i deres Virksomhed ere uafhængige af hinanden; een Sjeleevne kan anspændes og slappes, uden at det har nogen Indflydelse paa de øvrige; har man i nogle Tider beskæftiget sig med speculative Gjenstande, som udfordre en høj Grad af Abstraction, og man af dette Arbejde føler sig træt og udmattet, da vil man ved at foretage sig et Landsarbejde af et andet Slags, et saadant f. Ex. hvor Hukommelsen eller Phantasien sættes i Virksomhed, bemærke det udmattede Organ at udhvile sig, og efter nogen Tids

Forløb igien vare istand til at fortsatte det forhen tilfædelagte Arbeide. Hvilken Opdrager har ikke ogsaa ofte gjort den Erfaring, at een Sjeleevne kan fortrinlig udvirkelig, medens de andre forblive sløve.

Ved disse Betragtninger lededes Galt til den Slutning, at der i Hjernen er lige saamange Organer, som der gives Sjeleevner, og at disse Organer have deres bestemte Steder. Sels den comparative Anatomies Fader Cuvier havde allerede for Galt lignende Ideer; i sine Forelæsninger over samme *) siger han: „Es scheint als bemerkte man gewisse Verhältnisse zwischen den Fähigkeiten der Thiere und der Größe ihrer gemeinschaftlichen Theile. So scheint die Vollkommenheit ihrer Einsicht um so größer, als der Fortsatz des gestreiften Körpers, welcher das Gewölbe der Hirnhälften bildet, von größerem Umfange ist. Der Mensch hat diesen Theil dicker, ausgebreiteter und mehr zurückgelegt, als die andern Gattungen. So wie man sich vom Menschen entfernt, wird derselbe dünner und glatter: so wie man sich vom Menschen entfernt, decken die Theile des Hirns einander weniger; sie entfalten sich, und scheinen sich mehr in die Länge zu strecken. Es scheint sogar, daß gewisse Theile in allen Klassen eine mit gewissen Fähig-

*) G. Cuviers Vorlesungen über vergleichende Anatomie, übersetzt von Fischer. 2ter Theil. pag. 189.

Feiten der Thiere in Verbindung stehende Entwickelung annehmen. Die vordern Bierhügel in den Karpfen zum Beispiel, welche die schwächsten und am wenigsten fleischfressenden Fische sind, sind verhältnismässig grösser, wie die bei den vierfüssigen Thiere, welche vom Grase leben. Man darf hoffen, daß, wenn man diese Untersuchungen verfolgt, man einige Begriffe über den besondern Nutzen eines jeden dieser Theile des Hirns erlangen werde."

Som practiserende Læge, i hvilken Egenstabs Gall allerede siden 1785 havde opholdt sig i Wien, hvis Daarekiste og Sygehuse vare ham en lærerig Skole, gjorde han ogsaa ofte den Bemærkning, at de Mennesker, som vare angrebne af haarde Nerveshygdomme, eller hvis Hoved paa een eller anden Maade var blevet bestadiget, saaledes at de havde tabt Sands og Mæle, dog ofte grebe paa visse Steder af Hovedet, hvilket han ansaae for en Folge af visse Organer, som endnu vare i Virksomhed. Og i Almindelighed ledede Mimiken ham meget paa Spor efter Stedet for hvert enkelt Organ. Han forsikrer ogsaa, at han saavel som flere Læger have ved at trepanere ofte opdaget et eller andet fremmed Legeme i Hjernen, eller denne paa et eller andet Sted bestadiget, hvorved de tillige have bemærket en Svækkelse i en eller anden Sjæleevne.

Iblandt de Vanvittige træffer man ikke sjelden Nogle, som blot i Henseende til en vis Gjenstand ere vanvittige, men i Henseende til andre derimod tale og dømme ret fornuftigen; og omvendt gives der Mennesker, som man i det Hele kan ansee for meget fornuftige, men dog i Henseende til en enkelt Gjenstand, hvis Bedømmelse ikke forudsætter særdeles Indsigter, have fattet Ideer ganske afvigende fra andre Fornuftiges. Mænd af meget udmærkede Indsigter i et enkelt Fag staae ogsaa ofte paa et meget lavt Trin i andre ei dermed beslægtede Fag.

For desto tydeligere at overbevise sig om Rigtigheden af sine Principer begyndte Gall at anlægge sig en Samling af Hjernefalter saavel af Mennesker som af Dyr, hvis eiendommelige Karakter og Egner vare ham bekjendte, og hvorved han altsaa paa en fyldestgjørende Maade kunde sammenligne disse med Hjernefallets Dannelse. Ved den Ytring af Gall, at han især ønskede Kraniet af den Mand, som ved store Talenter havde spillet en vigtig Rolle paa Verdens Skueplads, bleve Wiens Stormænd ligesom betagne af en panisk Skræk, for at deres Hoveder skulde falde i hans Hænder, der underkastes en skarp Prøvelse, og Udfaldet af samme ikke svare til hvad de havde syntes at love.

Med skjelende Dine blev derfor Gall betragtet af Mange, forestillende sig, at han allerede havde fattet den Tanke, at pryde sit Kabinet med deres Kranier; ja man har endog Exempel paa Mand, som i deres Testamente udtrykkelig have bestemt, at deres Kranier ikke maatte legeres Gall; selv Denis, en Mand der kunde være ligesaa sikker paa Fremtidens som Nutidens fordeelagtige Dømmeme, havde paa denne Maade søgt at undgaae Prozeffen. Af de fleste indenlandste Dyreslægter besidder han ogsaa Kranier; men, for ei blot at lade sig noie med deres generelle Karakter, har han selv opfødt eller i det mindste længe iagttaget de fleste af de Dyr, hvis Kranier han besidder; ved hvilken Leilighed han altsaa blev i Stand til ogsaa at studere deres individuelle Karakter. Af Mennesker har han ogsaa samlet enkelte Been af Kraniet; og det især af saadanne, som ere døde af een eller anden Sygdom, der kunde have havt nogen Indflydelse paa Hjernens eller Kraniets Dannelsse. Foruden denne talrige Samling af virkelige Kranier har han søgt at forskaffe sig Gipsaftryk og Bøjpræparater af saadanne Mænds Kranier, der have udmærket sig som Statsmænd, Lærde, Hærførere, Malere, Røvere &c. Saaledes findes i hans Samling en Raphael, hvis Kunstfands hans Malerier

vise i en fortrinlig Grad, men hvis Colorit intet udmærket fremviser; en Wieland og Jffand, hvis Wittighed og Skarpsindighed fremlyse i deres Skrifter; en Burmfer, en Robespierre ic., Dyr med fremskikkende Egener, Røven, Tigeren, Rattergaelen ic. Kort, hans Samling frembyder Extremiteter af alle Slags; Narrens, Skurkens og Morderens Kranier ere ham ligesaa sørerige, som Philosophens, Moralistens og Krigerens.

Under Samlingen af disse forskjellige Præparater, og deres indbyrdes Sammenligning med hinanden, søgte Gall at opføre de Grundpiller, hvorpaa hans Lærebygning skulde hvile. Med en utrættelig Vedholdenhed arbejdede han paa at udforske Naturens Hemmeligheder, og kunns ved hyppige og ofte gjentagne Undersøgelser vovede han at hævde sine dristige Hypotheser til ufravigelige Naturløve; ikke som hine Philosopher, der, tilfreds med deres saa kaldte Kundskaber a priori, troe sig ophjædede over Betragtningen af det, som foregaaer i Naturens Rige. Die Theorie des Hirnschädels, siger Redacteuren af die Weltkronik, müsse immer unstatthaft bleiben, weil sie nicht durch Gründe a priori unterstützt werde; ret ligesom Naturen i sine Virkninger skulde lade sig bestemme efter vore i System opskillede Regler. Nei, Erfaring og Fornuft

Haand i Haand med hinanden bane sikkerst Veien til Sandhed. Over Gall sældede derfor ogsaa Hufelands følgende Dom *): "Man maa selv see og høre Gall, for at lære at kiende denne af enhver Charlatanerie, Usandhed eller Sværmerie aldeles ubesniittede Mand. Begavet med en sjelden Grad af Sagtagelsesaaand, Skarpsindighed og Inductions-talent, opvoxet i Naturens Skjød, og ved stadig Dugang med samme dannet til dens Fortrolige, fattede han en Mangfoldighed af Tegn og Sær-syn i den hele organiske Verden, som man hidtil enten aldeles ikke, eller kun overfladist havde bemærket, stillede dem sammen med sindrig Mand, fandt deres analogiske Forhold og Betydninger, drog Slutninger heraf, og grundede Sandheder, som just derved bleve høifagtværdige, da de ere rene empiriske, blot Naturens egen Tale." Ogsaa Gall's egne Udtryk i en Skrivelse til Baron von Retzer, som findes indrykket i Wielands nye deutsche Mercur Dec. 1798, bevidne Rigtigheden af Hufelands Uttring. „Ich bin, siger han, in mei-

*) For adskillige af dette Programs Læsere troede jeg, at det maaffør ei vilde have liden Interesse at læse berømte Mand's Meninger om Gall's Lære; jeg har derfor saavel her som paa flere Steder anført samme.

nen Untersuchungen noch nicht so weit gekommen, daß ich besondere Organe für Scharfsinn und Tief-sinn, für das Princip des Vorstellungsvermögens, für die verschiedenen Arten des Urtheilvermögens entdeckt hätte*). Auch müssen Sie mirs nicht verargen, daß ich mich nicht der Kant'schen Sprache bedient habe."

For denne sidste Forsømmelse er Gall heller ikke bleven lempeligen medhandlet af den kritiske Philosophies Yndere. „Um entscheiden zu können, siger Willers i sin Skrivelse til Cuvier**), welche Organe des Gehirns jeder unserer geistigen Fähigkeiten entsprechen, sind unnachlässliche Bedingungen, daß man 1. diese Fähigkeiten, ihr Verhältniß zu einander, ihre Trennung von einander,

*) Og dog findes nogle af disse Organer anførte i de sildigere udkomne Skrifter om Galls Organlære; vel altsaa enten opdagede af ham selv, eller af hans Skolarer.

**) Dr. Galls Darstellung des Gehirns als Organ der Seelenfähigkeiten und Gemüths-eigenschaften; — nebst der Kunst das Innere des Menschen aus dem Außeren seines Schädels zu erkennen. — Ein Schreiben Willers an Cuvier; übersetzt mit vielen Bemerkungen, Zusätzen, Erweiterungen und Galls eigener Nachricht an das Publikum vermehrt von einem Schüler Galls.

ihre Verzweigung und ihren gemeinschaftlichen Stamm wohl kenne; und 2. daß man eine hinlängliche Anzahl von Thatsachen und Beobachtungen gesammelt habe, um mit Sicherheit daraus den Schluß zu ziehen, daß diese Fähigkeiten diesem Organ angehöre. Die erste dieser Bedingungen habe Gall auf keine genugthuende und dem jetzigen Zustand der Aufklärung entsprechende Weise erfüllt. Er habe den alten Weg eingeschlagen, sey nicht über Oesterreichs Gränzen gegangen, und gegen das übrige Teutschland um ein Jahrhundert zurück geblieben; da er doch aus den Arbeiten der nordischen Philosophen seit zwey Jahrzehenden die größten Vortheile hätte ziehen können. Dagegen habe er der zweiten Bedingung desto mehr Genüge geleistet, viele Gehirne secirt, viele Köpfe von ausgezeichneten Männern, von Narren &c. gesammelt; die Geschichte, Reigungen, Fertigkeiten, Leidenschaften und Fehler aller dieser Individuen erforscht, viele Schädel von Thieren zusammen gebracht, deren Fähigkeiten und Reigungen er selbst genau beobachtet hatte. Dazu kommen noch Gypsabgüsse Larven und andere Hilfsmittel, deren Gall keines vernachlässigt hat um zu seinem Zweck zu gelangen." Ifke mindre læmfældig er Bergs Dom i hans Universit. og Skole-Annaler 1810. 1. B. B

Skrift: Bemerkungen und Zweifel über die Gehirns- und Schädeltheorie des Dr. Gall in Wien. Allerede det paa Titelbladet anførte Motto af Rousseau: pour connoître les hommes, il faut les voir agir, viser, at Forfatteren vilde have gaaet en anden Vej i sine Undersøgelser; men det er nu engang bleven Moden iblandt Philosopher, at alt, selv naturvidenskabelige Gjenstande, skal rette sig efter deres Indlingsformeler, uagtet at just her bør Erfaring gaae foran Fornufts slutninger.

På de talrige Jagttagelser, Gall i en Række af Aar paa denne Maade har anstillet, addrog han følgende Slutninger, og fremsatte dem som Grundfætninger for sin Lære:

1. Visse Anlæg og Tilboieligheder ere Mennesket og Dyret medfødt. En Sætning, som aldeles ikke er ny, og som Historien saa ofte stadfæster; en Roscius, en Mozart og flere udmærkede sig i deres Fag førend man kunde formode, at Opdragelsen og Ovelsen havde uddannet deres Talenter; vel kan en fornuftig Opdragelse øve og udvikle Anlæggene, men til enten at indplante nye eller udrydde gamle er den ei i Stand; vi Mennesker fødes med de samme Anlæg og Tilboieligheder, men paa forskjellige Maader modificerte. Ligeledes forholder det sig med Dyrene; det Anlæg, den Tilboie-

fighed, som findes hos et Individ, findes ogsaa hos de andre af samme Art; Røvens Snildhed findes ei blot hos en enkelt Ræv, men hos den hele Art; enhver Tiger er blodtørstig, enhver Elephant lærvillig, enhver Hund tro; men i større eller mindre Grad.

2) Til disse medfødte Anlæg og Tilbøieligheder svare ligesaamange Organer, der have deres Sæde i Hjernen. Sielen kan ikke virke paa udvortes Gienstande uden et materielt Middel, et Organ; at Hjernen er dette Organ, synes indlysende; da Sjeleevnernes Fortrinlighed, som ovenfor er anført, staaer i Forhold til Hjernens Størrelse; — men da Hjernen ikke kan ansees som et almindeligt fælleds Organ for alle Anlæg og Tilbøieligheder, da ikke allene Anlæggene ere væsentlig forskjellige fra Tilbøielighederne, men endog Anlæggene for sig og Tilbøielighederne for sig ere forskjellige og uafhængige af hinanden, saa maae de have deres Sæde i særskilte Dele af Hjernen, hvilket ogsaa bekræftes ved den anførte Erfaringsfætning; at en Sjeleevne kan anstrænges, uden at det har nogen Indflydelse paa de andre.

3) Af denne Fordeling af de forskjellige Organer og deres forskjellige Udvikling følger, Hjernens forskjellige Form, deels i det Hele, deels i Henseende til enkelte Steder; da Anlaggene og Tilbøielighederne ere desto større, jo mere udviklede de tilsvarende Organer ere, saa maae de stærkt udviklede Organer naturligtvis frembringe Forhøininger paa Hjernens Overflade. En større Virkning i Naturen forudsætter altid en større Kraft.

4) Disse paa Hjernens Overflade værende Forhøininger frembringe ogsaa tilsvarende Forhøininger paa Hjerneskallens udvendige Flade. Fra Kraniet's tidligste Dannelse til dets høieste Alder bestemmes dets indre Flades Form og Dannelse ved Hjernens udvendige Form. Saalænge altsaa, at Kraniet's udvendige Flade gaaer parallel med den indvendige, eller ikke gjør nogen Undtagelse fra de bekjendte Alfoigelser, kan man slutte sig til visse Anlæg og Tilbøieligheder. Betragter man Hjerneskallen fra dens første Oprindelse, da ansees den almindelig for et Produkt af Hjernen, som i Begyndelsen er en blod grødagtig Masse, omgiven af forskjellige Hinder; paa den ydre af disse danner sig ligesaamange straalesformige Veenpunkter, som der

bliver Been i Hjernefalten, og som udgjøre disse Beens Middelpunkter. Disse Beenspunkter, der i Begyndelsen ere mere bruste end beenagtige, udvide sig lidt efter lidt, slutte sig tæt til Hjernen og gribe tilsidst ind i hinanden ved de saa kaldte Samme, og danne de 8 Hjernefa'sbeen, der hver bestaaer af 3 Dele, nemlig: den indre Plade, den ydre Plade og den mellem dem liggende Substantz. Saalænge Hjernefalten er i sin sunde Tilstand, løbe hine 2 Plader, paa enkelte Steder undtagen, parallel med hinanden; en Forhøining paa Hjernen maa altsaa og frembringe en Forhøining paa Hjernefalten, og det især i den tidligere Alder, medens Hjernefallens Been endnu ikke ere synderlig haarde, og Hjernens Elasticitet altsaa kan frembringe kiendelige Virkninger.

Dr. Gall betragter altsaa Hjernen ifølge disse Grundsætninger som et Aggregat af ligesaamange Organer, som der gives Anlæg og Tilboieligheder. Disse Organer blive ikke skjulte i Hovedets Inderside, men vise sig kiendelig udvendig, saalænge Hjernen og Hjernefalten ere corresponderende. Den sidste Mening, saa rigtig den i og for sig selv kan være, er det upaatviselelige, som har givet de Fleste et urigtigt Begreb om Gall's Organlære. Man indbildte sig, at man paa Grund heraf maat,

fe kunne føle paa et Menneskets Hoved, hvad Gæ-
 ner han besad; at man med samme Visshed maatte
 kunne stille Geniet fra Idioten, som man stiller
 Regeren fra den Blanke; man forestillede sig Ho-
 vedets Glade som Jordens, en Samling af Bjerge
 og Dale, men man glemte, at disse jordiste Bier-
 ge og Dale ere i Sammenligning med Jordens Dia-
 meter et Intet; man lod sig allene henrive af den
 for den Magelige frydefulde Tanke; ikke i Fremti-
 tiden at have nødig at studere Menneskets Karak-
 ter. — Havde dette været Resultatet af Galis Un-
 dersøgelser, da vilde vist mangt et Menneske have
 have ydet ham sine Taknemligheds Tølelser, men
 vist ingen mere af Hjertets Fylde, end de under
 Modens Kaprice sukkende Parykmagere. Om Galis
 nogensinde selv har gjort Lindendelse af sin Lære paa
 ham ubekjendte Subjecter, undtagen de som findes
 i Daarekister, Hospitaller, Lugthuse og slige Ste-
 der, veed jeg ei, dog tvivler jeg meget derpaa, og
 bestræbes saameget mere i denne Tvivl, som jeg var
 tilfede, da han besaae denne Byes Hospital og
 Daarekiste, hvor han allene besøgte Hovedet paa et
 Par, hvis Sindssvagheder vare i viefaldende.
 Han fraraader ogsaa selv meget alvorlig samme,
 deels fordi der udfordres en noie anatomisk Kund-
 skab om Hovedet, deels en egen fin og sikker Tølel-

se, og endelig, kunde man vel tillægge, fordi der kan gives Undtagelser. At Gall imidlertid ved denne Beføling har vildledt Mange, er ikke hans men hans Læres Skyld, der som reen empirisk fordrede denne Fremgangsmaade. Som den, der har udvidet de menneskelige Kundskaber om Hjernen, og lært os at betragte den fra et ganske forskjelligt Synspunkt end forhen, fortjener Gall upaatvilelig en høi Rang blandt Europas Naturforskere. Men just Bestemmelsen af de forskjellige Organers Sted og Antal er den svageste Side ved Galls Lære, men tillige den, der meest opvækker Nysgjerrigheden. Mange gave sig derfor ei Tid til at studere Grundprinciperne for hans Lære, men søgte allene at underrette sig om Stedet, hvor hvert Organ troedes at have sit Sæde, for at kunne gribe sig selv til Hovedet. De nedværdigede saaledes hans Lære til en reen Kranioscopie, istedet for den burde blot betragtes som Kranialogie.

I Henseende til de enkelte Organers Sted inddeeler Gall Hjerneskallen i 3 Regioner; i den forreste have de intellektuelle Anlæg deres Sted, i den bageste de moralske, og nderneden de physiske. Hvad Bestemmelsen heraf angaaer, da trænger denne Lære, og maa ifølge Sagens Natur længe trænge til mere Lys.

Adskillige indvøndte mod denne Lære, at Men-
 nestet ved samme blev nedværdiget til blot Maskine,
 da Sjelen ifølge heraf betragtes i alt for stor Af-
 hængighed af Legemet, og Materialisme derved
 udbredtes. Men Gall anseer aldeles ikke Orga-
 nerne for det Virksomme i os; han betragter blot
 samme som Redskaber, hvorved Sjelen virker; jo
 fuldkommere disse Redskaber ere, desto bedre kan
 og Sjelen udføre sine Funktioner. Det, som le-
 dede Gall paa den anden af de ovenansførte Grund-
 sætninger, viser ogsaa, at Sjelen ved denne Lære
 intet betages af sin Vilkaarlighed, men at tværtimod
 sammes Virkning paa Organerne er nødvendig for
 at sætte dem i Virksomhed, og at de uden denne
 Sjelens Indflydelse ere i fuldkommen Hvile.
 Skulde der vel og vises mere Materialisme i at be-
 tragtede enkelte Organer som Redskaber for Sjelens
 Virksomhed end i at betragte det hele Legeme som Red-
 skab for samme, og hvo har endnu nægtet, at Legemets
 sunde eller syge Tilstand har megen Indflydelse paa
 Sjelens Virksomhed? Er det ikke ligesaavel Ma-
 terialisme, naar Embier siger: at vores Legeme
 er det Redskab, ved hvilket vor Sjel forbinder og
 sammenligner Ideer, uddrager Resultater deraf,
 ved hvilket vor Sjel med eet Ord overlægger og
 tænker, eller naar L. Smith siger: Hvad Forstjel

Kan der vel agtes at være imellem den Kundskab, de forskiellige Dyrearter have efter Organisationens Forskiellighed? Dersom Gall antog Organerne som Marsag, og ikke som Redskaber for Sjælens Virksomhed, da maatte mangt et Dyr i visse Henseender have Fortrin for Mennesket, da hint ofte har enkelte selv intellektuelle Organer mere udviklet end dette; men den væsentlige Forskiel imellem Mennesket og Dyret sætter han deels i Forskielligheden af den oplivende Sjel, deels i Menneskets Besiddelse af flere og finere intellectuelle Organer, saa at man af en Menneskehjerne skulde ved Borttagelse af enkelte Organer kunne ligesom danne ethvert andet Dyrs Hjerne. Det er altsaa haade ved Sjæls- og Legemsnypperlighed, at Mennesket hæver sig over Dyret.

At Organerne for de intellectuelle og moralske Anlæg ere dobbelte og tilstede i enhver Haldning af Hjernens, have Nogle fundet værdig til Indvending imod hans Lære, og dog burde det vel neppe være mere paasædende, siger Gall, end at vi kun see een Gjenstand med begge Øine; og høre een Lyd med begge Øren. Bichat paastaaer, at de indvortes Sandser ere i deres Operationer de samme Løbe underkastede som de udvortes, og deres større eller mindre Fuldkommenhed beroer paa den

større eller mindre symmetriske Dannelse af de tvende Halødele af Hjernen, hvori de have deres Sæde. Men heri afviger Gall fra ham, at han antager, at kun eet af Tvillingorganerne er virksomt ad Gangen, og at det andet imidlertid hviler. Imod denne sidste Paaastand et gjort adskillige vigtige Indvendinger især af Prof. Herholdt i Kiøbenhavn*).

At Mennesket ved denne Lære betages sin Frihed, og altsaa al Moralitet ophører, er ikke overensstemmende med Galls Principer. Sjælen kan bruge eller lade være at bruge hvilke Organer den selv vil; den, hvis Mordorgan er mere udviklet, finder maastee større Tilbøielighed til at begaae Mord end den, hos hvilken dette Organ er tilstede i en ringere Grad, men deraf følger aldeles ikke, at denne Tilbøielighed er uimodstaaelig; Organet forholder sig blot lidende ikke virkende. Galls Lære er for en Deel kun i Udtrykkene forskjellig fra den almindelig antagne Mening; naar man taler om et Menneske med et godt Hukommelse, en glimrende Vittighed, en god Behør, en god Indbildningskraft, forstaaer man da ikke derved i Grunden det samme som Gall, naar han taler om Organ for

*) See hans Betragtninger over det Spørgsmaal; om Mennesket seer kun med eet Øie ad Gangen eller med dem begge tillige, pag. 750. følg.

Hukommelse, for Bittighed, for Tonekunsten, for
 Indbildning? kuns deri afviger han fra den almin-
 delige Mening, at disse Anlæg og Tilboieligheder
 have deres bestemte Steder i Hjernen. Det er fuld-
 kommen overeenstemmende med Galis Lære, at Men-
 nesket, forsynet med Organer for onde Tilboelig-
 heder, kan ved moralsk Dannelse og disse Orga-
 ners Ikkebrug bringes til at blive moralsk godt;
 man sammenligne hermed Socrates's Karakte-
 ristif.

En ikke uvigtig philosophisk Indvending synes
 den af Herder, skjøndt fremsat førend Galis Lære
 blev bekjendt, imod adskillige som Willis, Mayer
 o. fl., der tillagte enkelte Dele af Hjernen særegne
 Forretninger. „Wer berechtigt uns, siger han,
 unsere Denkkraft nach ihren verschiedenen Verhält-
 nissen bald Einbildungskraft und Gedächtniß, bald
 Witz und Verstand zu nennen? die Triebe zu be-
 gehren vom reinen Willen abzusondern, und in
 Empfindungs- und Bewegungskräfte zu theilen? die
 mindeste genauere Ueberlegung zeigt, daß diese Fä-
 higkeiten nicht örtlich von einander getrennt seyn kön-
 nen; als ob in dieser Gegend der Verstand, in je-
 ner das Gedächtniß und die Einbildungskraft, in
 einer andern die Leidenschaften und sinnlichen Kräf-
 te wohnen; denn der Gedanke unserer Seele ist unge-

theilt, und jede dieser Wirkungen ist eine Frucht der Gedanken." Til denne aprioriske Indvending kan man svare: vore 5 Sandser kan alle indbefattes under det fælleds Navn Følelse, og ere i Grunden ikke andet, og dog benævne vi dem med 5 særskilte Navne, og see os udrustede med forskjellige Organer til de særegne Modificationer af Følelse.

At adskillige have, ved at giøre Galls Lære latterlig, og ikke ved Grunde søgt at nedværdige samme, er ingen Indvending derimod, og det saa meget mindre, naar Spotteren er en incompetent Dommer, og af det Slags, som troer, at man ifølge denne Lære skulde kunne gribe et Menneske paa Hovedet, og strax sige, hvad han fører i sit Skjold. — Hvo du er, Broder! der agter det værd at tænke med mig, prøv før du dømmer, døm før du forkaster, søg Sandhed, og den skal ikke flye for den ærlig grandstende Mand, siger vores udødelige L. Smith i hans Forsøg til en fuldstændig Lærebygning om Dyrenes Natur og Bestemmelse, pag. 6; havde Kotzebue kiendt denne Sætning, havde han vist neppe skrevet sin Organlære, han der i flere af sine Skrifter har robet saa stor Uhyndighed i Naturvidenskaberne, at man næsten skulde troe, han veed ikke, om Hjernen ligger i Kraniet eller uden paa samme.

Med Eliges Doimne sammenligne man dem af indsigtsfulde Anatomiker og Physiologer. Een til Exempel. „Ich glaube, siger Loder, daß anatomische Gründe dieser Lehre nicht entgegenstehen und daß sie in der Hauptsache vollkommen wahr und gegründet ist. Einzelne Dinge sind darin noch zu berichtigen, und die ganze Lehre ist noch zu sehr in ihrer Kindheit, um sie so anzuwenden, als es viele aus Mißbrauch thun. Offenbar aber fassen sich hervorstechende Gemüths-Eigenschaften und Geistes-Fähigkeiten durch Merkmale am Schädel wahrnehmen. Die Entdeckungen, welche Gall über das Gehirn gemacht hat, sind von stupender Wichtigkeit, und mehrere derselben sind so sonnenklar, daß ich es nicht begreife, wie es einem gesunden Auge möglich ist, diese Dinge zu verkennen. Schon diese Entdeckungen werden Galls Namen unsterblich machen, und sind die wichtigsten, welche in der Anatomie seit der Entdeckung des Lymphsystems gemacht sind. — Auch die Entfaltung des Gehirns ist fortreflich; welche Folgen lassen sich nicht davon und von weitem Fortschritten auf diesem Wege erwarten! Ich schäme und ärgere mich, daß auch ich seit fast 30 Jahren hunderte von Gehirnen wie einen Käse zerschnitten, und den Wald vor vielen Bäumen nicht gesehen habe. Aber was

hilft Nergern und Schâmen? Die beste Partey ist, der Wahrheit Gehör zu geben; und das zu lernen, was man nicht weiß." Omtrent en lignende Dom over Galls Lære sælde en Keil, en Voigt og flere Naturkyndige og Anatomiker. Derimod findes det første Modpartie iblandt Philosopherne; „Gall habe von seinem Standpunkte aus, siger vores Landsmand Prof. Steffens i Halle, in allem ganz recht; von dem Standpunkte aus, von welchem ich die Natur betrachte, habe er in nichts recht."

Over dette sit System havde Gall allerede siden 1797 holdt Privatforelæsninger i Wien for en talrig Forsamling af Tilhørere af alle Stænder, Medicinere, Naturforskere, Statsmand, Opdragere, Kunstnere, ja selv Damer, uden at samme havde opvakt nogen Mistanke fra Regjeringens Side; ja selv den talrige Mængde af anseelige Embedsmænd, som bivaanede samme, lod formode, at dette System ikke var Regjeringen mistænkelig. Men ganske uventet lod Hs. Majstat Keiseren den overste Statskantzler Lazansky tilstille følgende egenhændige Brev dateret den 24 December 1801.

„Der Doctor Medicinæ Gall giebt, wie ich vernehme, in seinem Hause Privatvorlesungen über die von ihm erfundene Theorie des menschlichen Hirnschädels, und soll häufigen Besuch nicht nur

von Männern, sondern auch von Weibern und jungen Mädchen erhalten. Da über diese Kopflehre, von welcher mit Enthusiasmus gesprochen wird, vielleicht manche ihren eignen Kopf verlieren dürften, diese Lehre auch auf Materialismus zu führen, mithin gegen die ersten Grundsätze der Moral und Religion zu streiten scheint; so werden sie diese Privatvorlesungen allogleich durch die R. O. L. R. St. verbieten lassen, dann mir anzeigen, ob Gall hierzu eine Erlaubniß erhalten hat, oder wie er, wenn er dieselben ohne Erlaubniß gegeben hätte, etwa dießfalls anzusehen wäre."

Paa Grund heraf blev det Gall under 9 Jan. 1802 forbudet at holde Forelæsninger, og tillige blev han opfordret til at fremsøre sit Forbar for de af ham uden Tilladelse holdte Forelæsninger. Men da der allerede var forløben saa lang Tid fra dette Brevs Udsædelse til dets officielle Meddelelse, saa havde Gall allerede iforveien, da han var tilstrækkelig underrettet om Brevets Indhold, standset med sine Forelæsninger, og uagtet adskillige af det franske Gesandtskab, der havde bivaanet hans Forelæsninger, og vare misfornøiede med sammes Standning, sik udvirket, at Schilling, østerrigsk Hofraad ved Politieretten, opfordrede Gall til enten i det franske Hotel eller hjemme i sit eget Hus

at fuldende sit Cursus for den franske Ambassade allene, saa var han dog ej at formaae dertil, sørend han havde fuldkommen retfærdiggjort sig.

Allerede under 7 Febr. s. A. indgav Gall sit Forsvarsskrift hvis summariske Indhold var følgende: 1) At de ved Høiskolen i Wien promoverte Doctores Medicinæ havde ifølge deres Diplom Ret til at holde Forelæsninger over Vidensaber, som henhøre til deres Fag, og at flere havde udøvet endnu denne Ret, uden at blive forstyrret i samme. 2) Sogte han at bevise, at hans Undersøgelser ligesaa lidet som andre physiologiske lede til Materialisme; kunns Tingens Ryhed, troede han, havde givet Anledning til den ufordeelagtig fattede Mening herom, og derfor bestræbte han sig ogsaa for at betage sin Theorie al Anseelse heraf. 3) Sogte han at lægge for Dagen den vigtige Indsydelse især paa Lægekunsten, hans Opdagelser kunde have, hvilken Mening han især understøttede ved en Attest fra Dr. Nord, Læge ved et Hospital i Wien, og hvori forskreffes, at Dr. Galls Lære har været ham en vigtig Ledetraad ved Bedømmelsen af mange Sindssvagheder. 4) Viste han Umuligheden af at betage hans Opdagelser Publicitet, da de allerede havde opvaakt det litterære Publikums Interesse, og flere Skrifter i den Anledning allerede vare komne for

Dejn. Endelig 5) udbad han sig, at en Commis-
sion maatte udnævnes af de 4 Fakulteters Profes-
sorer, da Sagen angik en videnskabelig Gjenstand,
og denne Commission tilbød han da, at ville give
en Oversigt af sin Theorie, for at den derefter kun-
de fælde Dom over dens Skadelighed eller Ustade-
lighed.

Uagtet dette sidste Forlangende blev Sagen
foretaget ved Regjeringsraadet, hvorfra den, un-
derstøttet med de fordeelagtigste Domme af Frank,
Birkenstok og flere, blev foredraget Hs. Majestæt
Keiseren, som derpaa under 10de Marts s. A. re-
solverede; at Gall skulde ophøre med sine Forelæs-
ninger, da samme ansaaes for undværlige og over-
flødige, saasom der ved Universitetet holdtes offent-
lige Forelæsninger over Hjernen og Hjerneskallen
i physiologisk Henseende; og som var det eneste brug-
bare for Lægerne i Galls Theorie. Tillige paalag-
de Hs. Majestæt Statskantzleren, at forbyde Pri-
vatforelæsninger, og ei i Fremtiden at meddele
Tilladelse dertil uden under meget indskrænkede Be-
tingelser.

Men endstjøndt det blev Gall forbudet, munde-
lig at foredrage sit System, saa undertrykte man
dog ikke de over samme udfomne Skrifter, ja han
Universit. og Skole-Annaler 1810. 1 B. E

erholdt endog af Bogcensurcollegiet Tilladelse, at lade sit System trykke. At dette imidlertid ikke, i det mindste saavidt mig er bekiendt, skete, dertil maae vel Aarsagen søges i den Maade, han valgte til at udbrede samme paa. Det er ikke ubekiendt, at han har reist omkring i flere af Europas betydelige Stæder, og holdt Forelæsninger, og saaledes paa en Maade opfyldt det Ønske, en tydsk anonym Forfatter har ytret: es läßt sich wünschen und erwarten, daß Gall ohne weitere Rücksichten seine bürgerlichen Verhältnisse auflösen, und alles mit sich tragend ein Land aussuchen werde, wo die Fortschritte der Wissenschaften nicht durch ins Kleinliche gehende Besorglichkeiten gehemmt werden.

II. Blandede Bidrag til Skolernes Historie.

1. Christian den Fierdes aabne Brev, hvorefter han skienker Sct. Michels Kirke i Slagelse til Skolen sammesteds a).

Siore alle witterligt, att efter som Wi Naadigst komme udi Forfaring, at Scholehuset der udi Vor Kjøbsted Slagelse schal verre hell meget ubegvem till at holde Schole udi; Thaa haaffue Wi aff Vor synderlig Gunst och Naade unt, bevilget och thilladt, och med dette Wort ohne Bress und, bevilge og tillade, at den murede Kirke i S. Michels Kirkegaard, som haaffuer standit udi langtsommelig Tid ude, schall altid herefter were Scholehuset; och efterdi at forne. S. Michels Kirke saa well som ochsaa Siugstufwen der sammesteds ere ved god formue, daa schall Kirkevergene till forne. Kirke contribuere threhundrede Daller thill at forferdige forne. Kirke med haade till Binduere och femb Lectier, som till forne. Scholewill fornøden gøres; Schall och udi ligemaade Siugstuf-

a) Det er denne Bygning, hvormed Skolen har behjælpet sig, indtil den nu har faaet en bedre. S. disse Aanal. 1809. 2 B. S. 100 f.

wen hielpe till forne. Scholes forbedrelse effter hendis formuffwe, och som Rodtorsten udkrefwer udi det gamle Scholehus. Sammeledes haffner Wi och naadigst bewilget, at Scholemeſteren och de tre vffuerſte hørere ſchulle herefter haffue deres bolig udi det gamle Scholehus, och denn fierde hører, ſom nu fornøden giøres och thill Scholen ſchall forordnes, haffwe ſin bolig offuen paa denn nye thillforordnede Schole hos det Kammer, ſom Diſciplerne ſchal muſicere udi, och ſin Raaf lig med denn tredie Hører udi Singſtuſſwen udi Steden for en Pøbling. Thi forbiude Wi wore Fouger, Embigmend och alle andre, forne. Slagelſe Schole heremod, efterſom forſchreffuet ſtaer, at hindre eller i nogen Maade forſang at giøre, under vor Hylleſte och Raade. Saa och bedendis och bindendis Kirkewergerne till forne. S. Michels Kirke udi forne. wor Kiøbſted Slagelſe ſaa well ſom och Forſtanderne for Singſtuſſwen der ſammefeds, at de till forne. Slagelſe Schole contribuierer och udgiffwer, ligesom forſchreffuet ſtaer. Ladendis ic. Skanderborg ihend 4 Septemb. Anno 1616.

(Af Cancelliets Archiv).

2. Frederik den Tredies aabne Brev angaaende Kiøbenhavns Skoles Disciples Antagelse til Kost i Communitetet og til Examen ved Academiet.

Friderich den Tredie ic. Store alle vittterligt: Eftersom Skolen her i Vores Residens-Stad Kiøbenhaffn fast større Freqvens af Discipler fornødentlig behøffuer, end nogen af de andre Skoler her ubi Rigerne, och Vi naadigst erfarer, de beneficia, som saadan Freqvens skal vedligeholde, ikke snart at kunde efter den Skade, af forleden Zeide Tiid tilføiet er, til Veie bringes, da hafuer vi naadigst for got anseet, discentibus i fornævnte Vores Skole i andre Maader at beneficere, och derfor naadigst bevilget og tilladt, saa och hermed bevilger och tillader, att aarligen otte eller ti aff de nødorstigst Discipler, som med gode og rigtige Testimoniis fra Kiøbenhaffns Skole dimitteres, skal strax, naar de ere deponerede, til Vores fri kost i Communitetet annammes, och at saa mange, som fra fornævnte Skole deponerer, maa efter et Aars Forløb paa Academiet til Examen Theologicum pro impetranda attestacione admitteris, om de ellers befindes sig paa Academiet stitteligen och skiffeligen desimedlertid at haffue for-

holdet. Thi hiude Wi och hermed befale, at Os
 elskelige, hederl. og høylerde Rector Theologiae og
 menige Professores i Borens Univerfitet her udi
 bemeldte Borens Residens Stad Kiøbenhavn, som
 nu er eller her efter kommende vorder, de for-
 omrørte Skoles discipler, naar de til Univerfite-
 tet vorder dimitterede, her udi befordre, hielper
 og forfremmer, och aldeles ingen hinder eller for-
 fang herpaa i nogen Maader giører eller foraarfa-
 ger, under Vor Hyldest och Naade. Hafn, den
 9 Jul. 1661.

(Af Cancelliets Archiv).

2. Soren Erichsen Affens i Revers til
 Capitlet og Sacristanen i Roeskilde,
 de, efter at være kaldet som Præst
 til Snollesø.

Jeg Soren Erichsen Affens kjendis och
 giør witterligt for alle med thette mitt obne bress,
 att eyther hederlig och høylert mand, mester Mor-
 then pedersen Canick och Sacristan thill Roeskille dona-
 kircke, som hassuer jus patronatus thill Snollesøff
 Sogn y Thunneherrith, med thedt hederligh Ca-
 pitels Confirmas hassuer sambtyckt og bevilgit mig
 thill att vere en Sogneprest thill forne. Sogn eyther
 mijn Collages liudelse; Tha obligerer Jeg mig

epther forne. Collas oc Kong. May. ordinanz ij alle
 maade att sticke mig med lerdom och leffned, som
 en god gudtz ordtz thienere bor, och were mijn
 patron thill samme Sogen, och hederlig Capitell y
 Roschild, horige och lydige, som dett sig bor, och
 att giffue Sacristano then seduanlig pension aff sam-
 me sogen, som er ij pth byg, iij lamb och iij geesf,
 adt yde thill hver Secti Michaelis dagh, Sacristano
 uden all giendfigelse. Och inthed ydermere under-
 staa mig att bevare med nogett, som same Sogen/
 Kircke eller patronen thilleger, end som sedoanligt
 er, och mine Form:nd med rett aff Sacristano och
 Sognet haffdt haffuer, och ick heller paa nogen
 leye hendsette same sogen thill nogen anden, hvor aff
 Sacristan eller Capitell kunde nogitt forargis eller
 skade y fremthiden bekomme. Att saa er y Sand-
 hed, trycker jeg mitt Segnett her nedan for
 Dat. Roschild 10 May 1593.

Søffren Erichsen Affens,
 med egen handt.

(L. S.)

In dorfo. Er læst paa Thune herridtz ting thems
 18 Februari.

Lest paa Thune Herridtz thing, Thurs-
 dagen then 7 Octobris 1617 udj hederlige
 Mand H. Søffren Wtzens Nahørende.

(Af Roskilde Skoles Archiv.)

4. Kong Frederik den Tredies Befaling angaaende Cantorerne's Forhold til Rectorerne.

Eftersom Vi komme udi Forfaring, hvorledes tit og ofte stor Tvistighed opkommer imellem en deel Rectores Scholarum her i vore Stift Sielland och Cantores, som Musiquen i samme Scholer forstaaer, i det bent^e Cantores icke vilde være Rectoribus Scholarum saa hørrige och lydige, som det sig billigen burde. Thi er Vores naadig willie och Befaling, att I til saadan Uorden att forekomme den Anordning gjører, saa och alvorligen deroffner holder, at alle Cantores, ingen undtagen, i benefute Stiftt dependerer ligesom andre Hørere i Skolerne af Rectoribus Scholarum udi alt, hvis deres bestilling angaaer. Dermed scheer Vor Willie. Befalendis Eder Gud. Skrefuet paa vort Slott Kiøbenhavn dend 13 Decemb. 1667.

(Af Roestilde Skoles Archiv.)

B.

I. Offentlige Foranstaltninger.

Nye Bestemmelser i Henseende til de academiske Værdigheder *).

Med allernaadigst Resolution af 1 Novbr. 1808, hvortil Anledning var givet ved en allerunderdanigst Førestilling fra Directionen for Universitetet og de lærde Skoler af 13 Oct. s. a., har Hs. Majestæt Kongen fundet for Godt, til nærmere Bestemmelse af det, som Universitetsfundatsen af 7 May 1788 Cap. 5 foreskriver i Henseende til academiske Værdigheder, at fastsætte Følgende:

*) Aarsagen, hvorfor disse Bestemmelser først nu fuld-
kændigen indføres, er tildeels denne, at Udgi-
vsnstede, til samme Tid at kunne meddele Underret-
ning om de lignende Foranstaltninger, som i For-
bindelse hermed ere foretagne ved Universitetet i Kiel,
hvortil man nu seer sig i Sænde.

1. at naar Nogen har aflagt de Prøver og opfyldt de Betingelser, som efter Universitetsfundatsen af 7 May 1788 udfordres for at erholde Doctor- eller Magistergraden, og Universitetet anseer han værdig til nogen af disse Grader, eller det ønskes, ved Vresdiplom at meddele Doctorgraden, Indberetning derom skal skee til Directionen for Universitetet og de lærde Skoler, for at samme i allerunderdanigst Forestilling kan udbede sig allerhøiest Resolution, om Værdigheden maa forundes Bedømmende, og at først, naar allernaadigst Samtykke dertil er erhholdet, Graden formeligen maa confereres og Diplomet udfærdiges, i hvilket udtrykkeligen skal anføres, at allernaadigst Tilladelse dertil er meddeelt *).

2. at førend Nogen maa gives Udgang til at erhserve Doctorgraden i Medicinen, maa han først, saaledes som for denne Grad idet theologiske og juridiske Facultet er foreskrevet, disputere pro licentia, og ikke kalde sig Licentiatus Medicinæ, forinden Licentiatgraden af ham er erhholdt, og af

*) Saaledes er allerede iagttaget ved den sidste Tildelse af en academisk Grad. S. disse Annal. 1809 I B. pag. 234.

Hs. Majestæt paa samme Maade som de andre Gra-
der bekræftet *).

*) Efter Fundatsen for Kiøbenhavn's Universitet af 7
May 1788 Cap. V. §. 1. 2. er enhver, som attraa-
er Doctorgraden i Theologien eller Jurisprudentsen
og ei allerede ved Skrifter haver bevist fortrinlig
Værdom og Duelighed, og tillige beklæder et betyde-
ligt Embede, forpligtet til, forinden han til Doc-
torgraden kan have Adgang, først at skrive og in
cathedra inferiori at forsvare en Dissertation pro li-
centia, der af vedkommende Facultet forud maa
være approberet. Derimod være efter bemeldte
Fundatses Cap. V. §. 3 de Prover, efter hvilke
Doctorgraden i Medicinæ kunde erhøves, lettere
end de, som give Adgang til samme Værdighed i
Theologien og Jurisprudentsen, eftersom den,
der attraaede at vorde Doctor Medicinæ, dertil
havde Adgang, saasnart han ved den medicinske
Embedsexamen havde bevist fortrinlig Indsigt,
og derefter forsvaret en af ham udarbejdet, af det
medicinske Facultet approberet, Inauguraldisserta-
tion, uden at være forpligtet til, saaledes som i
Henseende til Doctorgraden i det theologiske og
juridiske Facultet, først at forfatte og in cathedra
inferiori at forsvare en Dissertation pro licentia;
hvorfor det ogsaa var sædvanligt, at Doctorgræ-
den fulgte i kort Afstand paa den medicinske Em-
bedsexamen.

Denne Ulighed er nu ved ovenanførte allerhøieste
Bestemmelse hævet.

3. at ingen academisk Værdighed, modtaget ved eller fra udenlandst Universitet, giver Ret til Rang eller Fortrin i Hs Majestæts Riger og Lande, med mindre Allerhøiſtsamme efter Omſtændighederne i enkelte Tilfælde maatte finde Sig bevæget til, ſaadant allernaadigſt at bevilge *).

Det behagede derhos Hs Majestæt at bemyndige Directionen til at correſpondere med det Slesvigholſteenske Cancellie om, hvorledes det, ſom angik academiske Værdigheder, kunde ved Universitetet i Kiel ſættes paa lige Fod med det Kjøbenhavnſke.

Reſultatet af Directionens Correſpondence med det Slesvigholſteenske Cancellie og dette Collegii derved foranledigede allerunderdanigſte Foreſtilling blev det Kongelige Reſcript af 9 Aug. 1809, ſom meddeeleſ i dette Hæfte under Rubriken: Kiel.

*) Det er bekiendt, med hvor ſtor Leſhed academiske Grader kunne erholdes paa nogle fremmede Univerſiteter og det endog af Graværende, hvilket er blevet Aarsag i, at diſſe Grader i Tydſkland ere, ſom Schleiermacher ſiger, ſunkne dybt under Satirens Punkt. Iof. Udg. Tale om den academiske Borgerrets Betydning ic. S. 52.

II. Tressbeviisninger.

Da Hans Majestæt den 28 Januar d. a. i egen allerhøieste Person præsiderede sine Ordeneres Kapitul, udnævnte og optog Allerhøjstsamme Oeconomus Communitatis, Conferentsraad og Hiesferetsassessor Knud Holtermann; Statsraad og Professor Juris ved Kiøbenhavns Universitet, Dr. Johan Fredrich Wilhelm Schlegel; og Professor i Theologiens sammesteds, Dr. Claus Fries Hornemann til Riddere af Dannebrog- Ordenens fjerde Klasse.

III. Academiske Examina.

1. Theologisk Embeds-Examen.

i Januar. 1810.

d. 10 Januar.

1. Hans Thomsen Buhl, En Søn af Cancellieraad Buhl i Fredericia, fød sammesteds 1785, blev Student 1802. — Laudabilis.

2. Jeppe Christensen Qvistgaard. En Søn af afd. Bønde Christian Nielsen, fød i Vester Lybye i Viborg Stift 1781, privat inscriberet 1803. — *Laudabilis et quidem egregie.*
3. Rasmus Holst Bang. En Søn af Bønden Lauritz Holst Bang, fød i Serriglov i Aalborg Stift 1786, blev Student 1804. — *Non Contemnendus.*

2; Juridisk Embeds-Examen.

i Januar 1810.

A. Theoretisk Prove.

a) Latinsk.

d. 12 Januar.

1. Jørgen Henrich Berner. En Søn af afd. Resident Berner, fød i Patna i Ostindien 1784 blev Student 1799. — *Laudabilis.*
2. Johan Anton Braem Kuhlmann. En Søn af Præsten Kuhlmann til Selden, fød i Viborg 1785, blev Student 1803 *Haud illaudabilis*
3. Henrich Johannes Holm. En Søn af Cancellieraad Holm, Inspector paa Grevstabet Schackenborg, fød i Mogeltønder, blev Student 1806. — *Laudabilis.*

d. 13 Januar.

4. Johannes Hansteen. En Søn af afd. Statsraad Hansteen, Deputeret i Generaltoldkammeret, fød i Kiøbenhavn 1789, blev Student 1806 — Non contemnendus.

5. Carl Dwe Voigt. En Søn af Oberstlieutenant Voigt, fød i Randers. — Haud illaudabilis.

b) Danst.

1. Carl Gustav Haugsted. En Søn af afd. Handelsmand Haugsted, fød i Odense 1783. — Beqvem.

2. Hans Mathias Bang. En Søn af Stadsmusficant og Organist i Weile, Bang, fød sammesteds 1788. — Ej ubeqvem.

3. John Kierulf. En Søn af Factor Kierulf, fød i Tranquebar paa Coromandelkysten 1790. — Beqvem.

4. John Michel. En Søn af Plantage-Ejer Michel paa St. Jan, fød sammesteds 1791. — Beqvem.

d. 19 Januar.

5. Frederich Georg Kieper. En Søn af Forvalter Kieper, fød i Kiøbenhavn 1783. — Beqvem.

6. Christian Nerdrum. En Søn af Lehnsmænd Nerdrum, fød i Norge 1785. — Beqvem.

7. Carl Ludvig Østrem. En Søn af Over-Sold.

- og Consumtionsbetient i Christiania, Østrev,
født i Kiøbenhavn 1785. — Ej ubegvem.
8. Kield Christian Schmidt. En Søn af Skibs-
bygmester Schmidt i Randers, født i Hals 1788.
— Ej ubegvem.
- d. 20 Januar.
9. Johan Hartvig Erents Jounsen. En Søn af
forrige Toldinspector Jounsen i Bergen, født
sammesteds 1784. — Begvem.
10. Jorgen Povelsen Copmann. En Søn af
Bye- Herreds- og Birkesskriver Copmann i Rød-
fisbing, født sammesteds 1786. — Begvem.
11. Andreas Peter Lundberg. En Søn af Ma-
termester Luadberg, født i Kiøbenhavn 1792.
— Ej ubegvem.

B. Practisk Prøve.

a) Candidati juris.

1. Joachim Rasch Kiersgaard (Ex. theor. 20
Oct. 1806 Land.): — Hand illaudabilis.
2. Frederich Lowzow (Ex. theor. 13 Oct. 1809
Land.) — Laudabilis.
3. Johannes Gruner (Ex. theor. 13 Oct. 1809
Land.) — Hand illaudabilis.
4. Henrich Johannes Holm. — Laudabilis.

b) Examinati Juris.

1. Ole Frederik Falk (Ex. theor. den 23 April 1803. Ej ubeqvem). Vel.
2. Niels Emanuel Schmidt (Ex. theor. 22 Oct. 1803. Beqvem). Vel.
3. Jonas Schanche Kielland (Ex. theor. 18 Oct. 1809 Beqvem). Temmelig vel.
4. Carl Gustav Haugsted. Vel.
5. Hans Mathias Bang. Vel.
6. John Kierulf. Vel.
7. Frederich Georg Kieper. Vel.
8. Christian Nerdrum. Vel.
9. Ikke antaget.
10. Jorgen Povelsen Copmann. Vel.

IV. Academiske Høitidelighedet.

Den 3 Febr. blev Hs. Majestæts Kongens Fødselsdag høitideligholdt af Universitetet ved en latinsk Tale.

Indbydelsen til denne Høitid skeete ved et af Professor Thorslacius forfattet Program, som handlede om det saakaldte Augurium salutis hos Romer Universit. og Skole-Annaler 1810. 1. B. D

merne. I Taler, som holdtes i Regentkirken af p. t. Rector Magnificus Professor Hurtigkarl, udvikledes den Sætning: at det er en for en Regent værdig Pligt at sørge for Ungdommens Underviisning og Dannelse *).

Med Slutningen bleve deres Navne bekiendtgjorte, som af ydkommende Faculteter vare tilkjendte Præmier for Besvarelser paa de i Aaret 1809 udsatte Priisopgaver, efterat Censurerne over de indsendte Afhandlinger i Forveien vare oplæste.

Over det i Medicinen fremsatte Spørgsmaal:

„Er der nogen Forskjæl, og da hvilken, mellem pirrende og styrkende Midler?“

var en Afhandling indkommen, skreven paa Latin. Det medicinske Facultets Dom derved var følgende:

Medicorum ordo in Universitate Hafniensi anno proximo sequentem proposuerat questionem:

Saaavel af Programmet som Taler findes Indholdet udfærligen angivet i Kiøbenhavnke lærde Efterretninger 1810 No. 3.

„Num et quale est discrimen inter remedia incitantia et roborantia?“

Unicus modo auctor hanc sibi sumpsit quaestionem enucleandam, idque sub symbolo:

„Solent se immiscere naturæ Mechanicus, Mathematicus, Medicus, Alchymista, et Magus, sed omnes, ut nunc sunt res, conatu levi, successu tenui.“

Auctor rem, de qua quaeritur, perspicue exposuit, idque ordine ubique commodo, verbisque lucidis atque modestis. In rota commentatione tam sanum emicat iudicium tantaque doctrina, ut Facultas medica spem alat certissimam, fore, ut auctor opera assidua studiisque indefessis inter felicissimos artis medicæ cultores olim numeretur; quare nos illum dignum censemus, qui præmio condecoretur.

Hafniæ die VII Januarii 1810.

G. L. Bang. Sæptorph. Mynster.

Herholdt. Skjelderup.

h. a. N.

Ved Seddelens Aabning befandtes Forfatteren at være
Cand. Med. Oluf Lund Bang *).

*) Dimitteret fra det Schouboeske Institut 1804.

Over den philosophiske Opgave:

„Hvad er den første Grundsætning i den hele Philosophie, er den een eller flere, og, hvis flere, hvorledes forholde de sig til hverandre, saa at de uden Strid kunne bestaae tilsammen?“

var een Udarbeidelse indsendt, skreven paa dansk. Det philosophiske Facultets Dom over samme var følgende:

Argumentum de præmio in philosophia anno nuper elapso certaturis propositum non nisi unus tractare suscepit, et is quidem ex nostra sententia rem ita perfecit, ut plerasque ejus difficultates oratione perspicua magis quam tersa et eleganti satis feliciter expediverit, atque adeo non tantum, quia sine æmulis fuit, sed quia simul ingenium verè philosophicum probavit et per se laudabilem edidit operam, nobis præmio dignus videatur.

Quæ in hac dissertatione maxime desideravimus, primum, ut plurimum opinionum a philosophis comprobatarum ratio habita fuisset, imprimis dualismi ab Anaxagora profecti, magno multarum scholarum et plerarumque recentiarum auctore; deinde ut stilum minus festinare passus fuisset, et sermonem partim magis

contraxisset, partim verba melius composuis-
set: hæc speramus lectione diligenti, nec pau-
cis et recentissimis modo philosophiæ auctori-
bus, sed præcipuis cujusvis sectæ et ætatis cog-
noscendi occupata, in posterum suppletum iri.

Havniæ d. 22do Januarii 1810.

Treschow. P. E. Müller.

Ved Seddelens Aabning befandtes Forfatteren at være
Stud. (nu Cand.) jur. Frederich Christian
Sibbern, Alumn. Colleg. Waldemb. *).

Til Besvarelse af Opgaven i Æstheten:

„At undersøge hvorvidt Tankens og Udtryk-
kets Simpelhed kan ansees som en Fordring
ved ethvert skønt (æsthetisk) Arbejde, bestem-
me denne Egenstabs Begreb og Grændser, og
undlede deels af Sagens Natur, deels af clas-
siske Mønstere, de vigtigste Regler for sam-
me.“

De to Afhandlinger indkomne. Vedkom-
mende Censurers Dom over disse lod saaledes:

Ex duabus commentationibus, quæ nobis
oblata fuere de quæstione æsthetica, ultimo

*) Dimitteret fra Herlufsholms Skole 1802, vandt i
Aarene 1805 og 1807 Præmierne for de da ud-
satte philosophiske Præisopgaver.

anno proposita, una Horatianum illud: „Ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quisque speret idem“ &c. præ se ferens, uti brevis, ita jejuna; in rei tractandæ superficie omnino substitit; altera, quæ symbolum sibi fecit: „o sancta simplicitas,“ sobrium quidem auctoris iudicium, et æsthetices peritiam haud vulgarem testatur; sed, cum nec ipsam simplicitatis notionem satis accurate constituerit, nec argumentum suum eo, quo par esset, ambitu tractaverit, et id imprimis in se desiderari passa sit, quod nexum, qui sublimitatem et simplicitatem intercedat, haud explicaverit; præmium ei non adjudicare posse censemus.

Rierulf. B. Thorlacius.

Overs de i Theologien, Jurisprudentien, Mathematiken, Historien og Philologien opgiøne Spørgsmaal vare ingen Afhandlinger indkomne *).

*) At saa usædvanlig Saa denne Gang havde concurreret til de udfatte Universitetspræmier, er vist nok intet aldeligt Symptom paa den literære Slid eller den videnskabelige Aand hos de academiske Studerende; bemærkes her det alligevel, at Grunden til hin usædvanlig liden Concurrance maa uden Tvivl fornemmelig søges

De for Aaret 1810 ifølge allerhøieste Resolu-
tion af 29 Januar d. N. udsatte Prissogaver ere
følgende:

1. **I Theologien.**

Ostendatur, quomodo et quatenus dis-
crepantiæ tolli queant, quas inter Evangelium
Johanneum cæterorumque Evangelistarum com-
mentarios nonnulli sibi reperisse visi sunt.

At vise, hvorledes de Uovereensstemmelser
kunne hæves, som Nogle have troet at finde imel-
lem Johannis Evangelium og de øvrige Evangeli-
sters Skrifter.

i Tidsumstændighederne, som deels havde nød-
saget adskillige Studerende til at forlade Uni-
versitetet tidligere end ellers vilde være fæet,
deels berøvede de mindre Formuende den for-
nødne Tid og Leilighed til private Studier
og videnskabelige Forsøg. Hertil kommer i Hen-
seende til Juristerne, at de iblandt dem, af
hvilke saadanne Forsøg snarest kunde ventes,
for en stor Deel kort efter fuldendt acade-
misk Cursus ansættes ved et eller andet Con-
toir i de Kongelige Collegier; men enhver saa-
dan fast Ansættelse udelukker dem, efter de gjæl-
dende Forskrifter, fra den Rettighed, at con-
currere til Universitetspræmierne (S. *Badens*
Univ. Journ. I. S. 14).

2. I Jurisprudentsen.

Quænam est vera analogiæ juris notio?
et quales in ejus usu cautiones adhibendæ sunt,
ut legum quidem interpretationi rite inserviat,
vagæ autem interpretum licentiæ suas opiniones
pro legibus venditantium simul occurratur?

Hvilket er Retsanalogiens rigtige Begreb?
og hvilke Forsigtighedsregler maae iagttages ved
dens Anvendelse, for at den vel tilbørligen kan
tjene til Lovens Fortolkning, men Fortolkernes
vilkaarlige Friheder, der udgibe deres Formeenin-
ger for Love, tillige kunne forebygges?

3. I Medicinen.

Qui sunt limites, quisque nexus inter vi-
tam hominis vegetativam et animaleam?

Hvilke ere Grændserne og hvilken Forbindel-
sen imellem Menneskets vegetative og animalske
Liv?

4. I Philosophien.

An definitiones generum et specierum na-
turalium fieri possunt non minus accuratæ
quam notionum mathematicarum, moralium

aliarumque universalium, quas mens humana vel pro arbitrio vel ex legibus necessariis ipsa finxit? Quod si non licet, quænam est hujus discriminis ratio, et quid eam ob causam in definitionibus earumque regulis tenendum, quod in vulgari Logices tractatione non satis observari solet?

Kan man give lige saa nøiagtige Definitioner paa de naturlige Slægter og Arter, som paa mathematiske, moralske og andre almindelige Begreber, hvilke den menneskelige Forstand enten vilkaarlig eller efter (Tænkningens) nødvendige Lovsels har dannet? Gaaer dette nu ikke an, hvad er Grunden til denne Forskiel, og hvad har man ifølge deraf at iagttage ved Definitioner og Reglerne for samme, som i Logikens almindelige Behandlingsmaade ei noksom pleier at bemærkes?

5. I Mathematiken.

Ex indole sphæræ eliciantur formulæ analyticae, quarum ope tam totius sphæræ, quam potissimarum ejusdem partium volumina et superficies apte inveniri queant.

Af Kuglens Natur at udlede de analytiske Formuler, ved hvis Hjælp saavel hele Kuglens,

Som dens fornemste Deeles Indhold og Oberflade
bequemmeligen kan udfindes.

6. I Historien.

Adhibito critico monumentorum, quæ
supersunt, usu, examinetur, quænam cum
cultus civilis et humanioris tum virium ac exi-
stimationis incrementa sub Regibus ceperit res
publica Romanorum, quibusque maxime insti-
tutis, adminiculis aut eventibus illa debeantur.

Ved en kritisk Benyttelse af de historiske
Mindemærker, som ere tilbage, at undersøge,
hvad Fremstridt den romerske Stat gjorde under
Kongerne, saavel i sædelig og borgerlig Cultur,
som i politisk Styrke og Anseelse, og hvilke Ind-
retninger, Hjælpemidler eller Tilfælde dette især
maa tilskrives.

7. I Philologien.

Carminum Saturniorum indoles et vera
ratio, collectis, quæ fieri potest, eorum reli-
quiis, explicetur.

Saavidt mueligt at samle Ledningerne af de
Saturniske Vers og derefter at udklære deres Be-
skaffenhed og sande Grund.

den 8. § Esthetiken.

Hvori bestaaer Improvisationens Væsen, som Digtekunst betragtet? Havde Grækernes eller Romernes Old egentlige Improvisatorer? og er der noget i denne Kunsts Natur, som nødvendigen indskrænker den til visse Tidsaldere og visse Nationer?

V. Legater.

Fundats for det Rosborgske Legat *).

Vi Frederik den Femte, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, de Wenders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn og Dytmersten, Greve udi Oldenborg og Delmenhorst, gjøre alle bitterligt, at, eftersom hos Os allerunderdanigst er bleven ansøgt og begjært vores allernaadigste Confirmation paa efterskrevne Fundats, lydendes Ord efter andet som følger:

Friderich Christian Sebel, Jurium Doctor og Profesfor Extraordinarius paa det Kongelige Universitet i Kjøbenhavn, Deres Kongl.

*) Hidtil utrykt.

Majestæts Justitiæ Secretaire og Archivarius udi det Kongl. Rentekammer, Gve: Krigsprocureur og Notarius Facultatis Juridicæ, gjør hermed bitterligt: at, som afgangne Anna Cathrina de Boss, afgangne Jacob Rosbergs Enke her af Kjøbenhavn, i sit Testamente af 11 Augusti No. 1756 efter forhen erholdte Kongelig allernaadigst Facultate testandi, foruden andre Stiftelser og Gaver, haver givet et Stipendium til Universitetet her i Kjøbenhavn og derom saaledes meldet: „Til et Stipendium her ved det Kongl. Universitet i Kjøbenhavn haver jeg skjenket og givet, ligesom jeg og hermed skjenker og giver 5000 Rdlr. skriver fem Tusinde Rigsdaler, hvilket Stipendium jeg tjenstligst vil have samtlig Professore Facultatis Theologicæ ombedet, at besørge udsat, og den deraf faldende Rente aarlig at uddeele til otte fattige, men derhos flittige og duelige Studiosis Theologiæ, saaledes at enhver nyder dette Stipendium i tre Aar, om de saalange ved Universitetet forbliver, og, som forhen meldet, ere fattige, flittige og duelige; Til hvilken Ende og paa det at dette Stipendium efter mit Døjemærke retteligen og til Guds Ære og hans Kirkes Nytte kan vorde anvendt, jeg vil have Executores af dette mit Testamente ombedet, at de med Professorum

Theologiæ Raad derover vil oprette en ordentlig og bestandig Fundas;“ saa haver jeg Underkrevne, som Executor af velbemelte Madame Rosborgs Testamente med Facultatis Theologicæ Raad forfattet efterfølgende Fundas for bemelte Legato:

I.

Imod Facultatis Theologicæ paa en Gjensidig part af denne Fundas tegnede Quittering for nuværende og efterkommende Professores Theologiæ, at denne Fundas noie skal holde og efterleve, udleverer jeg den af afgangne Madame Rosborgs funderede Capital 5000 Rdlr., skriver fem Tusende Rigsdaler, bestaaende i tvende af Hs. Majestæt den 30te Junii 1755 til afgangne Jacob Rosborg allernaadigst udgivne Obligationer, den ene paa 4000 Rd., og den anden paa 1000 Rd., tilsammen 5000 Rd., hvoraf Renten, som efter Obligationernes Indhold er 4 pCt. aarlig, er til 11 Juni 1758 Sterboet, ifølge Testamentets 4de Paragrapho til Indtægt beregnet; Men den fra 11 Juni 1758 til 11 Junii 1761 forfaldende Rente, tilsammen 600 Rdlr., som formedelsk nogle af det Theologiske Facultet have begret sig ved at imodtage Capitalen og reversere sig til denne Fundas Esterlevelse, hidtil ikke er bleven uddelet,

bliver som et Augmentum til Capitalen at be-
 regne, efterat de 2de Studiosi Theologiæ Søren
 Johan Heiberg og Johan Pedersen Saabye, som
 afgangne Madame Rosborg selv har udnævnt at
 nyde dette Stipendium, først deraf er betalt hver
 3de Mars Stipendium, som udgør 150 Rdlr.,
 efterdi de samme fra 11te Junii 1759 til 11te
 Junii 1761 alt kunde have oppebaaret, dersom ikke
 forbemeldte Ophold var steet. For hvilket Aug-
 mentum, der, efterat forbemeldte 150 Rdlr. ere
 fradragne, bliver 450 Rdlr., som i den Kongl.
 Cassa er indskudt til denne 11te Junii Termin mod
 Kongl. allernaadigst Obligation og 5 pCt. aarlig
 Rente ligeledes udleveres en paa samme Summa
 lydende og til dette Stipendium udgiven Kongl.
 allernaadigst Obligation, saa dette Stipendiums
 Capital nu bliver 5450 Rdlr., skriver fem Tusinde,
 fire Hundrede og Halvtredstindstyve Rigsdaler
 danst Courant.

2.

Paa det desto vissere og bedre Guds Vre,
 hans Kirkes Nytte, og fattige, siittige og duelige
 Theologiæ Studiosorum Beste ved denne Stif-
 telse kand fremmes, paatager Theologiæ Profes-
 sor Primarius, nuværende og efterkommende, sig

Ephoriam Legati, og drages isærdeleshed Om-
sorg for, at med dette Legato og dets Anvendelse
saaledes stedse forholdes, som Stiftelsens Diemer-
ke meest udfordrer; Skulle det hændte sig, at Pri-
marius Theologiæ Professor, formedelsk Alder-
dom, Svaghed eller nogen anden betydelig Årsag
sig ikke med Ephoriam Stipendii kunde besvær-
ge, da antager Secundus Theologiæ Professor
sig samme, og skal alletider en af Professoribus
Theologiæ ordinariis have denne curam.

3.

For Capitalens bestandige Conservation og
Renternes rigtige Erholdelse aarligen, haver Rec-
tor og samtlige Professores, især Facultas Theo-
logica, samme Omforg, som de for andre til Uni-
versitetet legerede Capitaler og Renter haver og
best have kand, saa at hverken Capitalen nogen
Tid formindskes, eiheller Renterne enten forlores
eller for sildig indkommer over nogen ovenmeldte
Curatorum Forsømmelse: Ligesom og seer derhen,
at hverken Renterne eller Capitalen vorder anvent
til andet Brug eller Studium, under hvad Skin
eller Forevending det end maatte være, end alene
til Studium Theologicum her ved Kiøbenhavns
Universitet at fortsætte.

4.

Stipendiarii skulle stedse være otte, og nyde hver en ottende Deel af den hele Capitals aarlig faldende Rente, som Ephorus Stipendii distribuerer udi Julii Maaned hvert Aar, saafremt de, hvilket haabes altid at skulle see, inden den Tid ere ham tilhændekomne.

5.

Enhver Alumnus Stipendii nyder dette Stipendium udi tre Aar, om han saalange ved Universitetet forbliver, og sig saavel i Levnet som Lærdom og Glittighed saaledes forholder, som det en Studiosum Theologiae egner og anstaaer, og denne Tindag videre foreskriver.

6.

Til dette Stipendium antages ingen, som jo haver gode Talents til Studia, og in Examine Philosophico erholdet haud illaudabilem i det mindste, samt i nogle Maaneder med god Fremgang vüst i Sierningen, at det er ham ret angelegen mueligt at forfremmes i Theologiske Lærdom, og at naae den største muelige Dygtighed til geistlige Embeders retsfindige Betiening, endog de vigtigste, om Guds Forsyn til saadanne kunde ville bruge ham i Fremtiden; ei heller antages nogen, som er

over 22 Aar gammel, da det efter god Betænkning eragtes tiensligere, at dette Stipendii Triennium er tilende, førend eller naar Stipendiarii fyldte deres 25 Aar, end at det skulde være anderledes; dog er hermed ingenslunde meent, at Facultas Theologica saa noie skal være bunden til nogen vis Alder, at det jo endog skal være berettiget, at give dette Stipendium til den eller de, som ere over 25 Aar, og alt har sustineret Examen Theologicum, og udi samme haver givet tilstrækkelige Prøver paa deres Kundskab in Studio Theologico og Dygtighed til geistlig Embedes Betjening i Fremtiden.

7.

Ephorus Stipendii præsenterer efter noie Overlæg de, som han eragter tiensligst og beqvæmest til at opfylde Niemerket ved dette Stipendium, hvoraf samtlige Professores Facultatis Theologicae per pluralitatem votorum udvelger den eller de, som skal nyde Stipendium. Dersom tvende have ligemange vota, afgjøres ved Lodkastning, hvem af dennem den Gang skal have Stipendium, da den anden ved næste Vacance proponeres, og alene in collisione votorum da beholder Præferencen.

8.

Som Testatrix i den 2den Paragrapho af sit Testamente haver reserveret sig: at ifald nogen af
 Universit. og Skole-Annaler 1809. 1 B. E

hendes eller hendes Mand's Paarørende skulle findes saa fattige, at de maatte være nødsagede at anholde om et eller andet af de Legatis, hun haver givet, de da fremfor andre til samme at nyde vorder antagne; Saa formodes og af Facultate Theologiae, naar nogen af Testatricis eller hendes Mand's Slægt om dette Stipendium gjør Ansøgning, de da ceteris paribus præfereres.

9.

De antagne skulle med al muelig Flid stedse søge at forfremmes i sand Guds frygt, theologisk Erudition og Beqvæmhed til geistlige Embeders bedste Betjening, samt dertil strax, naar de antages, reversere sig i den hos Ephorum værende Bog, i hvilken de siden for Stipendium qvitterer hver Gang de det imodtage.

10.

De skulle inden et Aars Forløb fra den Dag, de antages til dette Stipendium, sustinere Examen Theologicum, og have opnaaet den Modenled, at de i det mindste erholde Characteren *haud illaudabilem*. Dersom nogen lader halvandet Aar gaae forbie fra hans Antagelses Dato, uden at sustinere Examen Theologicum eller i samme Examen ei erholder i det mindste fornevnte Character, da maae han ei længere beholde Stipendium, med mindre Facultas Theologica i første Tilfælde erag-

ter ham ved Svaghed eller ligesaa vigtigt og lobligt Forsald at kunne undskyldes.

11.

De maae ikke, imedens de nyder dette Stipendium, paatage sig at undervise Discipler, uden for saavidt at de af dem, som allerede have sustineret Examen Theologicum, vel maae anvende 1 eller 2 Timer om Dagen (dog ikke heller mere) siden den Øvelse kan være dem tienlig, forsaavidt de derved til Embeders Betiening kunde vorde des bedre skikkede.

12.

De Stipendiarii, som have Kosten udi Communitetet, ligesom og de, der ellers for noget Collegium eller Stipendium ere forbunden at disputere, skal lade deres Disputationer trykke, og foruden den Materie, de ellers pro victu Regio eller Collegio afhandler, skal de være pligtige under denne Overskrift: pro Stipendio Theologico at tilføie et lidet Specimen exegeticum, eller, ifald den hele Afhandling er exegetisk, da nogle Paragraphi.

13.

De andre Stipendiarii, som ikke ellers ere forbundne at disputere, skulle engang om Aaret, førend Distributzen falder, forfatte et Specimen

exegeticum, som det leverer Skreven til Ephorum Stipendii. Forresten skal alle de, som nyde dette Stipendium Theologicum, imedens de samme have, fra den Tid, de have sustineret Examen Theologicum, søge Leilighed til hver i det mindste 2 à 3 Gange om Aaret at prædike i vor Frue Kirke paa de Tider, de kan formode, at een eller flere af Profesforibus Theologiæ kan være tilstede, paa det at saavel de derved kan have Leilighed at vee sig in Homileticis som Facult as Theologica at erfare, hoad Progresser de derudi Tid efter anden maatte giøre. Til Bekræftelse haver jeg, som Executor Testamenti, denne Gunday, efterat den saaledes med Facultatis Theologiæ Raad var forfattet, underskrevet og med mit sædvanlige Signet forseglet udi Kjøbenhavn den 29 Junii 1761.

J. C. Sevel

(L. S.)

Da ville Vi forskrevne Gunday udi alle dens Ord, Clausuler og Puncter, saasom samme heroven indført findes, allernaadigst have confirmeret og stadfæstet, saa og hermed confirmere og stadfæste; Forbydendes Alle og Enhver herimod, efter som forskrevet staaer, at hindre eller udi nogen Maade Forsang at giøre, under Vor Hyldest og

Raade. Givet paa Bort Slot Fredensborg den 17
Julii 1761.

Under Vor Kongelige Haand og Signet

Friderich R.

J. L. Holstein.

I Allerunderdanigst Følge af Hans Kongl.
Matts. allernaadigste Confirmation, dat 17de Julii
1761, paa denne Fundas, dat. 29de Junii s. A.,
dens første og følgende Artikler, underskriver vi
Fundasens Gienpart saaledes: Indbemeldte toen-
de Kongl. Obligationer, en paa 4000 Rdlr., en
paa 1000 Rdlr. begge à 4 prCto Rente, og en paa
450 Rdlr. à 5 prCto Rente, have vi annammet,
og forsikre for os og efterkommende Professores
Theologiae, at denne Fundas noie skal worde hol-
det og efterlevet.

Kjøbenhavn. d. 3die Aug. 1761.

E. Pontoppidan.

Peder Holm.

Peder K. Goiske.

J. D. Bang.

VI. Academiske Stipendier.

Fortegnelse

over dem, som i Aaret 1809 have erholdt
Communitets- og Regentsstipendiet. *)

Aldewelt, J. C., Dimitteret fra Noeskilde Skole.
Theolog.

Amberg, L. C., Dimitt. fra Schouboes Institut.
Theolog.

Andersen, M., Dimitt. f. Haderslev Skole. Ju-
rist.

Arbo, W., D. f. Christiania Skole. Theolog.

Bader, H. P., D. f. Christiania Skole. Theolog.

Bendz, N. C., D. f. Odense Skole. Jurist.

Berg, J. L., D. f. Aarhus Skole. Jurist.

Bjerregaard, N. C., D. f. Kjøbenhavns Skole.
Theolog.

Bjorn, F. W., D. f. Christiansands Skole. Ju-
rist.

Blicher, L., D. f. Randers Skole. Theolog.

Bone, J. P., D. f. Fredericia Skole. Theolog.

Bone, P. C., D. f. Tronhjems Skole. Læser til
anden Examen.

Borch, C. W., D. f. Borgerdydsstolen. Jurist.

*) See disse Annal. 1809. 2 B. S. 72.

Brücher, G., D. f. Kjøbenhavn's Skole. Jurist.
 Clausen, N. B., D. f. Horsens Skole. Theolog.
 Dichman, B. R., D. f. Kjøbenhavn's Skole. Theo-
 log.

Ellevsen, K., D. f. Christiania Skole. Theolog.
 Fangel, J. C., D. f. Frederiksborg Skole. The-
 olog.

Fanse, M., D. f. Aalborg Skole. Theolog.

Fog, J. L., D. f. Herlufsholms Skole. Theolog.

Foss, L., D. f. Wordingborg Skole. Jurist.

Friis, D. E., D. f. Herlufsholms Skole. Theolog.

Friis, N., D. f. Randers Skole. Theolog.

Frisner, D. E., D. f. Bergens Skole. Theolog.

Gottsche, H., D. f. Aarhus Skole. Theolog.

Hallager, T., D. f. Hofpræst Christianis Institut.
 Theolog.

Hansen, P. E., D. f. Viborg Skole. Theolog.

Hansteen, N. L., D. f. Kjøbenhavn's Skole. Theo-
 log.

Heidenreich, C. F., D. f. Christiania Skole. Theo-
 log.

Hilde, P. N., D. f. Helsingors Skole. Theolog.

Holst, D. L., D. f. Randers Skole. Theolog.

Holstæ, L. E., D. f. Borgerdyds Skole. Theolog.

Homan, C. L., D. f. Herlufsholms Skole. Theo-
 log.

- Høyland, C., D. f. Viborg Skole. Theolog.
 Jacobsen, J., D. f. Roskilde Skole. Theolog.
 Jørgensen, S., D. f. Viborg Skole. Theolog.
 Kierulf, L., D. f. Slagelse Skole. Theolog.
 Koch, N. P. C., D. f. Bordingborg Skole. Theolog.
 Lambrecht, C. P., D. f. Bergens Skole. Theolog.
 Lampe, R., D. f. Bergens Skole. Theolog.
 Laurberg, J. J. Privat. Theolog.
 Lyngbye H. C., D. f. Aalborg Skole. Theolog.
 Lygte, J. J., D. f. Nykjøbing Skole. Theolog.
 Melbye, P. C., D. f. Bøsens Institut. Theolog.
 Monrad, L. D., D. f. Aarhus Skole. Theolog.
 Munthe, H. M., D. f. Christiania Skole. Theolog.
 Riber, M. F., D. f. Odense Skole. Theolog.
 Schønning, P., Privatist. Jurist.
 Schov, H., D. f. Helsingørs Skole. Theolog.
 Serup, H., D. f. Aalborg Skole. Theolog.
 Stadfeldt, A. J., Privatist. Læser til anden Examen.
 Steenberg, J., D. f. Viborg Skole. Mediciner.
 Stocfeth, J., D. f. Christiansand Skole. Jurist.
 Struch, P. H., D. f. Roskilde Skole. Theolog.
 Zauber, F. B., D. f. Roskilde Skole. Theolog.

Thaning, W., D. f. Bordingborg Skole. Theolog.

Thuf., H. J., D. f. Tronhjems Skole. Theolog.

Uldal, J., D. Privat. Theolog.

Weber, P. F., D. f. det Schoub. Institut. Theolog.

Wedel, D. C. E., D. f. Frederiksborg Skole. Theolog.

Westphal, C. C., D. f. Borgerdyds-skolen. Theolog.

Winther, D. E., D. f. Borgerdyds-skole. Jurist.

Wogelius, J. M., D. f. Horsens Skole. Theolog.

Af de 161 nuværende Alunner studere 125 Theologie, 25 Lovkyndighed, 8 Medicin, 1 Chirurgie, og 2 forberede sig til anden Examen.

VII. Veiligheds-skrifter.

Nonnulla de instituto scriptionis publicæ in academiis tuendo vel revocando, Auct. C. F. Heinrichio Eloqu. et L. Gr. Prof. P. O. Kiliae 1809. 18 pp. fol.

I nærværende Program, udstædt i Anledning af Hs. Majestæts Kongens Fødselsfest, handler Hr. Prof. Heinrich om Rytten af offentlige Actus og dermed forbundne Veilighedsarbeider ved Univerfi-

teter. Begge Dele bleve fordmum betragtede som ei uvæsentlige Greene af den academiske Virksomhed som ei utjenslige Midler til at befordre dens Bjemeed og Agtelse. I dette, som i meget Andet, har man efter Forf. Mening alt for ligegyldigen forladt Forfædrenes med Klogskab gjorte Indretning, og letfæindigen forkastet, hvad i sit Væsen var gavnligt, ihvorvel Formerne burde modificeres efter Tidernes Forandring og Fremskridt. Jo flere de Omstændigheder ere, som i senere Tider have virket mod Universiteter eller til Skade for deres Agtelse, desto mindre skulde de selv gjøre sig skyldige i Noget, som kunde undergrave den sidste; thi den Ulempe, som udoortes tilfældige Omstændigheder maatte forarsage, forsvinder, naar disse Omstændigheder ophøre; men ikke saa det Onde, som kommer indensfra.

Især betragter Forf. den Skik, at indbyde til academiske Højtideligheder ved saakaldte Programmer, Prolusioner ic, som en i flere Henseender meget nyttig Indretning. Den giver de academiske Lærere Anledning til, ogsaa som Forfattere at virke i Forening til Højskolens Ære; den vedligeholder det Offentliges Opmærksomhed paa den øverste Lærestanstalt, og forskaffer de academiske Handlinger, ved hvilke Leiligheds skrifterne foranlediges,

en større Interesse, Betydning og Ærværdighed. Om endog en letfindig og fordærvet Samtid foragter eller haaner de Helligdomme, hvis Aand er den fremmed, bør dette ei betage Modet, men blot betragtes for hvad det er, — et Charactertræk af Tidernes Physionomie. Den er et ypperligt Middel til jævnliggen at bringe den academiske Ungdom i Erindring de Grundsætninger, som bør være den hellige, til at vedligeholde dens Opmærksomhed paa og Interesse for de videnskabelige Syslers Værd og Diemeed, til at virke paa den offentlige Mening og arbejde imod Fordomme eller for den højere Cultur skadelige Wildfarelser, af hvilke enhver Tidalders Aand gjerne begunstiger nogle*). Den er endeligen ogsaa et virksomt Middel til at fremme grundigere Studium af det latinske Sprog og til at vedligeholde Øvelse i at skrive det, en Færdighed, hvis Værd bedømmes fra en alt for indskrænket Synspunkt, naar den alene betragtes fra Sprogkundskabens Side.

*) Anm. har stedse været af den Mening, at academiske og Skoleprogrammer især burde have, og derfor ved Indhold, Form og Tendents virke til saadanne Diemeed, som her af Forf. ere anbefalede.

VIII. Blandede Efterretninger.

Under 17 Jan. d. A. er det, med Hensyn til de nærværende Tids-Omstændigheder, allernaadigst blevet det theologiske Facultet tilladt, af Communitetskassens Overskud at uddele 500 Rd. som overordentlig Understøttelse til 25 af Communitetets meest værdige og trængende Alumner*). Denne Uddeling er derefter skeet saaledes, at 8 have faaet hver 25 Rd., 9 hver 20 Rd., 8 hver 15 Rd.

Under samme Datum har Hs. Majestæt allernaadigst bifaldet, at den ved allerhøieste Resolution af 7 April f. A. bestemte Priis for indeværende Aars Almanacker **) maa udbides til ogsaa at gjælde for Almanackerne for Aaret 1811.

Af Rector Magnificus er under 3 Mart. d. A. skeet følgende Bekjendtgørelse i de offentlige Blade :

„Med Kongelig allernaadigst Tilladelse ***) skulde jeg herved paa Kjøbenhavns Universitets samtlige

*) Jvf. disse Annal. 1807. 2 B. S. 126 f.

**) See disse Annal. 1809. 1 B. S. 64.

***) Meddeelt ved Resolution af 17 Jan. d. A. i Anledning af en allerunderdanigst Forespørgsel, hvor-

4 Faculteters Vegne bekendtgjøre, at, naar Deres Kongelige Majestæters Kronings Høitidelighed engang i sin Tid finder Sted, blive academiske Værdigheder, efter foregaaende Disputationer, her ved Universitetet meddeelte dem, der ansøge samme, og dertil ansees værdige. Hvilke Egenskaber der fordres hos de Personer, som attraae saadanne Grader, og hvorvidt de, efter de forskjellige Omstændigheder, skulle forsvare 1 eller 2 Disputationer, viser Universitetets Foundation af 7 May 1788 i dens 5te Capitels 4 første Artikler, hvortil endnu maa føies, at Hans Majestæt seenerre har resolveret, at, førend Noget maa gives Udgang til at erhverve Doctorgraden i Medicinen, skal han først, saaledes som for denne Grad i det theologiske og juridiske Facultet er foreskrevet, disputere pro licentia. I Overensstemmelse hermed giver jeg mig den Ære at indbyde de Herrer, som ere

vidt det nu maatte være Tid, i Anledning af D. D. M. Kroningshøitid fra Universitetet at lade udgaae Indbydelse til at disputere fra Doctorgraden. Det har hidt il ved Universitetet været sædvanligt, naar Kronings- eller slige Høitideligheder forefod, da at udsæde saadan Indbydelse, og det nogen Tid forud for den Høitidelighed selv, ved hvilken Promotionen skulde finde Sted, da Bedfommende behøve derpaa at være beredte.

qualificerede til at erholde academiske Værdigheder, og attraae samme, til at henvende sig med de fornødne Anmeldelser desangaaende til Decanerne ved vedkommende Faculteter, hvilke for nærværende Tid ere: Hr. Professor P. E. Müller for det theologiske, Hr. Etatsraad, Professor og Ridder J. F. W. Schlegel for det juridiske, Hr. Professor J. S. Sartorff for det medicinske og Hr. Professor og Ridder N. Treschow for det philosophiske Facultet.

Kjøbenhavn, den 3 Marts 1810.

F. L. Hurtigkarl,

f. L. Rector ved Kjøbenhavns Universitet.

I Aaret 1809 have ved Kjøbenhavns Universitet 89 taget Examen Artium, 80 Examen Philosophicum, 89 Examen Philologicum, 27 theologisk Embeds Examen (hvoraf 14 Laudabiles, 10 Haud illaudabiles og 3 Non contemnendi), 47 juridisk Embeds Examen, hvoraf 25 den latinske (15 Laudabiles, 8 Haud illaudabiles og 2 Non contemnendi) og 22 den danske (18 Beqvem, 4 E ubeqvem), medicinsk Embeds Examen Ingen,

pharmaceutisk Examen 13 (8 Laudabiles, 5 Haud illaudabiles); Privatinskriberede bleve 2 *).

I Aaret 1809 ere i Danmark og Norge til offentlige Embeder befordrede 47 Candidater i Theologien (hvoriblandt 1 til Skole-Embede), 22 Candidati Juris og 20 Examinati Juris.

*) I Medhold af Forordn. om Examen Artium af 22 Mart. 1805 §. 1 og Kgl. Resolut. af 27 Jun. 1806.

C.

I. Lovgivning.

Ny almindelig Forordning angaaende
de lærde Skoler i Danmark og Norge.

(Forts. See forrige Dpart. S. 271.)

Fierde Kapitel.

Om Underviisningen, Læretiden, Lec-
tionsordenen m. v.

§. 27.

Underviisningen i ethvert Sprog og enhver
Videnskab skal have sine egne Specialklasser, i hvil-
ke den begyndes, fortsættes og fuldendes. Vor
Direction for Universitetet og de lærde Skoler be-
stemmer saavel Antallet af de forskjellige Lærefags

Specialklasser, som den Orden, i hvilken disse Skole
le gaae frem ved Siden af hinanden.

§. 28.

De forskjellige Lærefag skal fordeles imellem
samtlige enhver Skoles faste Lærere, efter deres
Kundskaber, Duelighed og Læregaver. Vor Di-
rection anviser enhver af dem sit Lærefag, sine
Klasser og Læretimer, dem han efter Embedspligt
er forbunden at paatage sig.

§. 29.

For Underviisningen i enkelte Fag, som ikke
kunne bestrides af Skolens faste Lærere, antager
Directionen Hielpelærere for Timebetaling, hvil-
ken Betaling gives dem af Skolekassen ved hver
Maanedes Udgang, imod en af Skolens første Læ-
rer udstædt Attest om de Timer, i hvilke de have un-
derviist, og for hvilke dem altsaa tilkommer Be-
taling.

§. 30.

I Tilfælde at ellers paa noget Sted, hvor en
lærd Skole er anlagt, findes nogen af fortrinlige
Sprog- eller andre Kundskaber bekiendt Mand,
som, endskiønt han, formedelst Embeds- eller an-
den Stilling, ellers ikke afgiver sig med Ungdoms-
Underviisning, dog maatte have Tid og Lust til at
Universit. og Skole-Annaler 1810. 1 B. 8

overtage Læretimer i en saadan Skole, ville Vi, efter Forestilling fra Vor Direction, bestemme det Honorarium, som ham derfor bør tillægges.

§. 31.

Alle de, som give Underviisning timeviis, uden at være faste Lærere, antages kun under den gjensidige Betingelse, at deres Tjeneste kan ophøre efter Fierdingaars Opsigelse.

§. 32.

Med ethvert nyt Skoleaars Begyndelse skal Vor Direction paa ny giennemgaae, og, efter Omstændighederne, forandre den for enhver fuldstændig og for enhver Middel-Skole udstædte Lectionstabel, som angiver, hvorledes de daglige Underviisningstimer skulle være inddeelte, og hvorledes de enkelte Lectioner skulle følge paa hinanden. Til den Ende skal enhver Skoles første Lærer, efter Overlæg med sine Medlærere, i det seeneeste 8 Uger førend det nye Skoleaar begynder, indsende til bemeldte Vor Direction til Bedømmelse deres motiverede Forslag til saadanne Forandringer i Lectionstabellen, som de hver i sin Skole ansee passende for Underviisningens Løb.

§. 33.

Fra den Lectionstabel, som Directionen har udfærdiget, maa aldeles ingen Afvigelse finde Sted,

med mindre uforudseete Omstændigheder skulde indtræffe, som gjøre samme for en Tid uundgaaelig. Naar i Skoleaarets Løb skulde indtræffe Forandringer i Lærerpersonalet, maae de Modificationer, som derved foranlediges i Lektionstabellen, af Directionen autoriseres.

§. 34.

Der skal dagligen i enhver Skole gives 7 Læretimer, 4 om Formiddagen, 3 om Eftermiddagen; dog kan en Formindskelse i dette Antal finde Sted for de tvende nederste Klasser. Den daglige Skoletids Begyndelse retter sig efter Aarstiden og efter locale Omstændigheder. Underviisningen skal ordentligviis gives i Skolens Læseværelser.

§. 35.

Antallet af de ugentlige Læretimer i hver Specialklasse kan, naar det findes nødvendigt at anvende flere Timer paa et enkelt Underviisningsfag, forøges for dette, og derimod formindkes for et andet, naar enten samme er af forholdsmæssig mindre Vigtighed, eller naar Disciplene deri have gjort særdeles mærkelige Fremskridt.

§. 36.

Forøgelse eller Formindskelse af de ugentlige Læretimer for hvert Lærefag, ligesom og Formind-

skelse af de daglige Læretimer for enkelte Klasser, bestemmes af Vor Direction, som ogsaa fastsætter, hvorlænge ethvert Cursus i enhver Specialklasse skal være, og naar samme skal være tilendebragt, for igien at begynde fra først af.

§. 37.

At besørge sine Læretimer med Ansigtighed, og til rette Tid at begynde og ende samme, er alle Lærernes fælles Pligt. Enhver Skoles første Lærer har omhyggeligen at paasee, at denne Pligt punctligen efterkommes, og han maa aldeles ikke taale, at de i den approberede Lectionstabel for enhver Lærer fastsatte Læretimer nogensinde, uden hans Forevidende og Samtykke, udsættes, eller overdrages til en anden Medlærer, eller ombyttes.

§. 38.

Naar nogen af Lærerne ved uundgaaeligt Forfald hindres fra at møde i rette Tid paa Skolen, paaligger det ham, saa betids som muligt at melde saadant til den første Lærer, som da fører Anstalt til, at Disciplene i den eller de ledige Timer enten af de andre Lærere undervises i deres Fag, eller dog sysselsættes paa en nyttig Maade, og under en Lærers Opsyn. I et saadant Tilfælde maa ingen af de faste Lærere, under hvilkensomhelst Foreven- ding, unddrage sig fra den aldeles gjensidige Pligt,

at træde i sin Medlærers Sted, og paatage sig de overordentlige Læretimer, som af den første Lærer anvises ham. Men paa den anden Side er det den første Lærers Pligt, at fordele denne fælles Byrde med billigt Hensyn paa de enkelte Læreres ordentlige Skoletimer, og da i Lærernes næste Forsamling bestemt at anmeldte det indtrufne Tilfælde, samt at lade indføre i Protocollen de Foranstaltninger, som derved ere foranledigede.

§. 39.

Har nogen Lærer vigtige Anrsager til Reise udenfor Ferietiden, da bør han dertil søge Tilladelse hos Ephorerne. Men varer Reisen længere end 8 Dage, maa Tilladelse søges hos Vor Direction. I begge Tilfælde bør Ansøgningen være paategnet af Skolens første Lærer om, hvorledes hans Læretimer i hans Fraværelse besørgeres.

§. 40.

Naar en Lærer, hindret af Sygdom, for en længere Tid ikke selv kan besørge sit Embede, eller naar en Vacance indtræffer, da maa, uden Directionens Vidende og Tilladelse, ikke antages nogen Interimislærer. Men i saadant Tilfælde skulle samtlige Lærere hver for sig rette sig efter den Foranstaltning, som af Skolens første Lærer, eller, naar han ved Døden skulde være afgaaet, af Epho-

terne forelsbigen træffes, og som siden, efter Vedkommendes uopholdelige Indberetning, af Vor Direction anordnes, eller af samme umiddelbar bestemmes.

§. 41.

Saafremt Lærere, der modtage Timebetaling, i mødende Tilfælde kunne og ville paatage sig vicarierende Tjeneste, hvortil de isvrigt ikke ere forpligtede, saa erholde de Betaling ogsaa for de flere Timer, i hvilke de, som vicarierende, undervise. Vil nogen derimod ved sin Antagelse forpligte sig til at vicariere lige med de faste Lærere, da erholder han fuld Maanedsbetaling, i Forhold til det ham anviste Timetal, uden Afkortning for Timer i Fristiden og i lovlige Forfalds Tilfælde.

§. 42.

Enhver Skoles første Lærer skal aarsligen 12 Uger før Skoleaarets Begyndelse indberette til Vor Direction, hvilke Skrifter i de gamle og nyere Sprog, han saavel som hans Medlærere, i det tilkommende Skoleaars Løb agter at forklare, samt hvilke Lære- og Læsebøger de ønske at beholde ved Underviisningen eller at sætte i Stedet for de hidtil brugte. De Skolebøger, som eengang ere indførte efter foregaaende Approbation, maae hverken

lægges tilside eller ombyttes med andre, uden Vor
Directions Samtykke.

§. 43

Bed hvert Quartals Ende skal enhver af de
andre Lærere til Skolens første Lærer indlevere en
skriftlig Beretning om, hvilke Pensa han i enhver
Specialklasse har giennemgaaethver Maaned i Quar-
talets Løb, og hvorledes de af ham ere behandle-
de. Af disse Beretninger, hvortil Skolens første
Lærer føier sin egen, skal han til Vor Direction
indsende Afskrifter, som af vedkommende Lærere
ere undertegnede, og ledsage samme med de Be-
mærkninger, hvortil han finder sig foranlediget.
Originalerne glemmes i Skolearchivet.

§. 44.

Bed hvert Quartals Begyndelse skal den før-
ste Lærer i en Forsamling af alle Lærerne forelægge
en Plan for hver Hovedklasse i Skolen, i hvilken
Plan det nøie bestemmes, paa hvilke Maanedens
eller Ugens Dage, af hvilke Lærere, og med hvilke
Arbejder og Øvelser Disciplenes Flid hiemme skal
beskiæftiges. Naar denne Plan er overveiet og af-
talt med vedkommende Lærere, indføres den i De-
liberationsprotocollen, og tiener til Regel for dette
Fierdingaar. Den første Lærer paafører, at samme
følges.

§. 45.

Lovlige Skoleferier ere følgende:

- 1) Juleferierne, fra 24de December til 6te Januar. Med 7de Januar begynder Underviisningen igien, eller, naar denne Dag indfalder paa en Loverdag eller Søndag, da den næste Mandag.
- 2) Paaskeferierne, fra Onsdagen i Dimmelugen til 3die Paaske dag inclusive.
- 3) Pintsferierne, fra Dagen for Festen til 3die Pintsedag inclusive.
- 4) Sommerferierne, i alt 14 Dage, i Slutningen af Julii og Begyndelsen af August Maa-
ned.
- 5) Følgende Smaaferier: Eftermiddagen for den almindelige Bededag; Fastelavnsmandag; Sanct Hansdag; de enkelte Markedsdage; men naar Markedet holdes i flere Dage, ikkun den første Markedsdag; een Dag for og een Dag efter den offentlige Examen. Endeligen kan ogsaa den første Lærer een Gang om Maa-
neden bestemme en halv Dag til en overordentlig Ferie, dog saaledes, at der afvexles i Valget af Dagene.

Enhver anden Tilstaaelse af Ferier og Fritimer, naar den ikke er en Følge af overordentlige

Tilfælde, er ulovlig og paadrager Ansvar for Bedkommende.

§. 46.

Det nye Skoleaar tager sin Begyndelse efter den afholdte offentlige Examen, i de norske Skoler den 1ste September, i den danske Skoler den 1ste October hvert Aar.

Femte Kapitel.

Om Disciplinen og Lærernes Pligter i Henseende til samme.

§. 47.

Ikke Glid alene, men ogsaa den udbortes Orden, den Sædelighed og Velansændighed, som ere uundværlige i enhver offentlige Underviisningsanstalt, om den skal bestaae med Held, skulle i samtlige lærde Skoler være Hovedgjenstande for den omhyggeligste Opmærksomhed og Omsorg. Alle deres Lærere ere forpligtede til, eenigen og klogeliggen derover at vaage og dertil at medvirke, og Skolernes Foresatte bør agte paa, at enhver for dette Hiemeed skadelig Mangel af Opsyn betimelig hæves, og at Aarsagerne dertil ryddes af Veien.

§. 48.

Vor Directlon haver i alle den betroede Sko-

ler at indføre passende Skolelobe, som i trykte Exemplarer uddeles. Enhver Discipel modtager ved Indtrædelsen i Skolen et Exemplar, og paamindest da i Forsamling af Lærere og Disciple om, punctligen at adlyde det, som er foreskrevet. Disse Lovene opslaaes endvidere i ethvert af Skolens Læseværelser, og forelæses i ethvert nyt Halvaars første Skoletime i samtlige Læreres og Disciples Nærværelse, ved hvilken Leilighed de Formaninger og Advarslar anbringes, hvortil det forløbne Halvaars Erfaringer give Anledning.

§. 49.

Alle Lærere, saavel de faste, som de mod Lønbetaling antagne, ere forpligtede til, alvorligen og med Værdighed at vaage over Skolelobenes Efterlevelse, og, naar nogen Discipel forseer sig imod disse, ere de bemyndigede til, paa Stedet at vise ham tilrette, hvad enten Discipelen horer til deres Specialklasser, eller ikke.

§. 50.

Enhver Lærer holder for de Specialklasser, som ere ham betroede, en Dagbog, hvori han under den daglige Underviisning paa Stedet antegner, hvad han finder værdt at bemærke i Henseende til hver enkelt Discipels Opmærksomhed, Flid og Opmærksomhed i Underviisningstimen, samt hvad andet

mærkeligt der maatte forefalde. Denne Dagbog bliver i Lærernes maanedlige Forsamlinger at fremlægge, og desuden at meddeele Skolens første Lærer, saa ofte han forlanger det.

§. 51.

Enhver Discipel gives sin Characterbog, i hvilken hver Lærer, idet mindste een Gang om Maaneden, indtegner efter sin Dagbog sit Vidnesbyrd om denne Discipel, til Foreviisning og Underretning for Disciplenes Forældre og Børgere, som hver Gang bør paategne, at Characterbogen er dem foreviist.

§. 52.

Foruden Dagbogen fører hver Lærer et Censurregister over alle Disciplene i hans Specialklasser, i hvilket Register han hvert Halvaar indfører Resultaterne af sine Jagttagelser og Erfaringer om enhver Discipels Naturgaver, hans Flid i Skolen og hjemme, hans Fremgang og Opførsel. Disse Censurregister blive til Vor Direction at indsende, naar de derfra maatte forlanges.

§. 53.

Grændserne for enkelt Lærers Bemyndigelse til at paalægge Disciplene Straf, og Fremgangsmaaden i Almindelighed i slige Disciplinstilfælde bestemmes af Vor Direction i den Instrux, den ha-

ver at udfærdige til Lærerne ved de lærde Skoler. Al legemlig Straf, som kunde paadrage en Discipel Skade for hans Helbred, forbydes under strengt Ansvar.

§. 54.

Naar ogsaa de strengere Straffe ere forsøgte uden Virkning, eller naar en Discipel formedelst Usædelighed og for Meddisciple farligt Exempel fortjener at forvises Skolen, da skal Skolens første Lærer give hans Forældre eller Børgere Anledning til at tage ham ud af Skolen. Ville de det ikke, da anmelder han Sagen for Skolens Ephorat, som bemyndiger til Disciplens Bortviisning. Dersom Meeningerne derom ere forskiellige, bør Indberetning uopholdelig skee til Vor Directions Afgiørelse.

§. 55.

Disciplene skulle i Skolen være under bestandigt Opsyn. Enhver Lærer uden Undtagelse er forbunden til at tage Deel i dette Opsyn, og Skolens første Lærer har at vaage over, at ingen, han være Conrector, Overlærer, Adjunct eller Hielpelærer, unddrager sig fra denne Forpligtelse, eller ligegyldig forsømmer samme.

De Lærere, som give Underviisning i Formiddagens eller Eftermiddagens første Time, skulle indfinde sig saa betids, og fordeele Opsynet saale-

des imellem sig, at Disciplene, medens de forsaml
 le sig i eller udenfor Skolen, ikke ere uden Opsyn.

Imellem anden og tredie saavel For, som Ef
 termiddagstime gives en kort Mellemtid til For
 friskning og Bevægelse i fri Luft, ifald det Locale
 og Aarstiden tillader det, men aldrig uden Opsyn
 af en af Lærerne, hvilke heri maae afvegle med
 hinanden.

Skulde imidlertid Skolens første Lærer finde
 det tilraadeligt, at de ældre Disciple i denne For
 friskning ikke deeltage paa samme Tid, som de yng
 re Disciple, da tilstaaes den hine imellem tredie
 og fjerde Formiddagstime.

Naar Disciplene ved Læretimernes Omveksling
 indtage deres Pladser i en anden Specialklasse, da
 maae de tilstedeværende Lærere alvorligen forebyg
 ge al uanstændig Trængen og larmende Omløben,
 og i den sidste For, og Eftermiddagstime maae de
 sidste være de sidste, der forlade Klassen og Skolen.

§. 56.

For Sangopvartning i og udenfor Kirkerne,
 som forhen har været paalagt de lærde Skolers Læ
 rere og Disciple, have Vi fritaget dem; men det
 er Vor Villie, at Disciplene skulle bivaane den of
 fentlige Gudstieneste, under afvejlende Tilsyn af
 Lærerne, forsaavidt Disciplene ikke paa Stedet ha-

de Forældre eller Bærger; hvis Pligt det er selv at sørge derfor.

Siette Kapitel.

Om Disciples Antagelse, Betingelserne ved samme, Skolepenge m. v.

§. 57.

For enhver af de lærde Skoler skal Vor Direction fastsætte det høieste Antal af Disciple, som kunne søge samme. Ligeledes bestemmer Directionen, hvor mange Disciple i det høieste paa een Tid maae deeltage i Underviisningen i enhver af de enkelte Specialklasser; og naar disse, især Elementarklasserne, skulde være opfyldte med Disciple af alt for forskiellig Fremgang, da skal denne Mangel afhjælpes ved at affondre nogle af dem i en særskilt Afdeeling.

§. 58.

I Almindelighed er enhver Discipel, naar og saalænge han er bestemt til Studeringer, forbunden til at besøge alle de Læretimer, som ere fastsatte for den latinske Hovedklasse, til hvilken han horer. Efter udtrykkelig Forlangende af Forældre eller Bærger, kan dog Undtagelse fra denne Regel finde Sted,

- 1) for de første Begyndere i deres første Skoleaar, dog kun i saadanne Læreklasser, i hvilke deres Graværelse ikke siden vil have nogen skædelig Mangel paa Forkundskaber til Følge;
- 2) i Religionsunderviisningstimerne for de Disciple, der henhøre til et andet Samfund, end de tvende protestantiske;
- 3) i de hebraiske Læretimer for dem, som ikke ere bestemte til det theologiske Studium;
- 4) i Læretimerne for Tegning og Vocalmusik; og ellers.
- 5) i de Deele af Underviisningen, i hvilke en Discipel, efter vedkommende Lærers Dom og Skolens første Lærers Døerthydning, allerede har opnaaet den Grad af Dvælsel og Færdighed, som Klassen, han hører til, ellers skulde forskaffe ham.

Naar en Discipel, med Undtagelse af de her nævnte Tilfælde, ikke besøger alle de Timer, som ere fastsatte for de Specialklasser, der gaae parallelle med den latinske Hovedklasse, til hvilken han hører, da bør Skolen i sin Tid ikke befatte sig med hans Dimission til Universitetet.

§. 59.

Derfor Skolens første Lærer af egen Erfaring og Medlæreres prøvede Domme om en Discipels

Anlæg og Eøner har tilstrækkelig Grund til at skønne, at en til Studeringer bestemt Discipel ikke der til er oplagt, er det hans Pligt at underrette Disciplens Forældre eller Børgere derom, og at gjøre dem opmærksomme paa, hvor nødvendigt det er, at de itide vælge en anden Bestemmelse, der svarer til hans Eøner. Vel kan det tillades en saadan Discipel derefter at tage Deel i Underviisningen lige med Ikkestuderende, men Skolebeneficier kan han da ikke nyde.

§. 60.

De Ikkestuderende, hvilke efter denne Forordnings §. 1 kunne søge de lærde Skoler, tilstædes Udgang til den Underviisning, der gives begge de nederste Klasser, enten i alle Lærefag, eller saa mange, som deres Forældre eller Børgere maatte ønske. Fremdeles kunne de tage Deel i den Underviisning, der gives de øverste Klasser i de nyere Sprog og om videnskabelige Gienstande. Imidlertid maa den Underviisning, i hvilken ogsaa Ikkestuderende tage Deel, hverken i Materie eller Form aføige fra den de lærde Skoler foreskrevne Læreplan, og ligesaa lidet maa den engang bestemte Orden og Følge i Klasser og Lektioner for deres Skyld forandres. Ei heller maa de Ikkestuderendes Antal i nogen Specialklasse, uden Directionens Tilladelse,

udgiske meere end en tredie Deel af de paa samme Tid i Klassen værende Disciple, og i intet Tilfælde meere end en tredie Deel af det for Klassens Disciple fastsatte Maximum.

§. 61.

Samtlige Disciple uden Undtagelse skulle i enhver Skole indtegnes i en almindelig Protocol. I noiagtig Overensstemmelse med denne Protocol affattes alle Vidnesbyrd, som meddeles Disciple ne; og aarligen indsendes til Vor Direction schematiske Udtoge af denne Protocol, i den Form, som Directionen bestemmer.

§. 62.

I Almindelighed antages nye Disciple ik, kun ved et nyt Skoleaars Begyndelse. I Skoleaarets Lob, selv ved Begyndelsen af det andet Halvaar, maa ingen Optagelse af nye Disciple finde Sted, med mindre der skulde være særdeles Omstændigheder, som gjorde det vigtigt for et ungt Menneſte, strax, skiondt ikke i rette Tid, at kunne blive antaget; men selv da maae hans Kundskaber og Fremgang være af den Bestaaffenhed, at den Tid, der i Skolen paa ham bliver at anvende, ikke bliver nogen Forsinkelse for de øvrige Klassens Disciple. S

Univerſit. og Skole-Annaler 1810. 1 B.

ciple. Den derom tagne Beslutning og Aaledning
gen dertill indføres i den Protocol, som holdes i Læ-
rerforsamlingerne.

§. 63.

Som væsentlige Betingelser ved nye Discip-
les Optagelse fastsættes følgende:

- 1) at de ved deres Indtrædelse i Skolen have
fyldt det tiende Aar, eller dog kun i det højeste
feile nogle faa Maaneder i denne Alder, hvil-
ket ved Indskrivningen maa bevises med Døbeat-
test, der giemmes som Bilag til Skoleproto-
collen;
- 2) at de kunne læse dansk og latinsk Skrift med
Færdighed, og at de i Regning ere bekendte
med de fire Species;
- 3) at de hverken ere forviiiste fra een af de lærde
Skoler, ei heller have forladt den paa nogen
lovstridig Maade, hvorom Skolens første Læ-
rer bør skaffe sig den fornødne Visshed;
- 4) at deres Sæder ere ufordærvede og deres Ad-
færd sømmelig;
- 5) at deres Alder ikke staaer i alt for stort Mis-
forhold til den Alder, der maa ansees som den
meest passende for den Klasse, til hvilkende, ef-
ter deres medbragte Kundskaber, kunne hen-
føre. Over 18 Aars Alder maa ingen Disci-

pel, end ikke i Skolernes øverste Klasser, antages, med mindre speciel Tilløbelse dertil erholdes

§. 64.

Naar nogen anmeldes til Optagelse, skal Anmeldelsen skee skriftlig til Skolens første Lærer, fire Maaneder i Forveien, for at fornemme, om i Skolen kan blive Plads. I denne Anmeldelse maa bestemt angives den Anmeldtes Fødselsaar og Fødested, hans Forældres Navn og Stand, den Underviisning, han hidtil har nydt, og hans Fremgang i samme. Anmeldelsen fremlægges da i sin Tid af den første Lærer i Lærernes Forsamling, og i deres Nærværelse prøver han den anmeldte Discipels Kundskaber, og lader samme prøve af de andre Lærere i deres Fag. Efter Udfaldet af denne Prøve, saavel som med Hensyn paa de i foregaaende §. fastsatte Betingelser, bestemmer Skolens første Lærer, om den Provede kan antages, og, saafremt han antages, i hvilken Klasse han skal have sin Plads.

§. 65.

Naar Disciplene indføres i den almindelige Skoleprotokol, erlægges for hver 5 Rd. i Indskrivningspenge, som beregnes Skolekassen til Ind-

tægt. Fra denne Udgiwt ere allene de Disciple befriede, som fra en Middelskole gaae over til en af de fuldstændige lærde Skoler, for der at fortsætte og fuldende deres begyndte Skolestudier.

§. 66.

Skolepengene for hver Discipel, saavel i de fuldstændige Skoler som i Middelskolerne, bestemmes til 20 Rdlr. aarligen. Kun i Kiøbenhavns Cathedralskole blive de herefter, som før, 30 Rdlr. aarligen for hver. I Tilfælde, at flere Brodre paa samme Tid besøge Skolen, betales for den anden kun 15 Rdlr., i Kiøbenhavn 20 Rdlr.; for den tredie kun 10 Rdlr. for flere end tre Intet.

Disse her bestemte Skolepenge, hvori ingen Medsættelse finder Sted, betales for alle Disciple uden Undtagelse, enten de besøge alle eller kun enkelte Læretimer, naar og saalænge dem ikke er tilstaaet fri Skolegang. De erlægges i fire Kvartaler, en Fierdedeel i hvert Kvartal. De indkraves forud i Kvartalernes Begyndelse, og naar de engang ere hævede, betales de i intet Tilfælde tilbage.

§. 67.

For at erstatte Skolekassen Udgiwterne til Lys, Varme og andre Skolens mindre Fornødenheder, erlægger desuden enhver Discipel uden Forstiel 3

Rdtr. Ogfaa dette Contingent betales forud ved
Begyndelsen af første og tredie Kvartal.

§. 68.

Naar nogen Skole maatte med de øvrige Klas-
ser forbinde en Handelsklasse eller anden lignende
Indretning til Bedste for Ikkestuderende, forhøies
for dem, som denne Foranstaltning kommer tilgode,
Skolepengene saa meget, som fornødent gøres,
for at erstatte Skolen de Omkostninger, som der-
med ere forbundne.

§. 69.

Foruden det her af Os Bestemte, er Intet for
Skoleunderviisningen at betale, hverken til Sko-
lens Lærere eller Vefiente, og forbydes samtlige
Lærere, under Straf af Embedsfortabelse, at mod-
tage nogen Betaling eller Douceur af Skolens Dis-
ciple, være sig middelbart eller umiddelbart.

§. 70.

Naar betalende Disciple ere udmeldte af Sko-
len, eller i nogen Tid have været borte, uden at
angive gyldige Aarsager for deres Udeblivelse, kun-
ne de vel antages igien, naar der søges om Tilla-
delse dertil for dem, og derimod ellers Intet er til
Hinder. Men i første Tilfælde ere de at ansee som
nye Disciple, og maae derfor paa ny prøves, og
igien betale Indskrivningspenge; i sidste Tilfælde

have de, førend de igien antages, først at erlægge, hvad der af deres Skolecontingent muligen endnu kunde restere.

(fortsættes.)

II. Tressbeviisninger.

Da Hans Majestæt den 28 Januar 1810 i Egen Allerhøieste Person præfiderede Sine Ordrenes Capitul, udnævnte og optog Allerhøistfamme Rector ved Cathedralskolen i Bergen, Professor F. C. Arenh, og Rector ved Cathedralskolen i Ribe, Professor P. Hansen, til Riddere af Dannebrogordenens fjerde Klasse.

III. Efterretning om de lærde Skolers nuværende Freqvenz.

I hvilken Grad Agtelsen for og Tilliden til de lærde Skoler har tiltaget siden deres Reform, derom vidner Intet tydeligere end den Hastighed, hvormed Disciplenes Antal i de fleste Skoler er voxet. En sammenlignende Udsigt herover giber højsæiede Tabel (A), hvis Resultat er, at med Begyndelsen af det nuværende Skoleaar (October

Skoler.	Naar reformerede.	Doverende Antal af Disciple.	Antal af Disciple ved Begyndelsen af Skoleaaret 1810.	Tilvæxt.	Aftagelse.
Aalborg	1805	28	18		10
Aarhus	1806	40	62	22	
Bergen	1805	18	36	18	
Christiania	1801	22 a)	57	35	
Christiansand	1805	15	28	13	
Esbjerg	1806	8	12	4	
Frederiksborg	1806	21	53	32	
Fredericia	1806	7	15	8	
Helsingør	1806	15	59	44	
Horsens	1806	25	17		8
København	1799	24 a)	100	76	
Kongsberg	1807	12	20	8	
Nakskov	1807	5 b)	33	28	
Nyborg	1806	13	21	8	
Nykøbing	1806	14	47	33	
Odense	1802	23 a)	53	30	
Randers	1806	23	46	23	
Ribe	1805	22 c)	30	8	
Roeskilde	1806	26 d)	39	13	
Transtien	1806	16	29	13	
Viborg	1806	18	30	12	
Vordingborg	1807	16	18	2	
		411 e)	823 f)	430	18

Naar fra Tilvæxtens Sum 430

drages Aftagelsens Sum 18

bliver Tilvæxten i Alt 412

A nogle af disse Skoler er Discipleens Antal endnu siden det nye Skoleaars Begyndelse mærkelig stegen, f. Ex. i Randers til 51, i Christiania til 72. I Trueskole i København ere i det nu løbende Skoleaar anmeldte 38 nye Disciple til Antagelse i det seneste til Efteraaret.

- a) Det Antal af Disciple i Ribe, Odense og Christiania Skoler ved deres Reform, som her findes opgivet, er det, som bemeldte Skoler havde umiddelbar før de reformeredes; det, som angives i disse Annaler 1809 2 B. S. 120 f og 278 f er Antallet, saaledes som det i bemeldte Skoler var umiddelbar efter deres Reform.
- b) Hvoraf dog de 4 forløbe Skolen ved dens Reform, saa at Hr. Overlærer Stephansen ved sin Tiltrædelse ifflun fandt 1 Discipel sammesteds.
- c) I Aaret 1598 vare der i Ribe Skole alene 315, som fik Almisse. S. Terpag. Rip. Cimbr. p. 506. I Begyndelsen af samme Aarhundrede havde Skolen 700 Disciple, og de andre større Skoler i lige Forhold, efter et Vidnesbyrd af Petr. Palladius (første lutheriske Biskop i Sjælland, fød i Ribe 1503) saaledes lydende: „Den thiid vi, som nu er Klerke herinde, ginge til Schole och vaare smaa Sønner, da maatte vi hen offfven paa Scholeloffen, saa mange Pøblinge vaar der, og det vaar fuld bode offfuen och nedem, 700 udi Riiber Schole, 900 udi Roskild Schole“ (af en haandskreven Anmærkning i det Exemplar af Terpagers, som Skolebibliotheket i Ribe eier, og som har tilhørt den flittige Samler, Præsten Grønlund i Ribe.)
- d) I Begyndelsen af det firtende Aarhundrede havde denne Skole efter ovenstaaende Vidnesbyrd 900 Disciple. I Aaret 1681 havde den, efter en Optegnelse i Skolens Archiv, i de fem nederte Lectier, altsaa foruden Messerlectien, 109, hvoraf 44 i den første eller Sinflectien.
- e) Dette Antal udgjorde neppe det halve Beløb af den hele Ungdom, som forberededes til Universitetet; thi i Aaret 1806, da de fleste Skoler reformeredes, havde af 101, som til Universitetet bleve dimitterede, ifflun 47 nydt Underviisning i de offentlige Skoler.
- f) Heri ere dog ikke iberegneede Disciple i Slagelse endnu ei reformerede Skole, hvis Antal er omtrent 20; ei heller de i Skolen paa Island, hvis Antal i Aaret 1807 udgjorde 28.

1809) var Totalsummen af Disciplene i begge Rigers lærde Skoler steget til 820 (See hos: fœiede Tabel) eller det Dobbelte mod hvad det var ved Reformens Indførelse, ihvorvel Udgangen til de lærde Skoler, som forhen stod alle anmeldte Disciple aaben, er bleven underkastet flere Betingelser; ihvorvel Stipendiaternes Antal, hvoraf nogle Skoler ved deres Reform havde ligesaa mange, som der vare Disciple, betydeligen er bleven formindsket, og til Studeringer ei oplagte Hoveder ere blevene henviiste til anden for dem mere passende Bestemmelse, ligesom og nogle hist og her i Anledning af Lidsomstændighederne selv ere udtraadte for at gaae ind paa anden Bane. Af det nærværende Antal er de Ikkestuderendes saare ubetydeligt *); alle de øvrige forberedes til academiske Studier. Et Beviis mere paa Skolernes tiltagende Ugtelse er ogsaa dette, at siendse flere Forældre af Stand og Formue, hvilke forhen vare vante til at betragte disse Læreanstalter med en vis

*) Det største Antal af Ikkestuderende havde forholdsmaassigen Bordingborg Skole, hvor af 18 de 13 vare Ikkestuderende, eller ei endnu til Studeringer bestemte. I Helsingørs Skole udgjorde de 16 af 59. I Bergen vare af 36 syv Ikkestuderende; i Aarhus 10 af 62, i Nyborg 2 af 21. I adskillige Skoler gives aldeles ingen Ikkestuderende.

Kingeagt, betroede samme deres til Studeringer eller en fortrinligere Dannelse for det borgerlige Liv bestemte Sønner, for at lade disse tage Deel i den offentlige Underviisnings Fordele *). Denne Tilid er ikke lidet forøget ved de Forbedringer i Henseende til Disciplenes anstændige og moralske Opførsel, der kiendeligen har viist sig som en Følge af en velordnet Disciplin og af Lærernes Arvaagenhed, saa at sædelig Løve nu kan siges i de lærde Skoler at være bleven herkende, endog saa og i Særdeleshed i dem, hvor Raahed og Disciplinens Forsald meest havde taget Overhaand.

IV. Høitideligheder

I. i Odense

Den 30 Jan. blev Hs. Maest. Kongens Fødselsdag høitideligholdt ved en offentlig Actus paa

*) Disses Vigtighed for Ungdommen og for Staten har Udg. søgt at vise i sit Skrift om Nationalopdragelsen S. 284 f. At det dog er langt fra, at Fordommene mod offentlig Underviisning ere forbundne af de høiere Klasser, dette har Udg. ofte nok Leilighed til at iagttage, ligesom Følgerne deraf mindst kunne blive ubemærkede af de academiske Lærere.

Gymnasiets store Høresal. Den af Hr. Oberlærer Trojel i denne Anledning holdte Tale handlede om „den fornuftigste og frydeligste Synspunkt, hvorfra et krigførende Folk bør overse sin Skiæbne, for selv under Krigens Lidelser at forberede sig til, værdigen at nyde den kommende Freds Belsignelser.“ Dette Emne blev af Taleren saaledes udført, at han, uden at hylde deres Mening, der ansee Krigens Under for de eeneste Midler til høiere Goder, til Trøst og Belærelse fremstillede visse gavnlige Følger, som hine kunne have. Et almindeligt Tilbageblik paa nogle af de mærkeligste og voldsomste Optrin i Historien, Perserkrigen, Roms Erobringer og Fald, Arabernes Oversømmelser, Korstogene, det nyere Europas Religions- og Borgerkrige tiende til at fæste Opmærksomheden paa det Enkeltes Sammenhæng og Forbindelse med det Hele i Begivenhedernes store Række; nærmere betragtedes det Spørgsmaal, hvorledes et Folk selv kan og bør benytte Ulykken som Middel til sit forsgede Vel i Fremtiden. Sædelighed, forbunden med Religiositet, Broderkiærlighed, Mandighed, Tarvelighed, Arbeidsomhed og Almeenaand fremstilledes som de Dyder, hiin Skole især er skicket til at fremelske og udvikle, som den

Virkning af Krig, hvis Indtrædelse og Udbredelse (naar den finder Sted) ved sine velgiørende Frugter ei allene holder skadesløs for de temporelle Lidelser, men ogsaa forvandler disse til Kilder for en høiere og mere befæstet Rationalshyffe. For og efter Talerne opførtes Musik, hvortil Texten var forfattet af Adjunct *Wiberg*. Til Høitideligheden var skeet Indbydelse ved et Program af Hr. Overlærer *Bjørn*, indeholdende historiske Efterretninger om Dr. *Gall* og hans Organlære. (Indrykket i dette Hæfte).

2. i Nyborg

Onsdagen den 21 Feb. Kl. 11 om Formiddagen blev den nye Skolebygning *) indviet og Skolens nye Rector, *E. Muntze*, indsat af H. H. Hr. Biskop, Ridder *Hansen*. Biskoppens Tale handlede om Gymnastikens og Musikens velgiørende Indflydelse paa Mennesket; Rectoren anførte nogle af de Aarsager, han havde til at glæde sig over, at han var bleven ansat ved den lærde Skole Nyborg. For, mellem og efter Talerne blev affjunget en Cantate, som ledsagedes af et Positiv. Et Par Dage i forveien bleve Disciplenes Fædre og Børger og Byens

*) Jevnk. disse Annal. 1809. 2 B. S. 102 f.

**) Vil nærmere blive anmeldt i disse Annaler.

anseeligste Borgere, Embeds- og Hædersmænd indbudne til at bivaane Høitiden, som holdtes i den nye Skoles store Sal. Dagen efter var et Bal af Skolens Disciple.

V. Skolekrifter.

I. De habitu Christiansandi ad scholam literariam; et Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Christiansands Cathedralskole i September 1808, af Hermann A m b e r g, Skolens Rector.

IO IC. 4.

Efter et Par foreløbige Bemærkninger, hvorfor denne Gang et saa populært Emne er valgt, gaaer Forf. over til sit egentlige Niemeed: at handle om, hvorvidt Byen Christiansand er beqvem til Sæde for en lærd Skole. Han omtaler først, hvad der kan eller pleier at bemærkes derimod, dernæst, hvad der er at sige til Forsvar derfor.

Der gives de, som paa staae, at Byens Beliggenhed selv gjør den lidet skicket til at have en lærd Skole, i Hensyn paa, at den ligger paa en Udkant af Norge mod Sonden; at Stiftet, som har sit Navn af den, paa tvende Sider begrændses af Aggershuus- og Bergens Stifter, der begge

have deres egne og stærkt besøgte lærde Skoler, saa at man derfra ingen Disciple kan vente; at Kysten, paa hvilken Byen ligger, saavel som denne selv for det meeste beboes af Søefolk, Fiskere og Tømmermand, hvis Børn pleie at holdes til ganske anden Underviisning end den, som gives i en lærd Skole; og endelig at mod Landsiden bestaae de andre Strækninger for en stor Deel af øde Fielde og Skove, eller, om hist og her findes bedre dyrkede Steder, er disse Folkemængde dog alt for liden til, at Skolen derfra kan vente nogen Tilgang, saa meget mindre, som Børnene gierne blive ved Forældrenes Næringsvei, og disse i alt Fald finde det baade fordelagtigere og mindre bekosteligt at sende dem til en eller anden af de nærliggende Søestæder eller Havne, for der at lære Handel, Skibsbyggerie eller Søevæsen.

At de anførte Omstændigheder ere ligesaa mange Hindringer for Cathedralsskolens Freqvenz, kan ingenlunde nægtes, og især maa den sidst omtalte ansees som en Hovedgrund, hvorfor der altid ere blevne saa faa Disciple indsatte i saamme, endog af de anseeligere Familiers og selv de Lærdes eller Studeertes Søner. Fra 1745 (længere gaae Skolens Aarbøger ei tilbage) til 1808 har den i alt ikke været besøgt uden af 225 Disciple, hvoraf kun

2 har været fra Stavanger, 5 fra Mandal, 4 fra Øster-Riisøer, 4 fra Arendal, 3 fra Flekkefjord, 25 fra Landet; alle de øvrige, med Undtagelse af 6 fra Aggershuus, 1 fra Bergens-Stift og 4 fra Danmark (meest fra Aalborg Stift), vare af Christiansand selv, som for nærværende Tid fremskaffer den Mærkværdighed, at tre Fædre i samme Høer have tre Sønner i Skolen, hvilke 9 udgiøre over $\frac{1}{3}$ af Skolens hele Discipelantal (31). Men som Hovedaarsager til den liden Frequentz, Skolen stedse har havt, blive, foruden de foransførte, ogsaa tvende andre Omstændigheder at tage i Betragtning, den ene, at Skolen var alt for slet doteret *) til, at den kunde udrede nogen Understøttelse for trængende, især udenbys, Disciple; den anden, at Skolens blot lærde Bestemmelse, hvilken endog stempledtes med Navnet Lat i n Skole, ikke syntes ret at passe til den paa Stedet herskende Mand, der næsten

*) Skolens hele aarlige visse Indtægt af Capitaler, Jordegods og nogle faa andre Kilder udgiør omtrent 2400 Rd.; nu beløbe Lønningerne allene over 3000 Rd. Skolekassen maa derfor, i Overensstemmelse med den kongelige Resolution af 22de Mai 1807 (i disse Ann. 1807 2 B. S. 333 ff.) og Forordningen af 7 Nov. 1809 S. 110, hjælpes ved Tilskud fra Christiania Cathedralskole.

udelukkende er rettet til Kishmandskab og hvad der med staaer i Forbindelse. Hiin Uleilighed vedvaarer endnu ; den anden er noget formindsket ved den Forandring, at Skolen nu, siden dens Reform i Maaret 1806, ogsaa kan benyttes af Ikkestuderende. Paa Disciplenes Mængde kommer det imidlertid mindre an end paa deres Udvalg, og det er gavnligere for Staten, at de lærde Skoler besøges af færre, men vel oplagte og sædeligen dannede Ynglinge, end at et stort Antal af saadanne, som ingen Tre gjøre Videnskaberne, dimitteres derfra til Universitetet. Kunde derfor end slet ingen Tilgang ventes andensteds fra, gives der dog i Byen selv saa mange hæderlige Familier af alle Klasser, at en lærd Skole endog allene for deres Skyld maa ansees ønskelig, ligesom deres Børn ogsaa for det meeste kunne være tilstrækkelige til at vedligeholde en antagelig Freqvenz.

Den anden Indvending, man finder at gjøre mod Christiansands Bequemhed til at være Sædet for en lærd Skole, er den sammesteds herskende Dyrhed paa alle Livets Fornødenheder. Denne Anke er vist nok paa det fuldkomneste grundet i Sandhed ; men den passer for nærværende Tid næsten ligesaa godt paa ethvert andet Sted, og saa meget mere vilde da Christiansands Indbyggere savne Skolen,

dersom de med endnn større Bekostning skulde holde deres Sønner paa et fremmed Sted. Hvad udenbys Disciple angaaer, da kan Dyrheden vel affholde de adskillige Forældre fra at sætte deres Børn i Skolen; men det ligger ikke heller i de lærde Skolers Indretning eller Bestemmelse, at de just skulde besøges af dem, som ganske ere blottede for egne Hielpeskilder. Udgangen til de lærde Skoler bør ikke gøres alt for let. De Fleestes egen Formuestilstand bør være saaledes, at de ikke have behov ganske at leve paa det Offentliges Bekostning. Denne Grundsætning forhindrer ikke, ved særdeles Understøttelse af siemhielpe og opmuntre saadanne trængende Ynglinge, som opvække fortrinligt Haab om sig. Dertil ere de Skolestipendier bestemte, som Forfædrenes Gæmildhed har gjort det muligt at tildele. De fattigere Skoler kunne hielpes fra de rigere. Men hvad de mere formuende Forældre angaaer, da er der i denne Henseende Intet, som kunde affrække dem fra at sætte deres Børn i Christiansands Skole.

Her er en tredie Omstændighed, hvilken dog mere anføres som Betænkelse end Anke, denne nemlig, at Christian sand som hyppig Samlingsplads for en stor Mængde Skibe af alle Nationer, ja undertiden for hele Flaader, er et for unge Menneskers

Sædelighed farligt Sted. Men deels er det Opdragelsens Sag at vaage over, at Ungdommen ikke fordærves, deels er det bedre, at den sidste noget betimeligen vannes til at see og flye Laster og Ryggesløshed, end at den, alt for ubekiendt med sammes Stikkeller og Følger, paa een Gang træder ud i Verden og maaskee først ved sinegen Skade lærer det, som den allerede ved Synet af andres Exempel kunde være kommen i Erfaring om.

Forfatteren gaaer nu over til at betragte Byens Fordele med Hensyn til dets Bequemhed for en lærd Skole.

Blant disse bemærker han først den sunde Luft, som maa tilskrives deels Stedets Beliggenhed ved Søen, deels den Omstændighed, at den sandige Grund omkring Byen ei tillader nogen Sump at danne sig, hvis Uddunstninger kunde blive skadelige for Helbreden.

Et andet Gode ved Byen er dens middelmådige Størrelse. Denne forener Landets og Stædernes Fordele uden at medføre begges Uleiligheder. Man er her lige langt borte fra det Plumpe og det Overforfinede, fra Smudsigthed og pyppig Pragt. Dette Forhold af Cultur og Levemaade er i Henseende til Ungdommens Sannelse allene det ønskeligste.

Den nærmeste omliggende Egn's Beskaffenhed an, befaler sig vel ikke ved Ynde. Kysten udgjør en sammenhængende Række af søde Klipper og Banker, hvilte dog i Krigstider gde en velkommen Sikkerhed. Imidlertid fattes det i Byens Nabolag ikke paa behagelige Naturpartier, veldyrkede Marker, stionne Dale og blomsterrige Enge, naar man kun først vil paatage sig lidt Uleilighed med at stige over et eller andet Field, sætte over en eller anden Flod eller liden Bugt eller gjøre en taalelig Omvei. Interessant Billede paa vore Studier! Banen er i Førstningen knudret og uindtagende, men længere frem bliver den saa meget mere behagelig.

Programmet sluttet med Anmeldelsen af Examen og et Par Ord til Minde af den haabefulde Discipel Christ. Soph. Fracht, som Døden nogle Maaneder iforveien havde bortrevet, da han allerede var næsten moden til at dimitteres. De Bager, som denne fortrinlige Discipel ved enhver af de foregaaende Examina havde erholdt som Flitigheds-Belønninger, ere efter hans Død, ifølge Faderens Bestemmelse, forblevne ved Skolebibliotheket til Erindring og Exempel.

Det af samme Forfatter i Maret 1807 udstødte Skoleprogram handlede de vocabulorum latinæ præcipue lingvæ accurate intelligendorum difficultate. I Slutningin bemærker han, at selv de bedste Forsøg i den latinske Synonymik efterlode meget at tilføie eller rette, og fremsætter nogle Exempler paa saadanne Mangler. Saaledes ere selv i Ernestis „Versuch einer allgemeinen lateinischen Synonymik 2c.“ Leipz. 1799-1800. 3 B. 8. Ordene: obsidere (blokere), oppugnare (beleire), expugnare (erobre) ikke usigtigen nok bestemte, da oppugnare forklares ved Bestürmen.“ I Oversættelser forblandes de jævnlig. Saaledes er den sande Mening af Liv. II. 11. „confiliis ab oppugnanda urbe ad obsidendam versis“ selv i vor Møllers smukke Oversættelse forfeilet. Istedet for „opgav sin Plan at erobre Byen med Storm, og stred til en formelig Beleiring“ maatte det hedde: „opgav den formelige Beleiring og indskrænkede sig til at blokere Byen“ (forandrede Beleiringen til en Blokade.)

Den Examen, til hvilken ved dette Program blev indbudet, tog først sin Begyndelse i December 1807. Aarsagen dertil var Krigens pludselige Udbrud i August. Allerede strax i Begyndelsen sendte nogle faa Forældre deres Børn ud paa Lan-

det. Men da Efterretningen om Hovedstadens
 Skiebne indløb, paaKOM alle en saadan Skræk, at
 de fleste Familier af Stand flygtede fra Byen og
 Skolen derved næsten blev øde. Underviisningens
 Standsning varede dog ikke over en Uges Tid, da
 Skrækken igien satte sig, og Disciplene efterhaan-
 den igien indfandt sig i Skolen *).

2. De naratione, inprimis apud Ro-
 manos, auctore M. Benedicto Bendt-
 sen, Rect. Schol. Fridericiburg. Hauniae
 1809. 22 p. 4. Et Indbydelseskræft til den
 offentlige Examen i Frederiksborg Skole i Oc-
 tober 1809.

Fors., som forrige Aar ved lignende Leilighed
 i en af Roms lærdeste og ypperste Statsmand frem-
 stillede det meest talende Bæviis paa den aande-
 lige Culturs velgiørende Indfyndelse og høie Værd,
 har denne Gang villet giøre sit Bekiendtskab med den
 classiske Oldtid frugtbringende for en Green af den
 legemlige Dannelse, hvis Vigtighed endnu er
 saa langt fra hos os at være tilbørligen erkiendt,
 at den, naar undtages nogle enkelte Steder, saa

§ 2

*) Disse Efterretninger leveres saa sildig, fordi de først
 nyligen ere komne til Udgiverens Kundskab.

godt som hører til de endnu forsømte Dele af den
 physiske Opdragelse.

At en Lærd og Forstander for en Lærd Skole
 ogsaa i denne Henseende paadrivder Ungdommens
 fuldkomne Udvikling, kan bidrage til at formindstke
 den almindelige, med Hensyn til ældre Erfaringer
 maaskee ikke ugrundede, Mening om de Lærdes Lige-
 gyldighed for den physiske Dannelse og legemlige
 Færdigheder.

En særdeles Anledning til at vælge det angiv-
 ne Citat gav de ved Frederiksborg Skole i de
 sidste Aar med Held indførte Svømmesøvelser *), i
 hvilke Forf. (p. 3) erkiender en af de gavnlige For-
 bedringer, som Skolens Reform har havt til
 Følge. Uden at opholde sig ved at forsvare disse
 Søvelsers Nytte, om hvilke der blant alle Fornufti-
 ge hos de Gamle og Nyere aldrig have været for-
 skjellige Meninger, gaaer han strax p. 5 over til
 det Historiske, som var hans egentlige Forsæt.

Svømmen er ligesaa gammel som Menneſke-
 slægten selv. Naturen selv er heri Menneſkets
 Anfører. En Færdighed, saare let at erhverve,
 tiltog ved Forsøg og Øvelse. Alle barbariske og

*) Jevnf. disse Annal. 1809, 2 B. S. 107.

halvbarbariske Folk udmærke sig i samme *). De hos de gamle Folkeslag saa almindelige Vadninger maatte dertil give en hyppig Anledning. Germanernes og Batavernes overordentlige Færdighed i at svømme bevidnes af Pomponius Mela **) og Tacitus ***). Hvor øvede de gamle Skandinaver deri vare, er tilstrækkelig bekiendt. Til den lacedæmoniske Ungdoms Opdragelse hørte Svømmesveller i Floden Eurotas, og Atheniensernes Ordsprog: „han kan hverken svømme eller læse“ viser, at Uvidenhed i det første af dem blev anseet for en ligesaa stor Siendighed som Skam. Hos Lacedæmonerne lagde ogsaa Fruentimmerne sig efter denne Færdighed ****), hvilken ogsaa var og er endnu almindelig hos andre mindre cultiverede Folk.

Fors. gaaer nu p. 7 over til Romerne, med hvilke han, efter sit Niemeed, i Gærdeleshed Syffelsætter sig. Hos Romerne var Svømmen en daglig Øvelse og almindelig Færdighed. Det er upaatvileligt, at Italiens gamle Indbyggere li-

*) Baskholms Efterretninger om Mennesket i dets vilde og raa Tilstand. 2 D. S. 399. Plin. Hist. nat. VI. 29.

**) De situ orbis III. 3.

***) Histor. IV. 12. Vit. Agricol c. 18.

****) Cicero. Qværk. Tuscul. II. 15.

gesom Germanerne fra Ungdommen af gjorde deres Børn fortrolige med Vandet, hvilket bestrykes ved mange Exempler af Profaster og Digtere. De sidstes opdigtede Begivenheder ophøre derfor ikke at være overeensstemmende med de Tiders Vand og Sædvaner, i hvilke de hensættes *). At endnu under Keiserne ogsaa Fruentimmer og fornemme Fruentimmer lærte at svømme, kan sluttes af det, Suetonius fortæller om Agrippina **).

Men nu opstaaer det Spørgsmaal, naar, hvorledes og ved hvilken Underviisning Romerne lærte at svømme. Om dette, som da bekiendt nok, give de latinske Skribentere ingen egentlig Forklaring. Man maa altsaa slutte det af de Steder, af hvilke Noget til Oplysning i denne Henseende kan udledes.

Først er det da af sig selv indlysende, at de ældste Indvaanere i Italien have efter Naturens Anviisning i Søer og Floder vænnet sig til at svømme. I Byen Rom selv var i de ældste Tider et Bassin, kaldet piscina publica, dertil bestemt. Dette var da Roms ældste Svømmeskole. Det blev siden udtørret eller opfyldt ***).

*) Virg. Æneid. IX. 604. 815. XI. 548. Liv. III. 10. 13.

***) Om Nero C. 34. Jvf. Tac. Annal. XIV. 5.

****) Adler Beschreibung der Stadt Rom, S. 333.

Men da Baden var saa hyppig i Rom baade for Sundhedens Skyld efter Lægernes Forfcript, og til Fornioelse, saavel som af Nødvendighed efter andre Øvelser, saa er det klart, at Baden gav Anledning til Svømmen. I Rom vare 1406 større eller mindre Bassins, der siden forøgedes til 1735. Det er sandsynligt, at det især var i disse Bassins, den romerske Ungdom lærte at svømme *).

Hertil kommer, at Badene selv vare saaledes indrettede, at man kunde svømme deri. Dette seer man blant andet af den Beskrivelse, Plinius giver af sine Villa'r i Laurentum og Tusci **). Næsten skal have været den første, som i Rom indrettede Svømmebassin med lukket Vand ***). Nero var uden Tvivl den første, som efter Grækerne's Exempel forenede Baden med gymnastiske Øvelser.

Men især tilbød Tiberen en beqvem Leilighed til Svømmen, og her var det og, at den romerske Ungdom især svode sig. Campus Martius, hvor andre Øvelser foretoges, laae strax derved, og det var Skik, at man efter disse kastede sig i Tiberen, for at afvaske og kiole sig. Vegetius, som levede i

*) Sammes. S. 93.

**) Epistol. II. 17. V. 6.

***) Hieron. Mercurial. III. 14.

Det fjerde Aarhundrede efter Christus, taler med megen Roes om de romerske Indretninger, og giver den Regel, at om Sommeren bær alle de Militære tilholdes at svømme, ja endog saavidt muligt til andre Aarets Tider *).

Da Svømmen hos Romerne ansaaes saa vigtig, og i Almindelighed udgjorde en Deel af deres Opdragelse, saa er det naturligt, at der ofte forekomme Exempler paa den Færdighed, som baade Hærsførere og Soldater heri besad. Forfatteren anfører S. 13 ff. saaledes Julius Cæsar, Sertorius, de romerske Legioner, som ved forskjellige Leiligheder svømmede over Themsen, Poirenett; Philosophen Seneca og Juristen Trebatius, hvilke ogsaa opmuntrede Andre til denne Øvelse. Efter Romernes Idee om dens Vigtighed kunde det da ei heller feile, at Ubidenhed deri hos dem maatte ansees for en Skam. Horats **) dadler Sybaris's Kiælenstab, som ikke turde bøde sig i Tiberen; Keiser Caligula blev det lagt meget til Last, at han ei forstod at svømme ***), og Plinius bebreidede Keiser Domitian den Frygt, han

*) Veget. de re milit. I. 10. II. 23. III. 4.

**) Carmin. I. 8.

***) Sveton. in Calig. c. 54.

hadde for Bandet *). Derimod var det en Anbefaling for unge Mennesker at udmærke sig i denne Øvelse **).

Hvad Maaden angaaer, hvorpaa Ungdommen blev anført til at svømme, da synes det Ordsprog: sine cortice nare at give tilkiende, at man pleiede, ligesom hos Grækerne, at give Begyndere Kork eller Blærer under Armene eller Brystet, for saaledes bedre at kunne holde sig oppe, indtil de havde lært de rigtige Bevægelser. Ogsaa seer man af et Sted hos Plautus ***), at de, som allerede havde nogen Øvelse, undertiden have omgiordet sig med et Slags Beenflæder af Siv. At man alligevel ogsaa havde egne Lærere, som gave sig af med at undervise i Svømningen, er saa meget mere troeligt, da der endog gaves Lærebøger deri ****). Ogsaa lader det sig med Gøje antage, at Soldaterne blede ligesaavel anførte til disse som de øvrige Krigsøvelser *****). Man seer ellers, at Fædrene pleiede selv heri at undervise deres Sønner.

*) Plin. Paneg. in Traian. c. 32.

**) Horat. Carin. III. 7. 12. Tibull. I. 4. Cic. pro Ca-
lio c. 15.

**) Aulular. Act. 4. Scen. 1.

****) Ovid. Liber Trist. II. 486.

*****) Veget. I. 1. II. 23.

Om Cato veed man det. Cato Keiser August skal
deri have været sine Dattersønners Lærer *).

At der hos Romerne ere blevne anstillede offent-
lige Bæddesvømminger, finder man ikke; dog veed
man, at der i Rom vare Dykkere; som have staaet
i fælles Laug med Fiskerne **), og det er rimeligt, at
Fiskerlegene, hvorom man forresten ingen vis Ef-
terretning har, ikke have bestaaet i Fiskerie, men
i forskiellige Øvelser, hvormed tillige Svømmen
var forbunden.

Ogsaa i Romernes Colonier og Provindser
var Svømmen meget almindelig. Plinius ***) be-
mærker om Colonien Hippo i Africa: omnis hic
ætas natandi studio tenetur, maxime pueri. I
Marseille gaves der hyppelige Svømmere ****). Ef-
ter det romerske Riges Undergang maa man vel ei
længer søge romerske Skikke; imidlertid gif dog dis-
se Øvelser ikke ganske af Moden i Italien.

Rilder og Floders Udspring ansaae de gamle
Italienerne for hellige. I dem var det derfor for-
budet at svømme. Det blev desaaarsag lagt Nero

*) Sveton. in August. c. 64.

***) Cilano Röm. Alterthum. IV. p. 386.

****) Epp. IX. 33.

*****) Lucan. Pharsal. III. 716.

til Forbrydelse, at han var svømmet op til Udspringet af aqua Marcia, en af Rom's Bandleddinger *).

I nogle Blande var det ei engang tilladt at seile, f. E. i Vadimonis Søe **); ved andre, især Floder, vare visse Stykker hellige, andre ikke; i Nærheden af Udspringet var Helligheden størst; jo længere man kom derfra, desto mere aftog denne. Saaledes var det alene tilladt at seile i den øverste Deel af Floden Clitumnus i Umbrien; men længer nede var det endog uformeent at svømme ***).

Forf. slutter med at yttre sin Fornøielse over, at man nu ogsaa i Danmark har begyndt at sætte Priis paa denne Færdighed, og deri at følge Fædrenes Exempel, fra hvilke man var vanslægtet; han tilraader, saa tidlig som muligt dertil at anføre Ungdommen, og ønsker, at ved alle Skoler Disciplene ogsaa heri maatte undervises af duelige Lærere. Endeligen omtales med Roes den Fremgang, som i sidste Sommer 24 af Frideriksborg Skoles Disciple under deres Lærers Ansørsel have giort. De øvrige, bemærker Forfatt., bleve deels ved en

*) Tacit. Annal. XIV. 22.

***) Plin. Epp. VIII. 20. (Denne Søe hedder nu Lago di Bressanello og ligger i Kirsekatzen.

Udg. Ann.)

***) Sammess. ep. 8.

grasferende Feber, deels ved Forældrenes Frygt og Forbud hindrede i at følge hines Exempel; dog haaber han, at ogsaa disse i næste Sommer, da man tillige venter at blive forsynet med flere Hielpemidler end hidtil, ville indhente det Forsøinte.

VI. Blandede Efterretninger.

Under den uhykkelige Ildbrand, som den 15 Marts d. A. overgik Kongsberg, blev ogsaa Midelstolen sammesteds et Kow for Luerne. Den var i Brandkassen assureret for 5,200 Rdlr. Det var dog lykkelig Overlærer Overdrup at faae det ikke ubetydelige Skolebibliothek samt Kaffelobnene og endel Vinduer reddede, men Skolens Inventarium af Borde, Bænke &c. stod ei til at frelse. For at forstaafe Skolen en Interimsleilighed, blev ved Overberghauptmand Brännichs nidkiære Foranstaltning Overførsterboligen samme indrømmet, og den 27 Marts kunde den afbrudte Underviisning igien begynde.

D.

1. Rusland.

Under 6 Aug. 1809 er udkommen en mærk-
værdig Rusfisk-Keiserlig Ukas angaaende de
civile Forfremmelse i det russiske
Rige.

Indledningen lyder saaledes:

„I det under 24 Jan. 1803 udstædte Regle-
ment for Almueoplysningen er fastsat, at ingen an-
dre Embedsmændende, som have tilendebragt de-
res Studier i en offentlig eller privat Skole, maae
i noget Gouvernement ansættes i saadanne civile
Betjeninge, til hvilke udfordres juridiske eller
andre Kundskaber, efter 5 Mars Forløb at regne
fra Organisationen af det Læredistrikt, hvortil sam-
me, ifølge den almindelige Inddeling af Rigets
Skolevæsen, henhøre. Hensigten af denne For-

ordning var, at beklæde de forskjellige Fag af Civiltienesten med duelige og ved Studier dannede Embedsmænd, og at bane dem, som havde ofret Videnskaberne deres Flid og gjort Fremskridt i samme, Veien til Virksomhed, til Udmærkelse og til de med Tienesten forbundne Belønninger. Man haabede, at alle frie Stænder, og isærdeleshed Adelen, med Jver vilde besøge Universiteterne, Gymnasierne og Skolerne i de Læredistricter, Gouvernementer og Kredse, hvor de vare oprettede med saa anseelige Omkostninger fra Regjeringens, og med saa betydelige Opofrelser fra selve Adelen Side, og at disse fædrelandste Instituter vilde foretrækkes for de udenlandske. Men af Oplysningsministeriets aarlige Indberetninger og af de til Vor Kundskab komne Efterretninger see Vi med Misforstaaelse, at disse Forhaabninger endnu ikke ere opfyldte. Alle lærde Instituter, som i den forløbne Tid ere aabnede, svare, Universiteterne i Dorpat og Wilna undtagne, formedelst de Studerendes ringe Antal, ikft til de Midler, som ere anvendte paa deres Indretning. Til vores endnu større Bedrøvelse see Vi, at Adelen, som ellers pleier at foregaae de andre Stænder med sit Exempel, mindre end de øvrige

Stænder har deeltaget i disse nyttige Anstalter.

Det er imidlertid nødvendigt, at alle Fag af Civiltienesten blive forsynede med duelige Folk, og jo længere den dertil bestemte fædrelandste Ungdoms Dannelse udsættes, desto føleligere vil Mangelen blive i Fremtiden.

Bed at undersøge Aarsagerne til denne saa mislige Omständighed finde Vi, at Vægheden af at erholde Rang ikke ved Fortieneste og udmærkede Kundskaber, men kun ved selve Ansættelsen og ved Beregningen af Tjenesteaar, er en Hovedanledning dertil. For at afsønde denne og omsider at giøre en Ende paa Tilfæstelser til Rang uden Fortieneste, og for at giøre den sande Fortieneste et nyt Beviis paa Vores Agtelse, have vi fundet for godt at forordne som følger:

Fra Dato kan ingen faae Rang af Collegieassessor, selv efter at have tient som Titularraad i den lovbefalede Tid, med mindre han foruden sine Foresattes fortrinlige Anbefaling fremlægger Attest fra et eller andet russisk Universitet, at han ved samme med Held har studeret de til Civiltienesten fornødne Videnskaber, eller at han i Examen sammesteds har beviist gode Kundskaber.

Disse Prøvers Maade og Orden skal ufortøvet publiceres af Overføleddirectionen.

De Embedsmænd af de første 8 Klasser, som nu ere ansatte og have deres Foresattes udmærkede Bifald, og desuden producere Attest om deres heldige Studier, eller ville bestaae Examen ved et russisk Universitet, skulle kunne avancere videre i Rangen indtil Statsraad, uden Hensyn til deres Anciennitet.

Til Statsraad kan ingen befordres alene formedelst sin Anciennitet; foruden et vist Antal af foregaaende Tjenestjaar i forskiellige Embedsgrader og med vedvarende Bifald af sine Foresatte, maa han til sin Anbefaling have en Universitets-Attest angaaende hans med Held dyrkede Studier eller en af ham bestanden Examen i de Videnskaber, der høre til Civiltjenesten. Alle Forfællinger om Avancements blive uden Virkning, naar de ei ere overensstemmende med disse Regler, hvilke ogsaa gielde for begge Krigsscollegierne og de derved ansatte Embedsmænd.

Den hidtil gieldende Forstrift, at Embedsmænd, i etatsmæssige Stillinger ei kunde ansættes uden een Grad høiere, falder for Fremtiden bort."

Forordningen selv er ledsaget med et Reglement angaaende den Universitetsprøve, som de

maa underkaste sig, der tænke fremdeles at avancere i Civiltienesten.

Dette Reglement har 3 Afdelinger. Den første angiver Prøvens Gienstande, hvilke ere: grammaticalst Kundskab i det russiske og i det mindste eet fremmed Sprog; Lovkyndighed; det Almindelige af de historiske, mathematiske og physiske Videnskaber. Den anden bestemmer Prøvelsens Maade; ved ethvert Universitet organiseres en særdeles Comité for disse Prøvelser, hvilken bestaaer af Rector og 3 Professorer. I Henseende til Sprogkyndighed maa Examinanden forfatte en liden Opsats over en opgiven Materie, og giøre en Oversættelse. For de mathematiske Videnskaber maa han giøre en Beregning paa Tabellen og oplyse nogle Problemer med Beviis. I de andre Fag kan han prøves mundtlig eller skriftlig. De Candidater, som lægge tilbørlige Fremskridt i Videnskaberne for Dagen, erholde af Universitets Directionen, paa Comitæens Rapport, et Vidnesbyrd i behørig Form, hvilket siden vedlægges, naar han indstilles til videre Befordring.

Den tredje Afdeling handler om Midler til Studering for unge Embedsmænd. For at forskaffe de unge, i Civiltienesten staaende, Universit. og Skole-Annater 1810. 1 B. I

Embedsmænd Leilighed til at erhverve sig mere videnskabelig Duelighed, uden at forsømme deres Siensetpligter, skal i de Byer, hvor der ere Universiteter, hver Sommer fra May til October aabnes Forelæsninger over Sprogkyndighed, Jurisprudents, Mathematik og Physik. Læretimerne begynde Kl. 2 om Eftermiddagen. Vedkommende erholde Tilladelsesbiller af Chefen. Det haabyttes, at de sidste, overbeviste om Studeringens Nytte, ei ville være de unge Mennesker hinderlige i at fuldkommengjøre sig i Videnskaberne og at afbenytte Leiligheden dertil, og dette saa meget hellere, som de paa deres Embedsforretninger kunne anvende den hele Formiddag. Enhver, som af sin Chef erholder en Tilladelsesbillet, er forpligtet til at besøge det begyndte Cursus, ved hvis Slutning Tilhørerne meddeles Vidnesbyrd, at de virkelig have besøgt samme. Disse Vidnesbyrd giøre vel ei Universitets Testimonier ufornødne, men komme dog i Betragtning.

Redactøren af Politisches Journal, i hvis October-Hefte 1809 dette Actstykke findes indrykket, tilføier blandt andet denne Bemærkning: „Af forestaaende Ufas udkommer et Resultat, som alle cultiverede europæiske Landes Historie har stadfæstet, dette nemlig, at ogsaa i Rusland, ligesom

andetsfæds, ikke Adelen men Middelstanden fortrinligen besitter sig paa videnskabelig Landskultur.

Foruden den udtrykkelige Tilstaaelse om dette Factum, som Ufasen selv indeholder, beviser endnu den Omstændighed, at Universiteterne i Dorpat og Vilna, som ligge i Provindser, hvor der er en talrig Middelstand, hyppigst besøges, i hvilken Klasse af Stats-Indvaanerne man skal søge Nationens Lærere og Dannere og Culturens Pleiefædre.

I Februar 1809 er Planen til den russiske nedre og høiere Skeris's Opdragelse og Underviisning under Minister-Collegens Hr. Speranskys Styrelse tilendebragt, og af Keiser Alexander stadfæstet til snarest mulig Udførelse. I Overensstemmelse med denne Plan oprettes i hele Riget 36 Seminarier og 4 geistlige Academier, de sidste i Petersborg, Moskwa, Kyow og Kasan. Ethvert Seminarium har 6 Classer, hvori de unge Geistlige gives Elementarunderviisning i alle Deele af de philologiske, historiske, physiske, philosophiske og theologiske Videnskaber. De, som i dette Seminarium udmærke sig som fortrinlige Hoveder,

fendes til et af de fire Academier, hvor de, som nu allerede ere bestemte til høiere geistlige Embeder og Værdigheder, nyde en grundigere Uunderviisning i ovennævnte Videnskaber.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit. Sept. 1809. No. 61.)

Landstænderne i Finland have foreslaaet en Forøgelse af 103,221 Rdlr. i Landets forrige Etat, hvilket Tilskud især skulde anvendes til nødvendige Lønningsforbedringer for Embedsmændene og til almeennyttige Indretninger. De have derhos ytret, at de, hvad Åabo Academies adskillige Fornødenheder angaaer, haabe af Hs. Keiserlige Majestæts Gavnildhed og Yndest for Videnskaberne en særskilt hertil sigtende Understøtning.

I Anledning af, at Keiseren har approberet en af Stænderne foreslaaet ny Organisation af Administrationsvæsenet i Finland, er et særskilt Bureau blevet oprettet for Kirke- og Skolesagerne, og Rectoren ved Cathedralstolen i Åabo, Hr. H. K. Baack, udnævnt til som Referendarie-Secretær at forestaae samme.

Præstestanden er indgaaet til Keiseren med adskillige Andragender og Forestillinger, hvoriblandt om Rettighed for Consistorierne at ordinere

Candidater, naar de ere 22 Aar gamle, og om
stipendiariiske Understøttelser for de ved Aabo Uni-
versitet studerende Seminarister.

(af Berættelse om Landdagen i Borgo af J. Beng-
ström, Biskop, Ridder af St. Annæ Ordenen
m. m. Stockholm 1810.)

Ved Universitetet i Charkow vare i Sommeren
1809 fire Cathedre vacante, nemlig i Civil- og Crimi-
nalretten, i Naturretten, Landoeconomi og Krigs-
videnskaberne. Dette sees af en Bekiendtgjørelse fra
dette Universitets Secretær, som indbyder til Con-
currenz derom. Den aarlige Løn er 2000 Rubler,
foruden 500 Rubler til Huusleie eller saakaldte
Dvarteerpenge.

(af Neue Leipz. Liter. Zeit. 1809. Intellig. Bl. No. 38.)

2. Sverrig.

I Oversigten over Sverrigs Statsudgifter for
1809, saaledes som den under 29 Juli 1809 er
paa Rigsdagen forelagt, ere Statscassens Udgif-
ter for Academier, Gymnasier og Skoler angivne
til 5,455 Rd. Spec. Men det er at mærke, at
disse Instituter have deres fleeste Indtægter af egne
Eiendomme.

Da §. 28 i den sidste Constitution af 6 Junii 1809 befaler, at alle Embeder og Tjenester skal besættes med Indfødte, dog at det bliver Kongen usformeent, i militære Poster at benytte Udlændinge af fortrinlig Duelighed, men ikke til Commandanter i Fæstninger, foreslog Constitutions-Udskudtet i Betænkning af 23 August 1809, i Anledning af en fra Rector Silberstolpe indgiven Memorial, at ved næste Rigsdag maatte overveies og afgisres, om ikke efter de Ord: „til Commandanter i Fæstningerne“ skulde indføres følgende:

(Kongen eier Magt til) „ved Academierne at befordre udenlandske Lærde af udmærkede Kundskaber og Fortjenester; ligeledes at tage Udlændinge i Tjeneste som Sprog og Exercitiemestere, samt Dyrkere af de frie Konster“

Borger og Bondestanden besluttede, at dette Spørgsmaal maa, som bragt i Bevægelse ved nærværende Rigsnøde, tages under Overveiesse ved næste lovlige Rigsdag.

(af Riksdags Tidningar Aar 1809 No. 81.)

Den 5 Sept. 1809 foretoges paa ny ved Rigs-
dagen en af Rector Mag. S. A. Silverstolpe
indgivne Memorial angaaende de offentlige Under-
viisningsanstalter i Riget.

Efter Overveielse af dette vigtige Anliggen-
de, og ihvorvel (Adel) Standen, deels med Hen-
syn paa, at Hs. Kgl. Majestæt i naadigt Circulæ-
re til Consistorierne i Riget af 7 Decemb. 1807 hav-
de paalagt Cantstergildet, Skole-Ephorerne og
Consistorierne i Riget, at de, naar man i flere Aar
havde erfaret de Virkninger, som Hs. Majest. nye
Skoleforordning af berørte Dag kunde medføre,
samt undersøgt de Mangler ved Underviisningsvær-
ket, som da endnu kunde trænge til Forbedring, skul-
de til Hs. Kongl. Majest. indkomme med underda-
nige Indberetninger herom tilligemed Forslag til
de Forbedringer, som maatte eragtes fornødne,
deels ogsaa i Betragtning deraf, at Mængden af
paatrængende Rigsdagsforretninger ikke turde tillæ-
de Rigets Stander eller noget deres Udskud, med
den Modenhed og Fuldstændighed, som Gienstan-
dens Vigtighed og Omfang fordrede, at undersø-
ge, udvikle og afgjøre denne Sag og hoad dermed
stod i Forbindelse, anseet det for mere hensigts-
mæssigt, om Rector Silverstolpe, efter at have
gjort sig nsie bekendt med den nye Skoleforordnings

Følger, og naar den gienbundne Trykkefrihed vilde have udbredt et forventet Lys over den omhandlede Materie, vilde til vedkommende Consistorium, der sikkert ikke uden Fornøielse vilde modtage og benytte alle de Dplysninger, som i dette vigtige Anliggende maatte meddeles, behage at indgive sine Bemærkninger over de formeentlige Mangler ved Opdragelses-Anstalterne tilligemed tienligt Forslag til sammes Afhielpelse, for i behørig Orden at underkastes høie Vedkommendes Prøvelse: har Standen alligevel nu, siden de tre øvrige Stænder igien have henviist denne Sag til det almindelige Besværingss- og Dekonomie-Udskud, ikke villet undlade, med de øvrige respectiv Stænder at forene sig om berørte Gienhenviisning, med Tillæg, at (Vos) Udskuddet sandt tienligt, at fra Rector Silverstolpe indfordredes ei allene nærmere Opgivelser om Manglerne ved de nuværende Opdragelsesanstalter men ogsaa Forslag til Forbedringer deri.

(af Riksdags-Tidningar Aar 1809 No. 80 og 81.)

Ved Foredrag (den 20 Febr. 1810) af Stats-Udskuddets fornyede Udladelse angaaende Cleres- og Skole-Statenerne samt Staten for

Kirkerneſ og Hoſpitalerneſ Underholdning, fandt Præſteſtanden, at den ikke kunde tiltræde og bifalde berørte Udladelfe, i Henſeende til de deri foreſlagne Inddragelfer af de 296 Rdlr., ſom hidtil havde været Akademiet i Lund tillagte, ligefom ei heller af de 910 Rdlr. 32 ſ., ſom til at lønne og underholde Stald:Etaten ved Akademiet i Upfala havde været anførte paa Stald:Etaterne.

Hvad forſtævante Sum angaaer, da ſaaſom, endog efter Udſtuddets egen Betænkning dette Anſlag ikke allene grunder ſig paa flere Kongelige Forordninger om det Lundske Akademies Etat, men endog for en Deel er at anſee ſom et Bederlag for deſpanmaals Lønninger, ſom viſſe Embedsmænd ved bemeldte Akademie forhen med langt større Fordeel oppebar af Kronens Tiende, og da Præſteſtanden er overbeviſt om, at dens reſpective Medſtænder ville indſee, at den almindelige Sikkerhed og Eiendomsrettens Hævd, diſſe Grundpiller for Samfundets Vedligeholdelfe, ikke tillade, at nogen være ſig enkelt Mand eller offentlig Indretning, ſtilles ved ſin lovlige Eiendom allene af den Årſag, at han muligen kunde undvære ſamme, — gjør Standen ſig det Haab, at dens reſpective Medſtænder ikke ville frafiende Lunds Akademie den om-

talte for Staten mindre betydelige Sum, hvilken det under Sverrigs forrige Konger og Stænder har vedblevet at oppebære.

Angaaende de for Stald-Etaten i Upsala anslagne 910 Rdlr. 32 \textasciix , saa, da fornævnte Stald er en Staten tilhørende og med Akademiet forbunden Indretning, hvorved adskillige Heste fra Kongens Stalde ved at tilrides i Skolen her beredes til det Kongelige Hofs Tjeneste, og da den Fond, hvorpaa Akademiet i Upsala er grundet, er en særskilt Donation, bestemt til en vis Anvendelse, og saaledes ligesaa lidet som hver enkelt Mand's Eiendom kan benyttes til andet Niemeed, kan Præstestanden paa ingen Maade bifalde, at bemeldte Fond røres for at anvendes til Stald-Etatens Lønning, og Standen haaber, at dens respective Medstænder med retviist Hensyn paa det nu Anførte ville lade Akademiets samlede Fond være ukrænket, og lade fornævnte 910 Rdlr. 32 \textasciix . frendeles til Stald-etatens Lønning og Underhold anføres paa Staten.

Borgerstanden tiltraadde ligeledes den 21de Febr. Udskuddets senere Udladelse i alle øvrige Dele, undtagen i Henseende til den Punkt, at de paa Staten staaende 296 Rdlr. for Akademiet i Lund og 910 Rdlr. 32 \textasciix . for Akademiet i Upsala ganske og aldeles skulde inddrages.

(af Riksdags-Etningar 1810. No. 174.)

Efter den nye Constitution af 6 Jun. 1809 skal der i Statsraadet være 4 Statssecretarer. Af disse har den fjerde med de Anliggender at gjøre, som angaae Religionen, Kirkevæsenet, den offentlige Underviisning og Fattigvæsenet.

Kongen har ophævet det saakaldte Canklergilde, som havde Opsigt over alle Underviisningsanstalter og bestod af Erkebispfen, Universteternes Canklere og en Secretar, og anordnet i dets Sted et saakaldet Cancellie-Collegium, som foruden ovenmeldte Forretning skal have Opsigt over Postvæsenet, det kongelige Trykkerie ic.

(af offentlige Blade.)

Den 29de Februarii 1808 døde i Stockholm forrige Gesandt ved forskjellige Hoffer P. Ol. v. Asp, bekiendt ved mange statistiske Skrifter, ligesom og ved hans Reise i Levanten. I sit Testament har han skänket Universtetet i Upsala 20,000 Rdlr. til Stipendier og 8000 Rdlr. til at forøge det academiske Bibliothek.

(af Jen. allg. lit. Zeit. Novb. 1809. Int. Bl. No. 77.)

3. S a c h s e n.

Leipzig.

Den 4de December oplevede det herbarende Universitet en Dag, som vil blive evig uforglemmelig i Literaturens Annaler, da det feirede sit fjerde Jubilæum. Festen var den eeneste i sit Slags i Størrelse og Pragt. Almindelig Deeltagelse, som endnu paa det fæsinneste aabenbarer sig i Tyskland ved literære Instituter, havde samlet en overordentlig Mængde indenbyes og fremmede Tilskuere; selv den klare Himmel begunstigede Festen, som holdtes med Glæde, Orden og Ansæelse.

Allerede den tredie December, som den Søndag, der gik umiddelbar foran Festen, var en hensigtsmæssig Forberedelse til Festen selv. Den værdige Professor i Theologien, Hr. Dr. Tzschirner, holdt i den academiske Kirke for en anseelig Forsamling en indholdsrig Prædiken over 1 Korinth. XII. 6. I samme bleve Videnskaberne fremstillede som et Mittel til Menneskeslægten's Opdragelse, og viist, at de have en velgørende Virkning paa Folkens aandige og sædelige Dannelse, i det de formindsker Menneskets Afhængighed af den ydre Verden, og forøge dets Magt over Naturen; i det de udvide den menneskelige Tilværelse,

og sætte et Folk i en aandig Berørelse med Folk fra fjerne Tider og Lande; i det de udforske Menneskets Natur og søge at opdage de sidste Grunde til den menneskelige Kundskab og Grændserne for samme; i det de stræbe og stride for, at tilveiebringe et retligt og et sædeligt Forhold mellem Menneskene, og i det de endeligen bevare det Hellige for vores Slægt, og vedligeholde Kirken i dens velgørende Virksomhed.

Samme Dags Aften var en glimrende Forsamling af Indenbyes og Fremmede i Hr. Oberhofretsraad Erhards Huus.

Til Høitideligheden selv havde Hr. Hofraad Beck, som Universitetets Programskriver, indbudet ved et lærdt Program.

Selve Jubeldagens Anbrud blev tidligen Kl. 5, 6 og 7 forkyndt ved høitidelig Klokkeringen. Kl. 8 aabnedes Sacristiet i Thomaskirken, og der forsamlende sig alle Universitetets Medlemmer. De fornemste fremmede Uffendte forsamlende sig i de Kongelige Værelser i det Thomaiske Huus ved Torvet; andre Gæster, saasom de Leipzigske Embedsmænd, paa Raadhuset; alle, som ikke bare Uniform, vare sortklædte med Kaarde. De Forsamlende bleve derfra afhentede af Marstaller, hvis Stave vare smykkede med Laurbærkrands, førte

til Thomaskirken, og her modtagne af nogle Leipzigske Professorer. Kl. 10 begyndte Toget med høitidelig Langsomhed under Paukers og Trompeters Klang og Klokkeringen. Det kongelige sachsiske Infanterie gjorde i en lang Strækning Spalier for Thomaskirken og for Universitetskirken, og Honneurs for de kongelige Commissarier. Paa den hele Wei, som var bestrøet med frisk Sand, beskyttede kongelige sachsiske Husarer fra begge Sider Toget mod Folkestunlen. Det gik til Paulinerkirken, og var saa anseeligt, at de bageste nepper vare komne ud af Thomasgaden, da de forreste Rader traadde ind i Paulinerkirken. Processionsordenen var følgende: Først 2 kongelige Deputerede; Goubernementet; de kongelige Collegier; de øvrige Afsendte af Domcapitlet; Afsendte fra de tre Universiteter. Herpaa de kongelige Autoriteter efter deres Rang; Leipzigs Magistrat; Geistligheden. De Geistlige af tre Confessioner, tiligemed de græske Poper gik i Selskab med hinanden, og bivaanede siden i Forening den academiske Gudstieneste. Herpaa fulgte de Leipzigske Boghandlere og Riibmandstandens Deputerede. Derpaa de fremmede Lærde, forskiellige sachsiske Superintendenter og Præster, flere værdige Lærere ved Tyrstis- og andre Skoler o. s. v. Samtlige

Autoriteter bleve anførte af Marskaller og Hers-
 Ledfagere. Herpaa Universitetet. Foran bares
 Universitetets Statuter og Universitetets Seigl,
 begge paa Fløiels Puder. Derpaa de særskilte
 Decaner og Professorer i deres Pallier og Embeds-
 dragt. I Spidsen Rector Magnificus, foran
 ham begge Pedellerne og to Universitetstienere i
 deres Costume med de academiske Sceptere. Det
 theologiske Facultets Dechant, Professorerne i
 Theologien. Dechanten for det juridiske Facultet,
 Professores og Doctores Juris. Det medicinske
 Facultets Dechant, Professorerne og Doctorerne i
 Medicinen. Dechanten for det philosophiske Fa-
 cultet, Professorerne i Philosophien, Magistri le-
 gentes og andre Magistre. Derpaa Advocaterne
 og Notarierne; Universitetets Officianter og Sub-
 alternen, samtlige anførte af Marskaller og
 Hers-Ledfagere. Derpaa alle de Studerende.
 Ogsaa Studerende fra fremmede Universite-
 ter, navnlig fra Jena og Halle, blandede sig
 mellem de Leipzigske. Saasnart dette Tog var
 kommet til Paulinerkirken, Statuter og Seigl
 vare nedlagte paa Alteret, og de enkelte Autorite-
 ter og Personer havde indtaget de for dem bestemte
 Pladse, begyndte Gudstienesten. Efter Hoved-
 sangen blev af Hr. Dr. Littmann holdet en Præ-
 dikten over Math. V. 14: I ere Verdens Lys.

Derpaa fulgte en Cantate; hvorefter Hr. Hofraad
 Wenc holdt en ved historisk Indhold og oratorisk
 Kraft og Fylde udmærket Sæculartale, De viris
 eruditis, qui inde a sæculari solemnitate 1709
 Lipsiensem literarum Universitatem docendo
 et scribendo ornaverunt et illustraverunt. Ef-
 ter tilendebragt Gudstieneste skiftes Forsamlingens
 ad. Henimod Kl. 3 forsamlede de Indbudne sig
 til et Middagsmaaltid paa 400 Couverts i den
 store Concertsal, medens de Studerende, som
 spise i Consistorium, bleve beværtede af Univer-
 sitetet. Salens Decoration var forsynet med
 følgende fire betydningsfulde transparente Ind-
 skrifter, med Hensyn paa de for Universtitetet for-
 løbne fire Aarhundreder af Hr. Oberhofretsraad
 Erhard:

SAEC. XV
 IN TENEBRIS NATA.

SAEC. XVI
 DOTATA ET CONFIRMATA.

SAEC. XVII
 INTER RUINAS
 SERVATA.

SAEC. XVIII
 FILIORUM NOMINIBUS
 CELEBRATA.

Mellem hvert Par af Indskrifterne var paa den ene Side anbragt Kongens Navnetræk med en Laurbærkrands, under hvilken de Kongelige Herrer Afsendte sadde; lige overfor en Genius med den brændende Fakkell, som Sindbillede paa Universitetets ny oplevende femte Aarhundrede, med Overskrift: IV Dec. MDCCCIX. Under Maaltidet bleve høitidelige Skaaler foreslagne deels af Rector Magnificus, deels af andre Personer, for Kongen af Sachsen, for Dronningen, fra det Kongelige Huus, for Keiser Napoleon, for Universitetet i Leipzig o. a.

Med saadanne Høitideligheder og Beskæftigelse endtes Jubilæets første Dag. Den anden Dags Aften holdt de Studerende, førend det store Bal aabnedes, et pragtfuldt Optog med Fakler. Paa Torvet formeredes en stor Qvarré af Fakler, Kongen, det Kongelige Huus og Academiet bragtes et Vivat, og tilsidst istemmedes Gaudeamus. Et lige Optog foregik den tredie Dags Aften, da der raabtes et Vivat for Byens Magistrat, Ridsmandskabet og Borgerkabet. Denne Aften brændte ogsaa Faklerne paa Torvet.

Til Bekostningerne ved Festen vare af Regieringen anviste 3000 Rdlr., som siden forgyedes

Univ. sit. og Skole-Annaler 1810. 1 B. R

med et Tillæg af 1000 Rdlr. De 2 nærmest liggende Universiteter i Wittenberg og Jena vare der til indbudne, hvilke Universiteter sendte hver en Deputation.

Ved denne Høitidelighed foranledigedes adskillige Skrifter, baade profaiffe og poetiske. Hofraad Beck's Indbydelsesprogram handlede de ingenii academiarum mutatis etiam interdum atque emendandis, inprimisque de ingenio nostræ academix. Forf. viser deri, hvorledes Universiteterne have havt og have deels en fælles Land, deels hver især sin egen Land; hvori en god og fuldkommen academisk Land bestaaer; af enkelte Forbedringer, Love, Indretninger, Anstalter og Fordele virke kun lidet, naar et Universitets hele Land ikke harmonerer med dets Formaal; at de ældre og nyere catholske og protestantiske Universiteters Land stedse har yttret sig paa forskjellige Maader; at ethvert Universitets særegne Land beroer paa dets oprindelige Indretning, i denne foregaaede Forandringer og Forbedringer, enkelt Lærers Indflydelse, Stedet, Landet, Regeringen o. s. v. Universitetet i Leipzig havde oprindeligen tilfaldes med andre Universiteter, som opstode i Middelalderen, en vis Laugsaand, der ikke var uden alle gode Følger. Den scholastiske

Land maatte ifølge Tidsalderens Smag blive her-
 skende, men dog blev snart sørget for, at alle Fa-
 cultets Videnskaber lærtes, og inden det første
 Aarhundredes Slutning var allerede den græske og
 romerske Literaturs Studium indført. Kirkere-
 formationen bevirkede megen Forbedring i Univer-
 sitetets Land. Humaniora dyrkedes med større
 Flid, og Selvtænkning befordredes. De følgende
 i theologisk og politisk Henseende frigerste Tider
 vare mindre gunstige for en god Lands Fremme og
 Bedligholdelse. 1579 og 1618 foretoges vel
 nogle Reformers, men uden synderlig Virkning.
 Overhovedet herskede en Modstandsaaend i Hen-
 seende til alt Nytt. Derfor vilde man ei heller
 taale Thomasmus. Dog skeete nogen Forbedring i
 Lære og Studeremethoden, og fra Midten af det
 17de Aarhundrede dannede sig adskillige lærde og
 Ovelseselskaber. Den største og fortrinligste Ud-
 dannelse erholdt Universitetet i de 3 sidste Tierde-
 dele af det sidste Aarhundrede, og denne Land cha-
 racteriserer sig især ved virksom Kærlighed til den
 classiske Literatur, den fremffridende videnskabeli-
 ge og æsthetiske Sands, omfattende Bearbejdelse
 af alle Videnskaber, Uafhængighed af enhver phi-
 losophisk Sect, Bestædenhed og Forsigtighed, Præ-

velfesaaend og Selvtænkning, Iver i Privatlid hos de Studerende, Sædelighed og Anstændighed i Adfærd *).

Ved denne Solennitet skeete ogsaa nogle nye Stiftelser. Hofraad og Professor Wenzel stænkede 2000 Rdlr., hvis Renter ere bestemte til Opmuntring for haabefulde unge Docenter, som endnu ingen Gage have. Friherre v. Winthern stiftede 8 Stipendia, hver paa 50 Rdlr. aarlig for Studerende, som have været Disciple i Skolen i Dorn-dorf. Hr. v. Socolomitsch, som studerer ved Universitetet, indsendte den 4 Decbr. et Gavebrev paa 500 Rdlr. som Stipendium til Understøttelse for en værdig og trængende Servier. Hr. Petro-mitsch stænkede Universitetsbibliotheket 125 Rdlr. Ogsaa Maleriesamlingen og den physiske Instru-mentsamling erholdt adskillige interessante Gaver.

Salrige Promotioner i alle Faculteter syntes ei nødvendige; der opstod endog derimod allehaan-de Betænkneligheder, hvortil de indsigtfuldeste Mænd fandt vigtigt at tage Hensyn.

En hensigtsmæssig Beskrivelse over Festen indeholder: Beschreibung der vierten Sæcular-Feyer der Universität zu Leipzig am 4 Decemb. 1809

*) Alle de øvrige profaiske og poetiske Skrifter, som i denne Anledning udkom, findes omtalte og anmeldte i Neue Leipz. Lit. Zeit. 1810, Januar-Hæftet.

med 9 illum. Kobbere. Det interessanteste blant disse er det syvende, som forestiller de Studerendes Costume i de fire sidste Aarhundreder. De øvrige indeholde: Rector Magnificus i hans Embedsdragt, Fløielskaaben med Hermelin; en Decanus ligeledes i Embedsdragt; de Studerendes Formand ved Optøget, en Insigniebærer, General-Adjutant, Kænebærer, Marskal o. s. v. alle i deres Høitidsdragt; fremdeles en Pedel i hans Dragt ved festlige Leiligheder, med Scepteret; Geistlighedens Costume af de fire Confessioner, som toge Deel i Processionen; endelig de ved denne Leilighed baarne Faner og de tvende i Dresden slagne Mindepenge.

I Aaret 1809 ere ved testamentarisk Disposition trende anseelige academiske Stipendier stiftede, nemlig:

- 1) Den den 7de Mai afdøde 90aarige Generalacciseinspector Joh. Gottfr. Hain i Königstein har i sit Testament af 22 Marts 1796 og i sammes Codicil af 29 Mai 1802 anordnet, at af Alt, hvad der efter visse Afdrag bliver tilovers, skal det Halve tilfalde Stadsraadet i Freyberg og det halve Universitetet her, og Renterne deraf aarligen, i fire paa hinanden følgende Aar, udbetales, i Freyberg til en

trængende og flittig Gymnast af første og anden Klasse, men i Leipzig til en ligesaadan værdig Studiosus, Theolog, Jurist eller Mediciner. Stipendiarierne maae studere i Frenberg eller Leipzig. Stipendierne tildeles af Raads-Collegiet i Frenberg og Universitetet i Leipzig.

Efter hans Søn, den keiserlige østerrigiske Foureers Christ. Gottl. Hain's Død, skal dennes Legitima, 1500 Rdl., ligeledes tilflyde Stipendiefondet, Halvdelen Raadet i Frenberg, Halvdelen det herværende Universitet.

Stipendiefondets Størrelse lader sig endnu ikke bestemme. Han selv har i Maret 1802 beregnet sin rene Formue til 4,750 Rdlr., men deraf hører mere end det Halve til Legitima og Legater.

2) Christiane Henriette, fød Hempel, Enkeestee Kiøb- og Handelsmand Joh. Gottfr. Findeisen, har i sit Testament af 30 Octb. 1802 jegeret Universitetet 3000 Rdlr., hvoraf Renterne ere bestemte til 3 lige store Stipendier for trende fattige, flittige og ved god Opførsel og Gudsfrugt sig udmærkende Studerende, en Theolog, en Jurist og en Mediciner *).

*) Denne værdige Kone har, foruden andre velgierende Legater, ogsaa testamenteret 1000 Rdlr. til det herværende Universitets Fattigkasse. Kort iforveien havde denne faaet 100 Rdlr. ved Testament efter den pri- vatiserende Læge Leuthier, og 200 Rdlr. ved Testament efter den dyelige Kobberskifter J. G. Penzel.

3) Den afdøde Apell. K. D. Eriers Enke har i sit Testament legeret 17 Lodder i det Schopenhalske Blaafarverværk til Stipendier, saaledes, at et hvert af de 4 Faculteter faaer 4 Lodder, men een er bestemt for Examinatorerne af de Studerende, som concurrere til Stipendiet. Disse Lodder sælges, og af Renterne af den derfor udbragte Capital stiftes ved hver af de tre første Faculteter tvende Stipendier, men i det philosophiske Facultet eet for En, som studerer Biergværksvidenskaben og Mathematiken. Disse Stipendier tilbeles kun trængende Studerende, som ere forældreløse, eller hvis Forældre ere ganske satte ud af Stand til at understøtte dem. Competenterne maae iforveien underkaste sig Examen; hvorefter de dueligste og værdigste udvælges.

(M. Neue Leipz. Lit. Zeit. Aug. 1809. Int. Bl. No. 31.)

4. B a y e r n.

U l d o r f.

Hvad dette efterhaanden af sig selv opløste Universtitet i nogen Tid har maattet befrygte, er fuldkommen afgjort ved et kongeligt Rescript af 24 Septbr. 1809. Rygterne lode endnu nogen Tid Uvished tilbage, om Universtitetet ganske skulde opheves, eller om Bygningerne og Apparaterne skulde benyttes til at oprette en Specialskole for dem,

der studerede den protestantiske Theologie. Vedligeholdelsen af Læceerne i München, Bamberg o. s. v., hvilke egentligen ere at ansee som Specialskoler for dem, der studere den catholske Theologie, og hvorved derfor deels de fornødne Professorer i de almindelige Videnskaber, deels Lærere i de theologiske Fag ere ansatte, gav, for Parallelismens Skyld, den sidste Mening Sandsynlighed. Det kongelige Rescript af 24 Sept. erklærer den hele Læreanstalt i Altdorf for opløst, fordi den, formædlest Utilstrækkeligheden af dens Fonds, ikke kunde forsynes med de til fuldstændig academisk Uddannelse fornødne Indretninger og det behørig Lærpersonale. Dog er den Forsikring tilføjet, at den engang, saasnart Lidsomstændighederne det tillade, skal blive foreenet med et andet Universitet i Kongeriget Bayern, hvorved et fuldstændigt protestantisk theologisk Studium enten allerede bestaaer, eller beqvemmeligen kan indrettes. For nærværende Tid blive alle Universitetets Apparater reviderede efter de affattede nye Inventarier, og holdte samlede under særdeles Opsigt. Lærerne er, foruden deres faste Emolumenter, tilstaaet en Erstatning af 100 Gylden for Honorarierne; ogsaa det øvrige til Universitetet henhørende Personale beholder dets hidtidige faste Indkomster. Lærercorpsen er udtrykkelig tilkiendegivet aller-

høiest Tilfredshed med den vedholdende Iver, hvormed det paa en saa roesværdig Maade har bestræbt sig for at opfylde sine Embedspligter under ugunstige Tidsumstændigheder. — Detvendes Professorer i Theologien, de Herrer Sixt og Meyer, som ere bleve tilbage, efterat Professor Martini er kaldet til Lærer, Academiker og Kirkeraad i München, fortsatte deres præstelige Embedsforretninger. De indenlandske protestantiske Studerende, som opofre sig til de theologiske Videnskaber, er det i Mellemtiden, indtil et fuldkomment protestantisk theologisk Studium anordnes, blevet tilladt at besøge udenlandske protestantiske Universiteter; dog skulle de der i Henseende til Indretningen af deres Studier holde sig Instructionen angaaende Prøvelsen af de protestantiske PræstEmbeds-Candidater, som er aftrykt i det røde Stykke af det Bayeriske Regjeringsblad for 1809, efterrettelig. De for den største Deel dem tilgodekommende Natural-Freytische i Altdorf forandres til Bedste for dem til Pengestipendier.

(Af Hall. Allg. Lit. Zeit. Octbr. 1809. No. 295.)

Mürnberg.

Ved Præmiendelingen ved det herværende Gymnasium den 29 Septbr. 1809 holdt Rector og

Professor Hegel enskraftfuld Tale over den romerske Litteraturs Studium. „Vor Anstalts Aand og Diemeed, siger Taleren, er Forberedelse til lærdt Studium, og en Forberedelse som bygges paa græsk og romersk Grund. I flere Aartusender har dette været den Jordbund, paa hvilken al Cultur har staaet, af hvilken den er fremspiret og med hvilken den har været i umiddelbar Sammenhæng. Ligesom Anteus fornyede sine Kræfter ved at berøre den moderlige Jord, saa har ethvert nyt Fremstød i Videnskab og Dannelse hentet Styrke fra Gienforbindelsen med Oldtidens classiske Grund.

(Af Jen. Allg. Lit. Zeit. 1810. Intell. Bl. No. 6.)

Ulm.

Paa den længe forventede Organisation af Gymnasiet er der nu begyndt derved, at en stor Deel af de gamle Lærere, som tildeels havde tient 30—40 Aar, fra 1ste Septbr. af ere satte ud af deres Functioner, med Løfte om at erholde en Alimantation. Med 1ste Octbr. skulle de nye Lærere tiltræde deres Pladser, men deres Udnavnelse er endnu ikke bekiendt.

(Af Hof. Allg. Lit. Zeit. Oct. 1809 No. 277.)

5. Westphalen.

Cassel.

Hans Majestæt Kongen af Westphalen har under 10 Decbr. f. A. fra Paris af udstædt følgende Decret:

„Vi Hieronymus Napoleon, Konge af Westphalen o. s. v.

have, i Betragtning af, at et Antal af Universiteter og andre offentlige Underviisningsanstalter, der staaer i et alt for stort Misforhold til Kongeriget's Befolkning og Hielpeskilder, i mangfoldige Henseender er mere skadeligt end fordeeltigt for Videnskaberne og det Heles sande Interesse;

at man, uden i det Væsentlige at afvige fra Eristernes Hensigt, ved at foreene nogle af disse Anstalter kan bringe det dertil, at ikke allene det rigtige Forhold mellem den offentlige Underviisnings Hielpeskilder og Vore Folks Fornødenheder gienoprettes, men ogsaa tillige Varigheden af de Anstalter, som vedbeholdes, befæstes, og de Fordele, hvorved de meest berømte blandt dem udmærke sig, formeres og mangfoldiggjøres, i det disse forskaffes større Hielpeskilder;

at desuden en saadan Foreening tilbyder den Fordeel, at der, uden at Vore Undersaatter paa

lægges nye Byrder, kan sørges for Gienbesættelsen af de ledige Professurer ved dertil at kalde de duedigste og meest berømte Professorer ved de foreenede Anstalter, eller de Lærde, som Vi ville lade være Os magtpaaliggende at indkalde i Bore Stater;

Efter Indberetning fra Vor Minister for det Indre, og efter at have indhentet Vort Statsraads Betænkning, forordnet og forordne som følger:

Art. 1. I Vort Kongerige skal for Fremtiden kun være tre nye Universiteter, nemlig Universitetet i Göttingen, Halle og Marburg, med hvilke Universiteterne i Helmstädt og Rinteln skulle foreenes.

Art. 2. Med de i foregaaende Artikel ommeldte Universiteter skal ligeledes Pædagogiet i Klosterbergen ved Magdeburg og Seminariet i Riddagshausen ved Brunsvig foreenes.

Art. 3. Den i første og anden Artikel foreskrevne Foreening skal fra 1 Mai 1810 af være bragt i Udøvelse.

Art. 4. Collegium Carolinum i Brunsvig erstattes ved den Militærskole, som Vi der have oprettet.

Art. 5. Indkomsterne af de foreenede Universiteter og øvrige Læreanstalter skal bestemmes til

at underholde Universiteterne i Göttingen, Halle og Marburg.

Art. 6. Professorerne og Lærerne ved de Underviisningsanstalter, hvilke ved denne Bor Anordning ere blevne foreenede eller erstattede ved andre, skulle, saavidt muligt er, igien ansættes ved de Læreanstalter, som vedbeholdes. Men de, som det efter Omstændighederne er ugiørligt igien at ansætte, beholde deres Gage for Livstid.

Art. 7. Efter Forslag af Bor General-Directør for den offentlige Underviisning, skal fra nu af Commissarier udrævnes af Bor Minister for det Indre, hvilke have at forfærdige Inventarium over de Anstalters Fonds, Indkomster og rørliche Eiendomme, som Vi have foreenet med de tre ovennævnte Universiteter. Disse Commissarier maae indsende de ommeldte Inventarier til General-Directøren for den offentlige Underviisning. De skal provisorisk forvalte de foreenede Anstalters rørliche og urørliche Eiendomme, og derfor aflægge Regnskab til Generaldirectøren.

Art. 8. Over de rørliche Ting, som med Nytte kunne anvendes for de Universiteter, som vedbeholdes, er Dispositionen overladt Bor Minister for det Indre, som, efterat have indhentet Bor Generaldirectørs Betænkning, vil besørge

samme fordeelte mellem Universiteterne; Resten skal, paa Approbation af Vor Minister for det Indre, sælges, og hvad derved indkommer, tilfælde de vedbeholdte Universiteters Kasser, som deraf have at udrede de til Inventariers Anskaffelse medgaaende Udgifter samt Auktions-Omkostningerne.

Art. 9. De ovenomtalte Commissarier skal afgive deres Forslage til Maaden, hvorpaa de forenede Lærestalters Godser og Indkomster for Fremtiden kunne forvaltes, til Generaldirectøren for den offentlige Underviisning, som derover har at indberette til Vor Minister for det Indre.

Art. 10. Vor Minister for det Indre paa-ligger det, at see nærværende Decret, som skal indrykkes i Lovens Bulletin, sat i Udøvelse.

Givet i Paris den 10 Decbr. 1809, i Vor Regierings tredie Aar.

(Undertegnet)

Hieronymus Napoleon.

(Af Hall. All. Lit. Zeit. Januar 1810. No. 31.)

Universiteterne og Hovedskolerne i Riget have overhovedet en Indtægt af 1,138,493 Fr. For

den sidste Forandring med Universiteterne og Skolerne havde det i Helmstädt 388,500 Gr. Indkomster, det i Göttingen 280,566, det i Halle 140,601, Waisenhuset sammesteds 152,636, Skolen i Klosterbergen 74000 Gr.

(Af Statistique générale des provinces composant le Royaume de Westphalie; par C. J. Bail. Götting. 1809.)

Med Decret af 9de Febr. 1810 har Kongen ansat 12 af de tvende ophavede Universiteters Lærere ved de øvrige Westphalske Universiteter.

(Af Hall. Allg. Lit. Zeit. 1810. No. 61.)

Til Riddere af den Westphalske Krone ere udnævned: Statsraad Baron v. Leist, Studiedirector; Dr. Niemeyer, Kanzler og Professor ved Universitetet i Halle; Hr. Heyne, Professor ved Universitetet i Göttingen; Hr. Müncher, Prof. ved Universitetet i Marburg. Heynes Optagelse i denne Orden berettes i Götting. gelehrt. Anzeig. 1810. 57 St. med følgende tilføiede Bemærkning: „Dette Beslut paa kongelig Hyldest og Raade er vel ikke blevet uden eet

eene ste Individuum ved Universitetet forundt, men dog i det Diemeed, at hædre det hele Universitet ved det, som tildeeltes dets ældste Medlem; men for Professor Heyne selv bliver denne Hæder desto mere dyrebar og ærverdigg, da den har en saadan Betydning paa selve Universitetets Ganske."

Halle.

Den Forordning, at Universitetslærerne for Fremtiden ikke skulle bruge de forrige Vresbenævnelser og Titulaturer, men blot Professortitelen, er ogsaa bleven bekiendtgjort her saavelsom ved alle øvrige Universiteter i Kongeriget Westphalen.

(Af Jen. Allg. Lit. Zeit. Novbr. 1809. Int. Bl. No. 77.)

5. P r e u ß e n.

Berlin.

Spørgsmaalet om det Hensigtspassende eller Arigtige i et Universitets Anlæggelse her syffelsætter endnu de lærde Penne. Saaledes har en Recensent i Heidelberg. Jahrbuch 1810. 8de Hefte

søgt at giendrive de af Baron v. Eggers i sit Brev til Klein (s. disse Ann. 1809. 2 B. S. 295 f.) derimod anførte Grunde. Recens. mener, 1) at det kommer an paa Hoffet at svie saadanne Foranstaltninger, at hverken Professorer eller Studentere skulle have Anrsag til at klage over Mangel paa tilstrækkelig Hæder; 2) at, hvis kun Ynglingene komme tilbørligen forberedede og forud dannede til Universitetet, og Lærerne forstaae med Lys, Fld og Kraft at foredrage deres Videnskaber, saa vil den videnskabelige Aand nok vedligeholde sig iblant de Studerende, og at uden disse Betingelser en saadan Aand ligesaa lidet staaer til at vente i de mindre Byer. 3) at Dyrheden i Berlin ikke er større end i mangan berømt og stærk besøgt Universitetsbye; at Regieringen ved passende Lønninger kan sørge for Professorernes liberale Udkomme, saa de ei skal have nødig at gribe til andre Erhvervelsesmidler; at Sædernes Fordærvelse efter erfarne og troeværdige Mænds Vidnesbyrd i Smaaastæder ofte er forargeligere og mere ødelæggende end i de store, og at de egentlige Forsørelser i en lille Universitetsbye gribe langt mere om sig end i en Hovedstad, hvor de Studerende træde mindre i eensidig Forbindelse med hinanden.

Eil det nye Universitet ere som Fonds henlagte tvende kongelige Domæner, hvoraf den aarlige Indtægt skal beløbe sig til henved 120,000 Rdlr.

(af Jen. allg. Liter. Zeit. 1810. Intellig. Bl. No. 1.)

Königsberg.

Da Kronprindsen af Preussen reiste herfra, blev her den 8de Decbr. f. A. holdet en Tale, til hvilken Indbydelsen skeete ved et Program, som ved at fortælle Universitetets nyeste Skiabne, blant andet meddeler Følgende:

En botanisk Have, den forhenværende Scheffnerste, var allerede for nogle Aar siden erhvervet for Universitetet, men maatte blive liggende af Mangel paa Fond. Kongen havde den Naade at anvise 14000 Rdlr. til Indretningen af denne botaniske Have. Ved en ny Acquisition er Haven nu udvidet. — Desforuden har Kongen havt den Naade, at anvise et aarligt Tillæg af 17000 Rdlr. til Bedste for Universitetet og andre lærde Niemeed paa Stedet her.

Studenternes forrige frie Bespiisning eller Convictorie-Indretning blev som egen Deconomie ophævet, og de Studerende blive nu

maanedsviis enkelte anbragte hos særskilte Spiseværetter i Byen.

(Af Hall. Allg. Lit. Zeit. Marts 1810. No. 74.)

For Provindserne Ostpreussen, Lithauen og Westpreussen er i Königsberg indrettet en videnskabelig Deputation (Overskoledepartementets i Berlin), hvis Bestemmelse er, at udføre, hvad den paalægges saavel af Overskoledepartementet (d. e. den Section af Ministeriet for det Indre, som forestaaer den offentlige Underviisning) som af Skoledeputationerne for de trende Provincial-Regieringer, hvortil især regnes, at prøve dem, som ere bestemte for de søre Klasser, at ansætte Lærere, at affatte Betænkninger over Læreplaner og andre videnskabelige Gienstande. Hvert Aar udnævnes nye Medlemmer.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit. Febr. 1810. Int. Bl. No. 14.)

6. Frankerig.

I Mæret 1808 vare efter den i Moniteuren for 1810 No. 16, 23de Bil. indrykkede høifinteressante Compte général des caiffes du trésor

public Statsudgifterne til offentlige Underviisningsanstalter i Aaret 1808 følgende:

Den polytechniske Skole	247,798 Livr.
De medicinske Skoler i Paris, Montpellier og Strasborg	230,097
Konsternes og Haandværkernes Skole i Chalons	228,177
Collège de France i Paris	125,269
Forelæsningerne over de orientalske Sprog og Antiquiteterne	34,136
Lyceerne og Generaldirectorens Bureauer	2,266,439
Netskolen	215,129
Skolen for anatomiske Præparater i Rouen	12,833
tilsammen	3,359,878 Livr.

Samme Bilag til Moniteuren indeholder flere mærkværdige Data til Kundskab om, hvad Statskassen bidrager til Videnskabernes og Culturens Fremme. Saaledes vare i bemeldte Aar 1808 dens Udgifter til Nationalinstituttet 467,357 L.; til Observatoriet og Længdebureauet 120,000; til det keiserlige Bibliothek 189,663; til det naturhistoriske Museum 300,000; til Commissionen

for Udgibelsen af et Værk over Egypten 199,058
 10. Den hele Statsudgift til offentlig Underviis-
 ning, Videnskaber og Konster, samt Opmuntringer
 (Encouragemens) beløb 5,188,525 L.

7. Holsteen.

Under 9 Aug. f. N. er til det academiske Con-
 sistorium i Kiel udstædt følgende kongelige Rescript
 *) angaaende Erholdelsen af academiske Vær-
 digheder ved bemeldte Universitet:

Vi Frederik den Siette 10. I Hen-
 seende til Opnaaelsen af academiske Værdigheder
 ved Vort Universitet i Kiel, have Vi fundet for
 godt, allernaadigst at forordne og fastsætte, som
 følger:

1) Naar Noget har aflagt de Prøver og opfyldt
 de Betingelser, som udfordres for at opnaae
 Doctor-, Magister- eller Licentiatgraden, og
 Universitetet anseer ham en af disse Grader
 værdig, eller naar det agter at meddele Doc-

*) Dette staaer i Forbindelse med de lignende Bekem-
 melser, som ved allernaadigst Resolution af 1 Novb.
 1808 ere fastsatte i Henseende til academiske Vær-
 digheder ved Kiøbenhavns Universitet. (See oven-
 for S. 41 ff.)

forgraden ved Cressdiplom, da skal igiennem
 Bort Slesvigholsteenske Cancellie i erhvert en-
 felt Tilfælde Vor allerhøieste Approbation an-
 søges. Først naar denne er paafulgt, kan den
 academiske Grad tildeles. Ogsaa skal den er-
 hvervede allerhøieste Approbation udtrykkeli-
 gen anføres i Diplomet.

2) Dog ville Vi allernaadigst tillade det Kielske
 Universitet, med Hensyn paa sammes Stilling
 og Forholde, ogsaa uden Vor specielle aller-
 høieste Tilladelse at tildele Udlændinge, som
 der ville promovere, academiske Værdigheder,
 hvorimod i Vore Riger og Lande ingen Rang
 skal være forbunden med saadanne academiske
 Værdigheder, som opnaaes uden denne Ap-
 probation.

3) Opnaaelsen af Doctorgraden i Theologien,
 Jurisprudentsen og Medicinen skal for Frem-
 tiden ved Bort Universitet i Kiel være lige Be-
 tingelser underkastet, og Enhver, som vil
 opnaae samme, være forpligtet til, efter ifor-
 veien overstaaet Doctorexamen ved Facultetet,
 offentligten at holde en Forelæsning paa Latin,
 og derpaa ligeledes offentligten at forsvare en
 af ham i det latinske Sprog forfattet Inaugu-
 raldissertation.

I Henseende til foregaaende Prøvelser af Candidater i Medicinen ere isvrigt Forskrifterne i den allerhøieste Anordning af 27 Marts 1801 ogsaa for Fremtiden at tage til Følge, for saavidt de ikke ere blevne forandrede ved denne Vor Resolution.

Hvo som ønsker at erholde Licentiatgraden, skal, foruden denne foregaaende Prøvelse, forfatte en Dissertation i det latinske Sprog og offentlig holdte en latinsk Forelæsning.

4) Med ingen, ved et udenlandsk Universitet tildeelt academisk Værdighed skal den Rang eller de andre Rettigheder og Fortrin være forbundne, som de ved Universiteterne i Kjøbenhavn eller Kiel med Vor allerhøieste Approbation opnaaede Værdigheder medføre, med mindre Vi, efter de af Vort Slesvigholsteenske Cancellie indberettede Omstændigheder, allernaadigst bevilge saadant.

Forestaaende allerhøieste Beslutninger give Vi Eder herved tilkiende til Efterretning og allerunderdanigst Efterlevelse.

Fortsættelse

af

Regnskabet for det, som er indkommet ved
Salget af Udgiverens Tale om den academiske
Borgerrets Betydning ic. (S. disse Annal. 1809.
2 B. S. 312 ff.)

Wed Hr. Biskop Middelboe i Ribe	8 Rdl. 2 Mk.
" " Prest Estrup i Randers	6 " "
2 Subscribentere	1 " "
	<hr/>
	15 Rdl. 2 Mk.

Naar denne Sum lægges til den forrige Ind-
tægt 611 Rdlr. 3 Mk. 10 ß, bliver Totalindtægten
626 Rdlr. 5 Mk. 10 ß. Efterat Hans Majestæt
under 1 Junii d. A. allernaadigst har confirmeret
det allerunderdanigst giorte Forslag, at af de 600 Rdl.
maatte oprettes et Legat ved Universitetet, (hvilket
Actstykke vil blive indrykket i det følgende Hefte af
disse Annaler), ere bemeldte 600 Rdlr. nu allerede
afgivne til Universitetets Qvæstur; om Anvendelsen
af de øvrige 26 Rdl. 5 Mk. 10 ß. skal ogsaa i sin Tid
Efterretning blive meddeelt.

Udgiveren.

Trykfeil.

S. 103 L. 2. 820 læs 823.

A.

Actstykker til Skolernes og Univer-
sitetets Historie.

I. Kong Frederik den andens Fundats
for Duebrødre Kloster i Roeskilde
dat. den 24 August 1570 *).

Bi Frederich den anden, med Guds
Raade, Danmarckis, Norgis, Wendes och Got-

*) Vel er denne, Roeskilde lærde Skole for en Deel
vedkommende, Fundats ophævet ved Christian den
siettes scenere af 19 Febr. 1740, som læses hos
Hoffmann VII. S. 276, 288; men da den er et
Bidrag til de lærde Skolers Historie; da det er
en behagelig Pligt at overlevere Efterverdenen
Mindet om Forfædres Velgierninger; da Fundat-
sen af 1740 er grundet paa den ældre og affattet med
ligesaa megen Opmærksomhed for Skolens Bedste
som denne; da den desuden er et med Hensyn til da-

Univerfit. og Skole-Annaler 1810. 2 B. M

tes Konning, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn och Dytmerschen, Grefvne udi Oldenborg och Delmenhorst; Giøre alle bitterligt, at, efftersom Vi formercke, at Vore Forsædres fremfarne Konger udi Danmark, disligeste Biskopper oc andre gudsfrygtige Mennisker aff it got Betenkende oc christelige Forsæt haaffue ydlagt oc giffuet noget deris Gods oc Eiendomme, fattige gamle Folt, som tilforn haaffue ført it got ærligt Læffnit, saa oc fattige Skolepersoner i vor Riobsted Roskild til Gaffn oc Bæste; da effter Vi ere komne i Forsaring, at samme Gods oc Rente, formedelst onde oc gierige Menniskers Nytte oc Fordeel, er kommen udi stor Misbrug, oc paa det fornte Gods os Rente igien maa komme til sit rette Brug, Gud allermæchtigste itt Løff, Pris oc Ære, oc fattige nødtørfftige Mennisker til Gaffn, Bæste os Bistand: Haaffue Bigiort derpaa saadan en Skik, som her effter følger.

Forsæt skal Duebrødres Helliggiefthussis os Spædalsberghussis udi formelte vor Riobsted Roskild Rente oc Gods tilsammends giøre, som er dette effter skreffne Gods oc Eiender.

værende Forsatning, til hine Eiders Aand og til Curialstiens Historie ei uinteressant Actshyfte, og, saavidt Udg. bekendt, hidtil ingensteds trykt, saa syntes det ikke uhensigtsløsende, at forunde den en Plads i disse Annaler.

Først til Duebrødre Kloster liggendis udi Bes-
 deløff i Somneherridt ij gaarde: Anders Mogen-
 son oc Oluff Mogenson iboer, giffuer huer aff den-
 nem aarligen til Landgilde j Pund Rug, j Pund
 Biug, j Fd. Smør. End giffue formelte tuen-
 de Mænd aff en øde Gaard j Pund Biug. Udi In-
 lige en Gaard, Torgen Olsen iboer, giffuer til Land-
 gilde $\frac{1}{2}$ Pund Rug, $\frac{1}{2}$ Pund Biug, j Lamb, j Gaas,
 ij Høns. Udi Baldborgsherridt i Karleby en Gaard,
 Jens Andersen iboer, skyder j Pund Rug, j Pd,
 Biug, j Lamb, j Gaas, ij Høns. Udi Kyndelø-
 se en Gaard, Rasmus Mogensen iboer, skyder i
 Pund Rug, j Pund Biug, j Lam, j Gaas, j
 Høns. Udi Korrehyllinge en Gaard, Peder
 Hiort iboer, giffuer xv Sk. Rug, xvij Skp.
 Biug, j Lam, j Gaas, ij Høns. Sønderhyllin-
 ge en Gaard, Peder Søffrensen iboer, giffuer j Pd.
 Rug, j Pd. Biug, j Lam, j Gaas, ij Høns. Udi
 Søby en Gaard, Christen Olsen iboer, j Pund
 Rug, j Pd. Biug. Udi Torferup en Gaard, Tho-
 mas Smed iboer, giffuer j Pund Biug. Udi Al-
 lersløff en Gaard, Peder Nielsen iboer, skyder
 xv Sk. Rug, xvij Skp. Biug. Udi Hornshers-
 ridt i Kersløff thu Gaarde, den ene Ingvor N.
 iboer, giffuer ij Pund Rug, j Pund Biug, j Lam,

j Gaas, ij Høns; oc den anden, Peder Bil-
 lomsen iboer, giffuer v Skp. Rug, vj Sk. Bing.
 Udi Beilebye j Gaard, Laurits Mørck iboer, gif-
 fuer j Pd. Rug, j Pd. Bing, ij Høns. Udi Meer-
 løseherridt i Bunderup j Gaard, Poffuel Jensen
 iboer, giffuer j Ed. Smør. Udi Edskildstrup en
 Gaard, Peder Synboe iboer, giffuer iijß grot, j Lam, j
 Gaas, iij Høns. Udi Ramsøeherridt i Roerup
 vj Gaarde, den første Jep. Nielsen, den anden
 Laurits Hansen, den tredie Laurits Svendsen iboer,
 giffuer huer aff dennem j Pd. Rug, j Pd. Bing,
 j Lam, j Gaas, j Ed. Smør, j heel Swin, ij Høns.
 Den fjerde Niels Jensen, femte Pol Hansen, den
 siette Bent N. iboer, giffue huer af dem xv Sk.
 Rug, xvij Sk. Bing. Udi Olby iij Gaarde; de
 to, Hans Nielsen oc Clemens Slaar iboer, giffuer
 huer af dem iij Pd. Bing, den tredie, Hendrich
 Magen paaboer, giffuer ij Pd. Bing. Udi Ols-
 magle ij Gaarde, Laurits Jensen oc Peder Niel-
 sen iboer, giffuer huer af dennem ij Pund Bing,
 j Lamb, j Gaas, ij Høns. Hendrich N. af en øde
 Jord sammesteds j Pd. Bing, j Lam, j Gaas, ij
 Høns. Udi Hoiby Lygde Sluffs. aff en øde Jord
 der sammesteds j Pd. Bing. Udi Ringstedherridt i
 Sneckerup iij Gaarde, den første, Niels Ingoor-
 sen iboer, giffuer j Ed. Smør, j ß grot, j Lam,

ij Gies, ij Høns; den anden, Hans Nielsen iboer,
 giffuer i Pd. Smør, i β grot, i Lam, ij Høns-
 Den tredie, Peder Mogensen iboer, giffuer i β grot
 i Lam, i Gaas, ij Høns. Udi Ortestrup en
 Gaard, Anders Poffuelsen iboer, giffuer vj β
 grot, it Boelsuin. Udi Lilleherridt i Jsoffue iij
 Gaarde, den første Niels Rasmusen iboer, giff-
 ver iij Pd. Biug, i Lam, i Gaas, ij Høns; den
 anden, Niels Jensen iboer, skylder i Pd. Biug, i
 Lam, i Gaas, ij Høns; den tredie, Rasmus Pe-
 dersen iboer, skylder ij Pd. Biug, i Lam, i Gaas,
 ij Høns. Udi Lüneherridt udi Keesløff en Gaard,
 Laurits Nielsen iboer, giffuer iij Pd. Biug, i Pd.
 Smør, i Lam, i Gaas, ij Høns. Jens Keming-
 son af en øde Jord der sammesteds xvj Skp. Biug.
 Item: Jordskyld aff Koeskilds Bye, som er aff
 Karens Niels Pedersens xxx β . Søffren xiij β ,
 Jens Schredere xiij β oc Anders Skriffuer i Mk.
 Sammeledis af tuende Sogne Tiende af Siuffogn
 giffuis vj Pund Rug, x Pd. Biug, xvj Edr.
 Haffre. Af Gadstrup Sogn giffuis iij Pund Rug,
 vj Pd. Biug, xvj Edr. Haffre. Sammeledis
 dette effterstreffue Gods, liggendis til Spedals-
 bergs udi Koeskilde, som er først i Sømmeherridt
 i Algerupv Gaarde. Paa de fire boe Peder Kierrigse n,
 Mads Nielsen, Andres Jbsen oc Søffren Laurid-

sen; giffuer huer af dennem j Pd. Rug, j Pd.
 Biug, ij Edr. Haffre, j Lam, j Gaas, ij Hons,
 iij s.; paa den femte boer Oluf Ossen, giffuer
 j Pd. Rug, ij Pd. Biug, ij Edr. Haffre, j Lam,
 j Gaas, ij Hons, iij s. Udi Balby en Gaard,
 Laurits Schreder iboer, skylber j Pund Rug, j Pd.
 Biug, i Pd. Smør, j Ed. Haffre, j Lam, j Gaas,
 ij Hons. Udi Bedeleff thu Gaarde, den første,
 Maarten Andersen iboer, giffuer ij Pd. Rug, ij
 Pd. Biug, iij Edr. Haffre, ij Lam, ij Gies, iij
 Hons; den anden, Jens Hemmingsen iboer, giff-
 uer j Pd. Rug, j Pd. Biug. End af en øde Jord
 paa Vibeland j Pund Biug, ij Edr. Haffre, j Lam,
 j Gaas, ij Hons. Udi Ransseherridt i Åpenløse
 en Gaard, Oluf Jørgensen iboer, j Pund Rug, j
 Pd. Biug, j Ed. Haffre, j Gaas, ij Hons. Udi
 Balborgsherridt i Vesterkøbne en Gaard, Jør-
 gen Pedersen iboer, giffuer j Pd. Rug, j Pd. Biug
 j Gaas, ij Hons, j Ed. Haffre. Paa Ralsnes
 iij Gaarde, som M. Schreder, Simon N., Hans
 Pedersen og Niels Stephensen iboer, og skylber
 tilfammen iij Pd. Rug, iij Pd. Biug, j Mk. viij
 s. vj Penge; hvilcke fire Gaarde Vi ere tilfands
 at annamme til Os, oc lægge hid til Vort Slott
 Friderichsborg, oc haffue derfaare udi dets Sted
 udlagt til formeldte fattige disse efterskreffne tij

Bore oc Kronens Gaarde oc Gods, som er udi
 Ringstedherridt, udi Hoffbyrde ij Gaarde, Pe-
 der Mogensen og Jep. Jensen paaboer, giffuer huer
 af dennem til Landgilde iij Pund Bing, iij Ldr.
 Hassre, iij Mk. Gesteri, i Godensod; Oc udi
 Meerløseherridt, udi Smederup j Gaard, Oluf
 Boesen paaboer, giffuer j Pd. Bing, j Ed. Hassre
 j Mk. Gesteri; oc samme tre Gaarde med all de-
 ris Rente oc rette Tilleggelse sray at skulle følge
 formelte de Fattige. Item Spedalsberg Peder
 Madgen i Fogedgaarden giffuer iij Pund Rug, iij
 Pd. Bing, ij Lam, iij Høns. Item all Bierget
 ix Gies; Item Jordskyld af xvij Gaarde, som
 hassue Jord udi Marcken, aff huer xv s. Item
 aff stuff, som hassue ingen Jord, aff huer x s.
 Udi Roskilde aff H. Pall ij s grot, Nicolays Her-
 luffen j s grot, H. Rasmus til Graabrodre,
 ij s grot, Per Cantor aff en Hassre j s grot.

Desligeste dette efterfølgende Gods og Tiende
 liggendis til Helliggesthuus i Roskilde, som er
 først udi Boesøeherrit i Ingelstrup vij Thienere,
 giffuer huer af dennem j Ed. Smør, j Gaas, iij
 Høns, j Mk.. Udi Hammersherridt i Hammer
 j Gaard, Anders Nielsen iboer, giffuer en lode
 Mk. Udi Tybergherrit i Sandby en Gaard, Jens
 Hansen iboer, j Pund Rug, ij Pd. Bing, iij s grot.

Udi Faxøherridt en Gaard, Oluf Boesen
 iboer, giffuer en lode Mk. Udi Ransøeherrit i
 Olsemagle en Gaard, Hans Bendgen iboer, gif-
 fuer iij Pd. Bing, ij Lam, ij Gies viij Hans.
 Item Jordskuld aff fire Boder i Risbenhaffn
 xxxvj Mk. Sammeledis Jordskuld af disse eff-
 terstr: udi Roeskilde, som er først af Strandmøl-
 len viij Mk. Peder Smed iij Mk. Kirstine Skovs
 vj Mk. Gilze Utrers vj Mk. Degneboden ij Mk.
 Berndt Skomager vj Mk. Hans Hattemager
 iij β grot, Mads Skreder vj β grot. Jesper
 Skreder ij Mk. Hans Skoning iij β grot, Lau-
 rik Skriffuer iij β grot, Diderich Barster iij
 β grot, Peder Lauridgen xv β . Niels Rider
 Smaasuend $\frac{1}{2}$ lode Mk. — Disligeste disse effter-
 str. Thiender:

Først udi Baldborgsherrit af Saby Sogn
 giffues iij Pd. Rug, vj Pd. Bing, vj Edr. Haff-
 re, ij Sk. Bryn. Aff Allerløff Sogn giffues iij
 Pd. Rug, vj Pund Bing, vj Edr. Haffre. Aff
 Rigerup Sogn giffues iij Pund Rug, iij Pd.
 Bing, v Edr. Haffre. Aff Lyngbye Sogn gif-
 ues iij Pund Rug, v Pd. Bing, v Edr. Haffre.
 Aff Hyllinge Sogn giffues viij Pd. Rug, xj Pd.
 Bing, xij Edr. Haffre. Aff Rye Sogn giffues
 ij Pd. Rug, iij Pd. Bing, v Edr. Haffre. Aff

Biekhøi Sogn giffues ij Pd. Rug, ij Pd. Biug,
 iij Edr. Haffre. Aff Hualsø Sogn giffues iij Pd.
 Rug, v Pd. Biug, v Edr. Haffre.

Udi Ramsøeherrit, aff Boerup Sogn giffues
 iij Pund Rug, v Pd. Biug, viij Edr. Haffre.
 Aff Eyby Sogn giffues iij Pd. Rug, vj Pd.
 Biug, x Edr. Haffre. Aff Moerup Sogn giffues
 ij Pd. Rug, v Pd. Biug, vj Edr. Haffre. Ol-
 somagle v Pd. Rug, vj Pd. Biug, viij Edr.
 Haffre. Udi Bieffnerkouff Herrit aff Bolder-
 sloff Sogn, giffues j Pd. Rug, iij Pd. Biug,
 v Edr. Haffre. Aff Biorloff iij Pd. Rug, iij
 Pd. Biug, viij Edr. Haffre. Udi Hornsherrit
 aff Durosogn v Pd. Rug, vj Pd. Biug, vj
 Edr. Haffre, ij Sk. Bryn.

Aff dette formelt Gods og Rente skal holdis
 XVI gamle Folck, som intet selfner haffue, huor
 aff de kunde leffue, hvilcke tilforn erlig og vel lef-
 fuet haffue. De de skulle indtagis oc indffikkis af
 Bispen udi Sielands Stiect, disligeste af Præla-
 terne, Kirckevergerne og andre Canicker, som rea-
 liter residerer hos Roskilde Domkircke, med Sog-
 neprestens til Domkircken hans Offuerværelse oc
 Underviisning. De de skulle nu nyde samme Un-
 derholding deris lifftid, om de ville. Sammele-
 dis skal der oc holdis en Hører, XIX Degne oc fire

Primsincker aff Roskilde Domskole, som de skulle indseetis af Bispen, Pralaterne, Kirkevergerne, Cannickerne, Sognepraesten, effter Skolemesterens Underviisning. De skulle formelte XIX Degne maa nyde samme Kost og Underholding i sex Aar oc icke længer. Men Primsinckerne bliffue, effter som mand kand formecke, at der kan være Haab om dennem.

De efftersom dette formelt Gods, Thiender oc Rente icke noksom kand forslaae oc tilrecke at underholde formelte XL Personer med: da haffue Vi udaff Vor synderlig Gunst og Naade undt og tillagt, oc nu med dette Wort obne Bress uuder oc tillegger, at formelte Rente maa foregis oc forbedris med Vor oc Kronens Part aff disse effterkressne Tiender, som er:

Først udi Ogherrit aff Høyby Sogn giffues xxij Pd. Korn, ij Edr. Haffre. Aff Odbosogn giffues xiiij Pd. Korn, vj Edr. Haffre. Aff Norvig Sogn giffues v Pd. Korn, ij Sk. Bryn. Udi Flackeberrigherrit aff Kirckerup Sogn giffues j Pd. Korn.

Udi lige maade haffue Vi naadigst bevilget og samtycht Hærighborg Mølle, som ligger til vor Gaard i Roskilde oc giffuer vj Pd. Meel, at maa siede og altid bliffue til formelte Personers Underhol-

ding, oc paa det at Mølleren selff skal holde Møl-
len ved Mact oc Hæffd, oc maale frit for de Fattig-
ge, skal han aarligen icke giffue meer end iiii Pd-
Meel til Landgilde.

Alle disse formelte Tiender, Gaarde, Gods oc
Molle med ald deris Rente oc Tillæggelse, Agger,
vott oc tort, Skouff, Eng, Marck, Fiskeband,
Seegang, aldeles intet undertaget, som her nu til-
leggis oc aff Arilds Tid tillagt hæffuer med Rette,
skulle stedse oc altid ligge til formelte XL Personers
Underholding, uden ald Siensigelse aff Os eller
Vore Efterkommere, Konninger udi Dannemarck,
oc skal intet deraff forvandlis, sælgis, skiftis eller
i nogen Maade herfra afhendis, under Guds ewige
Hæffn, Straff oc Brede.

De skal Duebrødre Gaard med sin Tilleggelse
vere en ret Sted oc bequem Baaninge for de Fattig-
ge, oc huis Inventarium, som Forstænderen (huil-
cken der bliffuer tilsticket, samme Personers Under-
holding at forestaa) finder for sig, det skal bliffue
altid hos Stedet forbedrit oc uformindsket.

Vi hæffue oc for Os oc Vore Efterkommere,
Konninger i Danmark, naadigst bevilget oc sam-
toekt, at de Fattige altid, naar Olden er, mue be-
komme fri Olden til ts hundrede Guin. Disligest
tu hundrede Læs Ved oc tiuffue Læs Giersel Torn

oc Elle, aarligen af Vor oc Kronens Skouff nest omkring vor Gaard i Kofstilde liggendis, efftersom vor Lensmand sammesteds dennem skal forvise. De skal Forstanderen selff lade hentz samme Bed og Gierfel.

De paa det at de Fattige maa bekomme serff Fisk til Rodcorst, haffuer Vi udi lige Maade undt og tillagt, at Vor oc Kronens Part udi Suogersloff So altid herefter til ewig Tiid maa bliffue oc ligge til de Fattiges Underholding, oc Forstanderen paa de Fattiges Begne at bruge fri Fiskeri udi samme Søe, oc ick Boris Lensmand sig noget ydermere paa Vor Begne med formelte So udi nogen Maade at besatte.

Sammeledis effterdi der er ringe Eng til Duebrødre oc Spedalskierget, oc intet til Helliggiesthuus, da skal der udleggis it Stycke Eng af den vestre Ende udi Kverlsen paa tiuffue Less Hø, huick et skal altid her effter vere quit oc fri uden Affgiff til de Fattige.

Huer af formeldte VL gamle oc unge Personer skal haffue huer Dag ij Maaltid god Mad, tre Ketter til huer Maaltid, oc tre Potter Blgaat om Dagen. Formelte XIX Degne, saa mange kiendis duelig dertil, skulle om Ugen huer Søndag prediche Evangelium udi Duebrødre for de Fattige. Men udi alle Høitider, som ere bud-

ne i Ordinangen, oc naar Sacramentet skal uddel-
 lis, da skal Sognepræsten til Dombkircken eller hans
 Medtiener Capellanen giøre Tienniste. Oc derfor
 skal Forstanderen aarligen giffue dennem deris Tien-
 de aff Duebrødre efter Ordinangen, de to Parter
 til Sognepræsten oc den tredie til Capellanen.
 Och skulle tu aff Degnene, som underholdis, oc
 icke selff haffue Sogner, med tu aff Primstickerne
 altid siunge i Kircken, naar Tiennisten holdis.

Skulle formelte Bisper, Prælaterne, Kircke-
 værgerne, Cannicker oc Sognepræsten haffue Fuld-
 mact at uduelge en gudfryctig Dannemand, reside-
 rende Cannicke i Roskilde Capitel, som icke er gie-
 rig, men gierne giffuer Almisse, haffuer tilforn aff
 de Fattige it got Rycte, huilcken skal opbære alle
 formelte Kenter, foresaa de Fattige, oc giøre Ke-
 genskab, efter denne Fundazis Liudelse. Oc naar
 de saa hannem eligerit oc udvalt haffuer, skulle de
 hannem til Os oc Bore Effterkommere Konger udi
 Danmark om Confirmaz forsticke, oc dersom hand
 kiendis duelig oc god for en Forstandere, ville Vi
 hannem confirmere. Hindis hand oc til samme Be-
 stilling uduelig, skulle formelte Bispen, Prælater-
 ne, Kirckevergerne, Cannicker oc Sognepræsten for-
 sticke til Os en anden Person, som duelig oc bequem

er, formelte Fattige at forestaa, oc hannem ville vi med Voris Confirmatj bevilge oc samtycke, om hand findis duelig oc bequem her til. Vi ville oc ingen confirmere, uden hand i saa Naade bliffue udbalt. Naar hand aff Os er confirmeret, skal hand haffue Fuldmact at opbære alle formelte Renter oc Indkomme, og giøre de fattige det nyttigt, som meest muligt kand være.

De skal hand derfra giøre Vor Hoffmester oc Cansler, som nu er, eller herefter tilkommendis vorder, med Bispen, Pralaterne, Kirckeverger, Cannicker residerende oc Sognepræsten, huer Nar, xiiij Dage efter Philippi Jacobi Dag, gode, reede, christelig oc klart Regenskab, efftersom han for Gud vil ansuare oc vere bekjendt for Os; oc hvilcke aff formelte Vor Hoffmester eller Cansler paa formelte Tiid icke kan tilstede være offuer formelte Regenskab, skal tilsticke hans Fuldmectige, som paa hans Vegne med al Glid skal høre formelte Regenskab. De dersom de icke ere saa nærværendis, at de enten selff kunde være offuer formelte Regenskab, eller deris Fuldmectige tilsticke, da skal til formelte bestemte Tiid Bispen, Pralater, Kirckeverger, Cannickerne, som residerer, oc Sognepræsten ligeuel høre, og klart giøre det, at det der offuer ingen Nar skal bliffue forsamt oc uhort,

oc siden indføre Extract aff formelte Regenskab for formelte Bor Hoffmester oc Canzleren, at de der aff kunde forfare, om det er saa giort, som det sig burde. Derksom de forsømme samme Regenskab udi bestemte Tid at høre, eller med Forstanderen i nogen Maade seer igiennem Fingre, skulle de derefore stande Os til Rette.

Zindis oc hans Regenskab utilbørlig och uret, da skulle de hannem assætte, oc udi hans Sted tilsticke en anden gudfrygtig residerende Cannick, som vil oc kand haffue siittig Opseende, at alting gaaer ret til, oc den til Os om Confirmas, efter som forstreffuet staar, forsende. Skal formelte Forstander for sin Uimag haffue en Læs Kørn, Rug og Biug, oc den tiende Penge aff ald Stedsmaal oc Sagefald.

Sammeledis skal hand oc haffue ald Usten aff Duebrødre quit oc fri, uden al Regenskab. Derimod skal hand holde Goldt, som skulle tiene de Fatige, uden deris Bekostning i nogen Maade. Disligeste skal hand oc beholde hans fulde Rente i Capitelet, som hand tilforn haffde, eller hannem efter Capitelis Statuter derefter med Rette kan tilfalde.

Naar Forstanderen dser, eller i andre Maade kommer dersfra Stedet, da skal vere hannem

eller hans Arffvinger frit fore at beholde alt, huis
 Gods som findes effter hannem, oc det fra Stedet
 afføre, undertagit huis Inventarium hand finder
 for sig, oc huis hand det forbedrit haffuer, oc huis
 han med Rette bliffuer skyldig aff sit Regnskab.
 Dog skal hand eller hans Arffvinger intet udføre
 fra Stedet, uden det skeer udi Dispens, iij eller
 iiii aff de fornemste aff Uniuersitetet udi Kiøben-
 haffn oc iij eller fire Cannickers Offuervarelse,
 huilcke Vi og Bore Efterkommere Konninger i Dan-
 marck dertil forordinerer.

Sammeledis maa hans effterladende Hus-
 tru bliffue der ved Steden 6 Uger effter hans
 Død, om hun vil. Oc huis Sød hendis Husbond-
 de saact haffuer, derfor skal den effterkommende
 Forstander giøre hende Skiel os Fyllist.

Forstanderen skal selff bekoste Halffparten at
 holde Steden ved Mact, effterdi han er Cannick,
 oc skal icke besueris med anden Cannickgaard at
 holde vedlige. Den anden Halffuepart skulle de
 Fattige bekoste. Men Kircken skal holdis ved
 Mact af de Fattiges Rente aliene. Oc skal for
 samme Bygning aarligen giaris got oc klart Rede
 oc Regenskab, paa det at Kircken oc Steden icke skal
 forfalde, men holdis ved god Hæffd oc Mact.

Skal alt formelte Gods Tiender oc anden Rente, som er udlagt til de fattige, vere saa frit som Adelsens eget Arffuegods, oc skal Forstanderen ingen Skatt eller Tynge deraff giffue eller giøre.

Kand oc Renten, som nu udlagt er, eller her effter af godt Folk tilleggis, forslaa til flere Personer, end som forskreffuet staar, da skulle formelte Bispen, Prælaterne, Cannicker oc Sognepræsten sticke flere Personer aff Skolen *) der til, saamange som Renten kan taale.

*) Det er mærkeligt, og viser Forgivekens særdeles Bøllivillie mod Skolen, at, skiont Indretningen oprindeligen havde det sælles Niemeed at give Understøtning til Hospitalslemmer og til Skolens Personale, fulde dog det, som Duebrødre-Kloster i Fremtiden maatte faae tilovers fra de i Begyndelsen bestemte Udgifter, a l e n e komme Skolen tilgode. Denne den første Stifters Bøllivillie blev ogsaa seeneren hen iagttaget. Saaledes bleve i Aaret 1632, da Christian den fjerde havde bragt i Erfaring, at Duebrødres Indkomst fulde formaae nogle flere Skolepersoner at underholde, end Fundatsen foreskrev, efter denne Konges Befaling af 21 Nov. s. A. (indrykket i dette Hæfte under No. 2) endnu tilfikkede en Hører og 9 Disciple til at nyde Underholdning, hvorimod ingen nye Hospitalslemmer optoges. Det i Aaret 1632 bestemte An-

De skulle Cantor oc to residerende Canonicer med Sognepræsten tit oc offte oc endeligen fire gan-

tal af Disciple, som skulde nyde Kost af Klosteret, er det samme, der blev beholdt i Christian 6 nye Fundats af 19 Feb. 1740 (Hofm. VII. 285), da Kosten in natura ophævedes, indtil hvilken Tid Hospitalslemmernes Antal ganske var forblevet det samme, som i Mæret 1570 var bestemt, nemlig 16. Sidstnævnte nye Fundats viste lige Opmærksomhed for Skolen, da den bestemte, at, naar Klosterets Indtægter ved god Tilsyn og Deconomie saaledes i Beholdningen kunde tiltage og paa Rente udsættes, at af de aartige Revenüer og Renter flere kunde underholdes end det Tal af Lemmer og Discipul, som i denne Fundats fastsatte bliver, nemlig 16 fattige, og 32 Discipul, da skal holdes den Proportion, at, naar Tallet af Discipulene med tvende er forøget, skal dernæst Tallet af Hospitalslemmerne med een forøges, og saa fort." Ogsaa blev ved bemeldte Fundats Pengegodtgjørelse for den forrige Kost in natura fastsat for hver af de 32 Discipul og for hver af Hørerne til 4 Mk. ugentlig (Hofm. a. St. S. 285 og 287), medens ethvert af Hospitalslemmerne kun tillagdes 3 Mk. ugentlig, (sammest. S. 281). Berorte, ved Christian 6 Fundats af 19 Feb. 1740 fastsatte, Forhold af 2 Discipul mod 1 Hospitalslem blev ogsaa siden ved Indtægternes Forbedring og Uderstøtningernes derved foranledigede Udvidelse af Klosterets Directeurer og In-

ge om Aaret ind i Samperdagen gange der ind, oc see, om alting gaar ret til med de Fattiges oc Deg-
 nens Spisning, oc dersom de finde nogen Brøst
 eller Forsømmelse, da skalle de paaminde Forstan-
 deren første oc anden gang: vil hand icke da føie
 der Raad ved, da skal han affettis, oc en anden
 eligeris. Til ydermere Vidnisbyrd haffue Vi la-
 det henge Vort Indseigel her neden for dette Vort
 skne Bress. Giffuet paa vort Slott Friderichsborg
 den xxiij Dag Augusti. Aar MDLXX *).

N 2

specturer omhyggeligen iagttaget, saa at, da
 Antallet ved Klosterets sigende Formue vorte til
 48 Disciple og 24 Hospitalslemmer, er til Skolen
 for dens Disciple i de Aar, siden Antallet saaledes
 forøgedes, udbetalt ugentlig 4 Mk. for hver af de
 48 Disciple, hvilken Sum, med Tillæg af det,
 som er erlagt for Hørerne, har udgiort 1837 Rd.
 2 Mk. aarligen.

*) I Henseende til den rette Forstand af de i denne Fun-
 dats forekommende gamle Landgildspecies vil
 Udgiveren have Læseren henviist til Hr. Land-
 maalings-Conducteur M o r v i l l e s vigtig-
 ge Afhandling om de gamle danske Jorde- og
 Landgilds = Bogers Translation og Landgilds-
 Species Beregning til Hartkorn, i nye Sam-
 ling af Videnskabernes Selskabs Skrifter, samt

2. Christian den Fierdes Skrivelse til Biskoppen og Capitlet udi Roestilde angaaende flere Skolepersoner at underholde af Duebrødre Kloster.

W. S. G. T. Efftersom By naadigst forfare, Duebrøders Indkompsf att skall kunde formaå nogle flere Skole Personer att vnderholde end Fundatzen tilholder, effter den Quota, som udi Forstanderens Regenskab findis att were indfortt; da hafue By effter saadanne Veilighed naadigst beuillgett, hereffter udi forte Duebrødre att maa vnderholldis och spisis trediffue Skolens Personer och tuende Høver, hvoreffter J eder h. ffuer att rette och forholde. Hafn. den 21 Novemb. 1632.

Christian.

3. Frederik den Andens Befaling, at islandiske Studentere strax skulde nyde Communitetet *).

Frederich den Anden med Guds Raade

Deel G. 1-17. Til fuldstændigere Oplysning i denne vidtomfattende og endnu ikke tilstrækkeligen opklarede Materie besidder Hr. Kammeraad A b y e en meget betydelig Materialsamling, hvis offentlige Benyttelse vilde blive en sand Binding for vor statiske Literatur.

*) Dette er altsaa den første Oprindelse til det Privile-

Daumarkis, Roriges og Wendiskönningre. Vor synderlig Günst tilforn, vider, at, efftersom I underdanigst lader giffve Os tilkiende, hvorledis at de Islender, som begiffve sig hiid til Universitetet at studere, icke ere saa formuende, at de lenge kunde holde dennem der, og at det er dennem langt at tøffve, indtil de kunde bekomme Kost under de 100 Studenter effter Fundagens Lindelse, og at ingen Islender nederstichis at studere, om huilche jo tilforn skal være god Forhaabning, at det icke bliffver unyttelig spildt, huis Raade og Frihed dennem til Beste kunde vederfares; da ere Vi naadigst tilfreds, at huilche fattige Studenter, som hiidkommer at studere, maa for nogen andre bekomme deris Kost og Underholdning under de 100 Studenter, naar nogen Plaz ledig blifver, og icke med dennem regnis den Tiid, som de tilforn skulle complere, for de maatte herindtagis effter Fundagens Lindelse. Dog saa, at udi andre Maader aldeelis intet gioris imod Fundagen, huormed den udi nogen Maade

gium i denne Henseende, som Islænderne endnu ände effter Communicetets sidste Fundats af 1777 S. 21. Denne Frederik 2 Foranstaltning omtales net ikke af Pontoppidan i hans Kirkehistorie, ei heller i Beckmanns Historia Communitatis, eller i Prof. Myerups Historie af Kiøbenhavns Universitet.

kunde forkrenchis, huilchet Vi Eder naadigst icke vil haffve forholdet, at I Eder derefter kunde vide at rette. Befalendis Eder Gud. Skreffvet paa Vor Slot Skanderburg den 23 Dag December. Anno MDLXXIX.

Under vort Zignet

Friderich.

(af det Kongel. Bibliotheks Haandskrifter.)

4. Frederik den Andens Brev angaaende behørig Overholdelse af Communitetets Fundats i Henseende til virkelig Trængendes Understøttelse *).

Friderich den Anden, med Guds Raade Danmarkis, Norges, Wendis og Gottis Konning; Vor synderlig Gunst tilførn. Vider, effter at Vi ere komne udi Forfaring, at nogle Studenter forgangen Nyt Mars Nat skal haffve skreffvit nogen

*) Denne Skrivelses Indhold omtales af Pontoppidan i hans Kirckenhistorie III. 491, og hos Beckmann p. 23, men Actstykket selv er, saavidt Udg. bekendt, ei endnu trykt. Brevet var tilskrevet Rigsraad Christoph Walchendorph, Biskoppen i Siælland Paulus, Matthia, og Anders Laurentii, Profess. i Theologien.

Skrift paa Eders Dørre, liudendis, „de rige Studenter æder Kongens Kost, de fattige i Der baade Hunger og Frost;“ Da endog sliq Schmeeskrifter icke ere tilbørlig, og ligevel der af kunde formeenis, at noget om fornæffnte Studenters Underholdning i saa Maade kunde verre, och effterdi Vi sliq Almisse nest Guds Vere haffver sticket og forordinerit de fattige hielpeløse Stndenter, som dennem udi deris Studering gierne vilde forfremme, til Hielp og Befordring, bede Vi Eder og ville, at I med det første forfarer derom, om iblant de hundrede Studenter er nogen, som enten haffver rige Forældre eller patrimonium at leffve aff, og dersom nogen sliq findis, som ellers dennem udi deris studiis haffver at opholde med, eller og sliq Almisse icke ere verdige, at I dennem med samme Kost afsiger, og udi deris Sted indtager de, fattige og vedtørffte erre, og om huilche der er god Forhaabning, saa altingest dermed maa gaa christeligen, ligeligen og ret til, til den Ende som sliqt er funderet og indsticket. Dermed skeer Os til Vilge; befallendis Eder Gud. Skreffven paa Vor Slot Skanderburg den xij Januarii. Anno MDLXXXI.

Under Vor Zignet

Friderich.

(af det Kongel. Bibliotheks Haandskrifter.)

5. Christian den Fierdes Brev til de Høilærde (Universitetet) angaaende een eller tvende Personer fra Øsel at faae Kost paa Communitetet*).

Vi Christian den Fierde 2c. Vorskryderlig Gønst tilførn. Wiider, at efftersom Wi naadigst haffver ladet befahle Os Ælskelige Jacob Bech til Beldring, Vor Mand, Thienere og Befalningsmand paa Vort Slot Arasbøra, at skulle lade fremstiche thrende Personer, som i Fremtiden kunde blifve thienlig, naar nogen Prest paa Landet ved Døden afgaer, at bruges isteden igien, og thvende af dennem til Os Ælskelige Mag. Hans Stafensøn, Forstander for den Kongelige Schole udi Soer, og den thredie til meenige Capitteludi Vor Riøstøed i Roskild, der at haffue sin Kost og holdis under Disciplin; tha bede Vi Eder og ville, at, naar nogen af forskrefne Personer med rictige Testimoniis fra Skolemesteren, som de haffve været thil Schole, Eder forekommendis vorder, I da 1 eller 2 af dennem, efftersom Veiligheden derpaa Vort Land Øsel det udkrefver, forskaffer deris Kost iblant de andre Voris stipendiarios herudi Vort Universitet. Dermed skeer Vor Villie. Befalen-

*) Omtales ikke af Beckman.

dis Eder Gud. Skrevet paa Vort Slot Kjøbenhavns den 19 Septbr. 1617.

Uf Ms. Suhmian. i det Kongel. Bibliothek No. 1434
4. sammenlignet med Siell. Tegnelser for 1617 i det
danske Cancellies Archiv, hvor Expeditionen i Slut-
ningen er mindre fuldstændig.)

6. Christian den Fierdes Brev til Uni-
versitetet angaaende een eller to
fra Gulland at bekomme fri Kost,
saasnart de havde deponeret *).

Vor synderlig Gunst tilførn. Viider, at
Vi naadigst haffve bevilget een eller tou af Scholes-
personerne paa Vort Land Gulland, som god Fun-
dament udi deris studiis lagt haffve, maa straxef-
terat de ere bleffuen deponeret, bekomme fri Kaast
iblandt de 100 Studenter udi Vor Kjøbsted Kjø-
benhavns; Thi bede Vi Eder og naadigst ville, at,
naar de Eder forekommendis vorder, særdelís de,
hvis Foreldre icke formaa dennem at underholde,
I da dennem indtager, forskaffendis dennem fri
Kaast, og ellers Eder imod dennem lige ved andre
Academicos der sammesteds forholder. Dermed

*) Omtales ikke af Beelman.

• Steer Vor Willie; befalendis Eder Gud. Skreffuit
 paa Vort Slot Kiøbenhaffn den 29 Julii Anno 1632.
 Christian.

(Af Ms. Suhmian. N. 1434. 4. jevnf. med Siell. Teg-
 neller i det danske Cancellies Archiv ad a. 1632)

7. Christian den Fierdes Brev til Uni-
 versitetet angaaende en mere sam-
 vittighedsfuld Uddelelse af Commu-
 nitetets Kost og tvende nye Bordes
 Oprettelse *).

Christian den fierde x. D. S. G. T.
 Vider, at efftersom Vi naadigst erfarer en stor Deel
 af de fattige Studenter, til huis Underholdning dog
 fornemlig som en gudelig almise er deputeret dend
 indkombsf, som Communitetet med underholdes, skal
 forbigaaes, og idet sted de, som formuendis og riige
 foreldre haffver, den vedtørfvende og fattige præ-
 fereris, imod Vor fiere Her Faders høyloftig ihu-
 lomnielses christelig fundas og anordning; da bede
 Vi Eder og naadigst ville, at I hereffter de fat-
 tigste og uformuendsste, som dog derhos flictige
 og stichelig befindes, for alle lader bekomme Kosten

*) Berøres af Beckman p. 48; Rescriptet selv hidtil
 utrykt.

udi Communitetet, og dermed omgaaes, som I
 det for Gud i himmelen og Os agter at forsvare,
 og paa det de, som nogen formuske haffver, dog icke
 flet fra exercitiis, inspection og andre commodite-
 ter, som sammesteds medfølger, skulle excluderis,
 da see Vi naadigst for got an, at tvende skiffuer
 foruden de, som der allerede findes, bliffver i Com-
 munitetet forordnet, hvorved enhver Person for
 4 Mk. om ugen kunde spises, og i saa maader dis-
 flere nyde dette beneficio, som til den studerende
 ungdom saa berømmelig er deputered, og skulle den
 Deconomus, som nu er eller herefter kommandis
 vorder, enten lade sig huer uge betale af dennem,
 som Kosten der paa stedet skal for betaling nyde,
 eller ogsaa sig med vederheftige folck her i Byen la-
 de forsikre, saa steden derfor i ingen maade nogen
 skade blifver tilføyet; dermed skeer Vor Willie; be-
 fallendis Eder Gud. Skrevet paa vor Slot Kiøbens-
 hafn den 3 Aprilis 1646.

(Af Cancelliets Archiv, Siell. Tegnelser ad n. 1646.)

Med denne Befaling stod følgende til Biskopperne
 i Forbindelse:

8. Christian den Fierde 10. V. S. S.
 L. Wiider, at Vi naadigst komme udi forfaring, en
 stor deel aff de fattige Studenter, til huis underhold-

ning dog fornemlig som en gudelig alminne er deputeret den indkomst, som Communitetet med underholdis, skal forbigaais, och i det sted de, som formuendis och rige foreldre haffue, den vedtarffuende och fattige præfereris, inod Vor fiere Hr. Saders høyløslig ihukommelse christelig fundas och anordning; Thi bede Vi Eder och naadigst vilie, at I tilholder Rectores Scholarum vdi Eders stift, at, naarsomhelst nogen off deris Discipler fremsendis til Boris Universtet her i Vor Kiøbsted Kiøbenhavn och de dennem testimonia meddeeler, at de da mentionerer udi samme deris testimoniis om deres foreldris Vilkaar och middel, saa viit dennem er bekiendt, och dermed omgaais, som de for Gud i Himmelen och Os acter at forsuare; och paa det de, som nogen formue haffuer, dog icke slet fra exercitiis, inspection och andre commoditeter, som samme sted medfølger, skalde excluderis, haffuer Vi naadigst anseet for got, at tuende stiftuer, foruden de, som allerede findis, bliffuer vdi Communitetet forordnet, huorved enhuer person for fire slette Mk. om vgen kunde spissis, och i saa maader diff flere nyde dette beneficio, som til den studerende ungdom saa berømmelig er deputeret. Kiøbenhavn den 3 Aprilis 1646.

(Af Cancell. Arch. Siellandske Tegnelser ad a. 1646)

9. Frederik den Tredies Brev til
 Universitetet angaaende Accise og
 Langvadsdam.

Frederich den Tredierc. W. S. G. T.

Efftersom Vi naadigst af Eder haaffuer veret bege-
 rendis, at I dend paa 5 Aars Tid paabudne Accise,
 af huis I til Eders egen Hufes fornødenhed lader
 brygge, lige ved andre her i Byen ville udgiffve,
 huilket I och med den Condition schal haaffve bevil-
 get, saafrembt det icke maa regnis eller komme
 Eder til nogen Præjudice eller forkrenkelse paa
 Eders Privilegier og Friheder, da ville Vi Eder
 naadigst hermed haaffve forfichret, at saadan Eders
 godvillige Accises udgiffvelse icke schal komme
 Eder eller Eders efterkommere paa Eders Privile-
 gier oc Friheder til forandring eller forkrenkelse i
 nogen maade.

Dernæst efftersom I underdanigst giffver til-
 kjende, at Langvads Damb *) effter Boris Elstelig
 Kiere H. faders høyløffig Hufommelse Foundation

*) Denne Søe vedblev siden at tilhøre Universitetet, ind-
 til den i Aaret 1809 blev for bestandig overdraget
 Wandcommiffionen mod en aarlig Afgift af 30 Ton-
 der Byg. S. disse Aar, 1809 i W. S. 275. Af
 huilket Aar og Datum Christian den Tiedes Gave-
 brev er, har Udgiveren ei endnu faaet Kundskab om.

hører Universitetet til, og I Eder derhos beklager, at samme Damb paa nogen tid skal vere bleffven Eder forholden, da ere Vi naadigst tilfreds, at dend igien maa komme til Universitetet, oc dertil hereffter ubehindret forbliffve en eendeels søe effter bemelte Fundations indhold; dermed scheer Vor Willie. Befalendis Eder Gud. Skreffvet paa Vort slot Kiøbenhaffn den 10 Aprilis 1651.

10. Frederik den Tredies aabne Brev
om Doctorernes och Professorernes
Session.

Wii Friderich dend Tredie ic. gjør Alle witterligt, at, efftersom dend daglig erfarenhed uduiiser, at en part af dend studerende ungdom nu mere end i gamle tider, førrend de nogle officia har, bekommer eller betienner, paa fremmede steder tager gradum doctoratus, och siden, naar de hjem komme, formedelsi udi fundatione Academica derom inted serdelis er meldit, imod dend brug, som paa mange gamle Academier holdis, prætenderer Session och gangh ofuer de Professore, som her ere in officio och icke Doctorat. Titulum antager, da effterdi det udi sig self er billigt, at de, som ere her in Academia Magistratus och in publico

officio, bør at confereris dend respect, som deris Embede medfører, fremfor andre, som icke ere udi nogen enten aulico eller academico officio, det och udi andre fornemme gamble Academiis saaledis er brugeligt, da vilke Wi hermed herefter saaledis haaffue holden, at ingen, som uden Riget doctorerer och icke her er in aulico eller academico officio, schal haaffue Session eller gang over Professore, som icke Titulum Doctoris antager; dog ere Wi naadigst tilfredz, at de Doctores, som nu befindis legitime graduerit at vere, sampt nu verendis Professore Philosophi, maa haaffue deris gang iblandt huerandre secundum Senium Officii vel Tituli, saaledis at huilchen af dem for befindis Doctores at vere, førend en Professor Philosophus sin bestilling haaffuer antaget, da at gaa for samme Professore, och, vice versa, Professore offuer samme Doctore, om de befindis deres bestilling at hafue antaget, førend hand er graduerit, och det icke at forstaais om andre, end de graduerit ere, och icke om de, effter denne dag graden antager; hvorefter alle och enhuer, som vedkommer, sig kand vide at rette, ladendis det ingenlunde.

Havn. 29 Jan. 1656.

(Af de Langebekke Haandskrifter paa det Kongel. Bibliothek; findes ikke blant Saneckiets Expeditioner.)

II. Examensstil ved Universitetet i
Aaret 1705.

(Efter en gammel Optegnelse.)

„Det Kongelige Universitet kan ikke ubilligen
lignes med en vel dyrket Alger, hvoraf opvoxer go-
de Urter og Træer, som i sin Tid bære adskillige
Frugter; thi ligesom Urterne faae af Jorden Gaaft,
hvoraf de tiltage med Blade, Blomster og Frugter,
saa lære og Studiosi det paa Academiet, hvoraf de
faae Ære og Berømmelse, og omsider blive be-
quemme til at tjene Fædrelandet. Urterne voxer
allerbedst, naar de ved Regn og Solens Varme
forfremmes til Fuldkommenhed; ligesaa og naae
Studenterne deres foresatte Maal, naar dem ikke
fattes Stipendia, af hvilke de kunne underholdes.
Endelig gjør Professorernes Flid og Omhyggelig-
hed det samme, som en erfaren Urtegaards Mand,
hvilken seer til, at ikke Ukrud for meget tager
Overhaand, at de visne Blade og Grene affjæres,
og Træerne ret opvoxe og bære gode Frugter. Men
alt dette er forgæves, dersom den studerende Ung-
dom ikke frygter Gud og beder ham om Naade og
Befignelse; thi Paulus plantede, Apollo vandede,
men Gud gav Væksten.“

B.

I. Offentlige Foranstaltninger.

Regulering af 4 Huusleieportioner
for fire Professorer ved Kjøben-
havns Universitet.

Kjøbenhavns Universitet besidder foruden et vist
Antal til Bolig for Professorer bestemte Gaarde *)
tvende Kapitaler, hvis Rente er bestemt til Huus-
leiehielp for de academiske Lærere, som endnu ei
have kunnet erholde fri Bolig.

*) Disse saakaldte Residentser udgjorde før Ildbran-
den 1795 i alt 11, men reduceredes nu til 10, da
Grunden af den Residents, som Prof. Kragenstein be-
boede i Studiestrædet, blev solgt, og ingen ny Pro-
fessorbolig i dens Sted opført eller anskaffet. Af dis-
se 10 Residentser bleve under Bombardementet 1807
6 aldeles ødelagte, saa at der for nærværende Tid
kun eksisterer fire Professorboliger.

Diffe Capitaler ere:

- 1) Den Høyner ske *)), hvis aarlige Rente, af Capital 6375 Rd., be-
regnet til $3\frac{7}{8}$ pCt. **) udgjør 247 Rd. 3 S.
- 2) De Bartholiniske Residents-
penge ***), hvis aarlige Rente,

*) Fundatsien findes i Vadens Unio. Journal VI. S. 12 S. Høyner Kiøbte til Universitetet sin Gaard paa Hjørnet af Gammelstorv og Nørregade til Bolig for tvende Professorer, men overlod til Rector og Professores at sælge samme og derfor at kiøbe tvende andre gode og beleilige Residentser. Den blev ogsaa siden solgt for 6000 Rd. Kroner eller 6375 Rd. Courant, hvis Rente saaledes deelttes mellem de to Professorer, som havde den nærmeste Ret til at optere Residents, naar nogen blev ledig.

**) $\frac{7}{8}$ pCt. indeholdes efter Kgl. Resol. af 25 September 1801 af alle under Dødsurens Administration staaende Universitetets Capitaler, som Bidrag til Beskridelsen af Udgiøsterne ved det under samme Dato oprettede Bogholder-Contoir. Forinden $\frac{1}{4}$ pCt. Skatten ved Forordningen af 4 Septbr. f. N. blev ophævet, fradroges $\frac{1}{3}$, og Renten var kun 231 Rd. 9 S.

**) Da Assessor Ole Borch vilde stifte et Collegium for 16 fattige og duelige Studentere, og han intet Pocale fandt dertil at være bekvemmere end den Professorresidents i store Kannikestrædet, som da beboedes af Professor Berthel Bartholin, saa blev det efter hans Ønske Universitetet tilladt at afhænde samme Gaard til ham mod reede Penge, hvorfor siden Huus og Plads til en Professorresidents igien fulde kiøbes. Til

af Capital 2125 Rd., à 37 pC.

udgjør 82 R. 33 S *).

D 2

2. nærmere Oplysning hidfattes følgende endnu utrykte Actstykker:

Kongl. Mægt. allernaadigste Bref, at Dr. Oluf Borck maa sig af Universitetet tilforhandle dend Professor-Residens, som Mag. Bertel Bartholin iboer.

Christian dend Femte af Guds Naade Konge til Danmark oc Norge, de Wendes og Gothers, Hertug udi Slechwig, Holsten, Stormarn oc Dytmerfchen, Greve udi Oldenborg oc Delmenhorst; Vor Naade tilførn. Eftersom Ds elskelig Oluf Borck, Assessor i Voris høieste Ret oc Collegio Confistoriali, samt Professor paa Universitetet her i Voris Kongl. Residens Stad Kiøbenhavn, for Ds Allerunderdanigff hafver ladet andrage, huorledis hand ei skal kunde finde nogen beqvemmere Plaz her i Staden, som Kircken, Academiet oc Bibliotheket er nær beliggende, til at lade af Muur opbygge et Collegium paa til sexten fattige, Fickelige og lærde Studenter, (som hand allerunderdanigff hafver erbudet sig til paa hans egen Bekostning at lade indrette) end dend Professor-Residens, som Ds elskl. Mag. Bertel Bartholin, Professor paa bemeldte Voris Universitet, nu iboer, hvilcken hand til dend Ende allerunderdanigff er begierendes sig at maatte tilforhandle, da saafremt I ei derimod noget hafver at erindre, hafver Wi allernaadigff bevilget, at I bemeldte Residens, samt Grund oc Eiendomb fra Universitetes til for-

Disse Kenter, der ligesom Professorernes Gaarde selv opteredes efter Anciennitet, ere i nogle af de sidste Aar blevne oplagte, da de, som hidtil havde oppebaaret samme, alle havde erholdt Residentser, og ingen Optionsberettiget, d. e.

nævnte Oluf Borch til evindelig Eiendomb maa selge, Kiøbe og afhende, for dend Brits udi reede Penge, som hand selv med Eder derom best kan accordere, hvorfor I siden et andet bevilget Huus og Plaz her sammesteds til een Professor Residentz igien hafver at kiøbe, hvildhen Residentz, Huus og Pladz, Vi aller-naadigst hafver bevilget, at maa nyde de samme Privilegier, Friheder og Benaadinger, som Professorernes Residentz nu nyder og hafver, eller berester nyde og bekomme kunde; dermed sbeet Vor Velie; befahlendis Eder Gud. Skrevet paa Vort Slot Kiøbenhavn den 26 Septembris No. 1688.

under Vor Kongl. Haand och Zignet

Christian.

(L. S.)

5 Kiøbe paa forte. Mag. Bertel Bartholins Residentz, gifven Dr. Oluf Borch.

Rektor och Professorer paa det Kongl. Universitet i Kiøbenhavn, Kiendes og giøre mitterligt, at vi, efter Hands Kongl. Mants. Allernaadigste Bevilling og Tilladelse af dato Kiøbenhavns Slot den 26de September. 1688, hafver solt, Kiøbt og afhændt, saasom vi og nu her, med dette Voris aabne Brev selger, Kiøber og afhænder, til voris Høytærede Hr. Collegam Edle og Velbiürdige Oluf Borch, Kongl. Mag. Assessor udi Højest Ret og Collegio Consistoriali, Medicinæ et Philologia Professor Reg., een Uni-

ingen, som for 12 Septbr. 1788 var Consistorialis, savnede fri Bolig; thi Rescriptet af 12 Sept. 1788 ophævede for alle Universitetslærere, som efter bemeldte Datum maatte blive ansatte, den for

versitetet tilhørende Residens, som nu voris Høntærede Hr. Collega, Mag. Bartholus Bartholinus iboer, beliggende i Store Canehestgade, imellem velbiurdige Cancellie-Raad Komers Residens paa den ene, og Høvardle og Welbaarne Brue, Fru Margrethe Gedde, Sl. Hr. Holger Wunds Gaard paa den anden Side, hvilken Gaard, Grund og Residens med al sin rette Tillegelse, som den nu forefindis, sammt Springvand, og anden Inventario, som dertil horer og med Rette bør tilhøre, voris Høntærede Hr. Collega Kai hafve nyde bruge og beholde til sit fuldkomne ugentfaldelig og evindelig Eiendomb for os og voris Esterkommere i alle Maader, saasom han os derfor i alle Maader fuldkommelig hafver fornyet, og Kiendes vi for os og voris Esterkommere i bemelte Residens ingen meere Lod, Deel eller Rettighed at hafve. Til Bitterlighed hafver vi ladet Universitetens Sigill her neden hos trykke og af Collegii Consistorialis Secretario underskrisue; Hafn. den 5 Decem. ber 1688.

Sub Universitatis Sigillo.

Gaarden overlodes Af: for Borgh for 2000 Rd. Croner eller 2125 Rd. Courant, for hvilke dog ingen no Residents blev kiøbt, men Pengene indsatte paa Rentte for at anvendes til Hundsteichels, og Renten opteredes ligesom den Høpnerke efter Genium af Vedkommende, som ei endnu havde kunnet faa Residents.
*) For $\frac{1}{4}$ pC. Skattens Ophævelse, 2 $\frac{3}{8}$ pC. ikkun.
77 Rd. 48 s.

hen gjældende (deels paa Facultetsrettigheder, deels paa Senium grundede) Ascension til større Indkomster eller Fordele, og indførte som uomstødelig Regel, at de academiske Lærere allene have at vente Formerelse i deres Løn og øvrige Indkomster af de Bestemmelser, som hver Gang af Hans Majestæt maatte blive fassatte *). Ved denne Opsparelse var indtil Udgangen af Aaret 1809 samlet

3) et Opflag fra det Højneste Legat af 2100 Rdlr. og fra de Bartholiniske Residentspenge af 600 Rdl., i alt 1700 Rdlr., hvoraf

Renten à $3\frac{7}{8}$ pC. udgjør 65 Rdl. 84 S.

Grunden af Professorgaarden i Studiistrædet, som sidst beboedes af Professor Krahenstein, og som i Ildbranden 1795 afbrændte, blev sat til offentlig Auction efter Kgl. Resol. af 14 Septbr. 1804, som tillige bestemte, at Renten af den for samme erholdte Capital skulde komme de Professorer tilgode, der efter forrige Bedtægt vilde have været berettigede til denne Residents, ifald den igjen var opbygget. Ved Auctionen udbragtes

4) en Capital af 3000 Rdlr., hvoraf Renten à $3\frac{7}{8}$ pCt. beløber 116 Rdl. 24 S.

Sidstbemeldte Residents var i Brandkassen assureret for en Sum, hvis Rente omtrent beløb

*) Bogtman. VI. D. 4 B. S. 445. f.

120 Rdlr. Da denne Assurancefum var bleven anvendt som Hjælp til Opbyggelsen af den anden i Studiestrædet til samme Tid afbrændte Professor-Residents, som da beboedes og endnu beboes af Professor N. C. Kall, saa blev ved en Patronats-Skrivelse af 8 Oct. 1804, efter foregaaende Forslag fra Consistorium, fastsat, at fornævnte aarlige Rente 120 Rdlr. skulde udredes af Universitetets Bygningskasse, og tilligemed Renten af Rigsbesummen for den Kragensteinske Residentses Grund tilfalde den Professor, der havde været berettiget til denne Residents, hvis den ei var bleven ødelagt. Herved erholdtes altsaa

5) en aarlig Rente af 120 Rb.

Da Universitetet saaledes var i Besiddelse af disse Capitaler, hvis egentlige Bestemmelse er at anvendes til Huusleiehjælp for academiske Lærere, som ei endnu have fri Bolig, og hvis samlede Rente à $3\frac{7}{8}$ pC. udgjør i alt 631 Rdlr. 48 S., og ifølge Rescriptet af 12 Sept. 1788 ingen siden denne Epoke ansatte Professorer dertil have Optionsret, ei heller af dem, hvilke bemeldte Rescript forbeholder deres hidtil havde Rettigheder, nogen mere er tilbage, som jo er forsynet med fri Boepæl (eller efter Bombardementet med Erstatning derfor), saa var altsaa bemeldte Rente nu disponibel til, efter

närmere allerhøiest Bestemmelse, at fordeles som Hielp til Huusleie mellem et vist Antal academiske Lærere, der ei endnu havde fri Bolig eller Erstatning derfor.

Efterat dette var af Universitetsdirectionen blevet Hs. Majestæt Kongen foredraget, har det behaget Allerhøiestsamme i Anledning heraf under 5 Mai d. A. allernaadigst at resolvere:

1. at fire Huusleieportioner reguleres for fire Professorer ved Kjøbenhavns Universitet, som ikke allerede have frie Boelig eller Erstatning for samme.
2. at dertil bestemmes og henlægges fra 11 Decemb. 1809 og fremdeles Renten af
 - a) det Hopnerste Legat og de Bartholinste Residentspenge (Capital af begge 8500 Rdlr).
 - b) det Oplag fra det Hopnerste Legat og de Bartholinste Residentspenge, som er samlet i den Tid, der er forløbet, siden Renten af begge sidst udbetaltes (Capital i alt 1700 Rdlr).
 - c) den Assurance-Sum, der i sin Tid er bleven udbetalt for den afbrændte Professorgaard, som beboedes af afd. Profess. Kratzenstein, hvilken Rente bliver at udrede af

Universitetets Bygningscasse fra 11 Dec.
1809 (Rente 120 Rdlr. aarlig.)

d) den Sum, der i sin Tid er udkommen for
den bortsolgte Grund, hvorpaa bemeldte
Professorgaard havde staaet (Capital 3000
Rdlr.).

3. at samtlige disse aarlige Renter (i alt, à $\frac{7}{8}$ pC.,
631 Rdlr. 48 s.) deles i fire lige Dele, af hvil-
ke enhver Deel udgjor een af forommeldte Huus-
leieportioner.

Endvidere har Hs. Majestæt under foranfør-
te Dato til nu for Tiden at nyde bemeldte fire
Huusleieportioner udnævnt d.Hr. Etatsraad og
Ridder Schlegel, Professorerne Wolf og Hurtig,
karl, Professor og Ridder Treschow.

II. Forelæsninger ved Kiøbenhavns Universitet og det pædagogiske Seminarium i Sommersemestret 1810.

A. Ved Universitetet.

1. Theologiske.

C. F. Horneman, Theol. D. & Prof. P.
D. foredrager efter en vis Orden Christi Lærdom.

me, som findes adspredte i Evangelierne og fortsætter sine Forelæsninger over de Steder af det gamle Testament, som forekomme i Brevene; fremsætter den academiske, aristoteliske og stoiske Philosophies Historie.

P. E. Müller, Theol. & Philos. D. P. P. O. foredrager den naturlige Theologie; holder Forelæsninger over Dogmatiken og over den christelige Moral; anstiller Examinatorier.

M. B. Thorslacius, P. L. L. O. forklarer Esaiæ Orakler, den sidste Deel af Johannis Evangelium og Pauli mindre Breve.

J. Møller, Theol. P. P. E. giennemgaaer, efter Münscher, den christelige Kirkehistorie; foredrager Indledningen til det nye Testament; forklarer den 4de og 5te Bog af Psalmerne; holder Examinatorier.

2. Juridiske.

J. F. W. Schlegel, J. U. Dr. & P. P. O. foredrager, efter tilendebragte Forelæsninger over den juridiske Encyclopædie, Fædrelandets saavel offentlige som private Lovhistorie og de gamle danske og norske Loves Grundsætninger; giennemgaaer den almindelige practiske Philosophie og den absolute Naturret; anstiller skriftlige Øvelser og Examinatorier.

F. E. Hurtig Karl, J. U. P. P. O. foredrager den romerſke og den danſk-norſke umiddelbare Tingenes Ret; holder Examinatorier over det Dæſte.

E. Brorſon. J. U. P. P. E. forklarar den danſk-norſke Criminalret, og giennemgaaer den extraordinære og criminelle Proceſ efter Fædrelandets Love; anſtiller Examinatorier.

M. H. Bornemann. J. U. P. P. E. forklarar den naturlige Selskabs- og Skades- Ret og den danſk-norſke Personernes Ret; anſtiller Examinatorier.

E. J. Møller, Adj. Fac. jur. foredrager den danſk-norſke Proceſ og Principerne til den almindelige Forbundsret tilligemed Reglerne for Fædrelandets og den romerſke middelbare Tingenes Ret; ligeledes udvalgte Dele af Fædrelandets Ret; holder theoretiske og practiſke Øvelſer og Examinatorier.

3. Medicinſke.

F. L. Bang. Med. P. P. O. foredrager den almindelige Therapie; meddeler medicinſk-practiſke Opgaver til Udarbeidelse.

J. C. Saxtorph. P. P. O. Chir. & Art. Obſtetr. forklarar de chirurgiſke Operationer; viſer Fødselsoperationerne paa Phantomet; læſer over den herniſke Chirurgie.

D. H. Wynnster. M. D. & P. P. E. foredrager den practiske Medicin ved de Syges Senge i det Kongl. Frederiks Hospital; læser over Pharmacologien.

J. D. Herholdt. M. D. & P. P. E. holder Forelæsninger over Børnesygdommene.

M. Skjelderup. M. D. & P. P. E. foredrager det menneskelige Legemes Osteologie og den anden Deel af Physiologien, som handler om det animaliske Liv.

J. B. Hornemann. P. Bot. E. afhandler Begyndelsesgrundene af Botaniken og Fædrelandets officinelle Planter; gennemgaaer Planteslagterne efter Jussieus System.

4. Philosophiske.

Mag. N. Kall. P. H. P. D. gennemgaaer efter Büsch, de vigtigste Momenter af den nyere Historie og Fædrelandets ældre Historie.

E. Bugge. Math. & Astron. P. P. D. foredrager Catoptriken og Dioptriken; forklarer den spheriske og theoretiske Astronomie samt den mathematisk Geographie; holder Examinatorier.

Mag. N. E. Kall. L. L. D. D. P. P. D. læser over det arabiske Sprog og forklarer nogle udvalgte vanskeligere Steder af det gamle Testaments historiske Bøger.

Mag. J. Wøldike, Math. P. P. D. foredrager de første Begyndelsesgrunde af Algebra og den rene Mathematik, efter Kästner. Tilbyder sin Veiledning i andre Dele af Mathematiken.

J. Wolf, Math. P. P. D. giennemgaaer Arithmetikken og Begyndelsesgrundene af Algebra, den theoretiske Geometrie og den plane Trigonometrie efter Kästners; anstiller Examinatorier; tilbyder sin Veiledning i andre Dele af Mathematiken.

Mag. J. Kierulf, Hist. & Geog. P. P. D. er for sit Helbreds Skyld dispenseret fra at holde Forelæsninger i indeværende Sommersemester.

G. Wad, Hist. Nat. P. P. D. foredrager Conchyliologien efter Lamarck; læser over de af vore egne Fossilier, om hvilke en næiere Kundskab er meest almeennyttig.

Mag. N. Treschow, Philos. P. D. foredrager den empiriske Psychologie efter sit eget anthropologiske Compendium; læser exoterisk over Ideologien eller Metaphysiken; anstiller derover Examinatorier; giennemgaaer korteligen de philosophiske Principer for Stats, Kirke- og Folkeretten.

Mag. B. Thorslacius, P. L. L. D. forklarer paa Latin Romernes militære Antiquiteter, og

holder derover Examinatorier; gennemgaaer Propertii Digte.

Mag. N. Schow, Archæol. P. P. E. udtyder de posthomeriske Myther efter Quinti Calabri Paralipomena Homeri; gennemgaaer Kunsthistorien, fornemmelig Malerkunstens fra Begyndelsen af det trettende til Udgangen af det attende Aarhundrede; i Indledningen foredrager han i Korthed Kunsthistorien fra Constantin den Første igjennem hele Middelalderen til Begyndelsen af det trettende Aarhundrede; tilbyder sin Veiledning i det skriftlige Foredrag.

Mag. N. Nyerup, Prof. Hist. Lit. & Bibl. Univ. foredrager Fædrelandets Litterærhistorie fra Videnskabernes Gienfødsel i det 15de Seculum.

Mag. G. Begtrup, Decon. P. P. E. læser over Landhusholdningsvidenskabene; tilbyder sin private Veiledning i de til hans Fag hørende Grene.

L. Bruun, Prof. Ling. Angl. & Lect. Sem. anstiller Oversættelses- og Stiile-Øvelser i det engelske Sprog for dem, der allerede deri have gjort nogen Fremgang.

Mag. L. Engelstoft, Hist. & Geog. P. P. E. foredrager Engellands Historie fra Elizabeths

Død (1603) til vore Tider; holder Examinatorier over det Læste.

P. E. Müller, Theol. & Philos. Dr. Theol. P. P. D. foredrager Sædelæren; holder Examinatorier.

G. Sverdrup, Prof. Ling. Gr. P. E. forklarer udvalgte Dialoger af Plato; gennemgaaer Pindars Oder.

Mag. H. E. Ørsted, Phys. P. P. E. holder pharmaceutiske Forelæsninger; foredrager Experimentalphysiken; gennemgaaer Optiken.

M. N. Puerari, Ling. & Lit. Gall. P. P. E. anstiller Stilleøvelser i det franske Sprog; gennemgaaer for de i Sproget mere kjendige nogle vanskeligere Dele af Grammatiken; tilbyder sin private Veiledning i den jürlige franske Stiil og i den franske Literatur.

Mag. C. P. Berlauf, Secret. ved det Kgl. Bibl. gennemgaaer de vigtigste Momenter i Fædrelandets Historie efter Calmarunionen.

B. Ved Seminariet.

D. G. Moldenhauer, Seminariets Director, veileder Alunnerne i den anden Klasse i deres Studier og Øvelser.

J. Wolf, Inspector i den mathematiske Klasse, foredrager den Kunst at udfinde Rødderne

til Equationerne af de høiere Grader; veileder Alumnernes egne Øvelser.

G. Wad, Inspector i den physiske Klasse, foredrager Reglerne for Begynderes Underviisning i Naturhistorien; gjenneegaaer oryctologisk Theophrasti om Stenene.

K. L. Rahbek, Prof. og Inspector i den danske Klasse, giver Veiledning i den danske Stil.

L. C. Sander meddeler Anviisning i den tydske Stil; holder et practisk declamatorisk Cursus.

L. Bruun, Prof. og Lector ved Seminariet gjenneegaaer det franske og engelske Sprogs Grammatik; leder Alumnernes egne Øvelser i at skrive og tale begge Sprogene rigtigt.

Mag. B. Thorsaciuss, P. P. L. D. giver en Udsigt over den græske Literatur; opgiver udvalgte Stykker af Aristotelis Rhetorik og af Lucretii Bøger om Tingenes Natur til Alumnernes Fortolkning; bedømmer Alumnernes latinske Udarbejdelser.

G. Sverdrup, Gr. Ling. S. og Inspector i den historiske Klasse, foredrager Reglerne for den historiske Underviisning i Skolerne.

III. Gaver og Legater.

I. Donation af det Moltkeske Naturhistorie Cabinet.

Hans Høigrevelige Excellence Geheime-Conferentsraad og Ordenskantsler Grev Joachim Godske Moltke har af ædel Drift til at fremme Naturhistoriens Studium fattet og iværksat den Beslutning, at stianke til Universitetet den af hans Fader, Grev Adam Gottlob Moltke *) es-

*) Det er bekiendt nok, med hvilken Nidkierhed og med hvilket Held Grev Adam Gottlob Moltke i sin Tid (1746, 1766) søgte at befordre Naturforskaben og dens Dykkelse, og derved at fremme sin Konges, Frederik den Femtes, ligesaa velgiørende som omfattende Hensigter. Det er bekiendt, hvilken Deel han havde i de mange offentlige Indretninger, de mange paa offentlig Beføining iværksatte eller ved saadan understøttede Foretagender, Reiser, Samlinger og Arbejder, som forevige femte Frederiks lykkelige Regiering i Videnskabernes som i Kunsternes Aarbøger. (Man see Overberghauptmand N. F. Brunn i H. S. i Materie og Form lige interessante Afhandling om Naturvidenskabernes Fremgang under de danske Konger siden Universitetets Stiftelse, der staaer foran hans i Aaret 1782 udgionne: Dnyrens Historie og Dnyresamlingen udi Universitetets Naturtheater. Første Bind). Selv anlagde ogsaa Grev A. G. Moltke en privat Naturaliesamling, for hvilken et Sidesloj i det

terladte Naturaliesamling. Dette fiældne Beviis paa en til Videnskabernes Lærø umiddelbar sigtende Velgiørenhed, hvilken Univerſitetets Naturaltheater *) herefter vil have at takke for en faare be-

grevelige Hotel blev indrettet i den ypperligſte Smag. „Samlingen, ſiger Brännich a. St. S. XXVI beſtaar fornemmeligen af de rigſte gediegne Metaller og Mineralier, af Steenarter, Forſteeninger, Conchylier, Coraller og andre Søværter, og eier i det Hele ſaadan Fuldkommenhed, at den fyldeſigior Kien- deres Nie indtil Beundring.“

- *) Den første Grund til Univerſitetets Naturaltheater maa henføres til Aaret 1656, da Oldingen, Dr. Thomas Finke, ſom i 66 Aar var Profeſſor ved Univerſitetet, ſtængede 1000 Rd. til at bygge og indrette en Sal til derudi at opſætte de til Naturhiſtorien hørende Mærkværdigheder, hvilken Gave venteligen er bleven foranlediget derved, at det var Giveren bekiendt, at hans Datterſøn, Dr. Med. Henrik Juiren, var tilſinds at forære Univerſitetet den efter de Læders Maade anſeelige Samling af Naturalier, ſom han var i Beſiddelse af. Ved Hielp af hine 1000 Rd. og ved noget Tilſkud fra Univerſitetet blev nu et Naturalkammer bygget over det anatomiske Theater, ſom var indrettet 1643 i Academiets gamle Forſamlingsſal i den Bygning, der indſluttede Univerſitetets gaarden mod Sonden, omtrent paa det Sted, hvor nu Waaningshuſet er indrettet for Communitetets Samulus. Det nye Naturalkammer var allerede færdigt 1657, og blev ſtrag anvendt til ſin beſtemte Nytte. Dr. Henrik Juiren ſtængede imidlertid 1659 til Univerſitetet ſin Naturalſamling, ſom efter hans

tydelig Tilvæxt af kostbare Producter af Dyre- og Mineralriget, vil baade gjøre Samlingens første

¶ 2

snart paafølgende Død blev til offentlig Brug opstillet i foransførte Sal. Den berømte Thomas Bartholin førte paa een gang Opsyn over det anatomiske og Naturaltheatret, og det sidste fik, imedens det stod under hans Beskyrelse, en betydelig Tilvæxt især ved Diderik Juirens Gave af den hele ham tilhørende Samling af Naturalier og Kunstsager. Hvad Fremgang Universitetets Naturaltheater gjorde efter Thomas Bartholins Død († 1680), er ikke tilstrækkelig bekendt, men dets hele Rigdom blev d. 28 Octbr. 1728 et Rov for den ulykkelige Ildbrand, der ødelagde det tilligemed Anatomiekammeret og den øvrige Universitetsbygning. Det varede længe inden man igjen fik noget Naturalieabinet istand. Først i Aaret 1740 blev en Sal indrettet ved Siden af det nu i en anden Bygning henflyttede anatomiske Theater. Den Samlingen var ikke meget betydelig. Imidlertid blev i Aaret 1756 Grunden lagt til et Natural- og Huusholdnings-Cabinet paa Charlottenborg, hvilket fra dets Indvielse 1759 til Frederik stes Død 1766 bestandig tiltog i Rigdom paa alle Slags Naturaliegenstande. Ved Universitetet var imidlertid kun en ringe og forfalden Leening af den sørhen ansøgte ubetydelige Naturaliesamling, som i Aaret 1740 var hensat i et Værelse ved Siden af Anatomiekammeret. Da Professor-Embedet i Naturhistorien var bleven tiltraadt af nuværende Oberberghauptmand Brunnich, blev under Grev Thotts Patronat Salen over Communitetets store Forsamlingsværelse, i hvilket de saakaldte Klostersværelser holdtes, paa Kongelig Be-

Besidder og hans Arving uforglemmelige for Universitetet. Især ville Naturhistoriens nuværende

forsning indrettet til et Naturaltheater. Derpaa blev ved et Kgl. Reskript af 6 Mart. 1771 den hele Naturalsamling paa Charlottenborg overdraget Universitetet til Eiendom, og i Martz 1772 henflyttet i Universitetets nye Naturaltheater.

Da Charlottenborger Samlingen blev overdraget Universitetet, bestod den især af følgende Gjenstande:

1) De Mineralier, Urter, Insecter, Amphibier m. v., som Professor Lychø Holm († 1759) havde samlet i Sverrig.

2) De udstoppede europæiske Fugle, som Robertskiller Regensius havde bragt med sig til Danmark.

3) De italienske Mineralier, som Professor Ascanius havde bragt med sig fra sine Reiser.

4) De engelske Mineralier og Forskeeninger, som vare leverede af den naturkyndige Jøde Da Costa i London.

5) Conchylier fra Middelhavet, kjøbte af Heinrich Thaulov.

6) Norske Mineralier, deels nedsendte fra Bergsamtet i Norge, deels samlede af Studenten Ziegler.

7) Thaarups Jordarter fra Danmark.

8) De Mineralier fra Hartz, som for kongelig Regning vare kjøbte af Secretær Diener.

9) En Samling fra Schweiz, bestaaende af Planter, Forskeeninger, Mineralier og Insecter.

10) De udstoppede Dyr, Fiske, Slanger, Conchylier og tørrede Insecter, som den kongelige Medicinskonsuldrer König († 1787) hiemsendte fra Indien.

og tilkommende Dyrkere med Agtelse og Taknemmelighed erkiende den Omhu, hvormed den patri-

11) Hofjunker Cossels Samling af Fiske, Slanges og Insecter.

12) Det 1760 til Arabien udsendte lærde Selskabs Samling, bestaaende af et stort Forraad af Planter, Conchylier, Søevæxter, Fiske, Slanges og Insecter.

13) Grev U. G. Moltkes kostbare Samling af flere Dyrklasser i Spiritus vini.

Siden den Tid (1772) har Universitetets Naturalsamling beholdt vigtige Forsøgelse, og især

14) En Samling af Mineralier, Forsteeninge, Insecter, Planter m. v. af Kongen afkøbt da værende Professor Brännich, og til Universitetet foræret.

15) En Samling af danske Fugle, foræret af Conferenteraad Friis Rotboll.

16) Olavii og Poulsens Samlinger af islandske Mineralier.

17) En lignende Samling, kjøbt af Auditor Petersen paa Christiansøe.

18) Udskillige Gaver af Conferentsraad Holmfiold, Kammerherre Suhm, Conferentsraad Ryberg, Kunstforvalter Spengler og andre.

Under Hans Durchlaughtighed Hertugens af Augustenborgs Patronat blev Cabinettet beriget med

19) En ypperlig Samling af norske Mineralier, kjøbt 1801 af Mineralhandler Nepperschmidt for 900 Rd.

20) En Flon Samling af ostindiske Fugle, kjøbt af Hs. Excellence Grev Schimmelmann.

otiske Giver har været betænkt paa, med sin i og for sig selv vigtige Gave at forbinde saadanne vel-

Naturaliecabinnets aarlige Indtægt bestod hidtil alene i de saakaldte *Bestindiske Penge*, nemlig

- a) 100 Rdr. aarlig af de 750 Rdr. D. C., som, da Vysogedembedet i Christiansstad paa St. Croix i Aaret 1770 blev paalagt en aarlig Afgift af 3000 Rdr. *Bestind. Cour.*, af denne Afgift blev ved Universitetspatronens Grev D. Thotts Medvirking henlagte til Universitetet, dog saaledes, at iskun de $\frac{1}{3}$ af disse 750 Rdr. strax fik en fast Bestemmelse, men de øvrige $\frac{2}{3}$ forbeholdtes nærmere allernaadigst Disposition til de physiske og oeconomiske Videnskabers Bedste. (Ktesr. af 15 Junii 1770, som med flere Oplysninger findes i *Badens Universitets-Journal* for Aaret 1797. S. 103 ff.)
- b) Renten af den Sum, til hvilken de foromtalte $\frac{2}{3}$, hvorover nærmere Disposition var bleven forbeholdet, i Aaret 1799 var opløbet, og hvis Beholdning da udgjorde den Capital 2176 Rdr., der stode i Universitetets Kvæstur. Denne Capital behagede det Hs. Majestæt paa Patronatets Foreskilling, eftersom hine 100 Rdr. aarlig ikke engang strækkede til at vedligeholde Naturaltheatret med Spiritus og andre Fornødenheder, langt mindre til at udvide og forøge det, ved Resolution af 12 Febr. 1802 at skænke til Universitetet, for at den aarlige Rente skulde anvendes til bemeldte Naturaltheaters Vedligeholdelse og Forøgelse, dog at saa meget skulde fragaae, som det indtil den Tid af ovenansorte Beholdning havde faaet ud-

giørende Bestemmelser, hvorved ikke blot Vedligeholdelsen og den fremtidige Berigelse af Geheimeraad Grev Adam Gottlob Moltkes Naturaliesamling, men ogsaa dens Benyttelse til sit almeengavnligge Niemed er bleven sikret. Saavel disse Bestemmelser som det udmærkede Bifald, hvormed det har behaget Hans Majestæt at optage dette patriotiske Offer, vil bedst sees af det allernaadigst stadfæstede Gavebrev, der Ord til andet lyder saaledes:

„Vi Frederik den Siette, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, de Wenders og Gothers, Hertug i Slesvig, Holsteen, Stormarn, Dytmarssen og Oldenborg; giøre vittersligt: at da Os Elskelige Greve Joachim Godske Moltke, Vor Geheime-Conferentsraad, Ridder af Elephanten, Ordentskantsler og Storfors af Dannebrogen, for Os allerunderdanigst har

betalt over den reglementerede Sum, hvilket i det Hele var ubetydeligt. Herved fik Naturaltheatret en aarlig Indtægt af 76 Rd. 89 S.

I øvrigt bemærkes, at i Aaret 1802 blev endnu paa eengang 236 Rd., der siden 1799 vare opsamlede af den under Lit. b anførte Indtægtskilde, paa eengang udbetalte til Naturaltheatrets Fornødenheder, og at den under Lit. a anførte aarlige Indtægt af 100 Rdle. formedelst Krigens Udbrud ikke er bleven indbetalt siden 1806.

andraget, at og hvorledes han er findet at skænke og overdrage til Vort Universitet i Kiøbenhavn den ham tilhørende Naturaliesamling, og han derhos har indstillet til Vor Bedømmelse og Stadfæstelse et af ham i den Henseende forfattet Gavebrev saaledes lydende:

„Ved lang Erfaring overbeviist om naturhistoriske Kundskabers fortrinlige Nytte, saavel for Borgeren i Almindelighed som i Særdeleshed for Statens Embedsmand, og forbisset om, at Universitetet i enhver Henseende er det meest passende Sted til disse Kundskabers Udbredelse i mit Fædreland, har jeg troet at kunne bidrage til dette Studiums Fremme ved Universitetet paa følgende Maade og under disse Betingelser:

§. 1.

J fornævnte Diemeed skænker og giver jeg, Geheime Conferentsraad Greve Joachim Godske Moltke til Bregentved, Universitetet i Kiøbenhavn til Brug, Besiddelse og Eiendom den mig tilhørende Samling af Naturalier med sammes Tilbehør.

§. 2.

Bemeldte Samling, som strax til Universitetet afleveres, skal være og forblive en

særskilt Samling, og til Erindring om min
 salig Fader, af hvilken den er samlet og an-
 skaffet, kaldes: Geheimeraad Greve
 Adam Gottlob Moltkes Natura-
 lie-Samling; og da Universitetet allere-
 de selv eier en Samling af naturhistoriske
 Gienstande, tilbyder jeg mig, for at give
 benævnte Greve N. G. Moltkes Natura-
 liecabinet den størst muelige Fuldstændighed
 og Brugbarhed, og derved tillige at anse-
 dige begge Samlingers Forbindelse til et
 desto nyttigere Heelt, for Betaling i rede
 Penge, anslaaet efter sagkyndige Mænds
 Vurdering, at modtage til Indlemmelse i
 og Completering af sidstnævnte Cabinet alle
 de i Universitetets Samling værende Spe-
 cies og Stykker, som maatte savnes i min
 Faders Cabinet, eller efter competente
 Kienderes Dom fortiene Fortrin for de
 Exemplarer, som det sidste eier; dog at deri
 fradrages den paa samme Maade bestem-
 te Værdie af de Doubletter, som fra min
 Faders Samling maatte ansees undværilige,
 og over hvilke, i Følge den efterfølgende
 8de Punct, Directionen for Universitetet og

de lærde Skoler beholder Ret paa anden Maade at disponere.

§. 3.

Naar det Moltkeske Naturaliecabinet saaledes er completeret og tillige videnskabeligen ordnet, forfattes over samme et behørigt Catalog, hvilket derefter befordres til Trykken. De Udgifter, som Catalogets Forsatteise og Trykning maatte anledige, udredes eengang for alle af mig eller Arvinger. Hvert tiende Aar efter Catalogets Publication udgives et Supplementcatalog over de nye Species, som i disse Aars Løb ere auktaffede for Greve N. S. Moltkes Naturaliecabinet, til hvilke Supplementers Trykning Beføstningerne udredes af Grevsfabet Bregentveds Besidder.

§. 4.

Til at fremme det benævnte Naturaliecabinets aarlige Tilvæxt og derved at befordre og forøge dets vedvarende Gavnlighed, henlægger jeg en fast aarlig Indtægt af 200 Rdlr., hvilken Indtægt bestandig skal være forsikret i Gaardene Tryggevelde og Alslov, som jeg haver forbunden med Grevsfabet Bregentved, og fra samme indbetales i Uni-

versitetets Quæstur hvert Aars 30te Junii og 31te Decbr. hver Gang det Halve, og skeer første Indbetaling den 30te Junii 1810.

§. 5.

Desuden skal ved hvert academisk Aars Slutning af ovennævnte Brevskabs Besiddere anvises Universitetet endvidere 200 Rdlr., naar det fuldstændigen beviisliggøres, at naturhistoriske Forelæsninger virkelig ere bleve holdte og tilendebragte ved Universitetet i Aarets Løb, hvilke 200 Rd. aarlig skal paa samme Maade, som de i forrige §. omtalte 200 Rdlr., være forsikrede, og udbetales som et Gratiale til den eller de Lærere, som have holdt disse Forelæsninger, i Forhold til enhvers Arbeide. I Tilfælde, at det i denne Punct fordrede Beviis ei tilveiebringes, blive disse 200 Rdlr. at anvende efter den følgende 9de §.

§. 6.

Det Moltkeffe Naturaltheater skal staae aabent 2, i det mindste 1 Dag ugentlig baade for Indenlandske og Fremmede, under tilbørligt Tilsyn; dog maa aldeles intet deraf under hvilket som helst Paastrand ud-

laanes, ei heller forkommes eller fra Samlingen alieneres, undtagen for saavidt dette er en Folge af Bestemmelserne i den foregaaende 2den §.

§. 7.

Hver 28de Januar skal paa Universitetets Vegne til Hans Majestæt Kongen aflægges allerunderdanigst Rapport om Naturaliecabinetets Tilstand og sammes hensigtsmæssige Benyttelse, tilligemed et Regnskab over, hvad Nytt der i sidste Aar for de tillagte Indtægter er anskaffet. Af denne allerunderdanigste Beretning saavel som af det aarlige Regnskab meddeles Besidderen af Grevskabet Bregentved Gienpart, hvilken ogsaa har fri Adgang til og Afbenyttelse af Samlingen, endog paa andre Lieder, end de, hvori den sædvanligen staaer aaben.

§. 8.

Hvad angaaer Samlingens Anbringelse i et passende Locale ved Universitetet, dens Fordeling, Opstilling i videnskabelig Orden og Catalogets Affattelse, Benyttelsen af de Doubletter, som maatte have til anden Disposition, naar den i §. 2 omtal-

te Indlemmelse har fundet Sted, den meest hensigtsmæssige Anvendelse af den aarlige Indtægt, som i Følge §. 4 og 5 er tillagt dette Cabinet fra Grevskabet Bregentved, Forelæsnningernes Indretning, og overhovedet alle de Foranstaltninger, som henhøre til Iværksættelsen af de foransførte Bestemmelser og det fornødne Indseende med sammes Overholdelse, da anbefales saadant til den Kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler.

§. 9.

Skulde nogen af de Betingelser, som i foregaaende §§. ere fastsatte, for saavidt det tilkommer Universitetet at opfylde samme, imod Formodning ei af det vorde overholdt, forbeholdes mig og tilkommende Eiere af Grevskabet Bregentved Rettighed til, paa anden Maade til andet offentlig Brug at anvende den aarlige Understøttelse, som fra bemeldte Grevskab efter §§. 4 og 5 nu dertil henlægges.

Kiøbenhavn, den 28de Januar. 1810.

J. G. Moltke.

(L. S.)

Saa have Vi med særdeles allerhøieste Velbehag anseet dette hans for Naturvidenskabernes Studium saa vigtige Offer. Hoorfor Vi allernaadigst ville have bekræftet og stadfæstet, ligesom Vi og herved bekræfte og stadfæste forhemeldte Gavebrev i alle dets Ord og Puncter, saaledes som det af ham er affattet og her indført; og paalægge Vi derhos Vor Direction for Universtetet og de lærde Skoler, omhyggeligen at vaage for, at Giverens gode og priselige Hensigt paa bedste Maade opnaaes; samt at Gavebrevets Bestemmelse desangaaende nu bringes i Udførelse og for Fremtiden puncteligen overholdes. Forbydende Alle og Enhver, imod det som forskrevet staaer Hinder at gjøre. Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kiøbenhavn, den 13de April 1810.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl.

Frederik R.

(L. S.)

Kaas.

Eold. Knudsen. Bülow. Monrad.

Til i Overeensstemmelse med §. 2 af foranstaaende Gavebrev at overtage de Forretninger, som vedkomme Afleveringen af den Moltke'ske Samling, Doubletternes Udskydning og Taxeringen af de Stykker i Universtetets hidtil havde Samling, der skulle indlemmes i hiin, ere af Hs. Majestæt

under 27de Junii d. A. udnævnte d. Hrr. Professor Wad, Inspector over Universitetets Naturaliesamling, Justitsraad Manthey, Commerz-Assessor Lehmann og Naturforskeren Rathke. Om Arbeidets Tilendebringelse og Resultat skal Læseren i sin Tid vende nærmere underrettet.

2. Legatum pro comparandis libris.

I December 1808 anmeldte Udgiveren, at han var findet, med Anmærkninger og Oplysninger at udgive sin i Anledning af den academiske Reformationstest samt de nye academiske Borgeres Optagelse den 8de Novbr. s. A. holdte Tale, som handlede om den academiske Borgerrets Betændning, Hæder og Pligter ved Kiøbenhavn's Universitet, og at Indtagten deraf var bestemt til Understøttelse for haabefulde og derhos trængende Studerende blandt de academiske Borgere, paa en Maade, der vilde beroe paa Beløbet af det, der indkom.

Da dette Beløb, efter det Tid efter anden i disse Annaler aflagte Regnskab, lidt efter lidt opvoxte over 600 Rdlr. (hvoraf de 150 Rdlr. allene var et Bidrag fra en af Statens første Embedsmænd, i hvilken Videnskaberne are en ligesaa stor Kiender som Belynder, (og som efter den Tid har givet end større Beviser paa sin Velvillie mod Uni-

verstetet), saa fattede Udgiveren det Forsæt, at fundere samme ved Universitetet som et Legat, saaledes at den aarlige Rente paa en nyttig Maade skulde komme en trængende og værdig Studerende tilgode.

Det Forslag, som i denne Henseende udkastedes til Anvendelsen af den runde Sum 600 Rdl., blev, efterat være bifaldet af Consistorium og Universitetsdirectionen, gjennem den sidste allerunderdanigst forelagt til allerhøieste Bedømmelse og Approbation, hvorpaa det behagede Hs. Majestæt, under 15 April d. A. at resolvere saaledes:

„Vi have med allernaadigst Velbehag og Tilfredshed antaget det af Professor Engeltost giorte Forslag til Oprettelsen af et Legat pro comparandis libris, og ville, at det isaahenseende fremlagte Udkast til en Fundats giennem Vort danske Cancellie skal udfærdiges og indsendes til Vort allerhøieste Stadfæstelse“.

Bemeldte derefter under 1ste Junii s. A. allernaadigst meddeelte Confirmation lyder saaledes:

Vi Frederik den Siette, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, de Wendes og Gothers, Hertug i Slesvig, Holsteen, Stormarn, Dytmarstien og Oldenborg; gjøre vitterligt, at es-

tersom hos Os allerunderdanigst er bleven ansøgt og begiært Vores allernaadigste Confirmation paa et af Doctor Philosophiæ og Professor, Os elstelig Lauris Engelstoft, Secretair og Contoirchef ved Vor Direction for Universitetet og de lærde Skoler, under 31te Marts d. N. gjort Forslag til en Fundats for Stipendium pro comparandis libris, saaledes lydende:

§. 1. Den Capital, 600 Rdlr., som udgør Beløbet af hvad der er indkommet ved Salget af min Tale, "om den academiske Borgerrets Betydning, Hæder og Pligter, med særdeles Hensyn paa Kiøbenhavns Universitet", og i Anledning af Indtægtens anmeldte Bestemmelse, funderes ved Universitetet som et særskilt Legat, under Navn af Stipendium pro comparandis libris. Bemeldte Capital modtages i Universitetets Qvæstur, og udsættes blandt Universitetets øvrige Midler.

§. 2. Den aarlige Rente, regnet fra 1ste Junii til 11 Junii, bestemmes til Understøttelse for en trængende og værdig Student, som, efterat have overstaaet de præliminaire Examina, nu ved Universitetet begynder sine Embedsstudier, saaledes at bemeldte Rente anvendes til Indkøb af Bøger, som for disse hans Studier især kunne ansees nyttige.

Universit. og Skole-Annal. 1810. 2. B. D

§. 3. Udgang til dette Stipendium har ingen, med mindre han er dimitteret fra en offentlig Skole, har der ved sin Dimission været Stipendiat eller Gratist, har ved Examen Artium i de fleste Rubriker erholdt i det mindste Characteren meget godt, og i sidst forløbne academiske Aar ved Examen philosophicum og philologicum erhvervet sig den første Character.

§. 4. Det uddeles een Gang om Aaret, nemlig i December Maaned, af det philosophiske Facultet efter Stemmeskeerhed af de Facultetsmedlemmer, som tage Deel i Examen, og i Hensyn til de foranførte Requisiteer. Hvert Esteraar, saasnart Examen philosophicum og philologicum er tilendebragt, bekiendtgjøres offentligen, at Bedkommande have at melde sig inden November Maaned's Udgang hos Facultetets Decanus, som modtager Ansøgningerne, og foranlediger det videre Fornødne.

§. 5. Den, som Stipendiet tilkiendes, henvender sig til en eller anden academisk Lærer af det Facultet, under hvilket hans Embedsstudium hører, og ubbeder sig hans Raad i Henseende til Valget af de Bøger, til hvis Indkøb Beløbet rigtigst kunde anvendes. Ved at forevise en af denne academiske Lærer paategnet Liste paa de valgte Bøger, modtager han derpaa Stipendiets Beløb hos

bemeldte Decanus, til hvilken han derefter, naar Bøgerne ere købte, afgiver Fortegnelsen derpaa, forsynet med vedkommende Sælgers Dwittering, som vedlægges det aarlige Regnskab.

§. 6. Skulde der gives et Aar, da intet kvalificeret Subject meldte sig til at nyde dette Stipendium, lægges Renten for dette Aar til Capitalen.

§. 7. For Legatet holdes en Protocol, som forbliver i Decani Facultatis philosophicæ Børge. I Protocolen indføres af Decanus, hvad den aarlige Uddeling af dette Stipendium ifølge denne Fundatses Bestemmelser vedkommer, hvorefter Protocolen selv fremlægges i Consistorium, ligesom for andre Legater pleier at skee. En Extract deraf indføres i Consistoriets Indberetning til Directionen om de i dets Møde forhandlede Sager.

§. 8. Capitalen 600 Rdlr. udsættes i 11 Junii Termin 1810, og den første Tildelelse af Renten skeer i Efteraaret 1811. Den aarlige Rente, beregnet fra 11te Junii til 11te Junii, hæver Decanus Facultatis philosophicæ mod Dwittering i Dødsturen, naar Stipendiaten er udnævnt. I Tilfælde at i et Aar, formedelst Mangel paa kvalificerede Subjeter, ingen Udnævnelse skeer, melder Decanus

saadant til Quæsturen, som da efter §. 7 oplæg-
ger Renten til Capitalen.

§. 9. Forsaavidt Noget ved Indtægt af aca-
demiske Veiligheds Skrifter eller paa anden Maade
vil forøge Capitalen, anvendes den derved forme-
rede Rente paa samme Maade, som ovenfor er be-
stemt, saalænge den aarlige Rente ei overstiger
40 Rdlr. Naar dette maatte blive Tilfældet, fo-
relægger det philosophiske Facultet for Universitetets
Overbestyrelse sit Forslag til en anden for de Stude-
rende ved Universitetet nyttig og analog Anvendel-
se af det Overskydende.

§. 10. Stifteren af dette Legat forvisser
sig om, at ethvert Mars Decanus vil gjøre sig en
Fornøielse af, uden særskilt Honorarium at paa-
tage sig den med dets Bestyrelse forbundne Ulei-
lighed.

Kjøbenhavn, den 31te Marts 1810.

Laur. Engelstoft.

(L. S.)

Da ville Vi dette Udkast, af hvilket i Wort-
danste Cancellie findes en ligelydende Gienpart,
udi alle dets Ord, Clausuler og Puncter, saaledes
som det her findes, allernaadigst have confirmeret
og stadfæstet, saa og hermed confirmere og stadfæste
samme. Forbydende alle og enhver mod det, som

forfrevet staaer, Hinder at gjøre. Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kiøbenhavn den 1 Junii 1810.

Givet under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

Kaas.

Cold. Knudsen. Bülow. Monrad.

For Indbetalingen af ovenmeldte 600 Rd. D. C. er af Universitetscasserer Ditto under 20 Juni 1810 formelig Kvittering udstædt.

IV. Academiske Examina.

1. Theologisk Embeds-Examen i April 1810.

Den 12 April.

1. Johannes Jacob Fich. En Søn af Landsbyevæver Fich, fød i Næsum i Fyen 1784, blev Student 1802. — Laudabilis.
2. Henning Christopher Gøtzsche. En Søn af Præsten Gøtzsche til Lyderup og Holmstrup i Siælland, fød 1788, blev Student 1805. — Laudabilis.
3. Dankwart Faaborg. En Søn af Kiøbmand Faaborg, fød i Odense 1784, blev Student 1800. — Laudabilis.

Den 14 April.

4. Christian Bagge Jensen. En Søn af Slotspræst Jensen i Frederiksborg, fød i Carleboe i Siælland 1789, blev Student 1806. — *Haud illaudabilis.*
5. Hans Immanuel Wexels. En Søn af Forvalter Wexels ved Glasmagasinet, fød i Kiøbenhavn 1787, blev Student 1805. — *Laud.*
6. Andreas Rabell. En Søn af Skoemagermester Rabell, fød i Marhuus 1779. — *Haud illaud.*

Den 16 April.

7. Ole Støedt Trojel. En Søn af Præsten Trojel til Nebbelunde og Seddinge i Lolland, fød 1781, blev Student. 1802. — *Laudabilis, imprimis ob specimen scriptum.*
8. Hans Wilhelm Doy Smith. En Søn af Præsten Smith til Hjestad i Christiansands Stift, fød i Elverum 1780, blev Student 1798. — *laudabilis.*

Den 17 April.

9. Tøger Christian Aschehoug. En Søn af Præsten Aschehoug til Rakkestad i Aggershuus Stift, fød 1787, blev Student 1803. — *Laudabilis.*

10. Eggert Galthen. En Søn af Hørkræmmer Galthen, fød 1785, blev Student 1803. — Haud illaudabilis.

2. Juridisk Embeds-Examen i April 1810.

A. Theoretisk Prøve.

a) Latinsk.

Den 6 April.

1. Henrich Stoltenberg Blom. En Søn af Toldkasserer Blom i Stavanger, fød i Drammen 1788, blev Student 1805. — Haud illaud.

2. Frederich Christian Sibbern. En Søn af afd. Licent. Med. Sibbern, fød i Kiøbenhavn 1785, blev Student 1802. — Laudabilis.

3. Laurits Foss. En Søn af Procurator Foss paa Falster, fød 1787, blev Student 1806. — Laudabilis.

Den 7 April.

4. Nicolai Christian Morville. En Søn af afd. Cand. Theol. Morville, fød ved Lemvig, blev Student 1802. — Haud illaud.

5. Peter Johannes Alexei Conradt Eberlin. En Søn af Inspector ved Dresunds Toldkammer Eberlin, fød 1789, blev Student 1807. — Laudabilis.

b) Dansk.

Den 9 April.

1. Niels Viborg, Copiist i Gæstetatsens Commissariats Contoir. En Søn af Gaardeier Viborg, fød i Lynge ved Sorø 1785. — Beqvem.
2. Christian Møller. En Søn af Borger Møller i Fredericia, fød sammesteds 1787. — Beqvem.
3. Hans Friis Ivarsen. En Søn af Forpagter Ivarsen, fød paa Gaarden Blegholm paa Langeland 1789. — Ei ubeqvem.

Den 13 April.

4. Hans Ellefson, fød i Eggers Præstegield i Uggershuus Stift 1784. — Beqvem.
5. Ole Arndtsen. En Søn af afd. Kiebsmand Arndtsen i Christiania, fød 1785. — Beqvem.
6. Johannes Christian Hansen, fød i Holbek 1790. — Beqvem.

B. Practisk Prøve.

a) Candidati Juris.

- 1) Biarne Thorsteinsen (Ex. theor. d. 24 Oct. 1807. Laud.) — Laudabilis.
2. Peter Voigt (Ex. theor. d. 13 Jan. 1808. Laud.) — Laudabilis.
3. Carl Gottfried Krüger (Ex. theor. d. 15 Oct. 1808. Laud.) — Laudabilis.

4. Christopher Foss (Ex. theor. d. 19 Oct. 1808. Laud.) — Laudabilis.
5. Knud Gottfried Groth (Ex. theor. d. 14 Oct. 1809. Laud.) — Laudabilis.
6. Johan Edvard Peter Hiorth (Ex. theor. d. 17 Apr. 1809. Laud.) — Laudabilis.
7. Jørgen Henrik Berner (Ex. theor. d. 17 Jan. 1810. Laud.) — Laudabilis.
8. Henrich Stoltenberg Blom. — Laudabilis.
9. Frederich Christian Sibbern. — Laudabilis.
10. Peter Johannes Alexei Conradt Eberlin. — Laud illaudabilis.

b) Examinati Juris.

1. Niels Viborg. — Vel.
2. Jffe antaget.
3. Hans Elleffson. — Vel.
4. Ole Arndtsen. — Vel.

3. Ny Prøve i April 1810 for dem, som ifølge Forordningen angaaende Examen Artium §. 20 vare forpligtede til at underkaste sig en saadan i visse Rubriker.

Antallet af de Dimittender fra 1809, som, i Overensstemmelse med Forord. §. 20, i dette Foraar burde have indstillet sig til ny skriftlig eller

mundtlig Prøve i et eller andet Fag, beløb sig til 11, nemlig: N. Bagger og J. P. Klöhn (i Græsk, Geographie og Historie), H. C. Børling (i Historie og Geographie), C. Gartner, K. E. Gylche og H. G. Ploug (i Historie), E. E. Guldberg og S. Herg (i Geographie), B. Bentzen (i Religion), A. B. Birch (i Græsk) og E. F. Juhl (i Hebraisk). Til Examinatores udnævnedes Medlemmerne af den ved Examen Artium i Octbr. 1809 med Litt. D. betegnede Examinationsdeputation.

— Af de 11, som vare forpligtede at møde, udebleve 5, nemlig H. C. Børling, K. E. Gylche, H. G. Ploug, A. B. Birch og E. F. Juhl. Desuden havde endnu til at aflægge nye Prøve i Geographie meldt sig J. U. Lindenblad, som ved den nye Prøve i April 1809 *) ikke fik den ham ved Examen Artium i Esteraaret 1808 tilkiendte Character forbedret. Antallet af de Candidater, der indstillede sig til nye Prøvers Afleggelse, var altsaa 7.

Udfaldet af Censuren over disses skriftlige og mundtlige Prøver var følgende:

I Græsk.

1. Nicolai Bagger — Godt.
2. Johan Peter Klöhn — Tem. godt.

*) See disse Aarsal. 1809. i B. S. 229.

Den første fik saaledes sin Character to Grader, den sidste een Grad forbedret.

I Religion.

1. Berndt Bendsen — Godt.

Characteren to Grader forbedret.

I Geographie.

1. Nicolai Bagger — Maadeligt.

2. Eggert Christ. Guldberg. — Tem. godt.

3. Salomon Hertz — Tem. godt.

4. Johan Peter Kløhn — Tem. godt.

5. Joachim Ulrich Lindenblad — Godt.

For No. 2, 3 og 4 Characteren een Grad, for No. 5 to Grader forhøjet. Den førstes Character uforbedret.

I Historie.

1. Nicolai Bagger — Tem. godt.

2. Christopher Gartner — Godt.

3. Johan Peter Kløhn — Tem. godt.

For No. 1 og 3 Characteren een Grad, for No. 2 to Grader forbedret.

Endvidere indfandt sig, efter Directionens specielle Tilladelse, til ny Prøve i Geometrien Jacob Hegelund, som ved Ex. Art. i Octbr. 1808 havde ladet eet af de skriftlige Spørgsmaale i Geometrien ubesvaret *), og derfor, ifølge Forordn.

*) See disse Annal. 1809. 2 B. S. 225. Tab. I.

§. 20 var forpligtet, til næste Examen Artium at indstille sig til ny Prøve i denne Rubrik. De ham forelagte tvende geometriske Opgaver besvarede han saaledes, at vedkommende Censorer derfor tilkiendte ham Characteren Godt.

4. Philosophisk-Philologisk Examen.

A. Philosophisk Prøve.

Den 6 April.

1. Johan Christian Wittusen. — Haud illaud.
2. Marc. Ludvig Hiortsh. — Haud. illaud.
3. Bernt Henr. Carl Wilkens. — Laud.
4. Jens Worm. — Haud. illaud.
5. Enler Hofk Marcher. — Haud. illaud.
6. Nicol. Peter Arboe. — Haud. illaud.
7. Johan. Bredahl Helm. — Haud. illaud.
8. Joch. Gottsche Elod. — Laud.
9. Andr. Christ. Hviid (fra Halsborg) — H. ill.
10. Egidius Ludvig Langberg. — Laud.
11. (afviist).

Den 10 April.

1. Andr. Christian Hviid (fra Kibbenh.) — Laud.
2. Ludvig Daac. — Haud illaud.
3. Carl Ulrich Jacobsen. — Laud; & publ.
enc. ornat.
4. Johan Jacob Prætorius. — Laud.

5. Nic. Frid. Herlev Andersen. — Laud.
6. afviist.
7. Thomas Møller. — Haud illaud.
8. Peter Christian Boye. — Laud.
9. Samuel Samuelsen. — Laud.
10. John Johansen. — Laud.
11. Nic. Fogtmann. — Laud. & publ. enc.
ornat.
12. Jørgen Stephensen. — Laud.
13. Claus Schonning Tryde. — Haud illaud.

Den 14 April.

1. Adam Moltke. — Laud.
2. Joh. Dittl. Brinch Kisbye. — Haud illaud.
3. Johan Wilhelm Bierg. — Laud.
4. Frider. Emil. Frisch. — Laud.
5. Laur. Holst. — Laud.
6. Ernst Johan v. Ditten. — Laud.
7. Jochum Warner Paasche. — Haud illaud.
8. Johan Rasmus Brandt. — Laud.
9. Pet. Jespersen Kuster. — Laud.
10. Joh. Christ. Lorentzen. — Haud illaud.
11. Jacob Hegelund. — Laud.

B. Philologist Prøve.

Den 4 April.

1. Jan. L. A. Rosenvinge Kolderup. — Laud.
2. Johan Ludvig Heiberg. Laud.

3. Christian Wilhelm Haagen. — Laud.
4. Matthias Friderichsen. — Laud.
5. Petr. Sadolin Keergaard. — Laud.
6. Peter Møller. — Laud.
7. Johan Andreas Lund. — Haud illaud.
8. William Christopher Zeise. — Laud.
9. Jerem. Müller Høegh. — Laud.
10. Frid. Wilh. Casper Benzon. — Laud.
11. Povel Povelzen. — Laud.
12. Andr. Christ. Hviid (fra Nalborg) — Laud.

Den 5 April.

1. Leopold Rosenbrn. — Laud.
2. Henr. Nicol. Clausen. — Laud.
3. Jac. Horneman Bredsdorff. — Laud.
4. Enlv. Gord. Jul. Rohde. — Laud.
5. Christen Estrup. — Laud.
6. Conrad Mathias Lunding. — Laud.
7. Johan Georg Holm. — Laud.
8. Povel Lemming. — Laud.
9. Carl Gust. Lilienskiold. — Laud.
10. Johan Georg Koesoed. — Laud.

Den 7 April.

1. Nsgyrr Johnsen Stadfeldt. — Laud.
2. Johan Peter Thriega. — Laud.
3. H. Ansh. Bierregaard. — Haud illaud.
4. Henr. Calmeyer Hirsch. — Laud.

5. Albert Petrus Lassen. — Laud.
6. Nicol. Christian Broch. — Laud.
7. Johan Jacob Jacobsen. — Laud.
8. Frid. Wilh. Aug. Kierungaard. — Laud.

Den 9 April.

1. Christian Albrect Lerche. — Laud.
2. Henr. Georg Flemming Lerche. — Laud.
3. Marc. P. K. Holst Schmidt. — Laud.
4. Johannes Koss. — Haud illaud.
5. Johan Georg Irgens. — Haud illaud.
6. Jacob Langebek. — Laud.
7. Jorgen Peter Lund. — Laud.
8. Rudolph Bay. — Laud.
9. Greg. Nicol. Klauemann. — Haud illaud.
10. Jacob Koesoed. — Laud.
11. Dan. Henr. Jydtmann. — Haud illaud.

Den 12 April.

1. Christian Michael Kottbøll. — Laud.
2. Eggert Christopher Guldberg — Non cont.
3. Johan Ernst Müller. — Haud illaud.
4. Georg Edvard Mourier. — Laud.
5. Marc. Ludvig Hiort. — Laud.
6. afviist.
7. Frider. Wilhelm Thiele. — Laud.
8. Johan. Lem. Smith. — Laud.

9. Bernt Bentsen. — Laudabilis.
 10. Johan Peter Kløhn. — Non cont.

Den 13 April.

1. Christ. Frid. Jac. v. Schmidten. — Laud.
 2. Jacob Friderik Reitz. — Laud.
 3. Peter Vaastруп. — Laud.
 4. Nic. Dietl. Amond Kæder. — Laud.
 5. afviist.
 6. Jacob Rife. — Laud.
 7. Andreas Pilegaard. — Haud illaud.
 8. Joh. Georg. Obel Praëm. — Laud.
 9. Jens Schydtz. — Laud.
 10. Joh. Christoph. Cornisch. — Laud.
 11. Christian Flor. — Laud.
 12. Peter Bisrnestad. — Laud.
 13. Joh. Th. Christensen. — Haud illaud.
 14. Dav. Albrect Joseph Nathan. — Laud.

Af dem, som nu havde aflagt begge Prøver, befandtes tvende, nemlig Nicolai Fogtmann og Carl Ulrich Jacobsen, at have gjort sig værdige til Udmærkelse, hvilke derfor bleve indkaldte for Censorerne og offentlig berømmede.

V. Presbeviisninger.

Den 26 Mai d. N. er Justitsraad og Professor for Astronomiæ ved Kiøbenhavn's Universitet, Th. Bugge, Ridder af Dannebrog, udnævnt til virkelig Etatsraad.

VI. Høitideligheder.

Rectorsskifte og Præmiers Uddeling.

Den 21 Jul. nedlagde hidtilværende Rector Magnificus, Professor Juris Hurtigkarl, Rectoratet og overleverede samme til Etatsraad og Ridder Bugge ved en latinſk Tale, som handlede om den store Forsigtighed, der bør iagttages ved at forkaste vedtagne og antage nye Sætninger.

Efterat Talen, som holdtes i Regentſkirken, var tilende, bleve ved den fratrædende Rector Præmiemedailler uddeelte til de Candidater, hvilke samme tilforn vare tilkiendte, nemlig Cand. Med. Ol. L. Bang og Candid. jur. Fred. Christ. Sibbern *).

Det Program, som i denne Anledning var udſtædt, havde Forf., Hr. Prof. Thorlacius, benyttet som en passende Leilighed til offentligen at

*) S. disse Ann. forrige Dpart. S. 50 ff.

besidne Universitetets Erkiendtlighed formedelst den vigtige Gave, som Hs. Excellence Ordens-Canzler ic. Grev Moltke nylig haade staaet det *). Forf. bemærker, at Gæmildhed, især og mod Videnskaber og Kunster, hører til de Grundfætninger og Handlinger, som altid have characteriseret høie Siæle, hvilke, opløstede over den almindelige Tænkemaades lave og snævre Sphære, sølede Attraa efter den stolte Hæder, at vorde Efterlægtenes Belgiorere og leve i dens taknemmelige Minde. Han lader Historien vidne om, hvorledes en saadan Gæmildhed altid udmærkede forædlede Nationer, store Mænd, og Læder, frugtbare paa ypperlige Hoveder. Især tøver Forf. med Fortiærlighed ved den Velvillie og Gøddædighed mod Videnskaberne, som gjorde det fiortende og fornæmmelig det femtende Aarhundrede til en saa lysende og ærefuld Epoke i den europæiske Culturs Aarbøger. En Mand var da bleven herskende, som Efterlægten snarere vil beundre end efterligne. Aldrig fandt en ædlere Beddekamp Sted end dengang, da Konger, Fyrster, Hertuger, Paver, Ørigheder, Borgere og den meenige Mand selv

*) Ovenfor S. 217 ff.

kappedes om at befordre Videnskaberne, hædre og opmuntre deres Dyrkere *).

Ved at forflytte sit Blik til Fædrelandet, hæfter Forf. det uvilkaarlig paa femte Frederiks Regering, og erindrer blandt dem, som under samme fremmede Videnskaber og Kunster, i Særdeleshed Geheimeraad Grev Adam Gottlob Moltke, hvis Nidkærhed skyldtes Anlægget af den botaniske Have, Oprettelsen af et naturhistorisk Museum paa Charlottenborg, Niebuhrs og Følges Reise til Arabien, Udgivelsen af Regenfuss's prægtige Værk og mange flere lige gavnlige eller for Fædrelandet hæderlige Foranstaltninger. Denne Erindring forbindes med Tanken om de Forhaabninger, som Videnskaberne og Kunsterne med grundet Tillid sætte til Frederik den femtes Sønnesøn, og som fiendelige Virkninger af Frederik den fjettes kongelige Exempel end mere tiene til at besyrke. Alle rede i forrige Aar saae man et mærkeligt Beviis paa privat Gævmildhed mod en videnskabelig An-

R 2

*) Udg. kan ikke undlade, i denne Anledning at gjøre opmærksom paa Engellænderen Roscoe's tvende til denne Materie's Oplysning høistvigtige Skrifter, nemlig Lorenz's af Medici og Pape Leo 10 Levnetsbeskrivelser.

stalt *). Indeværende Aar blev Vidne til et nyt Exempel af lignende Art, da Hs. Excellence, Geheimeconferenzraad, Ordenscantsler Grev Joachim Godske Moltke ei alene stiankede til Universitetet sin hele kostbare Naturaliesamling, men ogsaa med Gaven forbandt andre veldædige og gædmilde Bestemmelser. Jo sieldnere hidtil Exempler vare paa den danske Adels Gædmildhed mod Universitetet **), desto behageligere er den Tanke om en sig nærmende bedre Aand, hvortil de tvende sidste Aars Erfaringer synes at give Anledning.

Fors. meddeler nu Læseren nærmere Efterretning om Hs. Excellence Ordenscantslerens Gave til Universitetet, fremstiller sammes Omfang, Diemeed, Vigtighed og Værd ***) , og tolker den Taknemmelighed, hvormed Universitetet vil foreene Faderens, Sønnens og Sønnesønnens Navne i er-

*) Fors. mener Hs. Excellence, Geheime-Conferenzraad Grev Rosenkrones Gave, (hvorum s. Collegialtidenden 1809 No. 33.)

**) Med Navnene: Walchendorph, Scheel, Griis, Griis, Rosenkrans, Thott og Stampe er vel Listen udtømt paa de Individuer af den danske Adel, der i 300 Aar ved noget Legat eller Stiftelse af egen Formue hidtil havde erhvervet sig Ret til Universitetets Taknemmelighed.

**) Man see ovenfor S. 217.

fiendtligt Minde. Thi ogsaa Giverens Søn og Arving, Adam Wilhelm, tilkommer en Deel af denne Taknemmelighed. For saa Marsden Universitetets Værelse som dets duedige og haabefulde Medborger, deler han allerede nu sin ædle Faders Fortienester af dets Fremtid, og Fors. afholder sig alene af den Marsag fra at yttre sig om Videnskaberne Forventninger af den ædle Yngling, fordi han veed, at det er Siæle, der fødtes til stor Daad, egent, hellere at ville handle end roses.

VII. Smaaskrifter.

De duobus monumentis veteris ecclesiæ Epistola Friderici Münteri, Siællandiæ et Ordinum Regiorum equestrium Episcopi &c. &c. ad Reverend. Eccles. Sviogoth. Archiepiscop. J. A. Lindblom. Hafniæ 1810. 8. 36. pp.

Fredens lykkelige Gienoprettelse mellem tvende Raboe og Brødrefolk blev for den lærde Fors. af nærværende antiqvariske Afhandlingen behagelig Anledning til at fornye det ved Krigen afbrudte literære Samkvem med sin Ordensbroder og Ven, Erkebispfen af Upsala. Han ønskede, at den Skrivelse, som var bestemt til igien at aabne den standfede Brevveksel, ikke maatte laane sin Interesse fra

den private Venſkabsforbindelse alene, men ogsaa fra ſit videnskabelige Indhold, og beſluttede (eſter en forhen mellem Lærde ei uſædvanlig og i mange Henseender anbefalelsesværdig Bedtægt) deri at indlemme en paſſende literær Underſøgelse. Denne Beſlutning er det, man har at takke for den her meddeelte Beſkrivelse over tvende mærkbare chriſtelige Oldſtykker, ſom glemmes i Forfatterens Muſeum.

Det første, her omhandlede, Mindesmærke fra den chriſtelige Oldtid er en ottekantet Gemme af Carneol, paa hvilken man ſeer et Anker med tvende Fiſke ved Siden og omkring Figurerne de Bogſtaver: IHCOY *). Det er et yderſt ſældent Stykke, og Forfatteren kender ikke uden tre Gemmer, ſom ligne denne, iſhorvel de dog ei aldeles ſtemme overeens dermed.

Hvad angaaer det første Symbol, Ankeret, da er ſamme bekiendt nok. Det forekommer hyppig paa de græſke Byers og de Syriſt-macedoniſke Kongers Mynter, og betyder der — ikke Haabet, men — Statens rolige og blomſtrende Tilſtand, Billedet laant fra Skibes trygge Leie i Havnen. Paa de chriſtelige Gemmer betegner det derfor ei

*) Sees flukket i Kobber paa Afhandlingens første Side.

heller Haabet, men de ved Christi Naade og Religionens Belgierninger vederqvagede Sieles Roe og Fryd; men formedelsk det Beslagtede i Ideen er det vel muligt, at ogsaa Haabets Begreb seeneren er dermed blevet forbundet. Forresten forekommer det ofte paa christelige Gemmer, saavel som paa Levningerne af de gamle Christnes Liigsteene, hvor ogsaa undertiden een eller tvende Fiske ere tilfsiede *).

Men et ganske nyt og for Christendommen ganske eget Symbol er Fiskene; thi hvor man seer Fiske paa de gamle Folks Mynter eller andre deres Mindesmærker, tilkiendegive de en Svæstad. Men i de christelige Mindesmærker sættes Fisk allegorisk for de Christne selv; ja een eneste Fisk er undertiden Billedet paa Jesus Christus **). Overhovedet var de gamle Christnes allegoriske Kunst indskrænket til nogle faa Symboler, ligesom Kunst-

*) Exempler nok herpaa findes hos de Forfattere, som have opløst de christelige Begravelses-Mindesmærker, saasom Aringhi Roma subterranea; Boldet i sopra i cimiteri dei S. S. Martiri; Lupi Dissert. de Severi Martyris Epitaphio &c.

***) Man har herom en egen Afhandling af Angelo Castadonio under Titel: sopra i pesci col Simbolo di Gesu Christo presso gli antichi Christiani, men som Forf. dog aldrig har kunnet overkomme.

nere i det Hele vare fiendne hos dem; thi da de
 intet affkyede saa meget som Afguderie, og de fandt
 det sidste især fremmet og prydet ved Kunstnernes
 Arbejder, saa vare de saa indtagne mod denne
 Haandtering, at de afsolste Kunstnere tilligemed
 Astrologer, Skuespillere og andre, som dreve for-
 argelig Næring*). Derfor omtales i de første Nar-
 hundreder efter Christus hverken Kunstnere eller
 Kunstværker hos de Catholste, hvis Mangel ogsaa
 er klar nok af de Mindeemærker, som ere tilbage.
 Ogsaa kan man være temmelig vis paa, at de nu
 undergaaede Monymenter ei have vidnet om Kund-
 skaber af dette Slags; thi da vilde disse Arbejder
 upaatoivselig i Stridighederne om Billeddyrkelsen
 være blebne fremdragne og paaberaabte af dennes
 Forsvarere, hvilke tværtimod til Styrke for deres
 Paastand ei havde andet at fremvise end nogle faa
 Malerier paa Væggene, nogle Reliefer paa Kal-
 kene eller andre Kirkekar. Ja det er afgjort, at
 det ikke var uden Klætterne, som havde Christi
 og Apostlernes Billeder og bekrandsede dem med
 Blomster (hvorfor de ogsaa beskyldees for Afgude-
 rie), indtil endeligen, efter at Gudernes Altene
 vare omstyrtede og Templerne nedrevne eller ind-

*) Constitut. Apostol. Lib. VIII. cap. 32.

viede til Christendommens Tjeneste, ogsaa blandt de Christne Kunsten toges til Hielp til Kirkerens Prydelse. Men i hiin gamle Tid, da den her omtalte Carneol er bearbejdet, var Antallet af de Symboler, som kunde bruges uden Mistanke om Afguderie, overmaade indskrænket. Saadanne vare: Palmer, Martyrdommens eller et i Guds frygt tilbagelagt Livs Sindbillede; Duer, Uffyl-dighedens Tegn; den gode Hyrde; Hiorter, ved hvilke selve Christi Figur foresilledes; et Skib, Kirkens Symbol; Gudsolier, Hestespand, Billeder paa Livets Vandring: endeligen, det hyppigste Symbol af alle, Fiske, til hvilke vi nu maae komme tilbage.

Oprindelsen til Symbolet synes at burde hentes fra det Nye Testament, da Christus Matth. IV. 19. Marc. 1. 17. kalder Apostlerne Menneffere. Den gamle Kirke optog derfor Fisk som Symbol paa Christne, hvorfor disse ogsaa fik Navn af Fiske eller Smaafiske (piscis, pisciculi). Dette Symbol fandt man saa meget mere passende, da Vandet, Fiskenes Element, blev i Daaben anvendt ved enhver Indtrædelse i det christelige Samfund. Det ældste Exempel paa denne Benævnelse forekommer hos Clemens af Alexandrien. Men ligesom de Christne selv kaldtes Fiske, saaledes til-

lagtes dette mystiske Navn i en høiere Forstand Christus selv, hvorpaa mange Exempler forekomme saabel i Kunstmindsmærkerne som hos Kirkeskrivbenterne. Bag paa den ovenomtalte Gemme med Ankeret læses saaledes ogsaa den Indskrift: IXΘΥC. Oprindelsen til dette Symbol forklarer Optatus Milevitans saaledes: at det ved en saakaldet Acrostichis eller Sammensætning af Begyndelsesbogstaver paa Græst indeholder paa eengang fem hellige Navne (*Ιησους Χριστος, Θεου Υιος, Σωτηρ*, Jesus Christus, Guds Søn, Frelseren) hvilken Forklaring ogsaa andre Kirkesædrene erkiende. Men det ved Begyndelsesbogstaverne af de fem hellige Navne dannede Ord *ΙΧΘΥς*, som en mystisk Benævnelse paa Christus, udtolker Augustinus *) saaledes: „fordi han i denne Dødeligheds Afgrund, ligesom i Vandenes Dybde, har kunnet være levende, d. e. uden Synd.“ Kort sagt, det var sædvanligt, at betegne Christus ved Billedet af en Fisk, og det er saa meget mere sandsynligt, at dette Symbol hndedes af de Christne, jo høiere den Anseelse var, hvori fra de ældste Tider af en vis Fisk blev holdt, hvilken man tillagde den særdeles Kraft, at intet Kobbør indfandt sig, hvor den var, og som man

*) De civitat. Dei Lib. XVIII, c. 23.

deSaarfag ogsaa kaldte den hellige *). Men en gang vante til at gienkiende Christus under Fiskens Symbol, søgte man ham nu ogsaa paa de Steder i det gamle Testament, hvor Fisk omtales. Især hentydede man paa ham den Fisk, som Tobias fortælles at have taget Galden og Leveren af, og ved hvis Indbolde Dievelen blev fordreven fra Pigen Sara, ved hvilken sidste Meenigheden skulde forståes **).

Her af skionner man da let, hvorfor dette Symbol saa ofte forekommer i den gamle christelige Kunst, og det ei blot paa Steene, men ogsaa paa Malerier, som man har fundet i Catacomberne. Paa den foromtalte Carneol seer man saaledes en Fisk ved hver Side af det i Midten anbragte Anker. Stenen har vist nok hørt til en Ring. Blandt de Figurer, som Clemens af Alexandrien anbefaler til at bruges i christelige Signeter, nævnes ogsaa Fisk og Skibsanker (**). Fra det 12te eller 13de Aarhundrede af har samme Symbol været optaget i Pavernes Signetringe, med hvilke Breverne forsegles, og som man i Almindelighed kalder Pisca-

*) Aristotel. Hist. animal. IX. 37. Plin. Hist. Nat. IX. 47.

***) Augustin. Serm. VI de S. Petro et Paulo.

****) Pædagog. III. 11.

forier. Hvad nærværende Steen har været brugt til, tør Fors. ikke bestemme. I Almindelighed synes alle flige i Ringe indfattede Gemmer at have hørt til de gamle Christnes Bryllupsstykke. I hvor-om alting er, finder man her de tvende af Clemens omtalte Symboler. Den græske Indskrift lader formode, at Steenen fra Grækenland eller Orienten er kommen til Rom, hvorfra den afd. Zoëga har sendt Fors. den. Angaaende dens Alder synes man af Udgravningens Skønhed og Bogstavernes Form at kunne slutte, at den hører til den ældre christelige Tid, ventelig til det tredie eller fjerde Aarhundrede e. Ch.

Fors. gaaer nu over til Beskrivelsen af den anden numismatiske Antiquitet, som i Begyndelsen blev ommeldt, og som ligeledes glemmes i hans eget Cabinet. Det er en af de saakaldte Buller, som af Keisere, Konger, Øvrigheder, Biskopper og andre fornemme Mænd brugtes ved Diplomers Udsærdigelse, og af hvilke Tiden har levnet endeel, uagtet de Documenter, hvortil de hørte, ere undergaaede. Nærværende Bulle er saa meget mere mærkbar, da man hidtil endnu ingen har af Carthaginensiske Biskopper. Den er fundet mel-

lem Dønger af Conchylier og sønderbrudte Steene, saaledes, som den sees stukken i Kobber ved Afhandlingsens Slutning. Paa Aversen læses den Ind-

skrift: BICTORIS EPISCP KARTG (Victori Episcopi Karthaginensis. B for V en hyppig Græciæmus fra det tredie Aarhundrede af). Denne Biskop Victor levede i Midten af det syvende Aarhundrede efter Kristus *), hvoraf man altsaa seer, hvor gammel denne Bulle er. Efter ham omtales ikke i lang Tid nogen carthaginensisk Biskop; Hovedstaden Carthago selv blev Aar 698 ødelagt af Saracenerne. Tre Aarhundreder sildigere forekomme atter Biskopper af Carthago. I det ellefte Aarhundrede var en vis Cyriacus Erkebisp der; til ham eksisterer der et Brev *) fra Pave Gregor 7, af hvilket man seer, hvor bedrøvelig den carthaginensiske Kirkes Tilstand dengang var. Ved Aaret 1260 finder man, at fire Biskopper stode under Metropolitanen i Carthago, men sunkende under et utaaleligt Slaverie. Da det Saracenske Carthago endelig ganske var blevet forstyrret af Spanierne under Keiser Carl

*) En Skrivelse fra ham til den romerske Pave Theodor læses i Harduins Concilia Vol. III. p. 753.

***) Dateret 1076, blandt de Gregorianiske Breve III. 19.

den Femte, blev ogsaa Bispesædet der tilintetgjort, og nu er alene Titelen deraf tilbage, hvilken til en Erindring om de forrige Tider af den romerske Pave meddeles en af Prælaterne i Rom.

Paa Bullens Revers sees man Jomfrue Maria med Barnet i Arm. Dette Billede forekommer ofte; det hæves paa en Bulle af en vis Keiser Constantin og mange andre. Paa en Tid, da de Catholiske, Monophysiter og Monotheleter alle vegne ved τῆς Θεοτόκου Dykkelse pleiede at yttre deres fælles Had mod Nestorianerne, kan man ikke forundre sig over, at hendes Billede hyppigen blev anbragt.

Fors. slutter Afhandlingen og Brevet med Opfordring til Erkebiskoppen i Sverrig og de svenske Lærde, nu, da de Aarsager lykkeligen ere hævede, som afbrøde det literære Samkvem mellem begge Rigerne, at foreene deres Bestræbelser med de Danstes til den Fremtars af Videnskabeligheden paa begge Sider, som bedst opnaaes ved giensidig, eenig Medvirkning, samt villig Meddelelse af de literære Skatte, hvoraf begge Stater eie et saa betydeligt Forraad.

VIII. Blandede Efterretninger.

I Anledning af et fra Rector og Professores indkommet og af Directionen allerunderdanigst indstillet Forslag har det behaget Hans Majestæt, ved Resolution af 22 Mai d. A. allernaadigst at bemyndige Consistorium til, paa Kjøbenhavns Universitets Vegne med Universitetet i Leipzig at indgaae en giensidig Forening om Deductionsrenges Ophævelse *), saaledes at begge bemeldte Universiteter giensidigen renuncere paa de ethvert af dem tilkommende Rettigheder af de Arbecapitaler, som udføres fra det eene Universitet til Personer, der beviisligen vedkomme det andet.

Under 27 Junii d. A. har Hans Majestæt allernaadigst bifaldt, at en Sum af indtil 400 Rbd. maa af Communitetets Kasse anvendes til Regentsens indvendige Hvidning i denne Sommer.

I Anledning af de jevnlige Ansøgninger, som indkom fra dem, der ifølge Fd. af 22de Martz

*) Afgift af Capitalers Udførselse, for saavidt samme Fulde indløde i Statsskassen, er allerede ved Declarationerne af 7 Aug. 1772 og 9 Aug. 1776 hævet mellem Danmark og Sachsen.

1805 §. 20 vare forpligtede til; ved en overordentlig Examen i April Maaned at aflægge nye Prøver i visse Rubriker, om Tilladelse til, forinden disse Provers Aflæggelse at stædes til den philosophiske eller philologiske Examen, har Directionen ved Skrivelse til Rector og Professore af 30te Mart. d. N. bifaldt det Forslag, at de, som ifølge ovenmeldte Forordnings §. 20 ere forbundne til at underkaste sig ny Prøve i visse Rubriker, for Fremtiden examineres paa samme Dag, som Examen philosophicum og philologicum begynder, og at de, naar de i hine Prøver have bestaaet, kunne en af de følgende eller sidste Dage stædes til den philosophiske eller philologiske Examen, hvis de saadant maatte begiære.

Den 23de Mai udnævnte Consistorium Cand. Theol. Carl August Smidt til at nyde den ledigværende theologiske Plads paa Elersens Collegium.

Den 20de Jun. ligeledes Studios Henrich Meierhoff Jordan til at nyde den ledige mathematisk Plads paa samme Collegium.

Samme Dag Candid. Theol. J. E. Rasmussen og Studios. Theol. Johan Hansteen til Alummer paa Balchendorfs Collegium.

Den 11 Jul. ligeledes Cand. Theol. Marcus
Matthiesen til at nyde den theologiske Plads paa
Elersens Collegium.

Samme Dag Studios. Theol. Jens Møller
Wogelius, Studios. jur. Jochum Stockfleth
og Matt. Georg Peter Kepholtz til at nyde de
tre ledige Portioner, à 75 Rdlr. aarlig, af det
Fossiske Stipendium.

Academiske Reifestipendier nyde for nærvæ-
rende Tid følgende reisende Individuer

1) Dr. Philosophiæ P. O. Brønsted
siden 11 Jun. 1808 indtil 11 Jun.
1811 det Lassonske Reifestipendium,
under Dr. og Secretair Hammels
Bestyrelse, til Beløb hidtil 263 Rdl. 4 Mk. 14 Sk.

Stipendiet stiger herefter ved den
Riisbrighske Donation til 283 Rdl.
4 Mk. 14 Sk. aarlig.

2) Candidat. Theolog. Rasmus
Georg Fog Thune

a) af samme Lassonske Stipendium til
samme Tid 263 Rdl. 4 Mk. 14 Sk.

Universt. og Skole-Annaler 1810. 2 B. S

- b) af Stipendio Winstrupio-
Reseniano under Prof. Horne-
manns Ephorie aarlig. 137 R. 4 M. 8 S.
- c) af Stipendio Rosenkrantzi-
ano under sammens Ephorie aarlig 120 R. . . .
- d) af Stipendio Elersiano under
Statsraad Bugges Ephorie, aarlig 120 R. . . .
-
- 641 R. 3 M. 6 S.
- 3) Candidat. Theolog. Pet. E. Fi-
scher af det Rosenkrantziske
Stipendium under Professor
Hornemanns Ephorie. 120 R. . . .
- 4) Berg-Candidat H. E. Strøm af
det Thottiske Reifestipendium un-
der Statsraad Bugges Ephorie
aarlig 200 R. . . .
- 5) Candidat. Juris P. E. Strøm
ligesaa af samme 200 R. . . .
- 6) Cand. Med. Wit huse n af det
Finkiske Reifestipendium under
Professor Bangs Ephorie aarlig 80 Rd. . . .

Der gives vel flere Reifestipendier for Studen-
rende, men som enten efter Fundatserne ogsaa kun-
ne nydes hiemme, eller som for nærværende Tid slet
ikke uddeles, førend de have naaet en vis Summa
til Uddeling for Reisende. Til det første Slags hør

re det Hopnerſke under Prof. N. C. Kalls Ephorie, ſom efter fuldendt Reife nydes eet Aar hiemme, for nærværende Tid af Cand. Theol. Jerem. Müller, ſtort 200 Rd.; det Brochmannſke under Prof. Hornemanns, og det Fuirenſke under Prof. Bangs Ephorie, hvilke for nærværende Tid oppebæres hiemme. Til de ſidſte ere at regne det Stampeske Reifeſtipendium under Etatsraad Schlegels, og det Buchwaldſke under Prof. Bangs Ephorie.

I Februar Maaned d. A. behagede Amanduſis og Communitetscafferer i Odense Hr. H. A. Koefod at tilſtille Udgiveren den Sum 150 Rdlr., med Anmodning om, deraf at afgive de 20 Rdlr. ſom Bidrag til den paatænkte Anvendelse af hvad der indkom ved Salget af Talen om den academiſke Borgerrets Betydning ic., men efter bedſte Skjønnende at uddele de øvrige 130 Rdlr. til Udsderſtøttelse for trængende og værdige Studerende ved Univerſitetet. Hine 20 Rdlr. ere i ſin Tid anførte i vedkommende offentlige Regnskab (ſ. diſſe Annual. 1809 B. 2. S. 312.), og af de øvrige 130 Rdlr. ere de 110 Rdlr. ſaaledes blevne uddeelte, at trende trængende og værdige Studerende have

erholdet, een (en Nordmand) 50 Rdlr., een (en
 Islænder) 40 Rdlr., og een (ligeledes en Islænder)
 20 Rdlr. De tilbageværende 20 Rdlr. skulle i
 Forening med de 27 Rdlr., som endnu fra Ind-
 tagten af hiin Tale habes i Behold, efter at 600
 Rdlr. ere til Quæsuren afgivne (s. forr. Hæft. S.
 168), vorde anvendte til deres Diomeed paa den
 Maade, som i næste Hæfte skal blive ommeldt.

C.

I. Udgivning.

Ny almindelig Forordning angaaende
de lærde Skoler i Danmark
og Norge.

(Forts. See forr. Quart. S. 102.)

Hyvende Capitel.

Om Skolebeneficier.

§. 71.

Alle Legater og andre Gaver, som af private
Velgiørere hidtil ere givne eller herefter maatte
gives til at understøtte dvelige og trængende, eller
til at opmuntre haabefulde og flittige Disciple, skul-
le uroffeligen anvendes til disse Diemeed.

§. 72.

Skolebeneficierne skulde være tvende Slags.
Det første indskrænker sig til Fritagelse for at er

lægge Skolepenge, hvortil dog ikke regnes det i §. 67 bestemte Bidrag til Anskaffelsen af Lys, Varme o. s. v., hvilket Bidrag ogsaa enhver, der nyder Skolebeneficier, skal erlægge. Det andet Slags bestaaer i Pengestipendier, hvilke de Disciple, der allerede have fri Skolegang, endnu desuden kunne nyde til videre Understøttelse.

§. 73.

Det høieste Antal af Disciple, som gives fri Underviisning, skal i Cathedral-skolen i Kiøbenhavn være 40, i hver af de andre Cathedral-skoler 30, i de øvrige fuldstændige Skoler 20, i Middelskolerne 12.

§. 74.

Pengestipendier skulle have 3 Grader: 20, 35 og 50 Rdlr. aarlig. Det høieste Antal af saadanne Stipendier skal være: i Kiøbenhavns Cathedral-skole 10 af første Grad, hver til 20 Rdlr.; 10 af anden Grad til 35 Rdlr., og 10 af tredje Grad til 50 Rdlr. I de andre Cathedral-skoler: 7 Stipendier af hver Grad; i de øvrige fuldstændige lærde Skoler 6 Stipendier af den laveste, og 4 af hver af de tvende høiere Grader. I Middelskolerne, hvor den høieste Grad, 50 Rdlr. ikke finder Sted, 3, hver paa 35 Rdlr., og 6, hver paa 20 Rdlr.

§. 75.

Til at udrede forbemeldte Stipendier skal ved enhver Skole oprettes et Stipendiefond. Til Grundvold for dette Fond skal henlægges alle Privatlegater, som ere givne, eller herefter gives til duelige, flittige og trængende Disciples Understøttelse og Opmuntring. Men hvor disse Legater ikke ere tilstrækkelige, skulle Tilskudde, indtil Beløbet af de Stipendiesummer, som for enhver Skole ere bestemte, efterhaanden som fornødent gøres og som Omstændighederne det tillade, udredes fra andre Hiølpemidler, som Skolerne enten allerede maatte være i Besiddelse af, eller for dem kunde udfindes.

§. 76.

Disciple, for hvilke Skolebeneficier søges, kunne ikkun under følgende Betingelser dertil komme i Betragtning.

- 1) at de ere bestemte til, efter fuldendte Skoleaar og loofformelig Dimission at studere ved Universitetet;
- 2) at det fattes dem hverken paa Anlæg eller Lyst til Studeringer;
- 3) at de ved sædelig Opførsel og ved Flid gisre sig fortiente til Understøttelse;

4) at deres Trang til Skolebeneficier er bekræftet med antagelige Attester.

§. 77.

Jungen Discipel maa bringes i Forslag til Skolebeneficier, førend han har været et Aar i Skolen.

Fra denne Regel finde dog Undtagelser Sted:

1) for Disciple fra Island og Færøerne, hvilke, naar de til Skolerne i Vore Riger forsendes, skulle der vedblive i Besiddelsen af de dem ved ældre Anordninger meddeelte Privilegier;

2) for dem, som overgaae fra Middelskolerne til nogen af de fuldstændige Skoler, og som i Middelskolerne allerede have haft fri Underviisning eller Stipendier, hvilke Beneficier de da beholde i de Skoler, hvori de indtræde. Er det bestemte Antal af Gratistpladse besat, da antages de som overordentlige Gratister, og skulde intet Stipendium være ledigt, da udredes Besøbet af deres hidtil havde Stipendium af den Middelskole, som de forlade, indtil et af den fuldstændige Skoles egne Stipendier kan dem forundes;

3) for de Gratister og Stipendiater, som af gyselige Harsager og med gode Vidnesbyrd gaae over fra en af de fuldstændige lærde Skoler til en anden.

I øvrigt bemyndige Vi Vor Direction til at bevilge en med Omstændighederne passende Forkortelse i det bestemte Prøveaar, eller til at tilstaae foreløbig Understøttelse, naar der habes Visshed om, at en Discipel er fortrinligen værdig og trængende til tidligere Hielp.

§. 78.

Det første Beneficium, som paa indgiven Ansøgning tildeeles en Discipel under ovenansførte Betingelser, er fri Underviisning. Om nogen derefter endvidere skal nyde Stipendium, eller gaae frem fra sammes ringere til høiere Grader, dette skal beroe paa, om og hvorvidt han udmærker sig ved Talent, Flid, Fremgang og sædelig Opførsel.

§. 79.

Ledige Gratist- og Stipendiepladser, til hvilke ingen behørig competent Discipel maatte melde sig, blive indtil videre ubesatte. Alle Besparelser af Stipendier, som derved eller ved indtræffende Vacancer i Skoleaarets Løb foranlediges, skal allene komme Skolens Stipendiefond tilgode, og anvendes til at forøge dets frugtbringende Kapital, indtil denne er istand til at udrede de i §. 74 bestemte Stipendiesummer; men naar dette er Tilfældet, da anvendes det Overskydende, efter Vor Directions foregaaende Bestemmelse, til overordentlig Under-

støttelse for Skolens udmærkede Disciple i deres Skole- og Universitetsaar.

§. 80.

Naar en Stipendiats Fornødenheder, hvortil regnes Anskaffelsen af de vundværlige Skolebøger, tillade det, bliver kun en Deel af det ham bevilgede Stipendium anvist til Udbetaling; det Øvrige oplægges for ham.

§. 81.

Af Stipendiatens Oplag betales ham ved hans Dimission til Universitetet en Trediedeel. Den anden Trediedeel anvises ham af Vor Direction til Udbetaling ved Enden af hans første academiske Halvaar, og den sidste Trediedeel ligeledes efter det andet Halvaars Forløb, efterat det ved indsendte Attester fra vedkommende Professorer og ved de Prøver, han har været underkastet, er beviist, at han hensigtsmæssigen har anvendt sin Tid i begge Halvaar, og ført et anstændigt Levnet.

§. 82.

Forlaget til Skolebeneficiernes Fordeeling efter ovenmeldte deres Slags og Gradationer, samt til Bestemmelsen af den Deel, der kan udbetales, og den, der kan oplægges for hvert enkelt Stipendiat i ethvert tilkommende Skoleaar, skal i Cathedralskolerne i Kiøbenhavn, Christiania og Odense,

som hidtil, affattes af Rector og Skoleraad, i de øvrige lærde Skoler af enhver Skoles første Lærer, i den Form, som Directionen foreskriver, og, tilføjedes Beretningen om den offentlige Examen og det i §. 61 befalede Udtog af den almindelige Skoleprotocol, tilsendes Directionen til Bedømmelse og Approbation. Denne Approbation gielder kun for det nye Skoleaar indtil næste offentlige Examen, da nyt Forslag indstilles.

§. 83.

Naar en Discipel, som noget Skolebeneficiarius er tillagt, viser sig dertil uærdig, eller ikke svarer til den Mening, som har været fattet om ham, eller seer sin Trang ved lykkelige Begivenheder hævet, da nedsettes eller ophører det eller de tilstaaede Beneficier for en bestemt Tid eller for bestandig.

§. 84.

Dersom en Stipendiat gaaer over fra een Skole i en anden, for at fortsætte sine Studier, skal det Oplag, han i den første Skole har havt, komme ham tilgode; men forlader han ellers Skolen inden den ordentlige Dimissionstid, eller hans Bestemmelse til academiske Studeringer forandres, da falder det for ham samlede Oplag tilbage til Stipendiefondet; og endvidere har Skolekassen Ret

til at fordrø de oppebaarne Stipendier tilbagebetale. Undtagelse i disse Tilfælde maa dog Directionen være bemyndiget til, efter Omstændighederne at bevilge, især for de Disciple, som, i Overeensstemmelse med §. 59, efter vedkommende Læres Raad forandre deres Bestemmelse.

§. 85.

Alle de Disciple, som allerede vare i enhver af de lærde Skoler forend sammes Reform, skulle fremdeles nyde fri Underviisning, saalange de tre første i §. 76 anførte Betingelser ere forhaanden. Og saasidt de ere Stipendiater, beholde de, under samtlige bemeldte §§ Betingelser, de Stipendier, som efter den af Stiftets Biskop sidst udfærdigede Approbation ere dem tilkagte.

Attesterne for deres Trang til offentlig Understøttelse have de at tilstille Skolens første Lærer, forend det første Stipendieforslag efter denne Forordnings Datum indsendes. Udebliver saadant Beviis, da ansees Vedkommende for at have frasagt sig Stipendier for Fremtiden, hvorimod en saadan Discipel beholder det for ham samlede Oplag, hvilket i sin Tid udbetales efter de forestrevne almindelige Regler.

§. 86.

I Henseende til Skolepenges Betaling for de Disciple, som ere antagne i Skolerne efter deres Reform, skal, ifølge det, som dem ved deres Antagelse er bekiendtgjort, forholdes efter Bestemmelserne i denne Vor Forordning. De af dem, som tilstaaes Gratistpladse, ere ordentlige Gratister, hvis Antal kan stige indtil det høieste, som for hver Skole er bestemt, de i næstforegaaende §. ommeldte overordentlige Gratister uberegne.

§. 87.

Derfom den samlede Sum af Stipendier, som ere tilstaaede Disciple indtil denne Vor Forordnings Datum, i nogen Skole overgaaer, eller er lige med den høieste Sum, som for Skolen i §. 74 er bestemt, kan intet nyt Stipendium der tilstaaes, førend den Sum, som nu udbetales, er nedbragt under den, der er bestemt.

Ottende Capitel.

Om Skoleprøverne og Dimissionen til Universitetet.

§. 88.

Bed Slutningen af første og tredje Kvartal i ethvert Skoleaar prøver Skolens første Lærer Disciplenes Fremgang i enhver Specialklasse, eller lader den i sin Rædselsforretning prøve af de øvrige ved

Kommende Lærere, for at være istand til at bedømme Underviisningens Fremgang, og derefter at affatte de Bemærkninger, som, ifølge §. 43, skulle ledsage Lærernes Indberetninger.

Ved Slutningen af andet Kvartal foretages en skriftlig Prøve i alle de Specialklasser, i hvilke en saadan kan ansees passende; men i de Specialklasser, i hvilke det vilde være for tidligt at fordre skriftlige Udarbejdelser, eller i hvilke en skriftlig Prøve ikke kunde ansees tilstrækkelig til, med nogenlunde Sikkerhed at bedømme Disciplenes Fremfærd, prøves disse enten blot mundtlig eller mundtlig og skriftlig tillige. Vor Direction bestemmer Fremgangsmaaden ved denne Examen, som ikke maa vare længere end een Uge.

§. 89.

I de sidste 14 Dage af det fjerde Kvartal holdes en offentlig Examen, til hvilken Afdelingen staaer aaben for Disciplenes Forældre, Børgere og Belysere, saavel som for alle Belysere af videnskabelige Underviisning. Ved de Skoler, hvor det hidindtil har været brugeligt, indbydes til denne Examen ved et trykt Program, hvilken Indbydelsesmaade Directionen sørger for, efterhaanden at blive gjort almindelig.

§. 90.

Skole-Ephorerne paasee, at denne Examen holdes til bestemt Tid, med passende Høitidelighed og i Overeensstemmelse med, hvad i den Henseende er forestrevet. Skolens første Lærer tilligger dem en Liste, som angiver Ordenen, i hvilken Specialklasserne skulle følge efter hinanden paa de bestemte Examenstage, og Tiden, som skal anvendes til at prøve enhver af Klasserne især.

§. 91.

Faste Censorer ved denne Examen ere, foruden Specialklassens Lærer, som altid selv examinerer, Skolens første, og i det mindste een af de øvrige faste Lærere. Naar Skolens første Lærer examinerer, og ingen af de overordentlige Censorer kunne være tilstede, da ere tvende af de øvrige faste Lærere Medcensorer. Overordentlige Censorer ere:

- a) Medlemmerne af Vor Direction, naar de kunne være tilstede.
- b) Skole Ephorerne, naar andre Forretninger dem det tillade.
- c) Andre Stedets eller Omegnens agtbare Videnskabsmænd, som af Skolens første Lærer foreslaaes Ephorerne, og af dem indbydes til at

være tilstede, og, efter deres Heilighed, at deeltage i Censuren.

De faste Censorer bør altid være tilstede; Udeblivelsen af de overordentlige Censorer maa ikke standse Examinationens eengang bestemte Orden.

§. 92.

Førend Prøven i en Specialklasse begynder, fremlægges af den Lærer, der skal examinere, en skriftlig Anmeldelse af det, som i det sidste Skoleaar er læst. Derefter vælger den første Lærer, men, naar han selv examinerer, en af de overordentlige Censorer, de Themata og Opgaver, som nu til Prøve skal giennemgaaes eller besvares. Disciplene fremkaldes, den ene efter den anden, i selvvalgt Orden, og enhver Discipel prøves saalænge, indtil Censorerne kunne bedømme hans Fremgang.

Efter fuldendt Prøve med hver Discipel tegner hver Censor for sig en af følgende Characterer, som han formener at kunne tilkomme den Prøvede: Udmærket godt, Meget godt, Godt, Læmmelig godt, Maadeligt, Slet. Naar hele Klassen er examineret, sammenligne Censorerne deres Lister, og naar de ere bleve eenige om, hvilken af forberemte Characterer enhver kan gives, indføres samme i en Censurliste, som af alle Censorerne underskrives.

§. 93.

Af de tvende øverste Specialklasser i det latin-
 ske Sprog, de tvende øverste i det danske, og den
 øverste Klasse i de fremmede levende Sprog udar-
 bejdes endvidere under nære Opsyn Stilleprøver,
 til hvilke Themata opgives af Skolens første Lærer.
 Disse skriftlige Prøver, med hvilke enhver Discipel
 til Eftersyn lader følge hans Stillebøger for det
 forløbne Skoleaar, bedømmes af de samme Cen-
 sorer, som vare tilstede ved de mundtlige Prøver i
 bemeldte Klasser. De latinske og danske gives eg-
 ne Characterer, uden Hensyn paa de mundtlige Prø-
 vers Udfald; de øvrige bedømmes i Forbindelse
 med den mundtlige Examens Udfald i vedkommen-
 de Klasser, og for begge, saavel den mundtlige
 som den skriftlige Examen, gives en fælles Charac-
 ter. Ved Slutningen af den offentlige Examen
 censureres Disciplenes Skrift- og Tegneprøver,
 samt Prøverne paa Fremgangen i Vocalmusik og
 Gymnastik, hvor disse Underviisninger finde Sted.

§. 94.

Resultaterne af de fælles Censurlister indfø-
 res i en Generaltabel, hvilken, tilligemed en Ind-
 beretning om Examens Indretning og Gang, samt
 de Censorer, der hvergang have været tilstede,
 Universit. og Skole-Annual. 1810. 2. B.

indsendes til Vor Direction, i det seeneſte 14 Dage efter Examen, tilligemed de udarbejdede Stilleprover i de tvende øverſte latiniſke og den øverſte danſke Sprogklaſſe.

Endvidere ſhulle de enhver Discipel i ethvert Lærefag tilkiendte Characterer ikke allene indføres i hans Characterbog, for at komme hans Forældre og Børger til Kundſkab, men ogsaa inddrages i en Liſte, ſom for en Tid af een Maaned efter Examen opſlaaes i Skolens Vareſer.

§. 95.

Efter Udfaldet af de Qvartalsprover og Examina, ſom i §. 88 og 89 ere nævnte, og med Henſyn til enhver Discipels Flid og Freingang, beſtemmes hans høiere og lavere Plads i Specialklaſſerne for det følgende Tierdingaar, i hvis Løb det dog ſtaaer vedkommende Klaſſes Lærer frit for, med Skolens forſte Lærers Samtykke, at giøre Forandring i Henſeende til enkelte Disciple, naar det findes tienligt at anvende ſom Straf Nedsættelse for en Tid fra den Plads, ſom Discipelen, iſølge den foregaaende Qvartalsprøve, har fortient. Saa kan og en Discipel ved fuldendt Qvartalsprøve, men da kun efter Beſlutning i Lærerefamlingen, nedſtyttes i en lavere Klaſſe, naar han ſommedelſt Uflid og mærkelig Forringelse maatte fortjene ſaadan Nedsættelse.

§. 96.

Opflyttelse fra en lavere til en høiere Specie-
 allklasse finder ordentligviis kun Sted ved den of-
 fentlige Examens Slutning.

Ingen Opflytning i høiere Klasse kan skee
 uden efter Overlæg mellem samtlige faste Lærere,
 til hvem allene Dommen om Modenheden til Op-
 flytning aldeles skal være overladt, uden at Noget,
 hvad Forhold han end staaer i til Skolen eller til
 enkelte Disciple, deri maa blande sig. Denne Op-
 flytning finder Sted, naar en Discipel i Fundamen-
 talfundskaber og især i de gamle Sprog har op-
 naaet den Fasthed, og derhos overhøvedet den For-
 standscultur, som den lavere Klasse bør forskaffe
 ham, for at kunne giøre sikker Fremgang i den
 høiere.

§. 97.

Naar det i Skolerne skal afgjøres, om en
 Discipel er moden til at dimitteres til Univerfite-
 tet, afgiver enhver Lærer, saavidt hans Lærefag
 angaaer, sit skriftlige Botum til Rectoren. Er-
 klærer denne sig for Dimissionen, da finder den
 Sted; dog, saafremt nogen Lærers Botum har
 afveget fra denne Mening, har den dissenterende
 Lærer Ret til, for at sikke sig for Ansvar, at for-

lange, at hans afvigende Votum indføres i Dimissionsberetningen. Er Rectors Stemme imod Dimissionen, udsættes den, om endog alle de øvrige Læreres Stemmer vare for den.

§. 98.

Ret til at dimittere tilkommer:

- a) Rector og Skoleraad i de Skoler, hvor Skoleraad er, og Rectoren i de øvrige fuldstændige Skoler, for de Disciple, som derfra, efter fuldendt Stolecurfus, til Universitetet udgaae.
- b) Forstanderne for de nuværende Privatinstiteter, i hvilke Underviisningen udstrækker sig over samme Lærefag og ligesaavidt, som i de fuldstændige lærde Skoler, og som hidtil have dimitteret.
- c) Magistri Artium, som ved Kiøbenhavns Universitet have erholdt Graden.

Alle andre, være sig Institutforstandere eller Privatlærere, skulle, førend de kunne udøve bemeldte Rettighed, søge og erholde Tilladelse dertil fra Vor Direction.

§. 99.

Om Rettigheden herefter kan meddeles et Institut, skal beroe paa, om det findes saaledes indrettet og med Lærere forsynet, at der kan have

grundet Formodning om, at det kunde bringe Dimittender til fornøden Modenhed.

§. 100.

Alle Privatlærere, der attraae bemeldte Rettighed, have at anmelde i deres Ansøgninger, som maae være bilagte med Originalattester, hvorledes deres academiske Studier have været indrettede, og siden paa egen Haand fortsatte; og har Mogen forhen dimitteret, maae tillige forklares, hvem han har dimitteret, og naar. Directionen indhenter dernæst videre Underretning og Betænkning fra Universitetet, hvorefter Tilladelsen kan gives eller nægtes. Skulde Ansøgerens Kundskaber i Skoleunderviisningens Hovedfag være Academiets Lærere ubekjendte, eller ikke tilstrækkeligen bevises, og den ansøgte Tilladelse paa Grund heraf nægtes, da skal det tilstædes Ansøgeren, naar han forlanger det, at aflægge nye Prover paa sin Duelighed, i den Orden, som Vor Direction nærmere maatte bestemme.

§. 101.

Naar Mand af bekjendte Indsigter i Skoleunderviisningens Hovedfag ønske at dimittere til Universitetet deres egne Sønner eller Myndliger, som de enten selv have underviist, eller over hvis Underviisning og Forberedelse til Universitetet de

Habe ført nsie og vedvarende Opsyn, da skal Til-
ladelse dem dertil, uden videre Undersøgelse, af
Vor Direction meddeles.

§. 102.

Ingen fast Lærer ved nogen af de offentlige
Skoler bør det tilstaaes at dimittere privat. Ogsaa
for en Rector strækker Rettigheden at dimittere sig
ikkun til de Disciple, som, efter fuldendt Skole-
kursus, forlade den ham anbetroede Skole.

§. 103.

Enhver som er bleven forberedet til Univer-
sitetet, enten i et Institut, eller af en Privatlærer,
der ikke er berettiget til at dimittere, bør, forin-
den han anmeldes til Examen Artium, underkaste
sig et foreløbigt Tentamen i en af de fuldstændige
lærde Skoler.

Dette Tentamen foretages udenfor de sæd-
vanlige Skoletimer af de Lærere, til hvis Under-
visningsfag de Sprog og Videnskaber henhøre, i
hvilke Dimittenden, ifølge Forordningen af 22de
Marts 1805, skal aflægge Prove ved Examen
Artium. Han prøves da deels mundtlig, deels
skriftlig i samtlige disse Sprog og Videnskaber.
Efter dette Tentamens Udfald bestemmes af Exa-
minatorerne paa samme Maade, som for Skoler-
nes egne Disciple er fastsat, om den Prøvede kan

afgaae til Universitetet eller ikke. I første Tilfælde udstædes af Rector en Attest om, at Dimittenden er funden antagelig til academisk Underviisning, hvilken Attest hoslægges Anmeldelsen til Examen Artium, hvorefter den paa saadan Maade Anmeldte antages ved Universitetet som Privatist. I det andet Tilfælde derimod tilkiendegiver Rector skriftligen, at den begierte Attest ikke kan udstædes, samt Grunden, hvorfor det ikke kan skee.

Skulde det ved Examen Artium befindes, at en Dimittend, der med saadan Attest har været forsynet, var saa umoden, at han ikke kunde stædes til den mundtlige Prøve, da paaligger saavel Rectoren, der har udstædt Attesten, som de øvrige Examinatorer, det samme Ansvar, som for lostridig Dimission er fastsat.

§. 104.

Enhver, som dimitterer, skal saaledes staae til Ansvar, at, naar nogen af dem, han dimitterer til Examen Artium, faaer saa slet Character, at han maa afvises fra mundtlig Examen, skal den Dimitterende første Gang erlægge en Bukt til Skolens Bibliothek af 20 Rdlr., anden Gang dobbelt saa meget, og tredie Gang have sit Embede, hvis han er offentlig Skolelærer, men sin Di-

dimissionsret, saafremt han er Forstander for et Privatinstitut eller Privatlærer, forbrudt.

§. 105.

Et endnu mere stærket Ansvar skal paaligge de Privatlærere, der dimittere saadanne Elever, som, efter en Tidlang at have besøgt en offentlig lærd Skole, have forladt den, enten fordi de ere blevne kiendte uskikkede til Studeringer, eller fordi de ikke have villet oppebie den til en lovmæssig Dimission fra Skolen fornødne Modenhed. Thi dersom en saadan Dimittend erholder for nogen af de skriftlige Prover ved Examen Artium en Character, der udelukker ham fra at stædes til mundtlig Prove, da skal den, der ved at dimittere ham har været ham behjælpelig til at unddrage sig fra de Love, Vi have givet for at fremme Skolevæsenet, have sin Dimissionsret forbrudt.

§. 106.

Enhver, som dimitteres til Universitetet, maa der fremvise et Testimonium, udstædt paa Latin af den dimitterende Lærer, og skrevet paa behørig Stempletpapir, hvori Dimittenden meddeles det ham tilkommende Vidnesbyrd om Flid, Fremgang og Sædelighed, og, hvis han har gaaet i offentlig Skole, anføres, om han der har havt

Stipendier, og da hvilke, samt om deraf er op-
lagt, og hvor meget.

Endvidere bør enhver Dimittend til Univer-
sitetet medbringe de Bøger, hvori han i det sidste
Skoleaar har indført sine Oversættelser og andre
skriftlige Udarbejdelser i de ældre og nyere Sprog,
saadanne, som de have været fremlagte for ved-
kommende Lærere, og med disse originale Kettel-
ser, hvilke Bøger enhver Dimittend afleverer ved
Universitetet tilligemed hans Testimonium.

§. 107.

Ogsaa for enhver, som forlader en offentlig
Skole, hvad enten han har besøgt den som Stude-
rende eller Ikkestuderende, uden derfra at gaae til
Universitetet, skal af Skolens første Lærer udstædes
et Testimonium paa Dansk, hvori forklares, hvor-
længe han har nydt Underviisning i Skolen, hvori
han er underviist, hvilken Fremgang han har gjort,
og hvorledes han har opført sig. Uden saadant Te-
stimonium maa ingen, som har søgt en offentlig
lærd Skole, gives Udgang til en anden, eller af
noget Privatinstitut eller nogen Privatlærer anta-
ges til Underviisning, for siden at dimitteres.

§. 108.

For ethvert Testimonium, som fra en Skole
udstædes, være sig ved Dimissionen til Universte-

tet eller ikke, betaler den, som modtager det, 10 Rdlr. til Skolekassen, med mindre han har oppebaaret noget Skolebeneficium, i hvilket Fald det meddeles ham gratis.

Naar nogen dimitteres privat, betaler han til nærmeste fuldstændige Skoles Kasse 10 Rdlr.; men stædes en Privatist til foreløbigt Tentamen i en offentlig Skole, og dimitteres siden, da betales for begge Dele 20 Rdlr.

Bevlīs for, at saadan Betaling er erlagt, skal Privatisten vedlægge sit Testimonium, forinden han stædes til Examen Artium.

(Slutningen i næste Hæfte.)

II. Afgang, Befordringer og Teresbeviisninger.

Den 6 Februar d. N. er Forstander og Regnskabsfører ved Odense Communitet Peder Holmer efter Ansøgning i Raade og med Pension entlediget fra dette sit Embede, og i hans Sted Amanuens samt Kasserer ved den hyenske geistlige Enkekasse, Hans Ancher Koe soed, bestikket til Regnskabsfører og Kasserer ved bemeldte Communitet.

Den 14 April s. N. ere Adjuncterne Christian Ludvig Sinding ved den lærde Skole i Randers og Andreas Carl Kierulf ved den lærde Skole i

Nyborg efter Ansøgning i Raade entledigede fra deres Embeder, og i deres Sted under samme Dato allernaadigst udnævnte til Adjunct ved Kanders Skole, Cand. Theol. Steen Steensen Blicher, til Adjunct ved den lærde Skole i Nyborg, Cand. Theol. Andreas Hasfelager; Conrector ved den lærde Skole i Koeskilde, Mag. Carl Frederik Schult; bestikket til Rector ved samme Skole, og Alumn. Sem. pæd. Peter Grib Fibiger til Adjunct sammesteds; hidtilværende Læmest lærer ved Cathedralsskolen i Ribe, Peter Tetens Hansen til Adjunct ved denne Skole; Cand. Theol. Peter Georg Bohr til Adjunct ved Middelsskolen i Nakskov istedet for den til ordineret Catechet i samme Bye befordrede Adjunct B. P. Holst; Rector ved Cathedralsskolen i Odense, Mag. Ludvig Heiberg forundt Titel af Professor og Rang med 6te Klasse No. 13; samt Adjunct ved Cathedralsskolen i Viborg, Frederik Hasselbalch og Adjunct ved den lærde Skole i Koeskilde, Hans Henrik Behrmann Prædicat og Overlærer.

Den 22de Mai s. A. ere Adjuncterne Jacob Hee ved den lærde Skole i Nyborg og Ole Michael Schmidt ved Cathedralsskolen i Tronhiem efter Ansøgning i Raade entledigede fra deres Embeder, og i deres Sted Studiosi Andreas Faaborg Mû:

lerz og Christian Asmus Møller bestiktede til
Adjuncter, den første ved Nyborg, den sidste ved
Tronhiems Skole.

III. Bidrag til Sangopvartningens Historie ved de lærde Skoler *).

Extract af et under 6 Marts 1739 al-
lernaadigst confirmeret Reglement

*) Efterat den med de lærde Skoler siden disses Stif-
telse altid forbundne, og for Skolefiden og Skolestus-
diernes Orden saa fadelige, Kirke- og Sangop-
vartning nu endelig ved den Kgl. Resolution af 10
Decbr. 1805 (Jvfr. Bd. 7 Nbr. 1809 Cap. 5. S. 56)
er ophævet (see disse Ann. 1806 i B. S. 147 ff.), ville
alle foregaaende, denne Indretning vedkommende,
Skrifter og Bestemmelser lidt efter lidt indtage de-
res Plads blandt Skole-Antiquiteter. Men da Ind-
retningen selv i mere end 3 Aarhundreder har udgjort
saa at sige en constitutiv Deel af det lærde Skolevæ-
sen, og det Specielle e deri, som dog for kommende
Tider vil kunne have nogen Interesse, efterhaanden
vil gaae i Forglemmelse, saa har Udgiveren fundet
det Umagen værdt, i disse Aunaler at opbevare et af
de forskiellige, men dog med hinanden i det Væsentli-
ge overensstemmende, Reglementer for Sangop-
vartnings Indtægterne, han har ved Haanden. Han
har valgt det, som gjaldt for Horsens Skole, og

for, hvad Horsens Skole bør nyde af Liigbegiængelser, Copulationer, Børnedaab og Introductioner.

1. Om Liigbegiængelser.

- 1) Naar alle Klokkerne ringes, betales til Skolen, som da med Rectore og begge Collegis møde paa Kirkegaarden og opvarter med Sangen i Kirken *) 3 Rdlr.
- 2) Naar alle Klokkerne ringes, den største undtagen, og hele Skolen forlanges, da betales 2 Rd.
- 3) Men dersom nogen allene forlanger begge Collegas og $\frac{2}{3}$ Part af Skolens **) Disciple, betales derfor 1 Rd. 2 mf.

i Anmærkningerne sammenlignet det med et andet for Christiansands Skole, som er omtrent af samme Tid.

*) Efter et lignende af Stiftamtmand Wittich og Biskop Kærup under 29 Jan. 1735 for Christiansands Skole udstedt Reglement (hvori ved den i et ældre Reglement af 7 Dec. 1693 fastsatte Part nærmere bestemtes) betales der for et Liig med fuld Skole 4 Rd. 2 mf. 18 s. For et saa kaldet Kielderliig (Liig som begraves i Kirken eller blyattes i dens Begravelses-Kielder) betales, efter Bedragt, 6 Rdlr., og, naar det var et Barn, 3 Rd.

**) I Christiansand for et Liig med halv Skole, en mødende Lærer og Kirkens to smaa Klokker 2 Rd. 2

- 4) Naar ikkuns en af Collegis og $\frac{1}{2}$ Part af Disciplene forlanges, svares allene 4 Mk.
- 5) De, som ei paa ordinaire Tider begravnes, men med Kgl. allernaadigst Tilladelse enten Aften eller Morgen nedfattes, betale til Skolen 3 Rd. Den der ved 12 Slet begravnes og ikke nyder eller begynder Skolens Tjeneste, betaler, om de nogenledes Formue have, 4 Mk. Og om de ere af ringere Formue 2 Mk. Men Fattige og Uformuende give intet hverken til Kirken eller Skolen, naar de derom fremvise Borgemeisters Attest. Naar nogen ved Dødsfald giver Lys til Kirken, nyder Chorsdegnen Floret, naar de ere udbrændte, og aparte for dennem at tænde 4 Mk. Men naar de ei længere kan brænde, falder Stykkerne ligesom af de andre til Kirken.

2. Om Copulationer.

- 1) Skeer Copulationer i Huset, da betales til Kirken i Steden for Tavlepengene, den ellers
- 16 s, for et Barn eller en Halvvoxen 1 Rd. Derimod uden Klokker og modende Lærer for en Voren 2 mk., for et Barn 1 mk., og naar Begravelsen skee paa Hospitalsskirkegaarden, for et vorent Liig 1 mk. 8 s, for et Barn 12 s.

kunde nyde, om Brudgommen er af Rangen 3 Rd.

Og de som ikke ere af Rangen 2 Rd.

Til Skolen gives, enten deres Tjeneste begiæres eller ikke, dersom Brudgommen er i Rangen 3 Rd. *)

Og af dem, som ikke ere i Rangen 2 Rd. **)

Og skal da Skolen være obligeret at musiceert et Stykke eller sünge nogle Vers af en Psalme, hvilket som helst begiæres for og efter Copulationen, og en Psalme, naar der ofres, om det steer. Men om Instrumental Musique begiæres, da betales Stadens Musicantere derfor, og befatter sig Skolen intet dermed.

Organisten i saadan Tilfælde nyder 1 Rd.

Chorsdegnen 4 Rd.

2) Naar Copulationen steer i Kirken enten til Froe-Prædiken eller andre Ugedags Prædikener, gives til dem af Skolen, som Sungen forestaer 2 Rd. ***)

*) I Christiansand 5 Rdlr.

**) I Christiansand 2 à 4 Rdlr., eftersom de vilde anses mere eller mindre fornemme.

***) I Christiansand 2 Rdlr.

og synges da eet Vers for og eet Vers efter
Brudevielsen, en Psalmenaar ofres, og en Psalm
pro Exitu.

Skeer den i Kirken andre Tider, naar ingen Præ-
diken holdes, svarer Vedkommende til Sko-
len 3 Mf. *)

Og synges da, foruden forrige, en Psalm for
Vielsen.

Organisten nyder i begge Tilfælde, om han an-
modes tillige med at lege en Psalm 3 Mf.

Dog maa Orgelværket ikke bruges, undtagen
Skolen tillige er bestilt at synges, men Skolen
maae vel synges, omendskjønt Orgelværket ikke leger.

Begiarer og nyder nogen Skolens Musique, be-
tales derfor 2 Rdlr.

3. Om Børnedaab og Introduction.

Naar Børnedaab eller Kirkegangs Koner,
falder, nyder Skolen, ligesom naar Copulation i
Kirken skeer.

Chorsdegnen i slige Tilfælde nyder for Alteret at
klæde og lysene at tænde ved Begravelser,
Børnedaab, Introduction og Brudevielser
hver Gang 1 Mf.

*) I Christiansand 1 Rdlr.

om det ellers sseer paa de Dage og Tider, at Ritskens Bøx-Lys ikke ellers bør at være tændt.

IV. Høitideligheder.

Det er i disse Annal. foregaaende Hæfte S. 106 ommeldt, at Onsdagen den 21 Febr. blev i Nyborg den nye Skolebygning indviet og Skolens nye Rector, E. Munthe, indsat, og at ved denne Leilighed saavel af Hs. Høierov. Hr. Biskop Ridder Hansen som af Hr. Rector Munthe selv offentlig blev talet. Disse Taleers Indhold var i det Væsentlige følgende:

Bisshoppen handlede om Gymnastikens og Musikens Indflydelse paa den unge Statsborger til hans heldige Dannelse *).

Ruledningen til dette Vennes Balsg fandt Taleen i den under 7 Novbr. 1809 udgangne kongelige Forordning om de lærde Skoler, hvis 93 §.

*) Denne Tale, ledsaget med opløsende Anmærkninger, har Hr. Forfatteren behaget at tilfille Udg. til Afbenyttelse. Nærværende Tidsskrifts Plan og indfrankede Rum tillade Udgiv. alene at meddele Taleren sammes væsentlige Indhold.

bestemmer, at ved den offentlige Skole-Examen ogsaa Disciplenes Fremgang i Vocalmusik og Gymnastik skal bedømmes. Disse tvende Underviisningsfag, hvoraf det første vel forhen har været foreskrevet, men næsten aldrig dyrket, og det sidste hidtil var aldeles ubekendt i de lærde Skoler, betragter Forf. som et Bevis mere paa bemeldte Forordnings Wiisdom, der ei vilde tillade Noget at sænes af det, som udfordres til den unge Borgers heldige og fuldstændige Uddannelse.

Det er med en Art af Beemod, at Forf. kaster et Blik tilbage paa alle de Hindringer, som allehaande Fordomme, men især en misforstaaet Religiositet næsten bestandig have lagt iveien for de skønne Kunsters Agtelse og Fremme blandt de Christne. Sine almindelige Bemærkninger herover anvender han paa Musiken og Gymnastiken i Særdeleshed, der havde at kæmpe mod samme Fordomme, især og mod den enten hykkelske eller bigotte Moral, der troede at værne om Religion og Sædelighed ved at forjage Glæder fra Jorden, og søgte Forargelse i de uskyldigste og nyttigste Lege- og Selskabsbevægelser. Med al denne Modstand og Mis-handling bedsigeholdt Gymnastiken sig dog for en Deel. Ridderaaenden bidrog i Middelalderen til dens Hæder og Dyrkelse, dog som eiendommelig

Syffel for Adelen. Menig Mand kunde fryde paa fire. Først i det attende Aarhundrede hævdede Læren om Ungdommens Dannelse sig til Videnskab, og nu fik ogsaa de physiske Grene af samme, og i Forbindelse dermed Gymnastiken, sine varine Talsmænd. Man opdagede Saaendts mellem alle Uddannelsens Grene, og indsaag da og, at mangent Genie, mangent Talent blev undvikket eller mindre brugbart, eller tog en skæv Retning, fordi det indsluttedes i en dorst Materie eller understøttedes flet af de legemlige Redskaber. Grækernes vise Følkesfædre og Lovgivere havde efterladt Exempler, paa hvilke Opmærksomheden nu ei kunde andes end fornyes, og Sammenligningen tjente kun til at forstærke Følelsen af den physiske Opdragelse-tyde Forsald.

Musiken havde ei meget bedre Skæbne end Gymnastiken. Vel fandt den et Slags Tilflugt i den christelige Gudstieneste, med hvilken den blev sat i Forbindelse; men i denne melancholske Tilstand gienkiendtes neppe mere Glædens Datter, eller den Muse, der havde øvet et ligesaa mægtigt som velgjørende Herredomme hos de forældede Græker, hvis Philosopher *) og Statsmænd ved Lære, Ex

U 2

*) Quinctilian anfører (Instit. orat. IX. 4.) en fortreff-

empel og offentlige Indretninger fappedes om at befordre dens Afgtelse og derved at fremme dens Gavnlighed.

Efter at have udførligen udviklet og af Historien oplyst alt dette, gik Taleren over til at indprænte Vigtigheden af Gymnastiken og Musikken som Underviisningsgiensstande baade i de lærde og Almue-Skolerne; han skildrede de mange og umiskjendelige Fordele af de Færdigheder, som Gymnastiken forskaffer, og af den Indsydelse, som de legemlige Øvelser have ogsaa paa Sielens Virksomhed og Kraft; han giendrev med Grunde og umodsigelige Beviser *) de falske Meninger eller utidige Betænkneligheder, som endnu stundom høres. Med lige Varme anbefalede han Musikens Udbredelse, ogsaa ved Almueunderviisningen, som Mittel til sigende Nationalforædling, dog med

felig Indretning i den pythagoræiske Skole, nemlig, om Morgenen, naar man vaagnede, at opmuntre Sielen ved Musik, og om Aftenen, førend man sov, at fremme Sielen ved den til Rolighed.

Forfatt. Anm.

*) Lagne s. Er. af den meest competente Dommer, Etatsraad og Ridder Callisens physik. medicinske Betragtninger over Kiøbenhavn. 2 D, til hvilket ypperlige Bort saavel som til Udgiv. Skrift om Nationalopdragelsen Hr. Forf. iøvnligen henviser.

saadan Barsomhed, at ikke den mandige, naturlige og virkelige foræblende Musik fortrænges af Syd-boens kiælne, bløde og kunstlede Toner.

„Af det, jeg saaledes har sagt om Gymnastik og Musik, vedblev Taleren, vil man let kunne forestille sig mine Ønsker, og tillade mig at fremsætte dem. Jeg aabner da mine Udsigter i Fremtiden som i en Troldhøte, og jeg seer vore Landskoler besatte med Lærere, hvilke om Søndagen i de skionne Foraars- og lange Sommerdage samle Sognets Ungdom omkring sig; seer dem at undervise Ynglinger sig Grækernes Paidotriber, og at inddele dem i forskjellige Klasser, ledede af de mere dannede Ynglinge og Karle. Jeg seer en tilforn øde Plads, der lignede en sandig Ørken, en Deel af Byens Alminding, at være indhegnet, beplantet med vilde Træsorter, jævnet og besat trindt om med Bænke af Græstovs, til Sæde for Oldingen, smilende over de Unges muntre og raske Bevægelser. Jeg seer engang i Sommeren, istedet for den tankeløse Omflakken under Navn af at ride Sommer i Bye, Proprietøren og hans Familie, eller hver anden dannet Sognets Beboer, hvis Sønner deeltage i lige gymnastisk Opdragelse, at samle sig i dette Sphæristerio, og at have medbragt adskillige smaa Belsønninger til udsatte Priser for de meest

roede i Gymnastiken, i Musik og Sang, hvilke sidste ere tagne af gode Nationaldigteres Samlinger."

Under disse Ønster kunde dog Taleren ei dolge for sig selv, hvor langt de endnu vare fra at opfyldes. „Træde vi ind i Borger-skolerne i Kiøbstæderne — sagde han — da findes ikke Spor til Gymnastik eller Musik *). End ikke i de ved Kysten liggende Stæder, hvorfra vore Handelsflibe og Orlogstienesten tage deres Matroser, gives ringeste Anviisning i Sømme-kunsten. Ligesaa ukendt er Gymnastik og Musik i de lærde Skoler **). — Man siige ikke, at Ynglingen kan begynde med Gymnastik og Musik, naar han kommer paa Universitetet; thi først læres begge disse Kunster bedst i de yngre Aar, og dernæst kræver Begyndelsen til at lære en Kunst megen Tid og Øvelse; men begge

*) Herfra maa dog undtages Bøttigskolerne i Kiøbenhavn, i hvilke begge Slags Øvelser ere indførte.

Udg. Anm.

**) Ogsaa dette maa forstaaes med nogen Indskrænkning. Ved de lærde Skoler i Christiania, Frederiksberg, Roskilde, Nykøbing og Naksoy ere allerede gymnastiske, i Roskilde og Nykøbing tillige musikalske Øvelser begyndte.

Udg. Anm.

Dele tillade ikke Videnskaberne's heldige Dyrkelse ved Universitetet."

Efter endnu at have fremsat sine Tanker om Maaden at tilvejebringe den fornødne Underviisning i de foromtalte Fag, gif Taleren over til Hovedforretningen, nemlig at indsatte den nye Rector, Munthe, i sit Embede, samt at indvie den nye Skolebygning til sin fremtidige Bestemmelse.

"Efter dette Tempel — saa tiltalede han i Anledning af den sidste Forandring Skolens Unglinge, — i hvilket I herefter skulle sidde, for at spørge og at svare, liig Eders Ungdoms Mønster i sit 12te Aar. Værer her gierne, som i Eders elskede Hiem; virker her med Lærvillighed og Aftpaagivenhed, og glemmer det aldrig, at dette er at være i Eders himmelske Faders Forretninger, hvortil I tidlig og fortrinlig bleve kaldte. Træder aldrig ind i dette Tempels Forgaarde, stuer aldrig her Dagens blide Lys, drager aldrig Eders Iefre Aande i disse lustrige Sole, uden at mindes den store Forstiel imellem den Eder nu anviste Wiisdoms og Kundskabs Bolig, hvor Minerva tilsmiler sine Pleiesønner, og hine mørke, kolde og eensomme Celler, hvor Munkeandens Skrækphantomer endnu nylig syntes at omsvæve Eder *)"

*) See disse Ann. 1809. 2 B. S. 102.

Taleren sluttede med passende Tilfale til den nye Rector, med Opfordring til Skolens Ungdom i samme Anledning, og endeligen med Bønner for Kongen og Fædrelandet.

Rector Munthe talede om de Marsager, han billig havde til at glæde sig over, at han var bleven ansat til Bestyrer af Nyborg lærde Skole. Han fandt disse Marsager deels i Byens egen Beliggenhed og dens Indbyggeres agtværdige Character, deels i den Lykke, at have til Foresatte Mænd af saa oplyst en Tænkemaade og saa ædelt et Hierte som dem, af hvilke Skolens Ephorat er sammensat, deels i det Held, at have foresundet Medforstandere, hvis Retfærdighed, Erfarenhed og Velvillie lod ham forudsee de behageligste Embedsforholde. Han fandt dem endvidere i de Medlæreres Egenstaber, i Forening med hvilke han for Fremtiden skulde virke og indsamle mangehaande uvurdeerlige Glæder. „Jungen af mine Medarbeidere — vare hans Ord — høre til de Menneſker, som ansee Skolemanden for den ulykkeligste Skabning paa Jorden og Skole-Embedet for det tungeste af alle. Sandt, de som betræde denne Bane vente forgiæves, her at finde en Gienvei til Rigdomme, eller Anseelse

eller Hæderspøster. Men disse saakaldte Herlig-
 heder, have de og det Værd, som Fordomme,
 Indbildningskraft og Sandselighed tillægger dem?
 ere de uundgængeligen nødvendige til vor Lykkelig-
 hed? ere vi uslykkelige, fordi vi ei kunne klæde os
 i Silke og Purpur, ei omstraales af udbortes
 Glæds, ei svinge os til Hoighed og Vælde? Sandt,
 de der betræde denne Bane, træffe stundom Udue-
 lige, Uærvillige, mindre Belartede. Men disse
 Feil ere de blot indskrænkede til Skolen og Ung-
 dommen? Møde de ikke ogsaa i andre Aldere og
 andre Stillinger? Hvo tor derimod nægte, at der
 blandt Lærlinge findes Mange, udrustede med hel-
 dige Naturgaver, Mange, bestaaede af brændende
 Lærelse, Mange, prydede med det ædleste Hierte?
 Desuden, hvo er saa sløv, at han ei begriber,
 hvo saa kold, at han ei føler den Løn, den Til-
 fredshed, den salige Glæde det er, naar han seer,
 at de Ynglinge, der betroedes hans Underviisning,
 gjøre en saadan Fremgang i Dyd og Videnskaber,
 at han deraf sikkert kan haabe, at de med Tiden
 skal worde til Gavn for deres Medborgere, til
 Glæde for deres Fædre, til Ære for deres Venner?
 Sandeligen, denne Tanke alene — o! det er ube-
 skribeligt hvormegget den virker til at forsøde Sko-
 lemandens Liv og belønne al hans Møie. Hvad?

Urtegaardsmanden, naar han seer, at de Planter, hans Hænder pleiede og hans Sved vandede, fremspire frodigen, sukker han da længer over Arbeidets Besværligheder? Betsigner han da ikke al sin Møie? — Dog her er noget langt mere end Planter, der i Dag blomstre og i Morgen visne; thi disse unge Planter, omhyggeligt fredede og gødt opfattede, kan voxe op til uberegneligt Held for Staten, for Kirken, for Menneskeligheden.

O! mine Brødre! naar Lyften stundom kølnes, Modet nedslaaes, Kræfterne svækkes, saa betænk, hvor vigtig og velgjørende Deres Stand er saavel for hele Staten som for Enkelte, hvor ærefuldt det er at lede den Unge til Dyd og Wiisdom, hvor glædeligt det er, at have været et Middel til at skænke Fædrelandet gode Borgere, duedige Embedsmænd, kyndige Læger, retfærdige Dommere, oplyste Religionslærere; og denne Tanke skal opflamme den kølnede Lyft, oprette det nedslagne Mod, oplive de svækkede Kræfter. — Dog — De ville tilgive mine Brødre! at en gammel Lærer løb ud i disse Betragtninger. Jeg lod mig henrive af Kiærlighed til mit Kald; thi jeg har vandret det Mæste af tredive Aar paa denne Bane, og jeg bevidner helligen, bevidner med taknemmelig Glæde, at jeg paa denne mangeaarige Vandring har fundet langt

flere Roser at frydes ved, end Torne at saares af. Hvo undres desuden over, at den gamle Landmand gierne taler om Ageren, den gamle Soldat gierne om Krigen? — — "

Endeligen blev ogsaa den hos Skolens Discipule herstkende Glæde og Sædeligheds Aand en særdeles Grund for Taleren til med Glæde at tænke sig sin nye Embedsstillling, som Rector i Nyborg. Ved med Roes at omtale denne Aand, brugte Taleren en saa passende Leilighed til med Varme at skildre den videnskabelige Dannelses Værd og med Eftertryk at indpræge de Unge Tølelser og Forsætter, værdige Musernes Sønner.

"O! Videnskaber! saa sluttedes disse Betragtninger, I Menneskeslægtens velgiørende Huldgudinder! Eder er det, som forjage Barbariet med alle dets søle Døttre: Wildhed, Laster, Overtro; Eder, som sonderbryde Aristokratiets og Hierarchiets Jernscepter; Eder, som skabe Lys i Forstanden og Mildhed i Hjertet; Eder, som hæve vor Siæl til Himmelen, hvor den maaler Solens Bane og bestemmer Stjernernes Løb; Eder, som indgyde disse hellige Tølelser, der opflamme Hjertet for Dydens Skionheder og tillukke Dret for Bøllystens Tryllestemme; Eder, som ombinde Eders Dyrkeres Lindinger med uvismelige Hæderskrands; Eder,

som aabne de reeneſte, de utømmeligſte Glædes Kilder for alle Aldere, alle Stænder, alle Livets Stillinger. I nære Unglingen, forlyſte Oldingen, ere vor Ziir i Medgang, vor Troſt og Tilflugt i Modgang. O! gid det maa lykkes mig at antænde i diſſe Lærlinges Siæle en brændende Lyſt til Videnskaberne! Gid De ved dem maae Dag fra Dag faae mere og mere Afſkye for Alt, hvad der er daarligt, nedrigt, laſtværdigt, faae mere og mere Smag for Alt, hvad der er godt og ſkiont og ſtort! I det ringeſte ſkal jeg — dette tør jeg og love for mine Medlærere — ei ſpare Tid, ei Kræfter, ei Anſtrængelſe for at føre dem til dette Maal."

V. Feilighedsſkrifter.

In veterum literarum disciplina eſſe præſidium vernaculæ exercendæ excolendæque, et Program i Anledning af den offentlige Examen i Chriſtiansands Cathedralſkole i Aaret 1809, forfattet af Mag. H. Uberg, Skolens Rector. 4 r. Fol.

Det var ved Chriſtians 6 Skoleforordning af 1739 at Modersmaalet for første Gang optoges blandt Underviisningens Gienſtænde i de lærde Skoler, og Forf. meener, at Grunden dertil nærmest

maa søges i det Bisfald, Holbergs danske Skrifter da allerede havde vundet, og den derved vakte Opmærksomhed paa den Forbindelse, der burde finde Sted mellem Studiet af de gamle Sprog og Uddannelsen af Fædrelandets, en Forbindelse, hvis Muelighed og Gavnlighed Intet tydeligere beviiste end just Holbergs danske Arbejder. Dog kan ogsaa Exemplet af den Tver, hvormed man i Tydskland dengang havde begyndt at arbejde paa det tydske Sprogs Cultur, have været en medvirkende Aarsag. Men ogsaa der var det indlysende, hvor væsentlig en Tjeneste Dyrkelsen og Efterlignelsen af de græske og romerske Mønstre gjorde dem, der bestræbte sig for at uddanne, berige og forædle Mødermaalet, ligesom det ogsaa fornemmelig er denne Vej, paa hvilken det tydske Sprog har naaet sin nuværende Fuldkommenhed.

Mærkeligt er det alligevel, at hverken i Christ. 6 Skoleforordning af 1739, ei heller i den sidst ophævede af 1775 tales om grammaticalsk Underviisning. Begges Mening synes at være, at det Danske skulde øves ved Oversættelse af de latinske Skribentere, saaledes at af deres Studium, ligesom af en Kilde, den almindelige Grammatiks fælles Grundregler skulde øses og paa Mødermaalet anvendes. Først ved Pl. af 22 Marts 1805 blev

grammaticalst Underviisning i det danske Sprog bestemt foreskrevet for de lærde Skoler.

Denne Indretning finder Fors. at være særdeles gavnlig, ei blot fordi den ogsaa kommer ikke-studerende Disciple til Nytte, men ogsaa med Hensyn til det danske Sprogs og Mavns fælles Anseelse. Dog bør derved ikke den gamle Indretning troes afføjet, der havde til Diemeed at benytte de gamle Sprog som Middell til Modersmaalets Cultur og Forædling. Hertil hører især og den Ordfoining og Periodebygning, hvori Oldtidens classiske Skribenter have et saa stort Fortrin, at der næsten ei kan anbefales nogen bedre Norm eller sikrere Veiledning til Modersmaalets Uddannelse, end en opmærksom Læsning af Cicero, Livius, Caesar.

Disse Bemærkninger udgiøre det væsentligste Indhold af nærværende Indbydelseskrift.

VI. Blandede Efterretninger.

Efter allernaadigst Bemyndigelse ved Kongl. Resolution af 14 April d. A. har Directionen til de lærde Skolers Brug, for en Sum af 1000 Rdlr. D. C. som udredes af det almindelige Skolefond, kjøbt afd. Literatus Peder Høegh Guldbergs i Randers

efterladte Bogsamling, der bestaaer af 175 Bind in Folio, 364 in Quarto og 937 in Octavo, og for den første Deel er et med lærd Indsigt truffet Udvalg af de vigtigste Værker og Skrifter i det philologiske og historiske Fag.

Ligeledes har Directionen af Hr. Major og Ridder Guldberg i Aarhus for en Sum af 80 Rbd. købt til samme Anvendelse en af ham tilbuden Bogsamling, meest af historisk og philologisk Indhold.

Skoleraadet ved Christiania Cathedralsskole havde i Forening med Ephorerne andraget om, at i Henseende til den Bestemmelse i den nye Skoleforordnings §. 46, hvorefter Skoleaaret skal i de norske Skoler begynde den 1ste Septbr., maatte skee en Undtagelse for bemeldte Skole, saaledes at ved den ligesom ved de danske Skoler det nye Skoleaar maatte tage sin Begyndelse med hvert Aars 1ste October. Grundene til dette Ønske vare:

- 1) Sommerferien, som falde i Slutningen af Julii og Begyndelsen af August Maaned, vilde da ikke gaae saa kort foran den offentlige Examen, og altsaa den usordeelagtige Indflydelse bortfalde, som man kunde befrygte at

diffe Frier vilde have paa bemeldte Examen
Udfald, da det ved Christiania Skole er Til-
faldet, at de fleeste af Disciplene i Frierne
reise til deres Forældre eller Venner paa Lan-
det, hvor de ei kunne formodes at ville med
den fornødne Flid forberede sig til den efter de-
res Dienkomst snart forestaaende Examen.

2) Dimittenderne vilde ei være overladte til sig
sels i saa lang Tid forinden deres Examen ved
Universitetet, hvilket Mellemrum ikke altid
kan ventes benyttet med den tilbørlige Flid.

3) De Disciple, som indkomme fra Landet, for-
med det nye Skoleaars Begyndelse at indtræde
i Skolen, vilde have mindre Vanskelighed for
at faae Logis til 1ste Octbr. end til en Tidsp-
unct, der gaaer saa langt forud for den or-
dentlige Flyttetid.

4) Enden af Skoleaarets første Kvartal vilde da
falde sammen med det borgerlige Aars Ende,
og saaledes den i Skoleforordningens §. 88 be-
taalede 1ste Kvartals Examen kunne endes, naar
Juleferien begynde.

Efter at dette Andragende med sammes Grun-
de var af Directionen allerunderdanigst forelagt
Hs. Majestæt Kongen, har Allerhoifstamme under
6 Jun. d. A. allernaadigst bifaldt, at det nye Sko-

leaar ved Christiania Skole herefter maa tage sin Begyndelse med hvert Aars 1ste October.

Under 27 Jun. d. A. har Hs. Majestæt aller-
naadigst bifaldet, at de uforbigiængeligen nødvendi-
ge Reparationer paa Narhuns Cathedralsskoles
Bygning maae i indeværende Sommer foretages,
og dertil anvendes en Sum af indtil 850 Rdlr.;
samt at disse Reparationsomkostninger for denne
Gang maae udredes af Narhuus Cathedralsskoles
egen Kasse, og Byens Kirker være fritagne for at
tage Deel i samme, dog uden Følge for Fremtiden
i Henseende til bemeldte Kirkers Forpligtelse at
vedligeholde Skolebygningen (i Overeensstemmelse
med Lov. 2—22—71.)

D.

I. Frankrig.

Det i Decbr. f. A. udfomne Keiserlige Universitets Decret angaaende Lyceerne er af følgende Indhold. I Lyceerne optages kun saadanne unge Mennesker, som allerede kunne læse og skrive; dog ansættes Baccalaurer som Lærere for at give Underviisning i begge disse Færdigheder. Cursus varer i 6 Aar; 2 Aar opofres til Grammatiken, 2 til Humaniora, med hvilke tillige den mathematiske Underviisning begynder, 1 Aar til Rhetoriken, 1 til den specielle Mathematik. I Lyceerne i Academiernes Hovedsteder finder ogsaa et Læreaar i Philosophien Sted. I det ander Aar blive Eleverne, foruden med det Græske, ogsaa giorte bekendte med den bibelske Historie og den hedenste Mythologie. For Candidaterne i Philosophien foredrages, det latinske eller franske Sprog, Logik, Metaphysik, Moral og philosophisk Historie. I de sædvanlige Lyceer undervises blot i Elementerne af Physik og

Chemie; i Hovedstederne i det philosophiske Cursus ogsaa i Optik og Astronomie. Hine have 8, disse 10 Lærere, det i Paris endnu een Lærer mere. Af Lærestolene hører den i Philosophien og den høiere Mathematik til 1ste, den i Physiken, Mathematiken og Humaniora til 2den, de øvrige til 3die Klasse. Professorerne i den 1ste Klasse høre til Facultetet, men staae, naar de ere i Lyceet, under Provisoren. Blandt gamle latinske Auctorer kunne vælges: Quintilian, Cicero, Livius, Tacitus, Virgil, Horats, Callust, Curtius, Cæsar, Justin, Ovid, Nepos, Phædrus; blandt græske: Homers Iliade, Demosthenes, Xenophons Cyropædie, Plutarch, Lucian, Isocrates, Evangelisten Lucas og Esop. For den philosophiske Klasse ere foreslagne: Plato, Aristoteles, Cicero, Baco, Cartesius, Pascal, Locke, Leibniz, Malebranche, Fenelon, Clarke, Wolf, S'Gravesande, Burlamaqui, Condillac, Eulers Breve til en Prinsesse, Bonnet.

(Af Hall. Allg. Lit. Zeit. Januar 1810. No. 27.)

Organisationen af det Keiserlige franske Universitet er nu næsten tilendebragt. Inspectorene og Secretærerne ved de 28 Academier i Riget ere

allerede udnævnte i Aix, Amiens, Angers, Besançon, Bordeaux, Bourges, Brüssel, Caen, Cahors, Clermont, Dijon, Douai, Grenoble, Lüttich, Limoges, Lyon, Mainz, Metz, Montpellier, Nancy, Nismes, Orleans, Pau, Poitiers, Rennes, Rouen, Strasburg og Toulouse; ligeledes Lærerne ved Lyceerne af første Klasse i Bordeaux, Brüssel, Lyon, Marseille, Mainz, Strasburg og Versailles; af anden Klasse i Amiens, Angers, Besançon, Caen, Douai, Lüttich, Metz, Montpellier, Nantes, Nismes, Orleans, Rennes, Rheims, Toulouse; og af tredje Klasse i Avignon, Bourges, Brügge, Cahors, Clermont-Ferrand, Dijon, Gent, Grenoble, Limoges, Moulins, Nancy, Napoleon-Ville, Pau, Poitiers og Rhodes. Organisationen af Academierne i Turin og Genua er endnu udsat.

(Af Neue Leipz. lit. Zeit. Jan. 1810. Int. Bl. 2 St.)

Det keiserlige Universitets Stormester har under 30 Marts d. A., efter en Beslutning af Universitetsconfeilet, bekiendgjort, at første Torsdag i næstkommende Junii Maaned skal i alle Rigets Lyceer af Professoren i Rhetoriken holdes en latinsk Tale i Anledning af Keiser Napoleons Formæ-

ling med Erkehertuginde Marie Luise af Østerrig. Alle disse Taler skulle strax i Afskrift indsendes til Universitetets Stormester, og prøves af en Commission. Den bedste iblandt dem skal krones med en Præmie af en Medaille af 100 Napoleonsd'orers Værdie, og trykkes paa Universitetets Bekostning.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit. April 1810. Int. Bl. No. 31.)

Vor Tidsalder er, som det ofte har forekommet os, endnu ikke kommen i det Reene med, — om man endog deri er eenig, at vor lærde Dannelselse skal gaae ud fra Læsningen af de Gamle — hvorledes man dog egentlig skal begynde, for at høste den rigtige Nytte af denne Læsning, og hvortil denne skal bestaae og sættes. For nu alene at tale om Frankerig, saa synes man her i Underviisningen ved Lyceerne for det meeste at regne paa Oversættelse. En Mængde Oversættelser af Klassikere ere derfor udkomne og udkomne endnu. En stor Deel af dem er vel ogsaa Yndlingsarbejder af Lærde, og Forsøg paa, med Held at oversætte en Skribent i de nyere Sprog; men flere af dem ere aabenbar indrettede blot for Skolerne; ogsaa

forfærdigede af Lærde, som det synes i den Hensigt, at de skulle tiene Ungdommen deels til at forstaae Klassikerne, deels ogsaa til Anviisning, hvorledes de bør oversætte de Auteurs, som de læse. At Færdigheden i at fatte Tankerne og i derefter at danne eller uddanne det Franske paa den Maade vil vinde, omtvile vi ikke. Men paa den anden Side er det ikke tydeligt, hvorledes derved kan vindes i Henseende til den grammaticalske Interpretation og til at forstaae de gamle Sprog, fornemmeligen det latinske. Natur- ligviis maa den Sædvane, ligefrem at oversætte efter Meningen, uden rigtigheden at have fattet de enkelte Ord, grammaticalsk Forbindelse og Ordbygning, lede til et overfladeligt og usikkert Begreb. Just disse skadelige Følger viiste sig ogsaa i de lærde Skoler i Tydskland, i hvilke den hele Læse- ning af de Gamle bestod i at exponere og vortere dem; usiagtig Sprogkundskab, Sikkerhed i Interpretation efter Sprogbrug og Kritik gif derved tabt; Kundskaben om og Brugen af det latinske Sprog blev endeligen blandt de Lærde selv mindre sædvanlig. Dog i Frankerigs Skoler kunne Indretninger være trufne, som ere os ubekjendte, hvorved hine Følger blive forebyggede eller afhjulpede.

Nok er det, at der i Landet mange Oversættelser af alle Slags udfomne, som just derved synes at være bestemte til Brug i Skolerne, at Originalens Text er afstrykt lige overfor.

(Af Götting. gelehrt. Anzeigen. Martis 1810. No. 38.)

2. I t a l i e n.

Rom.

Det hidtilværende, under Navn af Sapienza bekendte, Universitet i Rom har siden de pavelige Staters Forening med Frankerig faaet en ny Organisation; de tre forhen bestaaende sædvanlige Faculteter ere forøgede med tvende nye for de physiske Videnskaber og den skionne Literatur; ogsaa har det erhholdet en Cantsler, en Rector og en Inspector.

(Af Hall. Allg. Lit. Zeit. Martis 1810. No. 88.)

3. S p a n i e n.

Den 2 Octbr. 1809 blev i Madrid det aarlige Studiecursus aabnet med den sædvanlige Høitidelighed. Hr. D. J. Esquerro, en af Professoreerne, besviste i en Tale, at Vren og Kierlighed

til Roes har den største Indflydelse paa Kunsternes og de skjønne Videnskabers Fremgang. Studiedirectøren, Hr. Statsraad Stanislas de Lugo, præsiderte ved denne Høitidelighed, hvortil en stor Mængde af anseelige Personer, Lærde og Literaturrens Venner havde indfundet sig.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit. Novbr. 1809. Intell. Bl. No. 75.)

Følge et kongeligt Decret bliver i enhver Provinshovedstad i Spanien oprettet et Lyceum. Disse Lyceer skulle organiseres paa samme Maade, som de i Madrid sig befindende Lyceer. Sammes Dotation skal bestaae i Territorialbesiddelser. Ethvert Lyceum faaer en Administrator, der staaer under Opsyn af en Junta, som er sammensat af Directøren, Studiecensoren, Commune-Forvalteren og to Eiendomsbesiddere, som udnævnes af Intendanten. Ethvert Lyceum skal være en Studiecensur, 9 Professorer, som boe paa Stedet, og 5 Lærere udenfor. Læregiendstandene ere det latinske, græske og franske Sprog, Mathematik, Physik, Naturhistorie, Geographie, Tegnekunst, Musik, Dands, Fægtekunst og de forskiellige militære Øvelser. En egen Capellan er ansat for at forklare den af Regieringen approberede Catechismus

og undervise Eleverne i Religionens Grundfætninger. Den indvortes Bestyrelse af ethvert Lyceum er betroet en Director, som har en Deconomus under sig til at forvalte Husbøfesenet. Directoren skal over Eleverne udøve en Familiefaders-Retligheder; han skal haandhæve Orden og Disciplin, og vaage over Studierne og Religionen. Eleverne bære Uniform, og maae, for at kunne blive antagne, ikke være under 7 og ikke over 14 Aar gamle. De dimitteres, naar de have tilbagelagt det 18de Aar. I ethvert Lyceum ere 60 Fripladser for Sønnen af fortiente civile og militære Personer. (Af Jen. allg. Lit. Zeit. Febr. 1810. Jst. Bl. No. 14.)

4. W ü r t e m b e r g .

I den Württembergiske Conscriptions Forordning af 20de Aug. 1809 indeholdes i Henseende til den studerende Ungdom følgende Bestemmelser. I Løbet af sit Studiecursus, hvortil den Kongelige Studiecommission, naar den Studerende anbefaler sig ved Flid, god Opførsel og Talenter, og besidder tilstrækkelig Formue til at bestride sine Studeringers Omkostninger eller nyder Stipendier, meddeler Tilladelse efter foregaaende Correspon-

denz med Conscriptiionscommissionen, er den Studerende i Rollen anmærket som exempt med Bestingelse. Naar det efter tilsendebragt Studiecursus ved Proven viser sig, at han virkelig svarer til de om ham fattede Forventninger, saa bliver han uden Hensyn til Alder indført i den tredie Afdeling af de Conscripterede, indtil han faaer et virkelig Statsembede, og derved bliver ganske udslettet af Rollen. Men har den Studerende ikke erhvervet sig de nødvendige Kundskaber, saa bliver det ham vel uformeent at fortsætte sine Studier, men der tages da dertil intet Hensyn hvoerken i Conscriptiionslisten eller ved Udskrivningen til Militærtjeneste.

(Af der Rheinische Bund von W. A. Winkelopp, 13de Bind. 1809. 37te Hæfte S. 26146. efter Hall. allg. Lit. Zeit. Mai 1810. Ergänzungsblatt No. 57.)

Med en Misforstaaelse af Underøvrighederne bleve de her ved Universitetet i Stuttgardt studerende Indfødte tilfagte at møde i deres respective Districter i Anledning af Udskrivningen. De adløde Tilfagelsen; men saasnart Hs. Majestæt var bleven underrettet om det Foresaldne, som var aldeles fridende med

Alserhoiffsammes Hensigter, befalede han, at vedkommende Studerende skulde vende tilbage til Universitetet og at det af dem Forsømte skulde i Paaskeferien indhentes.

(af offentlige Blade.)

5. Bayern.

Det Münchenske Regieringsblad af 3 Febr. indeholder følgende Forordning:

„Flere af vore Statstienere have i nogen Tid indtraadt i udenlandske literære Societeter, og angive sig i offentlige Udfærdigelser som corresponderende Medlemmer eller Eres-Medlemmer af samme. Langt fra at ville vanskeliggjøre den videnskabelige Samkvem og de derpaa beregnede videnskabelige Forbindelser, finde Vi Os dog af flere Grunde foranledigede til, at paalægge Vore Statstienere, at de aldrig, uden Vort Vidende, foruden deres Tienesteplichter paatage sig Forbindeligheder med saadanne Societeter og vedsie den dem forundte Tienestecharacter fremmede Prædicater.“

(Af Hall. allg. lit. Zeit. Martz 1810. No. 64.)

6. S a d s e n.

Leipzig.

Ved et allerhøiest Rescript af 10 Jan. d. N. er følgende anordnet angaaende Opnaaelsen af den juridiske Doctorværdighed ved begge Landsuniversiteterne *):

„Den juridiske Doctorværdighed skal ved Vore Universiteter i Leipzig og Wittenberg i Almindelighed kun tildeeles dem, som holde Disputation uden Præses. De, som formedelsk Blyhed eller Mangel af Færdighed i det latinske Udtryk maatte ønske sig en Præses, kan det i saa Henseende være tilladt at ansøge om Dispensation hos Vort Kirkeraad og Oberconsistorium, imod at erlægge et forholdsmæssigt Dispensations-Quantum. Men saadanne Personer, som efter anstillet tilstrækkelig Undersøgelse have viist sig som ganske uvidende og uværdige til Doctorværdigheden, og desuagtet ikke undsee sig for at ansøge samme, blive ganske og aldeles afviiste med deres Ansøgning om Dispensation.“

*) Ved det herraende ere hidtil allerede ved alle Promotioner ad Facultatem Disputationerne holdte uden Præses, ved de øvrige Promotioner uden Expectance paa Sæde og Stemme i det juridiske Facultet kun for endeel paa samme Maade.

„At erhverve sig den juridiske Doctorgrad ved fremmede Universteter, skal vel ogsaa i Fremtiden være usformeent enhver saadan Indfødt, som det ikke allerede hidtil har været forbudt ved de i Anledning af det til Universteterne udstædte Rescript af 29 Febr. 1729 udfærdigede Bekjendtgjørelser; dog ville Vi alene i det Tilfælde lade saadanne udenlands Promoverede indrømme de dermed forbundne Fortrin i Vore Lande, naar den, som har erholdt Doctorgraden ved et udenlandsk Universtet, endnu ved et indenlandsk underkaster sig en Prøvelse (saaledes som med Hensyn til Doctores Medicinæ er foreskrevet i den 6te §. af det i Anledning af et Sanitets Collegiums Oprettelse udstædte Mandat af 13 Sept. 1768) og desuden til det juridiske Facultet ved det indenlandsk Universtet, hvor han længst har studeret, eller, — hvis han ved begge Landsuniversteterne har opholdt sig lige længe — hvor han sidst har studeret, erlægger et Rostifications-Quantum af 50 til 100 Rdlr.“

„De juridiske Faculteter i Leipzig og Wittenberg skulle for det første ved en trykt Bekjendtgjørelse bringe denne Indretning til offentlig Kundskab, og hvert Aars Rector for Fremtiden bekjendtgjøre

gigre samme for de Studerende strax ved deres
Inscription.

(Af Neue Leipz. Lit. Zeit. Febr. 1810. 3at. Bl. No. 5.)

7. Westphalen.

Cassel.

Den af Ministeren for det Indre, Hr. Grev
von Wolfradt, i Forsamling af Kongeriget
Westphalens Rigsstænder aflagte, Beretning om
Rigets Tilstand i Aaret 1809 indeholder følgende
Udsnit om Kunsterne og Videnskaberne.
— Offentlig Underviisning. „Hans Ma-
jestæt Kongen har ikke alene ved enhver Anledning
erklæret sig som en Beskytter af Videnskaberne;
men har endog som saadan viist Sig virksom. —
Universtitetet i Göttingen har ved Monarkens
Gæmildhed erholdt et nyt Værkhuus, og Hs. Ma-
jestæt har allerede tilkiendegivet sin Hensigt, i næste
Aar at forære samme et nyt Observatorium, som
skal være dette med Rette saa berømte Institut vær-
digt. Hs. Majestæt har heriget Museet samme-
steds med den store og sieldne Samling af naturhi-
storiske Gjenstande, som Hs. Majestæt har gjort
paa sine Reiser i forskjellige Verdensdele, ligesom
og med de astronomiske Instrumenter, som han for-

hen selv har betjent sig af. — Collegium Carolinum i Brunsøvig, som ikke længere svarede til sit Bimeed, er paa nyt igjen opblomstret i den derhen forlagte og nyorganiserede Militarsskole. Flere end 60 unge Mennesker af Stand blive der underviiste ikke blot i de for deres Bestemmelse nødvendige Videnskaber, men og i alle dem, som pryde en Kriger."

„Allerede ved Deres forrige Sammenkomst har min Formand underrettet Dem, m. H., om, at Hs. Majestæt vilde tage under nærmere Overveielse, om det var raadeligt og for Videnskabernes Befordring nyttigt, at vedbeholde det med Hensyn til Kongeriget og dets Befolkning usforholdsmæssigen store Antal af fem Universiteter, eller om det ikke meget mere turde anses hensigtsmæssigere at forbinde flere af dem. Enhver af de fordums Regentere i de Stater, som nu udgiøre Kongeriget, satte en særdeles Priis paa at have et eget Universitet, deels for at skaffe sine Undersaatter Leilighed til, i Landet selv at erhverve de nødvendige Kundskaber, deels for tillige at hidlokke Fremmede. Disse Grunde ere for Kongeriget ogsaa endnu de samme; men deres Gienstand har forandret sig: disse Provindsers indbyrdes Jalouise existerer ei længere. Flere af disse lærde Anstalter befinde sig

i en Tilstand, der bebuder en nærforestaaende Op-
 losning; thi de Midler, der fordam vare bestemte
 til deres Underholdning, ere tabte med Domainer-
 ne. Under disse Omstændigheder synes det, at
 færre Universiteter, til hvis Flor de endnu levnede
 Midler kunne tilstrække, ville være tilstrækkelige
 for Rigets Trang og tillige befordre Videnskaber-
 nes Fremskridt. Hs. Majestæt har ladet Sig af-
 lægge en omstændelig Beretning om dette vigtige
 Anliggende, og ladet samme i Deres Rørværelse
 afgjøre i Statsraadet." — Ved det Kongelige Decret,
 givet i Paris den 10de Decbr. *) er det herpaa be-
 stemt, at kun 3 Universiteter: **S ö t t i n g e n**,
Halle og **Marburg** skulle vedligeholdes, men
 begge de andre, ligesom og Skolen i Klosterber-
 gen, forbindes med hine. — Iværksættelsen af
 denne Beslutning er bestemt til den 1 Mai, som den
 Tid, de halvaarige Forelæsninger sluttet og de nye
 begynde. I den 6 Artikel af dette Decret har Kon-
 gen opfyldt sit i forrige Aar givne Løfte, at nem-
 lig de ved de ophævede Instituter ansatte Lærere
 igien skulde ansættes ved dem, som vedbeholdtes,
 eller i Tilfælde at dette ikke var giørligt, for Livs-
 tid beholde deres Gage.

(Af Hall. allg. lit. Zeit. Marts 1810. No. 61.)

*) S. forr. Avar. S. 155 ff.

Marburg.

Det glædelige Haab om en ny og bedre Lin-
genes Orden, som det Kgl. Decret af 10 Decbr.
f. A. *) opvakte ved at bestemme vort Universitets
Bedligholdelse, begynder at gaae i Opfyldelse,
og det endelig paa en Maade, som paa det tydelig-
ste lægger for Dagen Kongens og hans Raads al-
vorlige Villie, at hæve denne ved sin Alder og sine
Forrienerer af Videnskaberne ærværdige Anstalt
til en høiere Flor. Vort Universitet tæller for
nærværende Tid 29 ordentlige, 4 overordentlige
Professorer og 4 Privatlarere, altsaa tilsammen
37 Docenter. Cataloget over Forelæsningerne
i Sommersemestret bliver større end nogensinde før.
Formedelt Gaven af det den forrige tydske Ordens-
commende Luclum tilhørende Bibliothek, som be-
staar af et Antal af meere end 3000 af den nyere
Literaturs meest udsøgte Bøger, og især formedelt
de os fra de ophævede Anstalters Bibliotheker til-
sikrede Berigelses af vort, bliver dette sidstes Local
nu betydeligen udvidet. Planen dertil er allerede
lagt, og med Bygningen selv skal usfortøvet begyn-
des. — Fremdeles ere henimod 40 nye Freytsche
forlagte herhen fra de ophævede Universiteter, og

*) jvfr. disse Annal. forrige Hæfte S. 155 ff.

vi skulle endnu tillige erholde et betydeligt Antal af Beneficier, saa at nu ogsaa Udlandinge i Særdeleshed fra Ungarn, Siebenbürgen og Polen skulle deeltage i disse saavel som i hine. — Samtlige det medicinske Facultets Instituter ere de nødvendige Understøttelser bleve tilsikrede.

Endnu er en Indretning, som characteriserer den i Directionen af den høiere offentlige Underviisning herskende Aand, og af Statsraad Generaldirector for den offentlige Underviisning, Baron v. Leist nyligen er bleven samtlige Universitet Professorer bekendtgjort ved Prorector. „Ved forskellige Universiteter, hedder det i den til Prorector stiledede Skrivelse af 7 Marts, er af nogle Lærere, hvilke Folgerne af deres vigtige Bestræbelser ganske fortrinligen ligge paa Hjertet, gjort den hensigtsmæssige Indretning, at med Forelæsninger forbindes Prøvelser over Forelæsnningernes Indhold, hvorved Lærerne bringe i Erfaring, hvilke af deres Tilhørere ere de fortrinligste og flittigste. Det meget ønskede jeg, at denne Indretning blev almindelig indført ved Deres Universitet, i det mindste hvad de mere betydelige Lærefag angaaer. En anden meget nyttig Indretning, som kan yde store Fordele især ved den Mængde af Stipendier, som bestinde sig i Kongeriget Westphalen, er den,

at de Professorer, som ved ovennævnte med deres Forelæsninger forbundne Prøvelser, eller ved de deres Direction underlagte practiske Anstalter, eller endelig ved Privat-Omgang med de Studerende have opdaget fortrinlig duedige og kundskabrige unge Mænd, derom meddele mig Underretning umiddelbar eller ved Prorektor. Jeg vil derpaa lade affatte en Fortegnelse over saadanne unge Mænd, og ikke blot tage fortrinlig Hensyn paa samme ved Fordelingen af Stipendier og Frentische, men ogsaa Tid efter anden give Regieringen Efterretning om de meestudmærkede Hoveder, og der ved sætte denne istand til, aldrig at lade den sande Fortieneste ubelønnet og ubenyttet. v. s. v.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit. April 1810. Int. Bl. No. 26.)

Göttingen.

Paa de af det medicinske og af det philosophiske Facultet for Aaret 1809 udsatte Priisopgaver indløb ingen Besvareller.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit. 1810. Int. Bl. No. 1.)

Halle.

Med et Decret af Ministeren for det Indre og ved Hr. Generallstudiedirector v. Peist's For-

for ere 87 Freetische blevne forlagte fra Helms-
 städt til Halle, hvortil ogsaa Udlændinge skulde
 have Udgang. Man forventer ogsaa endnu Sti-
 pendier. De hidtidige Klosterbergske Fripladser
 for mindre formuende Lærlinge ere overdragne det
 hidtilværende kongelige Pædagogium, som fremde-
 les skal vedblive at staae under Hr. Cantsler Nie-
 meyer's umiddelbare Direction. Med den 1ste
 Mai vil denne nye Sineses Orden, og med den 14
 Mai ville Sommerforelæsningerne tage deres Be-
 gyndelse. Bibliotheket og flere Instituter kunne
 vente betydelig Tilvæxt og Udvidelse.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit. Apr. 1810. Int. Bl. No. 26.)

U n n a b e r g.

Det er bekiendt, at den Realismus, som i et
 Tidrum af nogle Decennier er bleven herskende i
 Tyskland, har skadet de lærde Skolers Anseelse
 saa meget, at der ved de meest blomstrende Gymna-
 sier ere blevne ganske tilintetgjorte, eller dog
 bragte deres Undergang nær. Saa meget glæde-
 ligere er det Syn, som er det meest talende Beviis
 paa den lidt efter lidt forvandlede Tidsaand, at
 mangen en Læreanstalt csterhaanden begynder igien

at reise sig, og, begunstiget udenfra, at stræbe op til sin fordums Værdighed.

Denne Bemærkning gjælder om det fordum berømte Gymnasium i Annaberg, der lige indtil nu for det meeste har vedligeholdt sin Flor. Ikke blot have ved samme stedse været ansatte duelige Lærere, men det har ogsaa forstønnenet sit Udvortes ved en ganske ny Skolebygning, hvis Opførelse gjør en i Sandhed ædel Magistrats patriotiske Sindelag Væ.

(Af Neue Leipz. Lit. Zeit. Jul. 1809. Int. Bl. No. 29.)

Osterrigiske Monarchie.

Wien.

Den 30 Oct. 1809 døde her Joh. Melchior Edler v. Birkenstock, 72 Aar gammel, af Brystgattersot. Født i Mainz, dannet i Nordtyskland, begyndte han sin Embedsbane under Maria Theresia ved det k. k. geheime Statscancellie. Formedst personlige Misforholde med Friherre v. Binder traadte han over til det böhmiske Hofcancellie, og havde nu især Indflydelse paa Studie- og Censur-Anliggender, ligesom og paa Academiet for de dannende Kunster. Medlem af Studiecommissionen under Keiser Joseph II, Studiereferent ved de

poreenede Hoffställen under Leopold II og til 1794, der-
 faa Medlem af Studierevisionshofcommissionen,
 blev han overalt de lysere Grundsætninger tro,
 hvilke han havde gjort sig egne. Da Opdragelsen
 blev overdraget Geistligheden, blev ogsaa han sat
 paa Pension. Et rigtigt politisk Blik, en huma-
 nistisk dannet Smag og en slet artistisk Dom, især
 i Maler- og Kobbersnikerkunsten, skaffede ham en
 høi Plads i Klassen af Monarkiets fortrinligere
 Statstjenere og bedre Sribentere. Utillfreds med
 det, som skeete i de sidste Tider, trattedes han ei
 ved, skönt forgiaves, at sætte sine bedre Syns-
 puncter paa Papiret, og meddele sine Venner
 samme.

(Af *HAN. ALLG. Lit. Zeit.* Martz 1810. No. 76.)

Forelæsningerne ved det herværende Univer-
 sitet og ved det Theresiske Ridderacademie bleve
 uden Ophold satte i Gang igien, efterat Staden var
 bleven besat af franske Tropper.

(Af *Neue Leipz. Lit. Zeit.* Jul. 1809. Int. Bl. No. 26.)

Ungarn.

Pesth.

Efterat de franske Tropper vare rykkede ind i Ungarn, og endnu mere efterat den vigtige Fæstning Raab var til dem overgivet, holdt mange Forældre det for raadeligt at kalde deres ved Universitetet i Pesth studerende Sønner hjem. Det kongelige ungarffe Statholderffab forordnede derpaa, at Professorene, uagtet Antallet af de tilbageblevne Studerende kun var lidet, dog skulde fortsætte deres Forelæsninger og ikke lade nogen Studerende komme bort, med mindre hans Forældre udtrykkelig maatte forlange det.

(Af Allg. Jen. lit. Zeit. Februar 1810. Int. Bl. No. 12.)

I det andet Semester af Skoleaaret 180 $\frac{3}{4}$ studerede ved Universitetet her 62 Theologie, 171 Jurisprudents, 179 Medicin og Chirurgie, 277 Philosophie og Landmaalerkunst. De Studerendes Totalsum beløb sig til 689. I samme Semester erholdt 5 Doctorværdigheden i Theologien, 5 i Jurisprudentsen, 11 i Medicinen, 4 i Chirurgien, 19 i Philosophien. Piarist-Gymnasiet i Pesth talte 637 og Hovednationalsskolen 410 Elever.

Efter hoi Befaling maatte Universitetsbygningen indrømmes til Hospital for de syge og saarede Soldater. Kun det physiske Museum, hois Indretning kostede 12000 Gylden, forblev i den for samme bestemte Universitetsbygning. Professorerne holdte deres Forelæsninger paa forskjellige dem dertil anviste Steder.

(Af Neue Leipz. Lit. Zeit. Septbr. 1809. Int. Bl. No. 38.)

Presburg.

Forelæsningerne ved det Kongelige Academie, som vare udsatte under Byen Presburgs vedholdende Bombardement i Junii, bleve snart igien fortsatte.

(Af Jen. allg. Litt. Zeit. Febr. 1810. Int. Bl. No. 12.)

8. Disponible Lande i Tydskland.

Erfurt.

Det sidste Juleprogram, som er skrevet af Hr. Prof. Dominicus, har til Titel: Quædam de novis perantiquæ Universitatis incrementis (Erfurt, hos Garling 1809. 16 S. 4.) Følgende er et Udtog deraf:

Allerede skulde det Kgl. preussiske Decret, ifølge hvilket Universitetet skulde ophæves og dets Fonds foreenes med Stoleærarriet, være sat i Udsælse; de vacante Lærestole bleve ubesatte; mod det philosophiske Facultet, som vedblev at paastraae dets særdeles Forretter, førtes Klage; Universitetsbibliotheket skulde foreenes med andre Universiteters Bibliotheker, det physiske Museums Instrumenter, for saavidt de ikke passede for Skolerne, overlades Andre-Scepteret og samtlige Insignier bortgives, de Universitetet saavelsom det philosophiske Facultet tilhørende Bygninger sælges ved offentlig Auction, de endnu værende Professorer enten ansættes andetsteds eller gives Pension, og den academiske Jurisdiction ophæves. Men denne Plan tilintetgjorde Krigen. Vel følte Universitetet Krigens Rædsler i høi Grad; flere af Professorerne bleve ved In-quartering og Contributioner bragte næsten til det Yderste, det academiske Erarium var blottet for alle Hielpemidler, Bibliotheket berøvet dets Tilskud, og Collegiebygningen tjente til Kornmagasin. Men Keiserens Nærværelse i denne Bye i Septbr. og Octbr. 1808 aabnede os en gladere Udsigt i Fremtiden. Det academiske Senat modtog ved en Audients de naadigste Forsikringer, hvilke ogsaa strax gik i Opfyldelse ved et keiserligt Decret af 10

Octbr. 1808, hvorved Universitetet tildeeldes 3001 Kr. 64 Cent. i aarlig Indkomst. Den 7 April 1809, da denne Dotation blev tagen i Besiddelse, var en Festsdag for os. Man var nu for det første betænkt paa, at besætte de vacante Lærepladser.

I det theologiske Facultet er een ledig Professur bleven besat, en anden udfyldt af de øvrige Professorer; en protestantisk Læreplads er endnu vacant.

I det juridiske Facultet ere tre ledige Lærepladser besatte; tvende ere endnu vacante.

Det medicinske Facultet, som havde mistet tvende Professorer, har faaet ikke blot de ordentlige, men ogsaa de overordentlige Lærepladser besatte. To ordentlige, og to overordentlige Professorer ere udnævnte, og desuden to Adjuncter.

I det philosophiske Facultet er en overordentlig Professor ansat som ordentlig, og tvende overordentlige udnævnte.

Den afdøde Procantslers Plads er besat. Desuden har Universitetet faaet sine Rettigheder og Privilegier paa ny stadfæstede. Til Udvidelse af den botaniske Have er Universitetet for kort Tid siden af Keiseren bleven overladt en dertil grændsende Have med en Bygning mod 500 Rd. Ogsaa har samme nyligen af Keiser Napoleon faaet til

Forøring Benedictiner- og Cartuser-Klosterets
samt St. Severi Stiftelses trende Bibliotheker.

(Af Jen. allg. Lit. Zeit. Febr. 1810. Int. Bl. No. 11.)

T i l l æ g.

I dette Hæfte S. 220 omtales den Cabinets-
ordre af 6 Mart. 1771, ved hvilken Naturaliesam-
lingen paa Charlottenborg blev foreenet med Ki-
benhavn's Universitet. Da samme hidtil ei har været
trykt, meddeles den herved efter Universitetets Co-
piebog (thi alle til Universitetet komne Cabinetsor-
drer bleve efter kongelig Befaling under 27 Jan.
1772 tilstillede Cancelliet):

Nach dem Ich, zur Aufnahme der Wissen-
schaften, für gut gefunden und beschloffen habe,
das Etablissement der Naturhistorie und Deconomie
auf Charlottenburg mit der Copenhagener Univer-
sität zu verbinden, und derselbigen das bey dieser
Anstalt sich befindende Naturalien-Cabinæ unter
der Bedingung, daß sie solches aus ihrem Fonds
unterhalten und jährlich vermehren soll, zu schen-
cken und an selbige abliefern zu lassen, auch den
Professor Fabritius zum Professore Deconomiae
bey der hiesigen Universität zu bestellen, und ihn
noch vor der Hand, bis die Universität aus ihren
Mitteln den Fonds darzu wird ausfändig gemacht

haben, aus Meiner Cassa zu salariren; als hat die Universität nicht nur zur Empfangnehmung und Placirung des so eben erwähnten Naturalien-Cabinets die nöthigen Verfügungen zu treffen, sondern auch gebührend dafür zu sorgen, daß die zum Besten Meiner Unterthanen errichtete Professio Oeconomica gewissenhaft verwaltet werden, und der dazu ernannte Professor, durch ein und anderes von ihr zu treffendes Arrangement, bald möglichst aus ihren eigenen Einkünften salarirt und unterhalten werden möge; als zu welchem Ende die Universität Mir des fordersamsten ihre Vorschläge zu thun haben wird.

Gegeben Christiansburg d. 6 Martii 1771.

Christian.

N. Schumacher.

An die Kopenhagener Universität.

Det er at bemærke, at Geheimeraad Thott allerede den Gang, siönt fort iforveien, var afgaaet som Universitets-Patron.

T r y k t e t .

3 fjerde Quartal for 1809

S. 194 Lin. 9. 10 April læs: 19 April

3 forrige Quartal

S. 113. - 1. nærmeste l. nærmest

- 114. - 4. Slutningin l. Slutningen

5. efterlode l. efterlade

- 116. - 11. gav l. gave

- 117. - 11. det første l. den f.

- 120. - 14. Loirenett l. Loiren re.

